

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1939:5
FINANSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

ANGÅENDE

REVISION AV TJÄNSTEFÖRTECKNINGEN

I VAD AVSER

STATENS AFFÄRSDRIVANDE VERK

AVGIVET DEN 13 FEBRUARI 1939

AV INOM FINANSDEPARTEMENTET

TILLKALLADE SAKKUNNIGA

S T O C K H O L M

1 9 3 9

Statens offentliga utredningar 1939

Kronologisk förteckning

1. Betänkande angående grunder för intagning av enskild väg till allmänt underhåll ävensom angående statsbidrag till enskilda vägar. Svenska Tryckeri a.-b. 59 s. K.
2. Utredning och förslag rörande plats i Stockholms skärgård för förläggning av Stockholms örlogsbas. Beckman. 30, 37 s. 6 kartor. Fö.
3. Betänkande med förslag till taxa för befordring av gods m. m. å statens järnvägar. Beckman. 206 s. K.
4. Svensk namnbok till vägledning vid val av nya släktnamn. Lund, Blom. v, 106 s. Ju.
5. Betänkande angående revision av tjänsteförteckningen i vad avser statens affärsdrivande verk. Norstedt. 163 s. Fl.

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelser bokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1939:5
FINANSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE
ANGÅENDE
REVISION AV TJÄNSTEFÖRTECKNINGEN
I VAD AVSER
STATENS AFFÄRSDRIVANDE VERK

AVGIVET DEN 13 FEBRUARI 1939
AV INOM FINANSDEPARTEMENTET
TILLKALLADE SAKKUNNIGA

STOCKHOLM 1939
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
390370

REVISED EDITION OF THE
STATUTES OF THE UNITED STATES

REVISION OF THE

STATUTES OF THE UNITED STATES

IN THE YEAR

1908

BY THE

COMMISSIONERS OF THE GENERAL LAND OFFICE

WASHINGTON, D. C.

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet.

Genom beslut den 15 augusti 1938 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga för att inom departementet biträda med omprövning av lönegradsplaceringen för befattningshavare vid statens affärsdrivande verk.

Med stöd av nämnda bemyndigande tillkallade Herr Statsrådet den 31 augusti 1938 såsom sakkunniga generalkrigskommissarien *T. O. R. Wijtbladh*, generaldirektören och chefen för domänstyrelsen *G. W. G. Kuylenstjerna* samt ledamoten i kommunikationsverkens lönenämnd, förrådsmästaren *K. G. K. Mattelin*. Därjämte uppdrog Herr Statsrådet åt Wijtbladh att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas arbete.

Den 22 september 1938 förordnade Herr Statsrådet t. f. förste kanslisekretären i finansdepartementet *O. A. Berger* att vara sekreterare åt de sakkunniga.

Efter därtill av Herr Statsrådet lämnat tillstånd ha de sakkunniga såsom biträden åt sekreteraren anlitat förste kontrollören vid postverket *A. S. Markström*, aktuarien hos telegrafstyrelsen *S. P. Hersson*, sekreteraren hos järnvägstyrelsen *C. A. W. Wiens*, notarien hos järnvägsstyrelsen *J. S. Hasselquist*, t. f. sekreteraren hos vattenfallsstyrelsen *G. A. Horss* och t. f. sekreteraren hos domänstyrelsen *C. G. Olin*.

Under fortgången av de sakkunnigas arbete ha åtskilliga framställningar överlämnats av Kungl. Maj:t eller Herr Statsrådet för att tagas under övervägande vid fullgörandet av utredningsuppdraget eller för att eljest vara tillgängliga för de sakkunniga. Vidare ha från verksstyrelserna samt från tjänstemannaorganisationer eller tjänstemän direkt till de sakkunniga ingivits framställningar i anledning av tjänsteförteckningsrevisionen. Ifrågasättande till de sakkunniga överlämnade eller direkt ingivna framställningar finnas upptagna i särskilda bland de sakkunnigas handlingar befintliga förteckningar.

Efter avslutat uppdrag få de sakkunniga härmed vördsamt till Herr Statsrådet överlämna sitt betänkande.

Vid betänkandet finnas fogade dels särskilda yttranden av personalrepresentanter, dels ock förslag till tjänsteförteckning, i vad avser statens affärsdrivande verk.

Stockholm den 13 februari 1939.

TH. WIJNBLADH.

G. KUYLENSTJERNA.

G. MATTELIN.

A. Berger.

Inledning.

Det utredningsarbete, som uppdrogs åt 1936 års lönekommitté, skulle enligt de meddelade direktiven omfatta bland annat en allsidig realprövning av de civila och militära befattningshavarnas löneställning, innefattande jämväl en inbördes avvägning av lönegradsplaceringarna för olika, viktigare befattningshavargrupper. Å chefen för finansdepartementet skulle ankomma att lämna närmare direktiv beträffande de frågor om ändrad lönegradsplacering, som borde tagas under omprövning.

Med hänsyn till den tidskrävande beskaffenheten av en översyn av den nu gällande inbördes avvägningen av olika befattningshavares löneställning och med tanke på angelägenheten av att arbetet med en teknisk revision av avlöningsförfattningarna och en reglering av lönenivån, sådan denna framträder i löneplanerna, snabbt bringades till sitt slut, fann lönekommittén det lämpligt att till en början skjuta tjänsteförteckningsrevisionen åt sidan för att upptaga den till behandling under en senare arbetsetapp. Den tjänsteförteckning, som finnes fogad vid lönekommitténs förslag till civilt avlöningsreglemente, innefattar endast en sammanfattning av de vid gällande avlöningsreglementen fogade tjänsteförteckningarna, vilka i formellt hänseende anpassats efter löneplanernas i kommittéförslaget något ändrade uppställning men däremot icke bygga på en omprövning av de olika befattningshavargruppernas inbördes löneställning. Samma provisoriska karaktär har den tjänsteförteckning, som bifogats den på lönekommitténs betänkanden baserade propositionen i ämnet till 1938 års riksdag.

I anförande till statsrådsprotokollet över finansärenden den 15 augusti 1938 framhöll chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, önskvärdheten av att även frågan om den inbördes avvägningen av olika gruppers löneställning i huvudsak bringades till en lösning inom en snar framtid. Då 1936 års lönekommitté vid nämnda tidpunkt ännu var sysselsatt med vissa uppgifter hänförliga till dess första arbetsetapp, i främsta rummet utarbetandet av förslag till nya avlöningsbestämmelser för militära befattningshavare, ansåg departementschefen skäl kunna anföras för att arbetet med tjänsteförteckningsrevisionen brötes ut ur det utredningskomplex, som anförtrotts lönekommittén, och överlämnades till särskilda sakkunniga. Löneruleringsarbetet syntes departementschefen ha fortskridit så långt, att de betänkligheter, som ett sådant sönderbrytande av dess enhetlighet vore ägnat att väcka, ej längre gjorde sig gällande med samma styrka som tidigare.

Även om tjänsteförteckningsrevisionen sålunda organiserades såsom en självständig arbetsuppgift, vore det enligt departementschefen med hänsyn till uppgiftens omfattning nödvändigt, att arbetet utfördes etappvis. Praktiska skäl syntes departementschefen tala för att man i första hand inriktade sig på en granskning av tjänsteförteckningen i de delar, som vore av central betydelse för statens affärsverk. Värdefulla hållpunkter kunde därvid väntas vunna till ledning för det fortsatta revisionsarbetet på andra, svåröverskådligare områden.

Departementschefens anförande utmynnade i en hemställan om bemyndigande att tillkalla högst tre sakkunniga för att inom departementet biträda med omprövning av lönegradsplaceringen för befattningshavare vid statens affärsdrivande verk. Vad sålunda föreslagits vann Kungl. Maj:ts bifall.

I sitt förenämnda anförande till statsrådsprotokollet framhöll departementschefen, att de former, i vilka av utredningen berörda organ och intressegrupper skulle erhålla tillfälle att vid överläggningar med de sakkunniga framföra sina synpunkter, skulle bestämmas av chefen för finansdepartementet. I enlighet med vad sålunda förutsatts ha *överläggningar med personalorganisationer* ägt rum under utredningsarbetets fortgång, därvid departementschefen meddelat beslut i fråga om vilka organisationer, som skulle deltaga i överläggningarna, samt rörande antalet representanter för de olika organisationerna.

Sedan de sakkunniga från verksstyrelserna erhållit begärda upplysningar rörande antalet och omfattningen av befintliga personalorganisationer inom respektive verk, överlämnades en sammanställning av dessa uppgifter till finansdepartementet. Genom beslut den 17 november 1938 bemyndigade departementschefen de sakkunniga att till ett gemensamt sammanträde kalla i beslutet angivet antal representanter för nedan uppräknade organisationer. Sammanträdet ägde rum den 22 och 23 november 1938. Därvid företrädde för svenska postmannaförbundet förste postiljonen *G. Gabrielsson* och överpostiljonen *C. Olsén*, för telegraf- och telefonmannaförbundet förtroendemannen *G. Jönsson*, förste stationsbiträdet *H. Holm* och förste reparatören *R. Nygren*, för svenska järnvägsmannaförbundet förbundsordföranden *A. Löfgren*, ombudsmannen *S. Christiansson* och stationskarlen *H. Johansson*, för Sveriges lokomotivmannaförbund förbundsordföranden *A. Borgstedt*, för svenska järnvägarnas kontorspersonalförbund stationsmästaren *C. Hydén*, för personalföreningen vid statens vattenfallsverk distriktsingenjören *G. Hörsta*, för statens vattenfallsverks tjänstemannaförbund förste kontoristen *F. Hagström*, för statsjägmästarnas förening jägmästaren *G. Olin*, för Sveriges kronojägareförbund kronojägaren *O. Bragé*, för de kvinnliga kår sammanslutningarnas centralråd kontorsskrivaren *Maria Waller*, förste vaktföreståndaren *Hilda Carlson* och postexpeditören *Helfrid Hagqvist*, för trafiktjänstemännens riksförbund stationsinspektören *R. Markland*, förste kontrollören *R. Björnsson* och postassistenten *H. Owe* samt för kommunika-

tionsverkens ingenjörsförbund byrådirektören *E. Malmgren* och förste baningenjören *A. Poring*. Vid sammanträdet, som avsåg att bereda representanterna tillfälle att inför de sakkunniga framföra organisationernas synpunkter i anledning av tjänsteförteckningsrevisionen, uttalades mycket omfattande önskemål.

Den 10 och 13 december 1938 sammanträffade de sakkunniga ånyo med representanter för personalorganisationerna. De överläggningar, som då ägde rum, hade såtillvida annan karaktär, att vid dessa överläggningar förelåg ett av de sakkunniga utarbetat preliminärt förslag till ändring av tjänsteförteckning, vilket av departementschefen godkänts såsom underlag för de blivande diskussionerna. Vid överläggningarna framfördes från personalrepresentanternas sida återigen vittgående önskemål men samtidigt vitsordades likväl, att, med utgående från de för utredningen gällande direktiven, vad i förslaget upptagits innefattade åtgärder, mot vilkas genomförande representanterna icke hade något att erinra. I anledning av vad sålunda och jämväl vid sammanträden med vederbörande verksstyrelser förekommit, har förslaget sedermera undergått viss överarbetning.

Beslut om sistnämnda överläggningar hade meddelats av chefen för finansdepartementet den 6 december 1938. Enligt beslutet medgavs personalrepresentant befogenhet att, då han funne de sakkunnigas beslut därtill giva anledning, vid de sakkunnigas betänkande foga särskilt uttalande i fråga, i vars behandling han tagit del. För sådant ändamål har betänkan- det i korrektur tillställts de vid dessa överläggningar närvarande personalrepresentanterna. Uttalandena ifråga finnas såsom bilagor fogade härvid.

Till sammanträdet den 10 december 1938 hade kallats representanter för personalorganisationer, vilkas medlemmar huvudsakligen utgöras av befattningshavare i lönegraderna 1—14; sammanträdet den 13 december 1938 åter avsåg representanter för organisationer med sitt huvudsakliga medlemsantal bland befattningshavare i 15:e och högre lönegrader. Vid det förstnämnda sammanträdet företrädde för svenska postmannaförbundet herr *Gabrielsson*, för telegraf- och telefonmannaförbundet herr *Jönsson*, för svenska järnvägs- mannaförbundet herr *Löfgren*, för Sveriges lokomotivmannaförbund herr *Borgstedt*, för statens vattenfallsverks tjänstemannaförbund herr *Hagström* och för Sveriges kronojägareförbund herr *Bragée*. Vid sammanträdet den 13 december 1938 företrädde för posttjänstemännens förening herr *Owe*, för Svenska telegraftjänstemännens förening herr *Björnsson*, för statens järnvägars befälsförbund underinspektoren *A. Johansson*, för personalföreningen vid statens vattenfallsverk herr *Hörsta*, för statsjägmästarnas förening över- jägmästaren *S. Boberg*, för kommunikationsverkens ingenjörsförbund herr *Malmgren* och för de kvinnliga kårsammanslutningarnas centralråd fröken *Waller*.

I sitt förut omförmälda anförande till statsrådsprotokollet uttalade departementschefen vidare, att de sakkunniga skulle stå i nära kontakt med vederbörande verk — detta särskilt med tanke på den dominerande betydelse, som

i förevarande sammanhang måste tillkomma den konkreta utformning, som arbetet och arbetsfördelningen erhållit inom de olika verken.

Medan utredningsarbetet ännu befann sig på ett förberedande stadium införskaffade de sakkunniga efter samråd med departementschefen i promemorieform sammanfattade uttalanden från verksstyrelserna rörande deras synpunkter i de hänseenden, som berördes av utredningen. För att bereda verksstyrelserna tillfälle att muntligen utveckla dessa synpunkter höllos där- efter överläggningar med de olika styrelserna var för sig under tiden 10—12 november 1938. Dylika överläggningar ha dock med hänsyn till sakkunnig- delegationens sammansättning icke ägt rum med domänstyrelsen. Vid såväl ifrågavarande som de fortsatta överläggningarna representerades styrelserna av vederbörande generaldirektör samt en eller två byråchefer.

Ett andra sammanträffande med verksstyrelserna ägde rum den 16 decem- ber 1938. Denna överläggning, vid vilken förut omfördälda preliminära förslag till ändring av tjänsteförteckningen tjänade såsom underlag för diskussionen, var gemensam för verksstyrelserna. Under diskussionen vid- höllos i allmänhet de yrkanden, som framförts i de till de sakkunniga ingivna promemoriorna.

Enligt departementschefens uttalande till statsrådsprotokollet skulle de sakkunniga samarbeta med samt tillgodogöra sig resultaten av samtidigt på- gående eller avslutade men ej slutligt prövade utredningar beträffande affärs- verkens organisationsfrågor. I anledning av departementschefens ifråga- varande uttalande få de sakkunniga anföra följande.

Samtidigt med de sakkunnigas arbete har pågått utredning rörande för- hållandet mellan arbetsuppgifter och löneställning för personal vid statens järnvägar. Denna utredning, vilken ännu icke avslutats, har uppdragits åt en för ändamålet tillsatt kommission, 1938 års personalkommission vid sta- tens järnvägar. I de för kommissionen den 5 november 1937 meddelade di- rektiven utsades med tanke på den blivande tjänsteförteckningsrevisionen, att frågor om tjänstemannagrups eventuella uppflyttning i lönegrad icke skulle upptagas till prövning av kommissionen. Däremot skulle kommis- sionen äga att i förekommande fall pröva frågor om antalet befattningsha- vare i viss lönegrad för visst tjänsteställe i förhållande till antalet befatt- ningshavare i viss annan lönegrad vid samma tjänsteställe.

Efter förberedande diskussioner mellan personalkommissionen och de sak- kunniga rörande gränsdragningen mellan de båda utredningarnas arbets- uppgifter, upptogs frågan vid sammankomst inför statsrådet Wigforss, där- vid, förutom utredningarnas ordförande, statsråden Forslund och Eriksson närvaro. Det fastslogs, att personalkommissionen i enlighet med nyssnämnda, för densamma lämnade direktiv icke skulle till prövning upptaga frå- gor, som avsåge ändring av tjänsteförteckningen. Därest emellertid kommis- sionens undersökningar givit eller, såvitt kunde förutses, skulle komma att giva vid handen, att behov förelåge av ändringar i tjänsteförteckningen, borde förslag härutinnan överlämnas till tjänsteförtecknings-sakkunniga för vidare

behandling. I särskilda skrivelser till de sakkunniga ha ock dylika förslag framställts.

Under utredningsarbetet ha de sakkunniga vidare tagit del av en till chefen för kommunikationsdepartementet överlämnad, den 21 juli 1938 dagtecknad utredning angående vattenfallsstyrelsens organisation. Utredningen, som på offentligt uppdrag verkställdes av generaldirektörerna A. Granholm, G. Malm och E. Stridsberg, har utmynnat i ett förslag, mot vilket generaldirektören Granholm i särskilt yttrande beträffande vissa delar anmält avvikande mening.

De sakkunniga ha, såsom av den följande redogörelsen närmare framgår, icke ansett det falla inom dem lämnat uppdrag att yttra sig i organisationsfrågan och därför allenast uttalat sig om lönesättningen enligt respektive förslag för där berörda tjänster.

Slutligen har departementschefen i sitt anförande till statsrådsprotokollet framhållit, att på *närmare direktiv av departementschefen* skulle ankomma i vilken utsträckning frågor om ändrad lönegradsplacering borde av de sakkunniga tagas under omprövning.

I anslutning härtill har departementschefen erinrat de sakkunniga därom, att den allmänna lönenivån för statstjänstemännen genom riksdagens antagande år 1938 av ett nytt avlöningsreglemente blivit fastslagen samt att tjänsteförteckningsrevisionen icke finge resultera i förslag, som rubbade nämnda lönenivå. Såsom närmaste konsekvens härav har departementschefen framhållit, att någon ändring i sådana lönelägen, som kunde anses vara av konstitutiv betydelse för denna lönenivå, icke finge ifrågakomma. Detta innebär främst, att någon ändring i löneställningen för befattningshavare i rekryteringsgrader i allmänhet icke kunnat förordas. Uteslutet har av hänsyn till den fastställda lönenivån också varit att förorda förslag, som avse eller skulle leda till uppflyttning av samtliga befattningar inom en viss befordringsgång eller eljest av hela serier befattningar, liksom ock förslag att inom ett verk uppflytta samtliga befattningshavare, tillhörande en och samma lönegrad. Då det gällt att inom den förelagda ramen överväga åtgärder för att åvägabringa en med hänsyn till arbetsuppgifternas art och omfattning så vitt möjligt rättvis och riktig avvägning av löneställningen befattningshavare eller befattningshavargrupper emellan, ha de sakkunniga av nu angivna skäl oftast måst stanna vid förslag om placering i närmast högre lönegrad. I vissa fall ha förutsättningar synts föreligga för att bereda en del av en grupp dylik förbättring och klyvning av gruppen föreslagits.

Här må även erinras, hurusom i samband med genomförandet av nu gällande klassificering av vissa trafikanstalter av såväl 1936 års klassificeringskommitté som kommunikationsverkens lönenämnd framhållits, att såsom en allmän princip finge anses gälla, att varje statens tjänsteman måste vara skyldig att inom skäligen gränser utan anspråk på uppflyttning i lönegrad underkasta sig den ökade arbetsbörda, som genom organisatoriska förändringar eller vederbörande verks normalt fortgående utveckling påläggas ho-

nom. De sakkunniga ha vid fullgörandet av sin uppgift helt naturligt icke kunnat undgå att taga hänsyn även härtill. Sålunda har enbart den omständigheten att arten och omfattningen av arbetsuppgifterna variera inom en grupp av befattningshavare icke kunnat föranleda förslag om förbättrad löneställning genom uppdelning av gruppen ifråga. I realiteten torde det väl vara så, att dylika variationer mer eller mindre förekomma inom alla grupper. Om det emellertid visat sig, att utvecklingen lett till att de med viss eller vissa befattningar förenade arbetsuppgifternas art och omfattning markerat avvika från vad som med ovan angivna utgångspunkt får anses normalt för den grupp, dit befattningen eller befattningarna höra, ha de sakkunniga ansett sig oförhindrade att föreslå en förbättrad löneställning.

Enligt de av departementschefen muntligen meddelade direktiven ha de sakkunniga vidare haft att vid fullgörandet av sitt uppdrag utgå från nu gällande verkschefslöner. Departementschefens ifrågavarande uttalande har givetvis i första hand haft betydelse vid de sakkunnigas bedömande av byråchefernas löneställning, men har med hänsyn till relationen i lönehänseende mellan olika befattningar helt naturligt måst återverka även vid prövningen av löneställningen för andra högre befattningshavare. De sakkunniga återkomma härtill i det följande. Emellertid torde redan här böra förutskickas, att de sakkunniga — med utgående från att spörsmålet om byråchefernas löneställning bör lösas efter ensartade grunder beträffande statsförvaltningen i dess helhet — icke ansett sig böra överväga förslag, som, tillämpade inom andra statliga förvaltningsområden än affärsverkens, skulle allt för mycket rubba den nuvarande relationen mellan å ena sidan verkschefernas samt å andra sidan byråchefernas löner. Det må också redan här nämnas, att de sakkunniga i anslutning till den nu omförmälda begränsningen ansett sig i vissa andra fall, där en löneförbättring synts kunna ifrågakomma, icke kunna föreslå annat än att den beredes genom en löneställning å C-planen, motsvarande slutlönen å I-ort för den A-plansgrad, vari befattningen nu är placerad.

De framställningar från såväl verksstyrelser och personalorganisationer som särskilda grupper av befattningshavare, vilka varit föremål för de sakkunnigas behandling, giva vid handen att, även om uppfattningen angående innebörden av tjänsteförteckningsrevisionen varit synnerligen skiftande, man likväl i de flesta fall utgått från att andra och väsentligt vidsträcktare möjligheter genom densamma skulle öppnas än dem som i själva verket föreligga. Resultatet har också måst bliva, att framställda önskemål i mycket stor omfattning icke kunnat upptagas i de sakkunnigas förslag.

Slutligen torde här böra framhållas, att de sakkunniga utgått från att utredningsuppdraget icke avsetts skola innefatta jämväl frågan om en rationalisering av tjänsteförteckningens uppställning, helst detta spörsmål knappast lärt med fördel kunna bedömas annat än i ett sammanhang för allmänna civilförvaltningen och de affärsdrivande verken. Vad sålunda anförts gäller även frågan om förenkling av tjänstebenämningarna. Såsom av den föl-

jande redogörelsen framgår ha de sakkunniga dock i vissa fall funnit anledning föreligga att framlägga förslag i sistnämnda hänseende.

Då de sakkunniga här efter övergå till att framlägga resultatet av utredningsarbetet, anse de sakkunniga lämpligt att under en särskild avdelning behandla vissa gemensamma frågor. Därefter upptagas beträffande varje särskilt verk de speciella spörsmål om ändrad löneställning, i vilka de sakkunniga ha förslag att framställa eller eljest finna anledning till uttalande.

Vid framläggandet av resultatet av utredningsarbetet ha de sakkunniga följt den ordning verken och olika befattningar emellan, som framgår av den vid propositionen, nr 263, till 1938 års riksdag med förslag till civilt avlöningsreglemente m. m. fogade tjänsteförteckningen. Då det av flera skäl varit omöjligt att i betänkandet redovisa samtliga de förslag till ändring av tjänsteförteckningen, som varit föremål för de sakkunnigas prövning, ha frågor, beträffande vilka de sakkunniga ansett sig icke kunna förorda någon åtgärd, medtagits allenast då särskilda omständigheter så påkallat.

De upplysningar beträffande faktiska förhållanden, till exempel antal befattningshavare av olika slag m. m., som de sakkunniga meddela, avse, såvitt icke annat framgår, december månad år 1938.

Därjämte må framhållas, att de sakkunniga vid framläggandet av verksstyrelsernas förslag redovisat framställningar från personalhåll, endast då dessa innefatta avvikelser från den av verksstyrelsen intagna ståndpunkten.

Gemensamma frågor.

Förordnandetjänster. I såväl 1936 års lönekommittés betänkande med förslag till civilt avlöningsreglemente som den på grundval därav till 1938 års riksdag avlätna propositionen, nr 263, har förutsatts en utredning rörande formerna för tjänsters tillsättande, en uppgift som icke ingår i de sakkunnigas uppdrag.

Vid behandlingen av löneplanen A i det nya avlöningsreglementet har lönekommittén framhållit, att de i förhållande till den nuvarande löneplanen B nya lönegraderna av kommittén icke avsetts för en differentiering av byråchefstjänsterna liksom ej heller eljest för uppflyttning i högre lönegrad än den 30:e av vanliga administrativa tjänster. I den mån en förbättrad löneställning för en del byråchefstjänster, liksom ock för vissa andra inom nuvarande löneplanen B upptagna befattningar med ledaransvar eller eljest förutsättande särskilt stora kvalifikationer, befundes erforderlig, borde denna förbättrade löneställning enligt kommitténs mening komma till stånd genom befattningarnas omändring till tjänster, vilka tillsättas medelst förordnande. Departementschefen har i nyssnämnda proposition förutsatt, att frågan om vidgad tillämpning av förordnandesystemet vid tillsättandet av de ledande posterna inom statsförvaltningen skulle bliva föremål för övervägande.

Då de sakkunniga nu beröra spörsmålet om förordnandetjänster, sker detta allenast i de delar, vartill fullföljandet av de sakkunnigas uppdrag givit omedelbar anledning. Vid sidan om byråchefstjänsterna föreligga, såsom redan inledningsvis erinrats, i sådant hänseende bland annat vissa fall, beträffande vilka de sakkunniga icke anse sig kunna inom ramen för meddelade direktiv och därav betingade lönetekniska möjligheter föreslå förbättrad löneställning, där sådan finnes befogad, i annan form än genom tjänsternas förvandling till förordnandetjänster.

Med avseende å lönesättningen vid omvandling av en medelst fullmakt eller konstitutorial tillsatt befattning till förordnandetjänst vilja de sakkunniga erinra, att till utgångspunkt vid lönesättningen för rektorsbefattningarna vid de statliga undervisningsanstalterna, vilka befattningar tillsättas medelst förordnande, tagits högsta löneklassen inom vissa lönegrader å den för tjänster, som tillsättas medelst fullmakt eller konstitutorial, avsedda löneplanen, varvid den å nämnda löneplan gällande dyrortsgraderingen bibehållits. Den förbättrade löneställning, som överförandet till förordnandetjänst medfört, består i att vederbörande befattningshavare omedelbart äger åtnjuta, vad som eljest skolat utgå som slutlön. Det torde knappast behöva påpekas,

att ett bibehållande av dyrortsgraderade rektorslöner icke är möjligt, därest rektorsbefattningarna vid ett inordnande under det nya civila avlöningsreglementet skulle placeras å C-planen. I ett under hösten 1938 till chefen för finansdepartementet avgivet förslag till vissa ändrade avlöningsbestämmelser för ordinarie lärare m. fl. vid statens undervisningsväsende har följaktligen föreslagits, att rektorsbefattningarna skola upptagas bland tjänstemän, som åtnjuta lön enligt särskild löneplan.

Med beaktande av de för uppdragets genomförande anvisade förutsättningarna anse sig de sakkunniga böra förorda, att, i enlighet med den evalveringsprincip, som sålunda kommit till användning inom det statliga undervisningsväsendet, till utgångspunkt för lönesättningen vid överförandet av en befattning från A-planen till C-planen tages högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad å A-planen. Då de sakkunniga emellertid icke finna anledning ifrågasätta någon dyrortsgradering med därav följande placering å särskild löneplan, synes det de sakkunniga naturligt, att vid överförandet till C-planen utgå från slutlönen å I-ort å A-planen. Visserligen gynnar ett dylikt förfarande en å lägre dyrort placerad tjänsteman i förhållande till en å I-ort placerad, men detta lärer, såsom nyss antytts, vara med C-planens konstruktion ofrånkomligt. Det må emellertid erinras, att sådana fall redan nu förekomma samt att övervägande antalet befattningshavare, varom i detta sammanhang kan bliva fråga, dock äro placerade å I-ort.

Givetvis kan mot en dylik lönesättning invändas, att en alltför ringa kompensation beredes för den mindre säkerhet, som förordnandeställning anses innebära. Bortsett från frågan, huruvida förordnande för befattningshavaren i realiteten innebär större osäkerhet eller icke än fullmakt eller konstitutional, vilja de sakkunniga under hänvisning till nyss åberopade förhållanden inom undervisningsväsendet framhålla, att den förbättring, som omedelbart uppnående av slutlönen innebär, uppenbarligen ansetts utgöra tillräcklig kompensation. De tillägg, som där i vissa fall utgå utöver slutlönen, åsyfta nämligen icke att bereda sådan kompensation.

Ett närmare studium av avlöningsreglementets löneplaner utvisar, att de udda lönegradernas slutlöner å A-planen kunna med allenast obetydliga avvikelser evalveras i lönebelopp å C-planen, beroende på att C-planens lönegradsbelopp fastställts till jämna tusental. Gäller det åter att evalvera de jämna lönegradernas slutlöner, synes inom den angivna ramen och med C-planens konstruktion annan lösning knappast stå att finna än att hänföra befattning i sådan lönegrad till den lönegrad å C-planen, där lönen ligger närmast under nämnda slutlön, och medelst ett lönetillägg bringa upp lönebeloppet till A-gradens slutlön. Under det arbete, de sakkunniga haft att utföra, har något sådant fall icke blivit aktuellt.

Till C-planen hänförliga tjänster tillsättas medelst förordnande antingen tills vidare eller å viss tid. För affärsverkens vidkommande anse de sakkunniga någon annan form än förordnande å viss tid icke böra förekomma.

Frågan om återgång från förordnandetjänst till ordinarie befattning har varit föremål för behandling av 1936 års lönekommitté. Därvid har löne-

kommittén erinrat, att enligt bestämmelserna i 14 § 2 mom. av kommunikationsverkens avlöningsreglemente, sådant detta författningsrum numera lyder, tjänsteman, vilken förordnats såsom distriktschef vid statens järnvägar, såsom telefondirektör i Stockholm eller såsom driftdirektör vid statens vattenfallsverk men vilkens förordnande upphör, skall återgå till ordinarie befattning vid verket i den tjänstegrad, han tillhörde vid tillträdet av förordnandet. Ur lönekommitténs betänkande må följande anföras.

Efter tillkomsten av kommunikationsverkens avlöningsreglemente har inrättats ett antal nya tjänster vid dessa verk, vilka i likhet med distriktschefs befattning vid statens järnvägar tillsätts genom förordnande och hittills i allmänhet rekryterats med tjänstemän, som innehaft med konstitutorial tillsatta befattningar vid vederbörande verk. Dessa nya tjänster äro — förutom de förut nämnda telefondirektörs- och driftdirektörsbefattningarna — befattningar såsom postsparbankschef vid postverket samt förrådsdirektör, verkstadsdirektör och verkstadsöveringenjör vid statens järnvägar. Av de nytillkomna tjänsterna hava allenast telefondirektörs- och driftdirektörsbefattningarna inordnats under bestämmelserna i 14 § 2 mom.

Därest den i nyssnämnda författningsrum stadgade anordningen skall bibehållas för framtiden, läser anledning knappast föreligga att från densamma tillämpning undantaga flertalet övriga förordnandetjänster vid kommunikationsverken. Emellertid är lönekommittén för sin del av den uppfattningen, att det knappast kan vara ägnat att medföra någon verklig fördel ur verkssynpunkt att påtvinga en förordnandetjänsteman, vilken icke erhåller förnyat förordnande, återgång till förut innehavd lägre tjänstegrad. Då hans före förordnandet innehavda befattning under tiden blivit besatt med ordinarie innehavare, kan han i regel icke påräkna att få återinträda i denna tjänst utan måste räkna med att erhålla annan placering. I betraktande av den framskjutna ställning inom verket, tjänstemannen under förordnandetiden intagit, kan det befaras, att han efter återgången har svårt att finna sig till rätta i sina nya tjänsteförhållanden, vilket måste vara till men för hans tjänstutövning i fortsättningen och försvåra utnyttjandet av hans arbetskraft på ett sätt som svarar emot hans utbildning och löneställning. Kommittén håller förden skull före, att en tjänsteman, vars förordnande upphör utan att följas av förnyat förordnande, icke bör vara skyldig att mot sin egen önskan återgå till tjänstgöring i lägre tjänsteställning utan att han bör äga rätt att avgå från tjänsten mot åtnjutande av pension enligt de grunder, som i sådant hänseende gälla för förordnandetjänstemän.

Annorlunda kan saken ställa sig, om tjänstemannen själv uttryckligen önskar återgå till sin förra befattning. I dylikt fall torde man från tjänstemannens sida kunna påräkna sådant intresse och sådana arbetsinsatser, att det kan vara med verkets fördel förenligt att fortfarande utnyttja hans arbetskraft även i en mindre framträdande arbetsuppgift. Det synes icke böra vara en eljest plikttrogen och arbetsam tjänsteman förmenat att, även om han icke visat sig vara lämplig för förordnandetjänsten, i fortsättningen ägna sin arbetskraft åt verket, om han så önskar och det befinnes vara med verksintresset förenligt. Därest möjlighet hålles öppen för förordnandetjänsteman att, om fortsatt förordnande utebliver, få kvarstanna vid verket i tidigare innehavd tjänstegrad, skulle ock eventuella farhågor för att ett upphävande av bestämmelserna i 14 § 2 mom. i kommunikationsverkens avlöningsreglemente komma att menligt inverka på förordnandetjänsternas rekrytering, sannolikt förlora i betydelse.

Kommittén har sålunda ansett, att Kungl. Maj:t bör genom särskild bestämmelse erhålla befogenhet att på särskild ansökan medgiva tjänsteman, vilken innehar förordnandetjänst men vilkens förordnande upphör utan att efterföljas av förnyat förordnande, rätt att återgå till ordinarie befattning inom den lönegrad han före

förordnandet innehade. För sådant fall bör ock Kungl. Maj:t äga förordna om den tillfälliga ökning av antalet ordinarie tjänster, som kan betingas av återgången. Nämnade befogenhet torde lämpligen böra avse samtliga förordnandetjänstemän vid de affärsdrivande verken med undantag av generaldirektör, överdirektör och överingenjör. För det fåtal tjänster vid allmänna civilförvaltningen, vilka tillsättas medelst förordnande på viss tid och icke äro verkschefstjänster, hava med hänsyn till det sätt, varpå dessa tjänster rekryteras, tillräckliga skäl icke för närvarande synts föreligga för en motsvarande anordning.

I enlighet med det sålunda anförda har lönekommittén föreslagit, att Kungl. Maj:t skall äga befogenhet att på ansökan medgiva, att tjänsteman, vilken förordnats såsom postsparbankschef men vilkens förordnande upphört utan att efterföljas av förnyat förordnande, må återgå till ordinarie befattning inom den lönegrad, han före förordnandet tillhörde. Motsvarande föreskrift har föreslagits beträffande tjänsteman, vilken förordnats såsom telefondirektör i Stockholm, verkstadsdirektör vid telegrafverket, distriktschef, förrådsdirektör, verkstadsdirektör eller verkstadsöveringenjör vid statens järnvägar, driftdirektör vid statens vattenfallsverk samt såsom försäljningschef vid domänverket.

Bestämmelser i enlighet med lönekommitténs förslag ha intagits i det av 1938 års riksdag godkända avlöningsreglementet. Enligt de sakkunnigas mening bör den princip, som härigenom kommit till uttryck, vinna erforderligt beaktande, då i samband med revisionen av tjänsteförteckningen befattningar upptagas såsom förordnandetjänster.

Byråchefstjänster. Under utredningsarbetets gång ha de sakkunniga vid åtskilliga tillfällen mött problem, vilkas lösning måst övervägas under noggrant beaktande av deras prejudicerande betydelse för statsförvaltningen i övrigt och då närmast för allmänna civilförvaltningen. Detta gäller framförallt frågan om byråchefernas löneställning.

Såsom framgår av vad i annat sammanhang under förevarande huvudrubrik återgivits synes 1936 års lönekommitté ha utgått från att medlet för åstadkommande av förbättringar härutinnan vore en differentiering av lönerna. Redan den omständigheten, att byråindelning icke lär kunna ske enbart ur synpunkten av att åstadkomma en både kvantitativt och kvalitativt jämn fördelning av arbetsbördan mellan skilda byråer, måste ofta medföra en viss ojämnhet ifråga om byråchefernas arbetsbelastning inom ett och samma verk. Även skillnaden verken emellan beträffande arbetsuppgifternas art och omfattning ger understundom verkningar i sådan riktning. En differentiering av byråchefernas löneställning synes därför befogad. Därest det mot en dylik differentiering skulle göras gällande, att ett fullständigt lösande av byråchefsbefattningarna från placeringen i lönegraden A 30 och beredande av en bättre löneställning åt samtliga dessa befattningshavare icke innebure en rubbning av den genom 1938 års riksdags beslut fastställda allmänna lönenivån för statstjänarna, vilja de sakkunniga framhålla, att det likväl under utredningsarbetets gång givits rika tillfällen att konstatera, hurusom en dylik åtgärd i allt fall skulle medföra återverkningar, som klart finge en dylik innebörd.

Vid nu angivna förhållanden ha de sakkunniga haft att lösa spørsmålet om

byråchefernas löneställning genom en differentiering av byråchefstjänsterna med utgående från den nuvarande inplaceringen å löneskalan. I anslutning till vad inledningsvis anförts vilja de sakkunniga här ytterligare framhålla, att de sakkunniga ej funnit några omständigheter, som böra föranleda till annat än att detta spörsmål i princip löses lika för statsförvaltningen i dess helhet.

Såsom förut angivits ha de sakkunniga haft att utgå från nu gällande verkschefslöner. Härav följer i så måtto en begränsning, att de sakkunniga icke ansett sig kunna i allt för hög grad närma byråchefslönerna till det i allmänhet förekommande löneläget för verkschef, d. v. s. 18 000 kronor enligt B-planens och 20 000 kronor enligt C-planens lönebelopp. Oavsett den omständigheten, att det måste vara ett framträdande önskemål att lösa förevarande spörsmål efter ensartade linjer för hela statsförvaltningen, synes det förhållandet att verkschefslönerna inom affärsverken ligga avsevärt högre än inom statsförvaltningen i övrigt icke kunna med fog åberopas såsom skäl för att bereda affärsverkens byråchefer såsom sådana en löneställning efter andra och fördelaktigare grunder än övriga byråchefer.

Då de sakkunniga sålunda haft att bedöma frågan om byråchefstjänsternas differentiering, ha de sakkunniga i första hand mött spörsmålet, i vilken utsträckning differentiering lämpligen bör ske. Efter ingående omprövning ha de sakkunniga kommit till den uppfattningen, att en uppdelning av byråchefstjänsterna på två lönegrader icke är tillfyllest. Vid sådant förhållande och då å andra sidan en allt för långt driven differentiering måste medföra praktiska olägenheter samt av förut omförmälda skäl det utrymme, som å löneskalan kan disponeras för differentieringen, är tämligen begränsat, anse sig de sakkunniga böra förorda, att för byråchefstjänsterna avses tre lönelägen.

I anslutning till vad tidigare utvecklats synes det de sakkunniga lämpligt att vid övervägandet av löneställningarna för byråchefer utgå från A-planens löneskala samt att därefter omvandla A-gradernas lönebelopp till lönebelopp å C-planen.

Att från givna utgångspunkter — annat än i vissa fall, till vilka de sakkunniga återkomma — förorda en högre löneställning för de mest kvalificerade byråchefsbefattningarna än den, som svarar mot placering i lönegraden A 33 (slutlön 15 030 kronor), anse de sakkunniga icke möjligt. Häremot skulle, i enlighet med vad i det föregående anförts, svara lönegraden 7 å C-planen (15 000 kronor). En placering i enlighet härmed erbjuder en löneförbättring, som — åtminstone i förhållande till vad de sakkunniga i övrigt kunna föreslå — torde få anses betydande. Vid bedömandet av denna löneställning bör beaktas, att den sammanlagda löneinkomsten i de fall, då dylik byråchef förordnas till ställföreträdare för verkschefen och särskilt arvode härför utgår, ytterligare ökas. Då dessa arvoden uppgå till 1 200 kronor inom allmänna civilförvaltningen och 2 000 kronor vid affärsverken, torde spännvidden i förhållande till den normala verkschefslönen icke kunna ytterligare minskas.

För bestämmandet av mellangraden bör enligt de sakkunnigas mening

lämpligen väljas lönegraden A 31 (slutlön 14 010 kronor). Häremot svarar å C-planen lönegraden 6 (14 000 kronor).

Det förslag till differentiering av byråchefstjänsterna, vid vilket de sakkunniga stannat, innefattar alltså bibehållande av lönegraden A 30 samt såsom påbyggnad därav placering i A 31 och A 33, alternativt C 6 och C 7. De sakkunniga ha trots sig härmed föreslå en lösning, som bör kunna vinna tillämpning såväl inom allmänna civilförvaltningen som vid affärsverken. Huru den praktiska utformningen skall gestalta sig, d. v. s. huru de olika befattningarna skola allt efter föreliggande förhållanden inplaceras i skalan, kan redan med hänsyn till den knappa tiden för uppdragets fullgörande icke bliva föremål för bedömande i förevarande sammanhang. Vad affärsverken beträffar har från verksstyrelsernas sida gjorts gällande, att en differentiering av byråchefslönerna skulle stöta på mycket stora för att icke säga oöverkomliga svårigheter. Att uppgiften att åstadkomma och framföra förslag om gradering av byråchefsbefattningarna i ett verk är en mycket grannlaga angelägenhet äro de sakkunniga väl medvetna om, liksom det också står klart för de sakkunniga, att såväl upprättandet av förslag till en dylik gradering som förslagens bedömande bör ske efter fullt ensartade normer, så att det eftersträfvade målet, en inbördes rättvis avvägning av lönerna, i möjligaste mån vinnas. Med hänsyn till dessa omständigheter anse de sakkunniga icke opåkallat att i sinom tid till överbäggande upptages, huruvida icke åt vederbörande lönenämnder borde uppdragas att, efter inhämtande från verken av erforderliga uppgifter, i samråd med varandra uppgöra förslag till ifrågasvarande differentiering, varöver verken sedan finge yttra sig. Den allsidiga och rika erfarenhet, som lönenämnderna besitta rörande respektive verk, torde utgöra en garanti för att bästa möjliga resultat härigenom skulle uppnås.

Vad här sagts avser byråchefsbefattningar i vedertagen bemärkelse. Emellertid torde finnas och även kunna komma att inrättas befattningar, som faktiskt ligga på ett sådant plan, att den högsta av de här föreslagna löneställningarna för byråchef icke kan anses svara mot de med befattningen förenade arbetsuppgifterna. Enligt de sakkunnigas mening bör för dylika undantagsfall möjlighet förefinnas att bereda befattningshavaren något högre lön. Såsom förutsättning härför måste dock uppställas krav på att tjänsten visas ostridigt omfatta uppgifter, som ligga väsentligt över vad som regelmässigt brukar vara förenat med byråchefsbefattning, samt att detta förhållande genom organisationsform och tjänstens benämning kommer till uttryck. Benämningen byråchef bör sålunda icke få förekomma för dylik befattning.

Med det anförda ha de sakkunniga sökt påvisa de möjligheter till förbättrande av byråchefers löneställning, som enligt de sakkunnigas mening föreligga, men däremot icke givit uttryck för någon ståndpunkt till frågan, huruvida lösningen bör vinnas över A-planen eller C-planen, d. v. s. huruvida byråchefer i högre lönelägen böra tillsättas medelst fullmakt respektive konstitutorial eller medelst förordnande på viss tid.

Det synes de sakkunniga tveksamt, om ett sådant uttalande från deras sida kan vara påkallat eller lämpligt, helst som det torde böra taga sikte även

på civilförvaltningen. Om emellertid spörsmålet likväl får skärskådas enbart för affärsverkens del, vilja de sakkunniga framhålla, att åtminstone i de fall, där den högre löneställningen avser befattning med sådana uppgifter, att deras fullgoda handhavande är av omedelbar betydelse för verkets drift och det ekonomiska resultatet av densamma, skäl kunna tala för att förordnandeformen väljes.

Vad som i det föregående anförts i fråga om byråchefsbefattning bör i tillämpliga delar gälla beträffande befattningarna förste byrådirektör samt linje-, telefon- och telegrafdirektör.

Tjänstebenämningar. Såsom redan i det föregående framhållits, ha de sakkunniga funnit anledning att i vissa särfall föreslå förenklingar av nuvarande tjänstebenämningar. Liksom 1936 års lönekommitté ha de sakkunniga icke kunnat undgå att uppmärksamma den bristande enhetlighet i såväl uppställning som titulatur, vilken utmärker tjänsteförteckningen. En begränsning av den mångfald olika tjänstetitlar, som kommit till användning, synes med fördel kunna vidtagas. Ehuru en granskning av tjänsteförteckningen i sådant syfte lämpligen bör ske i ett sammanhang beträffande tjänsteförteckningen i dess helhet och något dylikt uppdrag ej heller lämnats de sakkunniga, anse sig de sakkunniga dock böra förorda förenklingar i framförallt två hänseenden, nämligen beträffande vissa kontors- och ingenjörsbefattningar. De sakkunniga ha därvid icke förbisett, att förslagen åtminstone delvis torde få betydelse även med avseende å allmänna civilförvaltningen.

Beträffande *kontorsbefattningarna* vilja de sakkunniga till en början erinra om att dylika befattningar vid affärsverken finnas upptagna i ett ganska betydande antal lönegrader. Sålunda finnas i

2	lönegraden	skrivbiträde,
4	»	kontorsbiträde,
7	»	kanslibiträde,
8	»	kassör, kontorist,
10	»	kassör, förste kontorist,
11	»	kansliskrivare, kassör, kopist,
12	»	kassör, förste kassör, förste kansliskrivare,
15	»	kontorsskrivare.

Av uppräknningen framgår, att titulaturen är synnerligen växlande, medan samtidigt ifrågavarande befattningar i stort sett äro av ensartad typ och samtliga äro att hänföra till befattningar såsom kontorstjänstemän.

Faktiska förhållanden torde härvidlag icke påkalla och numera åtminstone i allmänhet icke heller giva anledning till att man bibehåller tjänstebenämningar, utvisande en skillnad beträffande tjänsteställe och därmed till synes också i fråga om arbetets art. Sålunda tjänstgöra exempelvis understundom på samma tjänsteställe kontorsbiträden och kanslibiträden med arbete av samma slag. Vad kassörstjänsterna angår är att märka att utvecklingen numera efter postgirots införande lett därhän, att det arbetsmoment,

som här närmast torde böra vara avgörande för benämningen, nämligen sysslandet med kontanta penningmedel, mer och mer försvunnit. Även om i vissa fall så icke skulle hava inträffat, torde någon olägenhet icke behöva befaras av att sådana befattningar inordnas i en enhetlig titelserie. Med hänsyn till allmänna civilförvaltningen synes dock ett dylikt enhetliggörande inom affärsverken böra åtminstone för närvarande få avse allenast befattningar under 14 lönegraden. Vad beträffar kopistbefattningarna vilja de sakkunniga framhålla att vattenfallsstyrelsen hos de sakkunniga hemställt, att dessa i 11 lönegraden upptagna befattningar måtte utgå ur tjänsteförteckningen och därvid tillika upplyst, att de kunde inordnas under andra i tjänsteförteckningen upptagna benämningar av det slag, varom här är fråga.

De sakkunniga vilja här även erinra, att befattningarna kontorsbiträde, kanslibiträde och kansliskrivare i allmänhet kommit att betraktas såsom för kvinnor speciellt avsedda befattningar. Då emellertid de kvinnliga befattningshavarna numera likställts med de manliga jämväl därutinnan, att lön enligt högsta löneklassen inom respektive lönegrader får utgå även till dem, synes förstnämnda omständighet icke kunna utgöra hinder för en titeländring i enhetlighetens tecken utan fastmer kunna tagas som ett, om också ingalunda avgörande, skäl härför.

Då frågan om inrättande av en kontoristbefattning i 9 lönegraden under de sakkunnigas arbete aktualiserats samt dylik befattning i nämnda lönegrad redan förekommer inom allmänna civilförvaltningen (pensionsstyrelsen), anse de sakkunniga att vid förevarande spörsmåls bedömande även en sådan befattning bör tagas i beräkning.

Med hänsyn till vad sålunda anförts vilja de sakkunniga förorda, att i den mån befattningar av här ifrågavarande slag inom angivna lönegrader anses böra förefinnas inom vederbörande verk, följande titelserie kommer till användning:

2	lönegraden	skrivbiträde,
4	»	kontorsbiträde,
7	»	förste kontorsbiträde,
8	»	kontorist,
9	»	kontorist,
10	»	förste kontorist,
11	»	kontorsskrivare,
12	»	kontorsskrivare,
15	»	kontorsskrivare.

Mot förestående serie kan med visst fog göras gällande, att i 15 lönegraden benämningen kontorsskrivare lämpligen borde utbytas mot förste kontorsskrivare. Från järnvägsstyrelsens sida har emellertid framhållits, att en sådan åtgärd skulle medföra viss olägenhet. I tjänsteförteckningen finnas nämligen vid statens järnvägar upptagna kontors- och stationsskrivare i 15 lönegraden och förste stationsskrivare i 17 lönegraden. Ett utbyte i förstnämnda lönegrad av titeln kontorsskrivare mot förste kontorsskrivare skulle enligt

styrelsens uppfattning kunna tagas till stöd för krav på uppflyttning av dessa befattningshavare till 17 lönegraden. Med hänsyn till vad järnvägsstyrelsen sålunda anfört ha de sakkunniga funnit sig böra fränfalla sin tidigare ståndpunkt, enligt vilken i 15 lönegraden skulle upptagas befattningen förste kontorsskrivare.

Därest vad här föreslagits blir genomfört, föranleder detta behov av sådan ändring i avlöningsreglementets 57 §, att där medgiven lönetursberäkning för kontorsskrivare blir begränsad till att, såsom nu, gälla dylik befattningshavare i 15 lönegraden.

I 21 lönegraden finnas bland andra följande befattningar, nämligen huvudkassör vid telegrafverket och statens järnvägar samt förste kassör vid statens vattenfallsverk. De sakkunniga anse sig böra förorda, att befattningarnas benämningar ändras till kassör.

De i tjänsteförteckningen för affärsverken upptagna *ingenjörsbefattningarna* sakna en enhetlig beteckning. Sålunda förekomma bland annat följande benämningar, nämligen ingenjörsassistent, underingenjör och ingenjör i 20 lönegraden samt avdelningsingenjör, baninspektör, elektroingenjör, konstruktör, maskininspektör, verkstadsinspektör och ingenjör i 22 lönegraden. Även i 26 och 27 lönegraderna finnas ett flertal ingenjörsbefattningar, vilka dock betecknats enligt ett verken emellan i stort sett likformigt system.

Från olika håll ha yrkanden framställts om utbyte av benämningarna ingenjörsassistent och underingenjör i 20 lönegraden mot ingenjör. Till stöd härför har åberopats, att innehavarna av dessa befattningar i dagligt tal kallas ingenjörer.

De sakkunniga finna för sin del skäl tala för att till vinnande av förenkling den ifrågasatta namnförändringen vidtages. Samtidigt vilja de sakkunniga i enahanda syfte förorda, att titeln ingenjör även införes i 22 lönegraden i stället för de många där befintliga ingenjörstitlarna. Enligt vad de sakkunniga inhämtat anser sig järnvägsstyrelsen, vars förvaltningsområde främst beröres härav, böra tillstyrka en dylik förändring.

Beträffande den vid domänverket i 24 lönegraden upptagna benämningen skogsingenjör vilja de sakkunniga framhålla, att benämningen på grund av vidtagen omorganisation kommer att försvinna ur tjänsteförteckningen. Vid sådant förhållande ha de sakkunniga ansett lämpligt att icke ifrågasätta någon titelförändring.

I det följande komma de sakkunniga att förorda, att befattningar under benämningen ingenjör införas vid vissa verk i 17 och 24 lönegraderna. Vid bortseende från nyssnämnda skogsingenjörstitel skulle alltså benämningen ingenjör komma att i tjänsteförteckningen finnas för ingenjörsbefattningar i 17, 20, 22 och 24 lönegraderna. I 26 och 27 lönegraderna skulle däremot de differentierade benämningarna kvarstå.

Postverket.

Stationsmästare av klass 4 och 5. Stationsmästare av klass 7 och 8 (i det följande framlägges förslag till omnumrering) äro placerade i 7 respektive 5 lönegraden. Antalet stationsmästare av klass 7 utgör 73, därav 65 kvinnliga och 8 manliga. Av stationsmästarna av klass 8, vilkas antal uppgår till 21, äro 17 kvinnliga och 4 manliga. Befattningarna i fråga rekryteras så gott som uteslutande från poststationsföreståndarkåren. Någon postal utbildningskurs erfordras icke. Då däremot för närmast högre stationsmästartjänst kräves facklig utbildning, äro stationsmästartjänsterna av klass 7 att betrakta såsom sluttjänster.

Postexpeditioner av det slag, som förestås av stationsmästare av klass 7 och 8, inrättades första gången från och med den 1 juli 1923. Gentemot allmänheten ha dessa postexpeditioner samma befogenhet som postkontor, vilket innebär, att stationsmästarna förmedla all slags poströrelse och sålunda i detta hänseende fullgöra enahanda arbetsuppgifter som kassatjänstemännen vid postkontoren. I avseende å vissa inre postala förhållanden intaga postexpeditionerna en mellanställning mellan postkontor och poststation. Postexpeditionerna äro sålunda förlagda under ett postkontor, dit överskott levereras och varifrån nödiga medel, frankotecken, kvittenskuponger m. m., erhållas. Beträffande det inre arbetet intaga postexpeditionerna i stor utsträckning samma ställning som poststationerna. I fråga om medelsredovisningen gälla dock för postexpeditionerna av klass 7 och 8 särskilda bestämmelser, vilka betingas av den i förhållande till poststationerna mera självständiga ställning, som postexpeditionerna av klass 7 och 8 i redovisningshänseende intaga.

Vid flera tillfällen har fråga väckts om ändrad löneställning för stationsmästarna av klass 7 och 8.

I en inom andra kammaren *vid 1935 års riksdag väckt motion* (nr 401) hemställdes, att ifrågakvarande befattningshavare måtte uppflyttas till 10 respektive 7 lönegraden. Statsutskottet anförde i utlåtande (nr 78) över motionen, att generalpoststyrelsen, enligt vad utskottet inhämtat, hade för avsikt att framkomma med förslag om en förbättrad löneställning för befattningshavarna samt att vid sådant förhållande någon åtgärd från riksdagen icke syntes påkallad. Riksdagen beslöt i enlighet därmed.

Frågan berördes därefter av *generalpoststyrelsen* i skrivelse den 28 augusti 1935 till Kungl. Maj:t angående omklassificering av postkontoren och postexpeditionerna. Styrelsen förklarade sig hysa den bestämda uppfattningen, att ifrågakvarande stationsmästare hade en för låg lönegradsplacering och att

denna placering icke motsvarade vikten och ansvaret av dem åvilande arbete. Enligt styrelsen vore en uppflyttning i lönegrad av nämnda tjänster så trängande, att den snart icke längre kunde undanhållas Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning. I skrivelsen framställde styrelsen dock icke annat yrkande än att stationsmästarbefattningarna av klass 7 och 8 måtte innefattas i klassificeringen för att därigenom skulle för värdesättningen av befattningarna skapas en så fast grund som möjligt. Det sedermera av 1936 års klassificeringskommitté framlagda förslaget om klassificering av trafikanstalterna vid postverket, telegrafverket och statens järnvägar, vilket förslag i stort sett godkändes av 1938 års riksdag, innefattade även postexpeditioner av klasserna 7 och 8.

I skrivelse den 19 juni 1937 till 1936 års lönekommitté, vilken skrivelse sedermera överlämnats till de sakkunniga, hemställde *Sveriges poststationsförestandareförening*, att stationsmästarna av klass 7 och 8 måtte uppflyttas till 12 respektive 10 lönegraden.

Med promemoria den 21 oktober 1938 har *generalpoststyrelsen* till de sakkunniga överlämnat avskrift av skrivelse den 27 september 1938 till Kungl. Maj:t, i vilken skrivelse styrelsen hemställt, att ifrågavarande befattningshavare måtte uppflyttas till 9 respektive 7 lönegraden. Till belysning av omfattningen och utvecklingen av rörelsen vid ifrågavarande postexpeditioner har styrelsen därvid uppgivit, att beloppet av inbetalade postanvisningar och inbetalningskort samt utbetalade postanvisningar och utbetalningskort år 1937 i medeltal utgjort vid postexpeditioner av klass 7 2 216 751 kronor och vid postexpeditioner av klass 8 1 827 706 kronor, under det att motsvarande siffror år 1928 voro 936 169 respektive 605 134 kronor. Vidare upplyser styrelsen, att frankoteckensuppbörden vid postexpeditioner av klass 7 och 8 under år 1937 uppgått till i medeltal 20 106 respektive 10 432 kronor. Styrelsen framhåller, att den stora trafikökning vid postexpeditionerna, som återspeglas i dessa siffror, givetvis måste ses i samband med poströrelsens allmänna utveckling under de senaste åren, men att den alltjämt ökade penningomslutningen helt naturligt medfört ett betydligt ökat ansvar för stationsmästarna samt skärpt de krav, som i olika hänseenden måste ställas på dem. Genom utvecklingen av postverkets rörelsegrenar samt tillkomsten av nya sådana hade, anför styrelsen vidare, fordringarna på stationsmästarnas kännedom om postala författningar och föreskrifter oavlåtligen stegrats. Visserligen anser sig styrelsen icke kunna tillstyrka en lönegradsplacering i enlighet med personalens eget, här ovan återgivna förslag, men efter noggranna överväganden har styrelsen kommit till den uppfattningen, att en uppflyttning i enlighet med styrelsens hemställan är fullt befogad.

Slutligen har *Sveriges poststationsförestandareförening* i skrivelse den 27 oktober 1938 till de sakkunniga vidhållit sitt omförmälda förslag rörande ifrågavarande stationsmästares placering i lönehänseende.

De sakkunniga.

Vad *generalpoststyrelsen* anfört om den ökning av rörelsen vid postexpeditionerna av klass 7 och 8, som under de senaste tio åren ägt rum, synes

de sakkunniga utvisa, att arbetsbördan numera nått sådan omfattning, att en förbättrad löneställning för föreståndarna för ifrågavarande postanstalter får anses motiverad. Några konsekvenser, ägnade att med hänsyn till de för de sakkunniga meddelade direktiven lägga hinder i vägen för en uppflyttning av dessa befattningshavargrupper, äro icke att befara. Uppflyttningen bör dock, enligt de sakkunnigas mening, begränsas till en lönegrad för vardera gruppen.

I detta sammanhang vilja de sakkunniga något beröra en fråga av formell natur.

Föreståndarna för postanstalterna upptagas i tjänsteförteckningen under tre benämningar, nämligen överpostmästare, postmästare och stationsmästare. Postmästarna och stationsmästarna äro därvid inordnade i en fortlöpande serie, som börjar med postmästare av klass I A i 25 lönegraden och slutar med stationsmästare av klass 8 i 5 lönegraden. I denna serie hänföras stationsmästare av klass 5 till 16 lönegraden och stationsmästare av klass 6 till 12 lönegraden. Därest, i anslutning till vad i det följande närmare utvecklas, stationsmästarebefattning införes i 14 lönegraden, måste omförmälda serie brytas. Det har bland annat med hänsyn härtill synts de sakkunniga böra övervägas, huruvida icke postmästarna och stationsmästarna borde inordnas i var sin serie, därvid den högsta stationsmästargruppen, nämligen stationsmästarna av klass 5 i 16 lönegraden skulle benämnas stationsmästare av klass 1. I övrigt skulle serien bestå av stationsmästare av klass 2 i 14 lönegraden och stationsmästare av klass 3 i 12 lönegraden samt, vid bifall till de sakkunnigas förslag om uppflyttning av de nuvarande stationsmästarna av klass 7 och 8, stationsmästare av klass 4 i 8 lönegraden och stationsmästare av klass 5 i 6 lönegraden.

För statens järnvägars del föreligger motsvarande spörsmål. De sakkunniga återkomma härtill i det följande.

Bilförare. I tjänsteförteckningen finnes för närvarande icke någon befattning såsom bilförare vid affärsverken. Förslag om införande av dylik befattning ha varit föremål för de sakkunnigas bedömande beträffande såväl postverket som telegrafverket och statens vattenfallsverk. De sakkunniga anse sig böra i ett sammanhang angiva sitt ställningstagande till ifrågavarande förslag.

Såsom bilförare vid postverket tjänstgöra för närvarande befattningshavare med placering antingen såsom postiljoner i 6 lönegraden eller såsom värdebrevbärare i 7 lönegraden. Antalet dylika befattningshavare uppgår till 124 respektive 58.

Ifrågavarande befattningshavares huvudsakliga arbete består i förandet av automobil eller, i undantagsfall, motorcykel. De ha dessutom att i regel en och en halv timme per dag ombesörja den dagliga tillsynen och skötseln av de motorfordon, som de ensamma eller i alternering med andra chaufförer föra. De i den högre lönegraden placerade befattningshavarna fullgöra

särskilt viktiga och ansvarsfulla transporter. Befattningshavare av detta slag finnas endast i Stockholm och Göteborg.

Rekryteringen av den lägre graden sker från brevbärarkåren och bland de sålunda uttagna befattningshavarna utväljas de, som befinnas lämpliga för befordran, till den högre tjänsteställningen.

Lönegradsplaceringen för bilförarna vid postverket regleras genom Kungl. Maj:ts brev till järnvägsstyrelsen den 6 augusti 1920. Kungl. Maj:t förordnade då, att såsom bilförare vid postverket och statens järnvägar skulle anlitas tjänstemän tillhörande dåvarande 2 manliga lönegraden (motsvarande nuvarande 6 lönegraden), dock att för bilföring i Stockholm och Göteborg finge, då arbetet enligt generalpoststyrelsens beprövande regelbundet vore av särskilt maktpåliggande art, anlitas tjänstemän i 3 lönegraden (motsvarande nuvarande 7 lönegraden). Befattningshavarnas inordnande under befintliga tjänstetitlar verkställdes i enlighet med anvisningar av kommunikationsverkens lönenämnd.

I förut omförmälda skrivelse den 27 september 1938 har *generalpoststyrelsen* hemställt, att befattningen bilförare måtte upptagas i 7 lönegraden. Styrelsen har därvid framhållit, att någon allmän ändring av chaufförernas lönegradsplacering icke syntes påkallad, men styrelsen funne det oegentligt att för de i 7 lönegraden placerade bilförarna använda titeln värdebrevbärare.

Jämväl *svenska postmannaförbundet* har i promemoria den 29 november 1938 till de sakkunniga hemställt, att befattningen bilförare måtte införas i 7 lönegraden. Förbundet anser emellertid, att samtliga bilförare böra placeras i nämnda lönegrad.

Inom telegrafverket finnes med bilkörning sysselsatt personal å såväl trafik- som linjeavdelningen. De förstnämnda befattningshavarna ombesörja telegramdistribueringen vid de största telegrafstationerna; de sistnämnda åter utföra framförallt materialtransporter.

Antalet å trafikavdelningen sysselsatta bilförare uppgår till omkring 50. I lönehänseende ha de hänförts till 6 lönegraden under benämningen förste stationsbiträden. Befattningshavarna ifråga, som rekryteras från telegrambärrar- och stationsbiträdeskåren, äro placerade vid telegrafstationerna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping.

Å linjeavdelningen uppgår antalet bilförare till 136. Av dessa ha 116 anställning såsom linjearbetare med lön enligt gällande kollektivavtal för arbetare vid telegrafverkets linjedistrikt. Återstoden har beretts tjänstemannaanställning, därvid 18 placerats såsom extra ordinarie och 2 såsom ordinarie reparatörer i 7 lönegraden.

I skrivelse den 22 oktober 1938 till Kungl. Maj:t, vilken skrivelse överlämnats till de sakkunniga, har *telegrafstyrelsen* hemställt, att befattningen bilförare måtte införas i 7 lönegraden.

Därjämte har *telegraf- och telefonmannaförbundet* i skrivelse den 30 november 1938 till de sakkunniga hemställt, att befattningen måtte hänföras

till 8 lönegraden. Därest detta icke låter sig göra, anser förbundet, att befattningen under inga omständigheter bör placeras lägre än i 7 lönegraden.

Flertalet av de personer, som vid statens vattenfallsverk föra bil, ha annan sysselsättning såsom huvuduppgift. Med bilkörning såsom egentlig uppgift finnas endast 11 befattningshavare. Samtliga dessa ha icke-ordinarie anställning med placering i 7 lönegraden. De ha bland annat att under driftstörningar tjänstgöra såsom chaufförer, ofta under mycket besvärliga väderleks- och vägförhållanden och under alla tider av dygnet. En del av dem tjänstgöra även såsom personbilförare vid ej sällan ganska långväga inspektionsresor. Befordran av bilförare till högre befattning förekommer endast undantagsvis och i så fall endast till förste reparatör.

I skrivelse den 14 november 1935 till Kungl. Maj:t föreslog *vattenfallsstyrelsen* införande av befattningen reparatör i 7 lönegraden för att därigenom bereda ordinarie anställning åt icke-ordinarie reparatörspersonal vid vattenfallsverket. Styrelsen upplyste därvid, att i 7 lönegraden jämväl finnes ett antal icke-ordinarie bilförare.

Över styrelsens framställning avgavs utlåtande av *kommunikationsverkens lönenämnd* den 21 december 1935. Med anledning av styrelsens upplysning rörande placeringen av icke-ordinarie bilförare i 7 lönegraden framhöll lönenämnden, att för enbart bilkörning i regel plägade anlitas befattningshavare i 6 lönegraden. I en vid lönenämndens utlåtande fogad reservation (herr G. Mattelin med instämmande av herr E. Eriksson) förordades, att befattningen bilförare infördes i 7 lönegraden.

I promemoria den 22 oktober 1938 till de sakkunniga har *vattenfallsstyrelsen* ånyo upptagit frågan om införande av bilförare i 7 lönegraden. Styrelsen har därvid åberopat skrivelse den 10 maj 1937 till Kungl. Maj:t, i vilken skrivelse styrelsen under hänvisning till lönenämndens förut omförmälda uttalande rörande bilförarens lönegradsplacering framhållit, att bilförarna vid vattenfallsverket sysselsattes icke blott med ofta ansträngande körning av person- och lastbilar utan även däremellan med diverse reparations- och underhållsarbeten, bland annat å bilar, för vilka arbeten viss yrkesskicklighet erfordrades. Det kunde vidare, framhåller styrelsen, icke undvikas, att under befattningshavarnas ej sällan långväga resor såsom förare av personbilar kostnaderna för mat och logis bleve jämförelsevis höga i förhållande till utgående traktamentsersättning. Styrelsen anser sig därför böra vidhålla sitt tidigare framförda förslag om bilförarnas placering i 7 lönegraden.

Till stöd för de framlagda förslagen om införande av befattningen bilförare i 7 lönegraden har åberopats de kvalificerande moment, som ingå i de till placering i nämnda lönegrad ifrågasatta befattningshavarnas arbetsuppgifter. Vid de överläggningar, som ägt rum inför de sakkunniga med verksstyrelser och personalrepresentanter, har denna arbetsuppgifternas speciella karaktär ytterligare betonats, ehuru man därvid från personalhåll

De sakkunniga.

allenast med hänsyn till de för de sakkunnigas arbete gällande direktiven avstått från att framföra tidigare krav på bättre löneställning för statliga bilförare över huvud taget med därav följande ytterligare förbättring för de kvalificerade bilförarna.

De sakkunniga ha i och för sig icke något att erinra emot en placering i 7 lönegraden av de befattningshavare, varom här är fråga. Avgörande för de sakkunnigas ställningstagande har därvid varit, att befattningshavarna utföra ett arbete, som på grund av särskilda arbetsuppgifter av olika slag eller de förhållanden, under vilka bilkörningen äger rum, markerat skiljer sig från bilkörning i allmänhet. De sakkunniga ha nämligen icke kunnat finna, att enbart förändret av bil bör vid jämförelse med andra befattningshavares arbetsuppgifter och löneställning berättiga till högre placering än den, som kommit till uttryck i tjänsteförteckningen för allmänna civilförvaltningen, där chaufför placerats i 6 lönegraden. Det må ock framhållas, att järnvägsstyrelsen, inom vars förvaltningsområde befattningshavare med huvudsaklig uppgift att föra bil även finnas, vid förfrågan motsatt sig en uppflyttning av dessa befattningshavare till 7 lönegraden.

Under nu angivna förhållanden ha de sakkunniga icke kunnat undgå att ställa sig tveksamma till ett införande av benämningen bilförare för befattningshavarna ifråga, åtminstone därest icke samtidigt benämningen införes i annan, lägre lönegrad, enär den missuppfattningen lätt kan uppstå, att åtgärden har en vidsträcktare innebörd än de sakkunniga sålunda avsett. Lämpligare hade därför enligt de sakkunnigas uppförande varit, om befintliga eller av de sakkunniga till införande i 7 lönegraden föreslagna titlar kunnat utnyttjas, exempelvis postiljon av klass 1 vid postverket och reparatör vid telegrafverket och statens vattenfallsverk. Med hänsyn till den avvisande hållning mot en dylik lösning, som verksstyrelser och personalrepresentanter i allmänhet intagit, ha de sakkunniga icke velat motsätta sig, att benämningen bilförare kommer till användning å befattningshavarna ifråga.

Förste kontorsbiträde. I enlighet med vad de sakkunniga under avdelningen för gemensamma frågor anført beträffande tjänstebenämningar få de sakkunniga hemställa, att tjänstetiteln kanslibitråde i 7 lönegraden utbytes mot förste kontorsbiträde.

Förrådsförman. Såsom närmaste man till materialförvaltaren respektive förrådsmästaren är för närvarande å generalpoststyrelsens persedel- respektive blankettförråd anställd en befattningshavare med postiljons (6 lönegraden) tjänsteställning. Rörande ifrågavarande befattningshavares arbetsuppgifter må följande framhållas.

Postiljonen å persedelförrådet biträder materialförvaltaren med arbetsfördelning, mottagning av varor från leverantörer och kontroll över leveranserna till postanstalterna. Då persedelförrådet disponerar över lokaler med en sammanlagd golvyta av 2 250 kvm, fördelade på tre våningar,

måste materialförvaltaren i rätt stor utsträckning överlåta övervakningen av expeditjonsarbetet på postiljonen. Förutom verkställandet av den första granskningen av inkomna rekvisitioner — förrådsmästaren medhinner icke ensam sådan granskning — har postiljonen å blankettförrådet till särskilt åliggande att föra och vidmakthålla kortsystem över i förrådet ineliggande lager av blanketter.

I sin förut omförmälda promemoria den 29 november 1938 har *svenska postmannaförbundet* hemställt, att ifrågavarande befattningshavare måtte beredas en bättre löneställning samt att fördenskull befattning såsom förrådsförmän måtte upptagas i tjänsteförteckningen i 7 lönegraden.

Enligt vad de sakkunniga inhämtat har generalpoststyrelsen icke något att erinra mot att ifrågavarande befattningshavare i lönehänseende uppflyttas till 7 lönegraden. Vid sådant förhållande och då även de sakkunniga anse fog för bifall till postmannaförbundets framställning föreligga, få de sakkunniga tillstyrka, att befattningen förrådsförmän upptages i 7 lönegraden.

De sakkunniga.

Postiljon av klass 1. I sin förut omförmälda promemoria den 21 oktober 1938 har *generalpoststyrelsen* föreslagit, att benämningen postiljon av klass 1 måtte införas i 7 lönegraden samt att i samband därmed den nuvarande benämningen postiljon i 6 lönegraden måtte ändras till postiljon av klass 2.

Styrelsen framhåller, att vid järnvägsposten inom Stockholms distrikt finnas befattningshavare, sammanlagt 9, vilka inom postkupéerna försortera till Stockholm adresserad post, samt att vidare vid postkontoren i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping finnas befattningshavare till ett antal av 121, vilka där försortera ankommande post. Då dessa befattningshavare för närvarande äro upptagna under den missvisande benämningen brevbärförmän — något förmanskap över brevbärare utöva de icke — anser styrelsen, att en förändring i enlighet med styrelsens förslag bör vidtagas.

Mot generalpoststyrelsens förslag ha de sakkunniga icke något att erinra. Tjänstetiteln postiljon i 6 lönegraden bör alltså ändras till postiljon av klass 2 och titeln postiljon av klass 1 införas i 7 lönegraden.

De sakkunniga.

Kontorist och förste kontorist. Vid olika tillfällen har fråga väckts om införande vid postverket av en mellangrad mellan den nuvarande kanslibiträdesgruppen (7 lönegraden) och kansliskrivargruppen (11 lönegraden).

Ursprungligen fördes frågan på tal av kommunikationsverkens lönenämnd, som i utlåtande över en av generalpoststyrelsen år 1935 gjord framställning om uppflyttning av vissa kanslibiträden till kansliskrivare uttalade, att det kunde ifrågasättas, huruvida icke — i likhet med vad som skett vid de tre övriga kommunikationsverken — även vid postverket borde inrättas befattningar såsom kontorist och förste kontorist.

I skrivelse den 31 augusti 1936 till Kungl. Maj:t hemställde *generalpost-*

styrelsen om inrättande vid postverket av en befattning, placerad i 9 lönegraden och benämnd förste kanslibitråde.

Styrelsen anförde därvid, att ett inrättande, på sätt lönenämnden ifrågasatt, av tvenne nya befattningar i de mellangrader, varom här vore fråga, knappast vore ändamålsenligt eller påkallat. En så långt driven differentiering av det arbetsfält, som fölle inom kanslibiträdernas och kansliskrivarnas arbetsområde, läte sig enligt styrelsens uppfattning svårigen göra, enär det praktiskt taget vore omöjligt upprätthålla klara gränser mellan fyra varandra såväl till art som svårighetsgrad så närliggande göromålsgrupper som dessa.

I utlåtande den 4 december 1936 över styrelsens ifrågavarande framställning anförde *kommunikationsverkens lönenämnd*, att det med hänsyn till förhållandena inom postverket kunde förefalla naturligt, att den nya befattningen hänfördes till 9 lönegraden samt omnämnde i samband därmed, att utvecklingen inom allmänna civilförvaltningen syntes gå i denna riktning. Genom beslut av 1936 års riksdag hade nämligen befattning såsom kontorist i 9 lönegraden inrättats vid pensionsstyrelsen och av vederbörande lönenämnd tillstyrkt förslag förelåge om inrättande av liknande befattning i riksförsäkringsanstalten. Lönenämnden ansåg emellertid — bland annat med hänsyn till förhållandena inom övriga kommunikationsverk — att ett bifall till styrelsens hemställan skulle kunna föregripa den inom 1936 års lönekommitté pågående översynen av avlöningsförfattningarna, varför nämnden funne sig då icke kunna tillstyrka bifall till framställningen.

I skrivelse den 27 augusti 1937 till Kungl. Maj:t förnyade *generalpoststyrelsen* sin framställning om inrättande vid postverket av befattningen förste kanslibitråde och framhöll därvid bland annat följande.

Behovet av en mellangradstjänst hade blivit alltmer framträdande efterhand som arbetsmängden inom de göromålsgrupper, som det här gällde, svällt ut, särskilt å styrelsens bankavdelning. Styrelsen hade därför uppdragit åt tre tjänstemän, väl förtrogna med arbetsförhållandena inom styrelsen, att undersöka dessa förhållanden å samtliga arbetsplatser inom styrelsen. De utsedda tjänstemännen hade kommit till det resultat, att sammanlagt 50 kanslibiträdesbefattningar med hänsyn till göromålens art borde vara hänförda till högre lönegrad. Styrelsen ansåge en utflyttning till kansliskrivargraden av samtliga nyss nämnda kanslibiträdesbefattningar icke berättigad, men kunde heller icke finna det riktigt, att den möjlighet att bereda dem, som sysselsattes med arbete av det slag det här gällde, en skälig ersättning genom inrättande liksom i andra verk av en lämplig mellangradstjänst, ställdes på längre framtid än som vore oundvikligt. Med hänsyn till vad som anförts, syntes styrelsen ett så långt uppskov som till 1939 års riksdag icke skäligt.

I utlåtande den 7 oktober 1937 över styrelsens sistnämnda framställning uttalade *kommunikationsverkens lönenämnd*, att den alltjämt pågående betydande ökningen av de arbetsuppgifter, för vilka den nya befattningen vore avsedd, synbarligen medförde, att ett ytterligare uppskov med lösande av frågan skulle medföra kännbara olägenheter. En provisorisk lösning syntes därför lönenämnden böra komma till stånd, på så sätt att de befattningshavare, som utförde göromål, vilka skulle ankomma på innehavare av den föreslagna nya befattningen, erhöles uppdrag att bestrida göromål,

vilka eljest ankomme på tjänsteman inom högre lönegrad, i vilket fall vikariatsersättning skulle utgå. För att icke föregripa resultatet av frågans slutliga prövning i sammanhang med den pågående avlöningsrevisionen, syntes det lönenämnden, att dylikt uppdrag borde avse göromål, som eljest ankomme på tjänstemän i 8 lönegraden, varvid nämnden erinrade, att vikariatsersättningen till kanslibitråde, som erhöle dylikt uppdrag, utginge med samma belopp, vare sig uppdraget avsåge 8 eller 9 lönegraden.

Med hänsyn till den förestående översynen av tjänsteförteckningen fann sig Kungl. Maj:t icke böra framlägga något förslag i ärendet till 1938 års riksdag.

I sin förut omförmälda skrivelse den 27 september 1938 har *generalpoststyrelsen* förnyat sitt förslag om införande av befattningen förste kanslibitråde i 9 lönegraden. Styrelsen anför därvid följande.

Styrelsen har icke, såsom lönenämnden ifrågasatt, vidtagit några åtgärder för en provisorisk lösning av frågan genom att meddela de tjänstemän, som fullgöra göromål, vilka skulle ankomma på innehavarna av den nya befattningen, uppdrag att bestrida göromål, som eljest ankomma på tjänstemän i 8 lönegraden. Behovet av en ny befattning vid postverket, i lönegradshänseende placerad mellan 7 och 11 lönegraderna har dock gjort sig mer och mer gällande. Å styrelsens bankavdelning tjänstgöra regelbundet 812 tjänstemän i kontorsbiträdesgraden (ordinarie, extra ordinarie och aspiranter), 79 kanslibiträden och 13 kansliskrivare. Det torde vara uppenbart, att åtskilliga av dessa tjänstemän måst tilldelas arbete av den vikt och det ansvar, att de rättvisligen böra innehava en högre lönegrad än den 7:e. Även å styrelsens övriga byråer har behovet av en dylik mellangradstjänst blivit alltmer framträdande. Styrelsen anser dock fortfarande inrättandet av två nya befattningar mellan 7 och 11 lönegraderna mindre ändamålsenligt för postverkets vidkommande med anledning av svårigheten att uppdraga bestämda gränser mellan fyra göromålsgrupper, som till art och svårighetsgrad ligga varandra så nära.

Slutligen har *svenska postmannaförbundet* i sin förenämnda promemoria den 29 november 1938 hemställt, att befattningarna kontorist och förste kontorist måtte införas i 8 och 9 respektive 10 lönegraden. Förbundet framhåller, att å vissa förste postiljoner och överpostiljoner vilade arbetsuppgifter, för vilka de föreslagna nya benämningarna skulle giva ett bättre uttryck.

Under den tidigare behandlingen av frågan om en mellangrad vid postverket mellan kanslibiträdes- och kansliskrivargraderna synas delade meningar rörande behovet därav icke ha rått. Endast av formella skäl har frågan skjutits upp. Då dylika skäl för uppskov icke längre föreligga och då de sakkunniga äro övertygade om det berättigade i *generalpoststyrelsens* förslag, få de sakkunniga tillstyrka, att en befattning för ändamålet upptages i 9 lönegraden. Emellertid vilja de sakkunniga, under hänvisning till vad förut anförts rörande en enhetlig titelserie för kontorsbefattningar, förorda, att den nya befattningen benämnas kontorist.

Det från personalhåll framförda förslaget om utbyte av tjänstetitlarna för vissa förste postiljoner och överpostiljoner mot benämningarna kontorist respektive förste kontorist åsyftar allenast, enligt vad de sakkunniga inhäm-

De sakkunniga.

tat, att för befattningshavare med kontorsgöromål införa en mot göromålets art svarande tjänstetitel. Ett tillmötesgående härav är alltså väl förenligt med oförmälda förslag om en enhetlig titelserie för kontorsbefattningar. De sakkunniga finna därför icke anledning till erinran emot de ifrågasatta titelförändringarna.

Kontorsskrivare. I enlighet med vad de sakkunniga under avdelningen för gemensamma frågor anfört beträffande tjänstebenämningar få de sakkunniga hemställa, att tjänstetiteln kansliskrivare i 11 lönegraden utbytes mot kontorsskrivare.

Kupémästare m. fl. befattningar. De sakkunniga ha till behandling förehåft frågor om lönegradsplacering och benämning av *dels* föreståndarna för postkupéerna, *dels* ock vissa förmän vid posttransporter samt å brevbärar-expeditioner och postkontorsavdelningar.

Såsom föreståndare för postkupéer tjänstgöra för närvarande befattningshavare med anställning vid postverket såsom förste postassistenter i 17 lönegraden, postassistenter i 15 lönegraden, postexpeditörer i 11 lönegraden, överpostiljoner i 10 lönegraden och förste postiljoner i 8 lönegraden.

Kupéföreståndarnas huvudsakliga arbete består i mottagande och vidare-expedierande av förtecknad post, förande av kontrollhandlingar över sådan post, sortering av all slags post, utövändet av förmanskap m. m. Alltefter omfattningen av den till behandling förekommande posten kan den ena eller den andra av de uppräknade arbetsuppgifterna vara mer eller mindre framträdande. Även i övrigt förefinnas olikheter i kupéföreståndarnas arbete. Inom sådana postkupéer, där direktexpedition av post till utlandet — bortsett från de skandinaviska länderna — förekommer i större omfattning, måste sålunda högre krav ställas på kupéföreståndarnas språkkunskaper, kännedom om internationella författningar och dylikt än i sådana postkupéer, som huvudsakligen ha att behandla inrikes post. Frånsett dessa mera speciella förhållanden, kan om postkupéföreståndarnas arbete i allmänhet sägas, att det huvudsakligen utgöres av ett tämligen ensartat, rutinmässigt expeditjonsarbete, ofta men icke alltid, förenat med förmanskap i större eller mindre omfattning.

I den mån biträdande personal medföljer postkupé anlitas denna företrädesvis för sortering av brev, korsband och paket samt för lastning och placering av postkolli, öppnande av ankommande och förpackning av avgående kolli, handräckningsgöromål och dylikt.

Den variation, som förefinnes beträffande kupéföreståndarnas arbetsuppgifter, har föranlett en *klassificering av postkupéerna*. Den nu gällande klassificeringen vilar på grunder, som utarbetades år 1927. Med hänsyn till de ändrade förhållanden, som sedan dess inträffat, beslöt generalpoststyrelsen i augusti 1937 att uppdraga åt fem posttjänstemän, därav en represen-

tant för posttjänstemännens förening och två representanter för svenska postmannaförbundet, att verkställa utredning rörande en ny postkupéklassificering. Såsom ordförande fungerade en postdirektör. De sålunda utsedda utredningsmännen avgåvo under juni 1938 förslag till postkupéernas klassificering.

Beträffande resultatet av utredningen må här framhållas, att utredningsmännen uttalat, att annan kompetensfordran än genomgången förste postiljonskurs i regel icke bör uppställas för bestridande av föreståndarskapet för sådana postkupéer, som i huvudsak behandla inrikes post. Ifråga om utrikesposten framhålla utredningsmännen, att dylik post av dominerande betydelse endast förekommer inom en av postkupéerna å linjen Nässjö—Malmö. Utredningsmännen anse, att föreståndarskapet för denna postkupé, som även har en mycket stor inrikes post, även i fortsättningen bör utövas av tjänstemän i 17 lönegraden. Mot den nuvarande lönegradsplaceringen av den såsom postkupéföreståndare tjänstgörande personalen med förste postiljonsutbildning, nämligen 8, 10 och 11 lönegraderna, ha utredningsmännen icke något att erinra. Emellertid anse sig utredningsmännen med fog kunna göra gällande, att en placering i 11 lönegraden av föreståndarna för de största postkupéerna redan nu är väl låg, vilket förhållande blir än mer framträdande om, såsom utredningsmännen ifrågasätta, föreståndarskapet även för sådana postkupéer, som för närvarande förestås av förste postassistenter och postassistenter, överlåtes på tjänstemän i lägre lönegrader. Utredningsmännen finna därför skäligt, att vid järnvägsposten inrättas en befattning i 12 lönegraden, förslagsvis benämnd förste kupémästare, samt att i anslutning därtill befattningarna i 11 lönegraden vid järnvägsposten benämnas kupémästare.

I sin förut omförmälda skrivelse den 27 september 1938 har *generalpoststyrelsen* uttalat, att utredningsmännens förslag i stort sett är i princip riktigt och att behov sålunda föreligger att inrätta den av dem ifrågasatta nya befattningen i 12 lönegraden. Styrelsen framhåller, att förslagets genomförande icke kommer att innebära någon kostnadsökning. De föreslagna benämningarna förste kupémästare och kupémästare finner styrelsen lämpliga, då de väl svara mot befattningshavarnas arbetsuppgifter såsom föreståndare för postkupéer.

I sin förenämnda promemoria den 29 november 1938 har *svenska postmannaförbundet* hemställt, att i 9 lönegraden måtte införas befattningen förste postiljon. Enligt förbundet skulle till denna lönegrad uppflyttas vissa av de nuvarande i 8 lönegraden placerade förste postiljonerna, nämligen föreståndarna för de större av järnvägspostens enmanskupéer samt dessutom sorterarna å de större postkontoren och inom de s. k. genomgående postkupéerna.

Såsom förut framhållits har beträffande vissa för män ifrågasatts ändrad lönegradsplacering och tjänstebenämning.

De i det föregående omförmälda utredningsmännen rörande klassificering

av postkupéerna ha vid framläggandet av förslag om införande av benämningen kupémästare i 11 lönegraden, under hänvisning till att de befattningshavare, för vilka benämningen avsetts, utgöras av dispenserade postexpeditörer, ifrågasatt, huruvida icke ändrad benämning borde genomföras för övriga dispenserade postexpeditörer i nämnda lönegrad. Utredningsmännen ha därvid ansett benämningen expeditionsförman vara för ändamålet lämplig.

I skrivelsen den 27 september 1938 har *generalpoststyrelsen* icke haft något att erinra mot benämningen expeditionsförman för de befattningshavare, som tjänstgöra såsom förmän å brevbärarexpeditioner eller inom postkontorsavdelningar. Däremot anser styrelsen benämningen mindre adekvat för de dispenserade postexpeditörer, som tjänstgöra uteslutande såsom förmän vid omfattande posttransporter. För dessa föreslår styrelsen i stället benämningen transportförman.

Styrelsen har vidare i sin promemoria den 21 oktober 1938 upplyst, att från personalhåll gjorts gällande, att vissa av de befattningshavare i 11 lönegraden, för vilka benämningen expeditionsförman avsetts, fullgjorde arbete av så pass kvalificerad beskaffenhet, att en uppflyttning av befattningshavarna ifråga till 12 lönegraden finge anses motiverad. För egen del finner styrelsen obestriddigt, att vid vissa postanstalter finnas befattningshavare i 11 lönegraden med lika krävande och ansvarsfullt arbete, som det som skulle åvila de föreslagna nya förste kupémästarna. Styrelsen tillstyrker därför, att befattningen förste expeditionsförman införes i 12 lönegraden.

De sakkunniga.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har generalpoststyrelsen beträffande föreståndarskapet för postkupéerna uttalat sig för en anordning, som i enlighet med resultatet av inom postverket verkställd utredning i ämnet innebär, att föreståndarna för ifrågavarande postkupéer skulle i betydligt större utsträckning än vad nu är fallet utses bland personal med förste postiljonsutbildning. För omorganisationens genomförande anses påkallat, att i 12 lönegraden inrätta en ny befattning under benämningen förste kupémästare. I samband därmed skulle de till 11 lönegraden hänförliga föreståndarna för ifrågavarande postkupéer benämnas kupémästare.

Den av generalpoststyrelsen ifrågasatta omläggningen finna de sakkunniga innebära ett rationellt utnyttjande av arbetskraften vid järnvägsposten och ha således icke något att däremot erinra. De sakkunniga anse sig jämväl böra tillstyrka, att de föreslagna befattningarna kupémästare och förste kupémästare införes i 11 respektive 12 lönegraden.

För närvarande förestås enmanskupéerna vid järnvägsposten av förste postiljoner i 8 lönegraden. Såsom förut framhållits, har svenska postmannaförbundet hemställt, att föreståndarna för de största av ifrågavarande kupéer liksom sorterarna å de större postkontoren och inom de s. k. genomgående postkupéerna måtte uppflyttas till 9 lönegraden med bibehållande därvid av benämningen förste postiljoner. Någon erinran mot dessa uppflyttningar anfördes icke från generalpoststyrelsens sida vid det förut

omförmälda sammanträdet inför de sakkunniga den 16 december 1938. Ej heller de sakkunniga ha något att däremot erinra.

Föreståndare för järnvägspostens kupéer med förste postiljonsutbildning skulle alltså i enlighet med det anförda finnas i följande lönegrader och med nedan angivna benämningar, nämligen i

12 lönegraden	förste kupémästare,
11 »	kupémästare,
10 »	överpostiljon,
9 »	förste postiljon,
8 »	förste postiljon.

Av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår vidare, att viss personal med förste postiljonsutbildning tjänstgör såsom förmän med placering i 11 lönegraden såsom postexpeditörer. De sakkunniga finna motiverat att för dessa s. k. dispenserade postexpeditörer införes annan benämning i tjänsteförteckningen. Emellertid anse sig de sakkunniga böra förorda en mindre avvikelse från generalpoststyrelsens förslag, framförallt i syfte att begränsa titelantalet i tjänsteförteckningen.

I det föregående har framlagts förslag om en enhetlig titelserie för vissa kontorsbefattningar. Det synes de sakkunniga lämpligt att i denna serie inordna de förmän å brevbärarexpeditioner och inom postkontorsavdelningar, för vilka generalpoststyrelsen ifrågasatt benämningarna expeditionsförman och förste expeditionsförman. Befattningarna skulle alltså i såväl 11 som 12 lönegraden ingå under benämningen kontorsskrivare. För de befattningshavare i 11 lönegraden, som tjänstgöra såsom förmän vid omfattande posttransporter skulle däremot i enlighet med styrelsens förslag benämningen transportförman upptagas i tjänsteförteckningen.

Av det anförda följer, att de sakkunniga icke ha något att erinra mot att vissa av ifrågavarande förmän i 11 lönegraden i enlighet med generalpoststyrelsens förslag uppflyttas i 12 lönegraden.

Stationsmästare av klass 2. Från personalhåll har framförts förslag om införande av en stationsmästarklass i 14 lönegraden vid såväl postverket som statens järnvägar. De sakkunniga komma att i ett sammanhang behandla dessa förslag.

Vid postverket finnas 43 stationsmästarbefattningar av klass 5 (16 lönegraden) och 23 befattningar av klass 6 (12 lönegraden). Dessutom finnas 13 postexpeditioner av klass 7, vilka enligt Kungl. Maj:ts brev till generalpoststyrelsen den 20 maj 1938 angående omklassificering av trafikanstalter vid postverket skola uppflyttas till postexpeditioner av klass 6. Tidpunkten för uppflyttningen av dessa postexpeditioner skall emellertid senare bestämmas av Kungl. Maj:t efter förslag av styrelsen. Uppflyttningen kommer nämligen att ske successivt, allteftersom möjlighet erbjuder sig att placera de nuvarande föreståndarna å andra platser.

Till postexpedition av klass 5 hänföres postanstalt med ett poängtal av lägst 75; till postexpedition av klass 6 åter hänföres postanstalt med ett poängtal av lägst 55 och högst 74.

I sin förut omförmälda promemoria den 29 november 1938 har *svenska postmannaförbundet* hemställt om införande i tjänsteförteckningen av en ny stationsmästarbefattning i 14 lönegraden. Förbundet har därvid framhållit, att den nuvarande placeringen av stationsmästarna av klass 5 och 6 icke kan anses skapa en rättvis och väl avvägd löneställning för de stationsmästare, som förestå de största postexpeditionerna av klass 6. En uppdelning av nämnda expeditioner på så sätt, att en ny klass inrättas för de största av dem, anser förbundet erforderlig.

Vid statens järnvägar uppgår antalet stationsmästare av klass 5 till 117, medan antalet stationsmästare av klass 6 utgör 232.

Till klass 6 hänföres stationer med ett poängtal av 25—44. Stationerna av klass 5 åter ha ett poängtal av 45—79.

I skrivelse till de sakkunniga den 30 november 1938 har *svenska järnvägsmanaförbundet* hemställt, att en ny stationsmästarbefattning måtte införas i tjänsteförteckningen samt därvid placeras i 14 lönegraden. Förbundet framhåller, att en rättvisare fördelning därigenom skulle åstadkommas.

De sakkunniga.

Den relativt stora skillnad i lönegradsplacering, som förefinnes mellan stationsmästare av klass 5 och 6, innebär att några få poängs skillnad emellan två i allt väsentligt tämligen likvärdiga trafikanstalter kan för befattningshavaren medföra ganska betydande verkningar i lönehänseende. Berörda förhållande har ock framkallat önskemål från personalhåll om införande av stationsmästarklass i 14 lönegraden. Frågan har jämväl berörts av kommunikationsverkens lönenämnd i dess utlåtande över 1936 års klassificeringskommittés förslag. Lönenämnden har därvid framhållit, att gränsdragningen mellan förevarande anstaltsklasser vore en fråga av synnerligen vanskelig och ömtålig natur. Enligt lönenämndens mening hade dock denna gränsdragning varit lättare att verkställa, därest de trafikanstalter, som nu tillhöra klasserna 5 och 6, varit uppdelade på tre skilda klasser med föreståndarbefattningarna hänförda exempelvis till 12, 14 respektive 16 lönegraden. Något förslag härutinnan framlades dock icke av lönenämnden.

I ett sammanhang, där det gäller att i möjligaste mån söka åstadkomma en rättvis avvägning av lönesättningen olika befattningshavargrupper emellan, äro uppenbarligen de framställda önskemålen och förutsättningarna för deras realiserande förtjänta av ett övervägande. Ett stöd för denna uppfattning ha de sakkunniga trots sig finna i lönenämndens ovan omförmälda uttalande.

Från såväl generalpoststyrelsens som framförallt från järnvägsstyrelsens sida har emellertid motstånd rests mot en uppdelning av anstaltsklasserna 5 och 6 genom införandet av en mellanklass. Det bör dock, såsom redan lönenämnden antytt, vara tämligen naturligt, att förefintliga svårigheter för

en rättvis gränsdragning mellan anstalter, som tillhöra de nuvarande klasserna 5 och 6, måste i viss grad minskas, om en mellangrad införes. Även om så icke skulle vara händelsen, måste i varje fall förekomsten av en mellangrad lämna ökade möjligheter att eliminera ojämnheter i löneställningen befattningshavarna emellan. De sakkunniga ha således icke velat ställa sig avvisande emot de från personalhåll framförda önskemålen.

Såvitt de sakkunniga finna, bör en uppdelning i enlighet med vad här ifrågasatts kunna ske utan rubbning av klassificeringssystemet såsom sådant. En annan sak är att för åtgärdens verkställande kräves viss utredning. Denna lär dock icke behöva bliva alltför omfattande och besvärlig.

Därjämte vilja de sakkunniga med anledning av vad svenska postmannaförbundet anfört framhålla, att en rättvis avvägning i enlighet med vad här förutsatts rimligen bör medföra, att till den nya anstaltsklassen komma att föras anstalter från såväl nuvarande femte som nuvarande sjätte klassen.

I enlighet med vad förut anförts bör en ny stationsmästarbefattning, placerad i 14 lönegraden, benämnas stationsmästare av klass 2. De nuvarande benämningarna stationsmästare av klass 5 och 6 skulle därvid ändras till stationsmästare av klass 1 och 3.

Överpostexpeditör. I sin förenämnda skrivelse den 27 september 1938 har *generalpoststyrelsen* framlagt förslag om införande av befattningen överpostexpeditör i 15 lönegraden. Då förslaget nära sammanhänger med den för närvarande inom postverket aktuella frågan om fördelningen av arbetsuppgifterna mellan postexpeditörs- och postassistentutbildad personal, har styrelsen ansett sig höra lämna en utförlig redogörelse för denna frågas läge och riktlinjerna för den framtida utvecklingen i förevarande hänseende.

Styrelsen framhåller därvid inledningsvis, att förhållandena vid postkontoren äro grundläggande för bedömningen av arbets- och personalfrågor över huvud taget inom postverket samt att huvudparten av den personal, varom nu är fråga, har sin sysselsättning vid postkontoren. Styrelsen anför därefter följande.

Å postkontoren anlitas för det dagliga löpande arbetet i den direkta drifttjänsten tjänstemän av högst postassistents grad (15 lönegraden). Allt detta löpande arbete är naturligen icke lika kvalificerat, självständigt eller ansvarsfullt, vadan också för detsamma anlitas personal med olika utbildning och i olika tjänstegrader allt efter göromålets ansvarsfullhet och svårighetsgrad. Det mest kvalificerade och ansvarsfulla arbetet, nämligen dels sådana sysslor, som direkt sammanhänga med allmänhetens betjänande vid postdisken eller med postkontorens uppgift att förmedla de underlydande postanstalternas penningutväxling av allehanda slag, dels ock redovisningen till vederbörande lokala myndighet av in- och utgående medel och värden förrättas praktiskt taget uteslutande av postexpeditörs- eller postassistentutbildade tjänstemän. För de enklaste göromålen, såsom posttransporter, brevådtömning, brevbäring, brevstämpling, uppässning, budskickning och handräkning av allehanda slag anlitas personal med allenast brevbärrutbildning. Mellan dessa två stora grupper av de mest och de minst kvalificerade göromålen ligger ett stort fält inre expeditionsarbete av medelsvårighetsgrad, i vilket expedition av ankommande och avgående poster med därtill hörande sortering, journa-

lisering, avisering och liknande samt omexpedition av transiterande poster intar en betydande del. Detta arbete utföres i största omfattning av förste postiljonsutbildade tjänstemän. För en del enklare biträdesgöromål betjänar man sig slutligen av kontors- eller kanslibiträden, dock till ett ganska obetydligt antal. Förste postassistenter och högre tjänstemän deltaga således praktiskt sett icke å postkontoren i något av allt det nu omnämnda expeditionsarbetet.

Rörande utvecklingen fram till den arbetsfördelning, styrelsen härövan beskriver, anför styrelsen följande.

Under tidigare år utfördes allt egentligt expeditionsarbete såväl vid postkontoren som vid järnvägsposten av de dåvarande postexpeditörerna, en kår, som närmast motsvarade de nuvarande postexpeditörs- och postassistentkårerna sammanlagna. De lägre tjänstemännen anlätades huvudsakligen i yttertjänst (brevbäring, brevlådtömning, posttransporter, budskickning m. m.) samt i vad angick intertjänst nästan uteslutande för uppässning, handräckning och liknande. Denna ordning bestod oförändrad till inemot sekelskiftet. Helt visst hade detta i någon mån sin grund i ett gammaldags tänkesätt, men också, särskilt när det gäller postkontoren, däri, att den dåvarande posttjänstens art och obetydliga omfattning knappast på någon arbetsplats möjliggjorde den differentiering av arbetet, som var en nödvändig förutsättning för att detta skulle kunna uppdelas på tjänstemän med olika kompetens.

Allteftersom poströrelsens omfattning stegrades, visade det sig i praktiken nödvändigt att tillkalla lägre tjänstemän som direkt hjälp vid vissa av postexpeditörernas sysslor. Samtidigt gjorde sig bland de lägre tjänstemännen en strävan gällande att nå upp till bättre avlönade befattningar. Därvid framställdes krav på att få övertaga en del postexpeditörsgöromål. Redan under 1890-talet började på detta sätt postexpeditörsarbete att anförtros åt lägre tjänstemän. Av naturliga skäl anlätades den mindre kvalificerade arbetskraften i första hand vid järnvägsposten, där arbetet var rutinmässigt och av mindre svårighetsgrad samt på en mängd platser omedelbart medgav, att den billigare arbetskraften utan någon differentiering insattes i direkt utbyte mot den dyrare.

Poströrelsens alltjämt fortgående utveckling och tillväxt möjliggjorde emellertid småningom vid postkontoren en utgallring av medelsvärt arbete till sådan mängd, att en arbetsfördelning var möjlig att genomföra, så att vid sidan av den mera kvalificerade arbetskraften jämväl en mindre kvalificerad arbetskraft med gott resultat kunde användas. Den oavbrutna utvecklingen och trafikökningen anvisade snart denna utväg såsom nödvändig, därest icke personalkostnaderna genom en mycket stark utsvällning av postexpeditörskåren skulle stiga allt för mycket i höjden och postexpeditörernas befordringsmöjligheter i samband därmed bliva alldeles otillräckliga.

Av intresse kan vara att här erinra om att den av Kungl. Maj:t den 2 juni 1899 tillsatta s. k. post- och telegrafkommittén vidrörde dessa förhållanden i sitt den 31 oktober 1901 avgivna betänkande. Kommittén framhöll där, hurusom befordringsutsiktterna för det ständigt växande antalet postexpeditörer oavbrutet försämrades därigenom, att antalet befattningar i de högre tjänstemannagraderna, postmästare och kontrollörer m. fl. icke i motsvarande grad kunde stiga. Kommittén underströk dessutom vikten av att dugliga postvaktbetjände bereddades tillfälle att sköta en del enklare tjänstemannagöromål, vilket för dem kunde medföra någon avlöningsförbättring. Därjämte uttalade sig kommittén för att det av generalpoststyrelsen redan påbörjade överlåtandet på postbetjände av arbete, som förut ålegat tjänstemannapersonal, måtte fortsätta.

Utvecklingen har sålunda, framhåller styrelsen, lett till att lägre tjänstemän, i regel efter utbildning vid förste postiljonskurser, i egenskap av förste

postiljoner, överpostiljoner eller dispenserade postexpeditörer, i stor omfattning icke blott vid järnvägsposten utan även vid postkontoren övertagit göromål, som tidigare varit förbehållna postexpeditörerna. Styrelsen upplyser, att antalet dylika tjänstemän för närvarande uppgår till 1 199. Det torde utan vidare vara uppenbart, anför styrelsen vidare, att anlita i denna omfattning av en billigare arbetskraft i stället för en dyrare motsvarar en betydande årlig besparing i personalkostnaderna, att för de lägre tjänstemännen beretts jämförelsevis rika befordringsmöjligheter och förbättrade förhållanden samt att begränsningen av postexpeditörskåren, samtidigt som medelnivån av denna kårs arbete kvalitativt höjts, i sin mån motverkat en allt för svår försämring av dess befordringsmöjligheter.

Ursprungligen var postexpeditörskåren en i fråga om facklig utbildning och kompetens fullt homogen kår. Härutinnan skedde emellertid en ändring då den s. k. behörighetslagen trädde i kraft den 1 juli 1925. Styrelsen anför till närmare utveckling härav följande.

Enligt kungörelsen den 6 juli 1925 angående ändrad lydelse i vissa delar av avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk uppdelades den dittillsvarande postexpeditörskåren på två kårer, nämligen en postexpeditörskår (11 lönegraden) och en postassistentkår (15 lönegraden). Den senare skulle ensam vara avsedd för rekrytering av förste postassistents- och högre befattningar.

Den gamla postexpeditörskåren hade erhållit en helt igenom lika fackutbildning. Nu vidtogs den förändringen, att de nya postexpeditörerna fingo en avknappad undervisning, särskilt om sådana förhållanden, som i huvudsak falla inom de grupper av göromål, vilka vid postkontoren i allmänhet äro förbehållna högre befattningshavare, samt dessutom i utländsk postal geografi, under det att kurserna för postassistenterna något utökades med tanke på deras numera alldeles särskilda uppgift att tjäna såsom rekryteringskår.

Upprepade undersökningar och överväganden ha skett, huruvida icke det dagliga löpande expeditionsarbetet, som ålegat den gamla alltigenom ensartat utbildade postexpeditörskåren, skulle i vad angick postkontoren i allmänhet, kunna på något sätt uppdelas på två grupper, nämligen en med viktigare eller ansvarsfullare sysslor för postassistenterna och en med mindre viktiga sysslor för postexpeditörerna. En sådan uppdelning har emellertid visat sig i praktiken ogenomförbar eller i vart fall icke genomförbar annat än med stora praktiska olägenheter. Styrelsen framhåller härutinnan följande.

Naturligen kunna detaljerna i det för postassistenterna och postexpeditörerna gemensamma expeditionsarbetet uppdelas i två sådana grupper, men de olika arbetsmomenten i det hela äro så sammanflätade och löpa så i varandra, att arbetets fördelning på postassistent och postexpeditörer efter sådana grunder skulle vara ytterligt opraktisk och hinderlig för en mjuk och smidig arbetsfördelning. Dessutom skulle det medföra onödiga kostnader. Postexpeditören måste nämligen vara utbildad för en fullt tillfredsställande skötsel av allt detta arbete, även det mest kvalificerade. I annat fall måste på en mängd arbetsplatser anställas postassistenter i ett eljest obehövt antal, vilket av ekonomiska skäl icke låter sig göra, då postassistenten är en mycket dyr tjänsteman i den dagliga löpande drifttjänsten. Skillnaden i avlöning mellan en postassistent och en postexpeditör är nämligen cirka 1,400 kronor per år enligt det nya avlöningsreglementet, rörligt av-

löningsstillägg frånräknat. Härtill kommer, att den postassistenten meddelade särskilda utbildningen utöver postexpeditörsutbildning drager en kostnad av cirka 3,300 kronor per postassistent. Något vid en arbetsdifferentiering i allmänhet eftersträvat praktiskt syfte, såsom att erhålla visst arbete bättre utfört eller att erhålla arbete billigare utfört, skulle icke vinnas genom en uppdelning.

Vid postkontoren i allmänhet sysselsätts alltså nu postassistenter och postexpeditörer jämsides med varandra i samma löpande expeditionsarbete, ett arbete som, alldenstund för detsamma tillfredsställande utförande den nuvarande postexpeditörsutbildningen är tillräcklig och de flesta, som sysselsätts därmed, äro postexpeditörer, får betecknas såsom postexpeditörsarbete. Den frågan kan då möjligen synas ligga nära till hands, huruvida det överhuvud taget kan vara behöfligt att sysselsätta postassistenter vid dessa göromål. Detta är dock nödvändigt. Det ifrågavarande löpande expeditionsarbetet, i all synnerhet handhavandet och redovisningen av de oerhörda penningssummor, som, fördelade i ett otal småbelopp hänförliga till olika slag av medel, dagligen strömma in och ut över postdiskarna, erbjudas trots den mest noggranna och ständigt förbättrade organisation, en sådan mängd av fördolda möjligheter till svårupptäckta oavsiktliga fel (och alltså även avsiktliga), att det kräves en lång erfarenhet om detta arbete självt för att kunna därpå utöva en så vitt möjligt effektiv kontroll.

Då postassistenter sålunda icke kunna undvaras i det löpande expeditionsarbetet, uppstår frågan om det erforderliga antalet av dylika befattningshavare. Styrelsen framhåller, att svaret härpå icke beror på mängden av det dagliga expeditionsarbetet utan på storleken av och avgången från den grupp befattningar (befordringsgruppen), för vilken postassistenterna skola vara vikariats- och rekryteringspersonal (rekryteringsgrupp).

I samband med den ovan omtalade uppdelningen år 1925 av den gamla postexpeditörskåren beräknades, att antalet postassistenter efter hand skulle kunna nedbringas till omkring 400 (efter cirka 10 år) för att därefter kunna hållas vid ungefär detta antal. Sammanlagda antalet förste postassistents- och högre befattningar var då 629. Några år tidigare hade det varit större, men en del befattningar i de högre graderna hade efter hand indragits. I sitt år 1923 avgivna betänkande angående vissa personalförhållanden i postverket hade nämligen 1923 års postkommitté ifrågasatt, att icke mindre än 14 kontrollörs- och 59 manliga förste postexpeditörs- (nuvarande förste postassistents-) befattningar skulle indragas. I sitt den 31 oktober 1925 avgivna förslag angående antalet befattningar i 1—20 lönegraderna upptog generalpoststyrelsen kommittéens ifrågavarande tanke till närmare övervägande och meddelade därvid, att styrelsens uppmärksamhet varit oavlåtligt riktad på dithörande förhållanden samt att styrelsen verkställt undersökning eller hade under fortsatt utredning, i vilken mån det kunde vara möjligt, att antingen indraga kontrollörs- och förste postassistentsbefattningar eller ock ersätta dem med befattningar med lägre avlöning. Styrelsen ansåg sig icke utan vidare kunna biträda 1923 års postkommittéens förslag. Emellertid räknade styrelsen med att omkring 30 kontrollörs- och förste postassistentsbefattningar skulle kunna antingen helt indragas eller ersättas med befattningar med lägre avlöning. Antalet förste postassistenter och högre befattningshavare nedbringades också till 595 år 1928 men har därefter åter stigit och uppgår för närvarande till 689, motsvarande en ökning med drygt 15 procent.

Styrelsen anför därefter följande.

Den inträffade ökningen är givetvis icke genomsnittligt densamma för alla grader inom gruppen. För de högsta graderna är den praktiskt taget ingen; antalet postmästare har till och med minskat med två, under det att antalet kontrollörer och förste postassistenter ökats med inalles 28 procent, eller om beräkningen göres endast för postkontoren med ungefär 25 procent. Därmed har naturligen denna ökning ingalunda kommit till någon slutsiffra. Postverkets hela rörelse befinner sig alltså i utveckling och uppåtgående. Det kan därför icke finnas några skäl att räkna med en bestående nedgång. Naturligen kan någon stagnation tänkas förekomma, men en sådan kommer helt visst — då liksom tidigare — att endast få karaktären av en återhämtning, efter vilken utvecklingen och uppgången taga ny fart, detta även om nya arbetsuppgifter icke skulle tillkomma.

Styrelsen övergår därefter till en redogörelse för utvecklingen av postverkets rörelse samt denna utvecklings inverkan å personalens arbetsuppgifter och arbetsbörd m. m.

Ökningen av poströrelsen har varit mest framträdande beträffande sådana rörelsegränar, som stå i den penningförmedlande verksamhetens tjänst. Man lägger här märke till att det icke endast är de in- och utbetalade totalbeloppen, som svällt ut, utan antalet in- och utbetalningar har också kraftigt ökats, något som helt naturligt i hög grad bidrager till att öka kontroll- och revisionsarbetet. Detta växer också i samma mån som antalet av underlydande poststationer, lantbrevbärningar med flera postanordningar ökas och på enahanda sätt verka turökningar å postföringslinjerna inom postkontorets förvaltningsområde.

Den allmänna trafikökningen och ökningen i samband därmed av personalen i daglig drifttjänst ställa ökade krav på dem, som närmast bära huvudansvaret för och hava hand om den högsta förvaltningen av postkontoret och dess område, samt på dem, som närmast därunder ha att ansvara för den direkta arbetsledningen vid postkontoret självt. Oaktat de överordnade befattningarna vid postkontoren ökats, får flerstädes för arbetets behöriga gång åtskillig tid utöver skälig arbetsdag offras av vederbörande. Kontrollarbetet, som åtminstone i allt väsentligt icke kan eftersättas utan måste ske fortlöpande dag för dag, har allt mer inkräktat på det hela. Från personalhåll har också detta förhållande kraftigt påtalats, och posttjänstemännens förening har vid olika tillfällen yrkat på ökning av särskilt den kontrollerande personalen och vaktföreståndarna. Det torde icke kunna bestridas, att fog finnes för föreningens begäran.

En ökning i första hand av antalet tjänstemän, som närmast ha att sköta den omedelbara kontrollen och den lokala revisionen i vad angår medel och värden av olika slag, är, alltefter som rörelsen växer, ofrånkomlig, icke endast såsom en engångsåtgärd, utan, det måste man göra klart för sig, såsom en alljämt fortgående följd av utvecklingen. Huruvida ökningen år för år måste ske i samma takt, som ovan angivits för tiden efter år 1928, är naturligen ovisst men säkert är, att man måste räkna med en alljämt fortgående åtminstone ganska avsevärd ökning. Redan nu finnas, som ovan sagts, förste postassistents- och högre befattningar till ett sammanlagt antal av 689. Det torde vara uppenbart, att en postassistentskår om 400 befattningshavare ingalunda kan vara tillräcklig såsom vikariats- och rekryteringskår för dessa 689 befattningar. För närvarande finnas postassistenter, ordinarie och extra ordinarie, till ett antal av 592, men trots detta råder verklig brist på vikariatspersonal inom detta område. Då det icke kan undvikas, att, hur omsorgsfullt en rekryteringskår än utväljes och utbildas, en viss procent av densamma alltid kommer att — ingalunda endast på grund av bristande lämplighet för befordran — stanna i rekryteringsgraden, så torde man ha att räkna med, att rekryteringsgruppen i numerär icke kan hållas

allt för långt under befordringsgruppen. Huru som helst är det självklart, att rekryteringsgruppen måste stå i ett visst numerärt förhållande till befordringsgruppen, samt att, därest antalet befattningar i den senare ökas eller minskas, rekryteringsgruppens numerär måste växla därefter. Postassistenten är en mycket dyr arbetskraft i det löpande dagliga expeditörsarbetet. Det är alltså redan av denna anledning önskvärt, att postassistentskåren hålles vid en så låg numerär som möjligt. Men detta är i hög grad önskvärt även ur andra synpunkter, icke minst för postassistenter själva. Därest antalet inom befordringsgruppen oavbrutet ökas, låt vara raskare eller långsammare men dock i stort sett så, som ovan förutsetts, och eftersom de högre befattningarnas antal inom befordringsgruppen icke kan växa ens tillnärmelsevis proportionellt med antalet av de lägre befattningarna inom gruppen, så blir följden så småningom den, att även om postassistenten kan inom rimlig tid vinnas befordran till förste postassistent, möjligheten till vidare befordran från denna tjänstegrad, d. v. s. möjligheten till en för postassistenten verkligt värdefull befordran, mer och mer framskjutes. Detta innebär kort och gott, att utvecklingen går mot en så stark försämring av postassistenternas befodringsmöjligheter, att den förtjänar den största uppmärksamhet. Icke heller för postverket självt är en dylik utveckling önskvärd. Den medför nämligen, att åldern för vederbörandes befordran till de mera och mest krävande befattningarna framför allt de högre postmästarbefattningarna, stiger, under det att en av de fördelar, som man gärna vill eftersträva genom att hålla en för vissa krävande befattningar särskilt avsedd, högt kvalificerad rekryteringskår, är att bereda sig möjlighet, att kunna i största utsträckning besätta just de mera och mest krävande befattningarna med personer, som ännu befinna sig i sin fulla kraft.

Styrelsen framhåller, att en begränsning av postassistentskåren till ett antal, som står i ett lämpligt förhållande till antalet verkligt värdefulla befodrings-tjänster är önskvärd och dessutom påkallas med hänsyn till angelägenheten av att begränsa personalkostnaderna. Mot bakgrunden av hela utvecklingen inom det stora arbetsområde, som här varit föremål för behandling, finner styrelsen den tanken ligga nära, huruvida det icke nu kunde vara möjligt att, i analogi med vad som på sin tid skedde vid postexpeditörsgöromåls överlåtande åt tjänstemän med förste postiljonsutbildning, för vissa av de göromål, som åligga postassistentsutbildad personal, anlita personer med endast postexpeditörsutbildning. Härigenom vunnas även, framhåller styrelsen, att det faktiska missförhållandet att postexpeditörerna praktiskt taget sakna befodringsmöjligheter i någon mån kunde avhjälpas.

Inför den utveckling av personalförhållandena, som sålunda skyntades och uppenbarligen icke kunde undvikas under oförändrade former ifråga om utnyttjande av personal med postexpeditörs- respektive postassistentsutbildning, ansåg sig styrelsen under år 1935 böra upptaga dessa förhållanden till särskilda överväganden och tillkallade i samband därmed fem i den praktiska posttjänsten förfarna tjänstemän, bland dem en postdirektör såsom ordförande, för att utreda, bland annat, frågan om postexpeditörs- och postassistentskårernas rekrytering och vidare användande i posttjänsten.

De sålunda tillkallade sakkunniga avgåvo utlåtande i mars 1937. Utlåtandet omfattade förhållandena vid postkontoren, postdirektionerna och generalpoststyrelsen samt behandlade därutöver den vidlyftiga frågan om post-

verkets utbildningsväsen i vad angår postexpeditörerna och postassistenterna. Ur utlåtandet må följande anföras.

I den mån poströrelsen utvecklas med därav följande krav å ytterligare arbetsledning och kontroll från de överordnades sida, uppstår självfallet även fordran på en ökning av de arbetsledande och kontrollerande funktionärernas antal.

Hittills har i stor utsträckning en dylik ökning av ena eller andra slaget skett genom tillsättandet av nya befattningar i lägst förste postassistents grad. De nya såväl som de äldre befattningarna i exempelvis postmästares, kontrollörs och förste postassistents grad ha sina kvalificerade göromål i allmänhet jämsides med andra arbeten av mindre kvalificerad beskaffenhet, vilka ofta tillkommit eller fått kvarstå såsom rena fyllnadsgöromål. Å ett flertal särskilt större postanstalter lär emellertid de arbeten av sist antydda beskaffenhet, som nu åligga antydda högre postfunktionärer, taga dessa befattningshavare så mycket i anspråk, att viktigare arbeten därigenom komma i fara att åsidosättas. Så till exempel kan arbetsledningen och övervakandet av de underordnades arbetsprestationer lida väsentligt intrång av att förmanen samtidigt är ålagd visst kontrollarbete. Likaledes kan dylikt kontrollarbete självfallet lida avbräck och rent av bliva ineffektivt, därest en därmed sysselsatt vaktföreståndare måste avbryta kontrollarbetet för att i brådskande fall omedelbart taga itu med uppgifter, tillhörande den egentliga arbetsledningen.

Enligt kommitténs uppfattning måste också, i fråga om ett stort antal postala arbetsplatser, tiden vara inne att i antydda och därmed jämställda fall vidtaga en uppdelning av arbetsledares, redogörars och kontrollanters olika åligganden. En sådan ändring av arbetsfördelningen bör då gå i den riktningen, att förut antydda mindre kvalificerade arbeten — som nu allt för mycket upptaga vederbörandes tid — anförtros åt annan personal, så att de högre befattningshavarna mera odelat och till större fördel kunna ägna sig åt sina huvudsakliga uppgifter beträffande arbetsledning, eftersyn och kontroll.

Kommittén ansåg, att postexpeditörer lämpligen kunde befordras till för ändamålet avsedda tjänster i postassistents grad. Genom den av kommittén sålunda anvisade mindre kostnadsökande utvägen menade kommittén att, även om icke därigenom nyinrättandet av förste postassistentsbefattningar skulle för all framtid undvikas, man likväl under den närmaste tiden skulle kunna undvika att inrätta dylika tjänster.

För egen del anser styrelsen, att en utveckling i den av kommittén anvisade riktningen bör inledas. Styrelsen anför därefter följande.

Tidpunkten är nu lämplig att påbörja genomförandet av den i det föregående ifrågasatta förändringen. Tjänsteåldern för postassistenterna vid befordran till förste postassistenter befinner sig i hastigt sjunkande och kommer enligt beräkningar att omkring 1944, eller om sex år, ha sjunkit så, att postassistenternas medelålder vid befordran är omkring 30 år. Härefter beräknas den stiga obetydligt och hålla sig så lågt som vid 31 å 32 år under cirka åtta år framåt, allt detta under oförändrade förhållanden ifråga om anlitande av postexpeditörs- respektive postassistentsutbildad personal.

Vid postdirektörmöte har dryftats frågan om vid vilken tidigaste levnadsålder en postassistent i regel kunde anses ha vunnit den erfarenhet i tjänsten samt den mognad, som är erforderlig för bestridande av de kontroll- och revisionsgöromål och den övervakande verksamhet, som i stor omfattning är förenad med förste postassistenternas arbetsuppgifter. Enighet rådde då därom, att 30 år i allmänhet finge anses vara en för låg levnadsålder, men att den lämpliga åldern vore inemot 35 år. Vid den nyss nämnda hastiga nedgången av befordringsåldern kommer denna gräns att passeras redan under 1942. Det förestår således en period av omkring

tio år, då befordringsåldern kommer att ligga lägre än som anses fördelaktigt för tjänsten. Därest postexpeditörsutbildad personal släppes fram till en del sysslor, som bestridas av postassistentsutbildad personal, måste detta verka återhållande på befordringstakten för postassistenterna. Ett dylikt förfarande kan sålunda efter behov användas såsom en regulator till en lämpligare befordringsålder för dessa.

Postassistentskåren har hittills rekryterats huvudsakligen direkt utifrån med studenter samt därtöfver i någon mindre mån från postexpeditörskåren. Om nu postexpeditörer, på sätt ovan beskrivits, tagas i anspråk för utgallrade förste postassistentssysslor i den omfattning, som är möjlig och lämplig, lider det intet tvivel, att bland sådana tjänstemän komma att finnas åtskilliga, som ha tillräckliga personliga och allmänna förutsättningar för att, eventuellt efter någon därför ägnad teoretisk utbildning, kunna överföras till den kvalificerade postassistentskarriären. En möjlighet erbjuder sig då, även om man alltjämt i viss mån rekryterar postassistentskåren direkt utifrån, att i större omfattning än hittills låta de två kårerna bli kommunicerande med varandra, varigenom vidare erhålles en viss möjlighet att reglera antalet och åldern inom den högre gruppen efter de växlande förhållandena. Detta är av utomordentlig vikt särskilt med avseende å det tidigare här ovan påpekade önskemålet att kunna vid behov besätta högre och mera krävande befattningar med personer i ej allt för långt framskriden ålder.

Postexpeditörskåren har även den hittills i största utsträckning rekryterats direkt utifrån, endast i någon mindre mån från, bland annat, brevbärar- och postiljonskåren. Medlemmarna i denna senare kår kunna nu ganska tidigt erhålla befordran till befattningar i 8 respektive 10 lönegraderna (förste postiljoner och överpostiljoner) ävensom därefter till befattningar i 11 lönegraden (dispenserade postexpeditörer) samt 12 och 16 lönegraderna (stationsmästare av klass 6 och 5). Redan under sådana förhållanden är det tydligt, att det icke kan innebära någon större lockelse för dessa tjänstemän att offra möda och kostnader för att utbildas till postexpeditörer, då de härigenom icke vinna någon möjlighet till större förbättring i de personliga existensförhållandena, än som redan föreligga i deras innehavande ställning. Än mer kommer naturligen detta att vara förhållandet, därest i 12 lönegraden skulle inrättas förste kupémästarebefattningar, avsedda för tjänstemän med allenast förste postiljonsutbildning. Om däremot, på sätt ovan beskrivits, postexpeditörerna beredas tillträde till befattningar i 15 lönegraden (avsedda att ersätta befattningar i 17 lönegraden) eventuellt även till mindre krävande postmästartjänster, måste övergång till en sådan postexpeditörskarriär för dugande tjänstemän från de lägre graderna erbjuda sådana fördelar, att dessa verkligen finna det värt mödan att arbeta sig över till samma karriär.

De fördelar, som skulle vinnas genom nu beskrivna ordning för rekrytering och anlitande av personal med olika omfattande teoretisk fackutbildning, bestå enligt styrelsen i minskade personalkostnader, förbättrade villkor för postexpeditörerna, ägnade att för dem skapa ökad arbetsglädje, större eggelse för lägre tjänstemän att arbeta sig upp i postexpeditörsgraden, bättre kommunicering mellan de olika personalgrupperna och därmed större möjlighet att reglera antalet inom den högsta gruppen efter de växlande förhållandena samt större möjlighet för praktisk duglighet och erfarenhet att göra sig gällande vid urvalet.

Styrelsen anför vidare följande.

Förut omförmälda kommitté inom postverket hade tänkt sig att för ifrågavarande ändamål icke skulle behöva inrättas någon ny befattning med särskild benämning, utan att det skulle ordnas så, att en postexpeditör av generalpoststyrelsen på dispens befordrades till postassistent och så i denna sin egenskap av dispenserad

postassistent fyllde sin nya uppgift. En sådan väg kunde ju synas lätt framkomlig, alldenstund styrelsen enligt sin instruktion har befogenhet att meddela sådan dispens och alltså skulle kunna, i den mån det finnes tillgång på postassistentsbefattningar, utnämna postexpeditörer till postassistenter och föreskriva de arbetsuppgifter, som de i sin nya egenskap skulle ha att utföra. Emot ett dylikt förfarande har gjorts den invändningen, att det ligger något ologiskt uti att basera ett bestående förhållande på ett dispensförfarande. Styrelsen finner det också lämpligast, att dispensvägen icke anlitas i förevarande fall, utan att för de ifrågavarande faktiskt nya befattningarna införes en ny särskild benämning.

Från personalhåll har tidigare framförts förslag om att de nya befattningarna borde benämnas förste postexpeditörer. Emellertid finnas redan nu förste postexpeditörer, vilka äro placerade i 12 lönegraden. Man skulle alltså få två sorters förste postexpeditörsbefattningar, nämligen i såväl 12 som 15 lönegraden, vilket vore oändamålsenligt och kanske efter hand kunde komma att verka förvillande vid framtida bedömanden rörande hithörande befattningars rätta placering i lönegrad.

Många andra titlar ha också föreslagits, bland annat »överpostexpeditör». Titeln överpostexpeditör synes väl motsvara de arbetsuppgifter, som komma att åvila här ifrågavarande befattningshavare. Den kan, åtminstone innan örat hunnit vänja sig vid densamma, förefalla tung, men den står i full konsekvens med sådana titlar inom postverket som överpostiljon och överkontrollör. Under senaste förhandlingar med personalrepresentanter, varvid dessa voro eniga med styrelsen ifråga om lämpligheten av att inrätta sådana tjänster, som här föreslagits, uttalade sig också personalen själv för samma benämning. Då den utan invändning låter sig användas för befattningshavare vid både postkontor, postdirektioner och generalpoststyrelsen, eventuellt också vid järnvägsposten, finner styrelsen den vara den lämpligaste.

Styrelsen hemställer alltså, att befattningen överpostexpeditör måtte införas i 15 lönegraden.

I promemoria till de sakkunniga den 22 november 1938 har *posttjänstemännens förening* anslutit sig till generalpoststyrelsens förslag om införande av befattningen överpostexpeditör i tjänsteförteckningen. Emellertid anser föreningen, att befattningen bör hänföras till 17 lönegraden, till vilken lönegrad även postassistenterna borde uppflyttas.

I det föregående ha de sakkunniga uttalat sin anslutning till ifrågasatt utbyte av postassistentutbildad personal vid järnvägsposten mot personal med förste postiljonsutbildning. Det här avhandlade förslaget om utbyte av postassistentutbildad personal mot befattningshavare ur postexpeditörskåren utgör ett led i generalpoststyrelsens strävan att minska användningen av överkvalificerad arbetskraft och synes, på sätt styrelsen anfört, erbjuda vissa fördelar för såväl personalen som verket. Ehuru de sakkunniga av olika skäl sakna möjlighet att ingå på en närmare prövning av den organisatoriska inbörden av det föreliggande förslaget, anse de sakkunniga likväl spørsmålet genom vad i det föregående återgivits och vad i övrigt av styrelsen anförts ha fått den belysning, att de sakkunniga vilja giva sin anslutning till den principiella uppfattning, som ligger till grund för förslaget. Mot befattningshavarnas ifråga inplacering i 15 lönegraden ha de sakkunniga ej något att erinra.

I detta sammanhang vilja de sakkunniga omnämna, att vederbörande personalorganisationer i skrivelser till de sakkunniga förnyat tidigare gjorda

De sakkunniga.

framställningar om beredande av förbättrad löneställning för postexpeditörer, vilka före den 1 juli 1925, då i samband med behörighetslagens genomförande postexpeditörsgraden uppdelades, genomgått den dittillsvarande för manliga och kvinnliga tjänstemän gemensamma fackutbildningen i postelevkurs. En redogörelse för denna fråga finnes intagen i propositionen nr 111 år 1935, till vilken här torde få hänvisas. De sakkunniga, som icke funnit sig kunna föreslå någon särskild åtgärd för tillgodoseende av ifrågavarande önskemål, ha emellertid velat framhålla, att nämnda befattningshavare, i den mån de därtill anses lämpliga, synas böra komma ifråga till överpostexpeditörstjänst.

De sakkunniga ha icke kunnat undgå att finna den föreslagna benämningen överpostexpeditör ganska tung och därför mindre lämplig såsom tjänstetitel. Av generalpoststyrelsens uttalande framgår, att ej heller styrelsen varit främmande för en sådan uppfattning. Ehuruväl de sakkunniga ansett det kunna ifrågasättas att utnyttja titeln kontorsskrivare i 15 lönegraden i förevarande sammanhang, ha de sakkunniga likväl icke velat motsätta sig att ifrågavarande befattning införes där med titeln överpostexpeditör.

Förste revisor. I sin förenämnda skrivelse den 27 september 1938 har *generalpoststyrelsen* hemställt, att i tjänsteförteckningen måtte införas befattningen förste revisor i 24 lönegraden.

Styrelsen har därvid framhållit, att behov av dylik befattning förefinnes å bland annat den till styrelsens fjärde byrå hörande s. k. medelsrevisionen. Å nämnda revision tjänstgör för närvarande en befattningshavare med förste kontrollörs tjänsteställning (22 lönegraden). Denne befattningshavare, för vilken styrelsen föreslår en uppflyttning till 24 lönegraden med placering såsom förste revisor, åligger att planlägga, leda och övervaka den övriga revisionspersonalens arbete samt att därutöver bland annat själv handlägga viktigare anmärkningsärenden, i förekommande fall avgiva påminnelser i dylika ärenden och, då under granskningsarbetet gjorts iakttagelser rörande förhållanden, som anses böra föranleda särskild åtgärd från styrelsens sida eller eljest komma till dess kännedom, därom avlåta vederbörliga anmälningar och framställningar.

De sakkunniga.

Enligt vad de sakkunniga inhämtat har kommunikationsverkens lönenämnd i utlåtande den 2 november 1938 i anledning av generalpoststyrelsens omförmälda framställning tillstyrkt, att förste kontrollören å medelsrevisionen placeras såsom förste revisor i 24 lönegraden. De sakkunniga, som i likhet med lönenämnden anse, att åt befattningshavaren ifråga bör givas denna ställning, få alltså förorda, att titeln förste revisor införes i tjänsteförteckningen i nämnda lönegrad.

Postmästare av klass 1 A m. fl. befattningar. Föreståndarna för de största trafikanstalterna inom postverket och telegrafverket utgöras av postmästare av klass 1 A och överpostmästare respektive telegrafkommissarier av klass 1 A. Beträffande dessa befattningshavargrupper föreligga förslag om för-

bättrad löneställning genom uppflyttning i lönegrad av antingen hel grupp eller del därav. De sakkunniga anse sig böra behandla dessa förslag i ett sammanhang.

Vid postverket finnas 7 postdistrikt med en postdirektör såsom chef för varje distrikt (distriktsförvaltningarna). Postdistrikten i sin tur äro uppdelade å postkontorsområden med postmästare av klass 1 A eller lägre klasser såsom chefer (lokalförvaltningarna). Antalet postmästare av klass 1 A utgör 23. Överpostmästare finnas i Göteborg och Malmö. Deras ställning i organisationen är i stort sett densamma som postmästarnas. I lönehänseende äro postmästarna av klass 1 A placerade i 25 och överpostmästarna i 26 lönegraden.

Under senare år har *generalpoststyrelsen* vid skilda tillfällen och i olika sammanhang i skrivelser till Kungl. Maj:t uttalat sig beträffande lönegradsplaceringen för postmästarna av klass 1 A och överpostmästarna utan att direkta ändringsyrkanden framställts. Sålunda uttalade styrelsen i skrivelse den 22 september 1931 i samband med avgivande av förslag till klassificering av postkontoren och vissa postexpeditioner den uppfattningen, att ifrågavarande postmästare icke erhållit den löneställning, som deras arbetsbörda och ansvar borde berättiga dem till. Styrelsen ansåg, att de borde placeras i 26 respektive 27 lönegraden. Frågan vidrördes ånyo av styrelsen i ett den 29 augusti 1935 avgivet nytt förslag angående klassificering av postkontoren och postexpeditionerna.

Direkta yrkanden om ändring av lönegradsplaceringen ha däremot framställts från personalhåll. Sålunda hemställde såväl *postmästareföreningen* som *posttjänstemännens förening* i samband med generalpoststyrelsens förutberörda klassificeringsförslag av år 1931, att postmästare av klass 1 A måtte placeras i 26 och överpostmästare i 28 eller 27 lönegraden. I hudsak samma yrkanden framställdes i anledning av styrelsens klassificeringsförslag av år 1935.

De framställda uppflyttningsförslagen ha icke föranlett någon åtgärd.

I sin förenämnda skrivelse den 27 september 1938 har *generalpoststyrelsen*, under framhållande av att det synes styrelsen angeläget att frågan om lönegradsplaceringen för postmästarna av klass 1 A och överpostmästarna upptages till slutgiltig prövning, hemställt om uppflyttning av postmästarna av klass 1 A till 26 och överpostmästarna till 27 lönegraden. Till stöd för förslaget har styrelsen anfört bland annat följande.

Den kraftiga utvecklingen av postverkets olika rörelsegrenar ställer alltjämt växande krav på förmågan hos postmästarna i allmänhet att fullgöra de viktiga administrativa uppgifter, som påvila dem. Ifrågavarande för statsmakterna vid upprepade tillfällen siffermässigt påvisade utveckling av postverkets olika rörelsegrenar har emellertid i särskilt hög grad skärpt kraven på fackliga insikter, ekonomisk framsynthet och allmän administrativ kunnighet hos de tjänstemän, postmästarna av klass 1 A och överpostmästarna, vilka satts att förvalta de största postkontoren med därtill vanligen hörande stora underlydande postområden.

Enligt styrelsens åsikt svarar lönegradsplaceringen för dessa sistnämnda postmästare långt mindre nu än tillförne mot det med tjänsterna förenade arbetet och

ansvaret. Tjänsternas inplacering i löneskalan kan med andra ord enligt styrelsens uppfattning icke anses riktig. En viss inkonsekvens synes också hava gjort sig gällande med avseende å placeringen i lönegrad av dessa postmästartjänster. Sålunda äro postmästartjänsterna av klasserna 4 till 1 B inplacerade i respektive 18, 20, 22 och 24 lönegraderna, d. v. s. utan undantag med en höjning av två lönegrader från klass till klass. Denna likformiga stegring vid lönegradsplaceringen upphör emellertid i och med inplacering av postmästartjänsterna av klass 1 A i 25 i stället för såsom konsekvensen fordrat i 26 lönegraden. Den löneökning, som följer med befordran till postmästare av klass 1 A eller överpostmästare blir alltså, relativt sett, mindre än den, som följer med befordran till övriga postmästartjänster. Varken med hänsyn till de fordringar på poängtal, som vid den senaste postkontorsklassificeringen uppställts för olika postkontorsklasser eller av andra skäl — här åsyftas närmast hänsynen till andra befattningshavares lönegradsplacering — kan styrelsen finna, att postmästartjänsternas av klass 1 A placering i 25 lönegraden är riktigt avvägd utan håller före, att tjänsterna böra vara placerade i 26 lönegraden. Beträffande överpostmästartjänsterna skulle en följdriktigt genomförd inplacering i lönegrad kräva, att tjänsterna hänfördes till 28 lönegraden. Med hänsyn till de konsekvenser, som en sådan lönegradsplacering kan antagas medföra med avseende å lönegradsplaceringen för andra befattningshavare ej blott i postverket utan även i andra affärsdrivande verk, anser sig styrelsen icke böra ifrågasätta annan löneställning för överpostmästartjänsterna än den, som följer med tjänsternas inplacering i 27 lönegraden.

I sin förenämnda promemoria till de sakkunniga den 22 november 1938 har jämväl *posttjänstemännens förening* föreslagit en uppflyttning av ifrågasatta tjänster. Föreningen anser emellertid, att postmästartjänsterna av klass 1 A böra placeras i 28 och överpostmästartjänsterna i 29 lönegraden.

Vid telegrafverket finnas, förutom huvudstationerna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt telegrafstationen i Göteborg, 125 förenade telefon- och telegrafstationer (centralstationer). Varje sådan centralstation med tillhörande understationer (filialstationer, växelstationer, fristående samtalsstationer och telegramexpeditioner) samt ledningar och apparater bildar ett redovisningsområde, som förestås av en telegrafkommissarie. Därjämte förestås Göteborgs telegrafstation av en telegrafkommissarie. Antalet stationer, som förestås av telegrafkommissarie av klass 1 A, utgör för närvarande 12. I lönehänseende äro telegrafkommissarierna av klass 1 A placerade i 26 lönegraden.

Frågan om förbättrad löneställning för vissa telegrafkommissarier av klass 1 A har tidigare berörts av telegrafstyrelsen i skrivelse den 11 september 1935 till Kungl. Maj:t med förslag till omklassificering av telegrafverkets stationer. Utan att dock framställa något yrkande om uppflyttning framhöll styrelsen, att en markerad skillnad förefunnes mellan å ena sidan de fem största stationerna, Gävle, Örebro, Göteborgs telegrafstation, Norrköping och Hälsingborg, och å andra sidan övriga stationer inom klass 1 A, varför en ny stationsklass med föreståndare i 27 lönegraden vore motiverad.

I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *telegrafstyrelsen* hemställt, att en ny befattning under benämningen överkommissarie måtte

inrättas i 28 lönegraden. Den nya befattningen avses för vissa telegrafkommissarier av klass 1 A. Beträffande motiveringen ansluter sig styrelsen till ett av särskilda sakkunniga inom telegrafverket utarbetat förslag till ändringar i befattningarnas vid telegrafverket lönegradsplacering. Nämnda sakkunniga anföra i förevarande hänseende följande.

Genom den omklassificering, som vid olika tillfällen ägt rum i fråga om telegrafverkets stationer, har i allmänhet en viss anpassning av föreståndarnas tjänsteställning i förhållande till utvecklingen redan skett. Endast i fråga om de största stationerna är så icke förhållandet, därför att någon högre stationsklass än 1 A icke funnits. De stationer, som redan år 1919 hänfördes till klass 1 A, ha naturligtvis sedan dess betydligt vuxit i storlek och betydelse, vilket dock för föreståndarna icke medfört någon kompensation för ökning i arbete och ansvar. Det har därför synts angeläget att åstadkomma en ändring härutinnan genom införandet av en ny telegrafkommissariatjänst med placering i 28 lönegraden.

I skrivelse den 20 oktober 1938 till telegrafstyrelsen, vilken skrivelse i avskrift tillställts de sakkunniga, har *svenska telegraftjänstemännens förening* anslutit sig till styrelsens ifrågavarande förslag, dock med det tillägget att överkommissariebefattningen enligt föreningens uppfattning borde placeras i 29 lönegraden.

Av den lämnade redogörelsen framgår att förslag föreligga om uppflyttning av föreståndarna för de största trafikanstalterna vid postverket samt om införande vid telegrafverket av ytterligare en föreståndarklass, avsedd för vissa anstalter, som för närvarande förestås av telegrafkommissarier av klass 1 A. Motsvarande förslag föreligger beträffande statens järnvägar från personalhåll men icke från verksstyrelsen.

De sakkunniga.

Under hänvisning till vad i det föregående anförts vid redogörelsen för de med avseende å sakkunniguppdragets fullgörande meddelade direktiven vilja de sakkunniga som sin mening framhålla, att ett genomförande, helt eller delvis, av de beträffande ifrågavarande föreståndares löneställning föreslagna ändringarna icke låter sig göra inom den ram, som genom dessa direktiv givits. Då de sakkunniga, som alltså icke kunna tillstyrka de framförda förslagen, likväl ansett sig böra här något beröra dem, har detta skett närmast med anledning därav att i anslutning till innehållet i propositionen, nr 175, till 1938 års riksdag angående ny klassificering av trafikanstalterna vid post- och telegrafverken samt statens järnvägar från skilda håll gjorts gällande, att frågan om en allmän omprövning av löneställningen för trafikanstalternas föreståndare skulle tagas upp vid tjänsteförteckningsrevisionen.

Förste byråingenjör. Alltsedan år 1928 finnes hos generalpoststyrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts vid olika tillfällen lämnade bemyndigande anställd en tjänsteman såsom tekniskt biträde under vederbörande byråchef. Befattningshavaren ifråga har till uppgift att ordna postverkets industriella drift samt att utöva det dagliga närmare överinseendet av driften. Genom beslut den 11 november 1932 har Kungl. Maj:t medgivit, att ifrågavarande befatt-

ningshavare finge i lönehänseende hänföras till högst 27 lönegraden, därvid i fråga om placering i löneklass och i övrigt i tillämpliga delar skulle lända till efterrättelse de bestämmelser, som gällde för befattningshavare å extra stat enligt 33 § kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen.

De arbetsuppgifter, som påvåla ifrågavarande befattningshavare, kunna i korthet sammanfattas sålunda.

Det åligger befattningshavaren att biträda chefen för generalpoststyrelsens andra byrå med överinseendet över postverkets industriella verksamhet, vilken omfattar blankettryckeri med bokbinderi, frimärkstryckeri, mekanisk verkstad och automobilverkstad med garage i Stockholm samt reparationsverkstad i Göteborg. Han skall vidtaga eller hos styrelsen föreslå sådana anordningar, som kunna bidra till ett gott ekonomiskt resultat av den industriella verksamheten. I sådant avseende skall han, bland annat, utarbета eller granska förslag till ändringar och utökningar inom tryckerier och verkstäder, avgiva förslag till anskaffning av maskiner o. d. samt till utbetalning godkänna vissa räkningar å materialer m. m. för de industriella företagen. Han skall vidare behandla frågor om tolkning av avtal med arbetarpersonalen, utföra förarbeten för avtalsförhandlingar samt delta i förhandlingar. Det åligger befattningshavaren att utöva den omedelbara ledningen över automobilverkstaden med tillhörande garage i Stockholm. Han skall därjämte lämna förslag till slopning och nyanskaffning av motorfordon, utarbета tillverkningsbestämmelser för och granska offerter å sådana samt besiktiga levererade fordon. Till hans åligganden hör vidare teknisk granskning av förslag till ny- och ombyggnad av järnvägspostvagnar, besiktning av sådana vagnar samt frågor rörande underhåll av vagnar. Slutligen anlitas han även för verkställande av teknisk granskning av förslag till mindre omfattande om- och tillbyggnadsarbeten inom postverkets fastigheter och verkställen utredningar samt avger utlåtanden över sådana ärenden av teknisk art, som ej stå i direkt samband med postverkets industriella verksamhet.

Med förut omförmälda promemoria den 21 oktober 1938 till de sakkunniga har *generalpoststyrelsen* överlämnat avskrift av skrivelse samma dag till Kungl. Maj:t, i vilken skrivelse styrelsen hemställt, att en förste byråingenjörbefattning i 27 lönegraden måtte införas i tjänsteförteckningen. Styrelsen anför därvid bland annat följande.

Beträffande de förhållanden, som alltsedan år 1928 nödvändiggjort anlitage hos styrelsen av en person med fullständig ingenjörutbildning, är numera icke att räkna med någon ändring i den riktningen, att behovet skulle i fortsättningen bliva mindre än hittills. Styrelsen är därför av den uppfattningen, att den tillfälliga befattning, som sålunda under benämningen förste byråingenjör under avsevärd tid uppehållits, bör utbytas mot en fast befattning. För inrättandet av en sådan befattning talar jämväl den omständigheten, att en ordinarie befattning vid statens järnvägar, som den sedan början av år 1928 hos styrelsen förordnade byråingenjören innehar, alltjämt hålles vakant. Från statens järnvägars sida har vid skilda tillfällen uttalats önskemål, att denna vakanshållning skulle upphöra.

Enligt vad de sakkunniga inhämtat, har kommunikationsverkens lönenämnd i utlåtande den 3 november 1938 tillstyrkt generalpoststyrelsens ifrågavarande förslag. Jämväl de sakkunniga anse sig böra förorda, att i tjänsteförteckningen upptages en befattning såsom förste byråingenjör i 27 lönegraden.

Postdirektör. I skrivelse den 31 oktober 1938 till Kungl. Maj:t, vilken skrivelse överlämnats till de sakkunniga, har generaldirektören och chefen för postverket hemställt, att postdirektörsbefattningarna, som för närvarande äro placerade i 29 lönegraden, måtte förvandlas till förordnandetjänster samt därvid placeras i lönegraden C 7 (15 000 kronor).

Beträffande ifrågavarande spörsmål få de sakkunniga hänvisa till vad förut under rubrikerna inledning och gemensamma frågor anförts beträffande förordnandetjänster. De sakkunniga ha sålunda vid överläggningar med verksstyrelsen förklarat sig icke ha något att erinra mot att dessa tjänster tillsattes medelst förordnande på viss tid men samtidigt uttalat, att högre placering än i lönegraden C 5 (13 000 kronor) icke kunde förordas. Då styrelsen ansett sig icke kunna godtaga en sådan löneställning, ha de sakkunniga ej något förslag att här framlägga.

Postsparbankschef. År 1936 blev den byrå inom generalpoststyrelsen, å vilken tidigare postsparbanks- och postgiroärenden handlades, utbruten ur byråindelningen och bildar nu en särskild avdelning av styrelsen, den s. k. bankavdelningen. Chef för denna avdelning är postsparbankschefen, vilken tillsattes medelst förordnande på viss tid. För befattningens uppehållande utgår ett årligt arvode av 14 000 kronor, vilket enligt det nya avlöningsreglementet motsvarar lön enligt lönegraden C 7 (15 000 kronor).

I sin förut omförmälda skrivelse den 31 oktober 1938 har *generaldirektören och chefen för postverket* gjort framställning om postsparbankschefens uppflyttning till lönegraden C 11 (19 000 kronor).

Beträffande rörelsens omfattning å bankavdelningen har generalpoststyrelsen lämnat bland annat följande uppgifter.

	1925	1935	1936	1937
<i>Postgirot.</i>				
Antal konton	5 010	80 632	88 171	96 794
Insättningar kronor	339 297 000	7 231 953 600	8 498 086 000	10 536 170 000
Uttagningar kronor	327 779 600	7 209 309 700	8 476 440 000	10 522 455 000
<i>Postsparbanken.</i>				
Antal konton	695 721	1 912 159	2 040 331	2 389 078
Insättningar kronor	47 479 000	240 224 800	255 270 700	296 418 700
Uttagningar kronor	35 971 200	225 704 000	248 585 700	262 604 300

År 1925 utgör postgirorelsens första verksamhetsår och postsparbankens första verksamhetsår efter vidtagen omorganisation.

De sakkunniga.

Den ökning av postgiro- och postsparbanksrörelsen, som enligt vad ovan visats ägt rum, är onekligen mycket betydande även om man ser allenast till de sista åren. På grund härav och även i betraktande av den tendens till fortsatt ökning, som kan utläsas ur tillgängliga sifferuppgifter, anse de sakkunniga en förbättrad löneställning för postsparbankschefen vara väl motiverad. Denna förbättring bör dock med hänsyn till de möjligheter, som enligt vad förut utvecklats äro att räkna med inom de lönelägen, varom här är fråga, begränsas till uppflyttning en lönegrad. De sakkunniga förorda alltså, att postsparbankschefen placeras i lönegraden C 8 (16 000 kronor).

Sammanfattning. Vid bifall till de sakkunnigas under förevarande avdelning framförda förslag skulle, fränsett byråchefstjänsterna, följande ändringar vidtagas i tjänsteförteckningen, nämligen i

lönegraden A 5: uteslutning av stationsmästare av klass 8,

lönegraden A 6: utbyte av postiljon mot postiljon av klass 2 och införande av stationsmästare av klass 5,

lönegraden A 7: uteslutning av stationsmästare av klass 7, utbyte av kanslibitråde mot förste kontorsbiträde samt införande av bilförare, förrådsförman och postiljon av klass 1,

lönegraden A 8: införande av kontorist och stationsmästare av klass 4,

lönegraden A 9: införande av förste postiljon och kontorist,

lönegraden A 10: införande av förste kontorist,

lönegraden A 11: utbyte av kansliskrivare mot kontorsskrivare samt införande av kupémästare och transportförman,

lönegraden A 12: utbyte av stationsmästare av klass 6 mot stationsmästare av klass 3 samt införande av kontorsskrivare och förste kupémästare,

lönegraden A 14: införande av stationsmästare av klass 2,

lönegraden A 15: införande av överpostexpeditör,

lönegraden A 16: utbyte av stationsmästare av klass 5 mot stationsmästare av klass 1,

lönegraden A 24: införande av förste revisor,

lönegraden A 27: införande av förste byråingenjör,

lönegraden C 7: uteslutning av postsparbankschef,

lönegraden C 8: införande av postsparbankschef.

Beträffande byråchefstjänsternas löneplacering hänvisa de sakkunniga till de principförslag, som framlagts i det föregående under avdelningen för gemensamma frågor.

Telegrafverket.

Bilförare. Beträffande införandet i tjänsteförteckningen av befattningen bilförare få de sakkunniga hänvisa till vad därom anförts under avdelningen för postverket. I anslutning till den ståndpunkt, de sakkunniga därvid intagit, torde dylik befattning vid telegrafverket böra upptagas i 7 lönegraden.

Förste kontorsbiträde. I enlighet med vad under avdelningen för gemensamma frågor anförts beträffande tjänstebenämningar få de sakkunniga hemställa, att tjänstetiteln kanslibiträde i 7 lönegraden utbytes mot förste kontorsbiträde.

Inkasserare. I skrivelse den 22 oktober 1938 till Kungl. Maj:t, vilken skrivelse överlämnats till de sakkunniga, har telegrafstyrelsen hemställt, att tjänstetiteln inkasserare måtte uteslutas ur 7 lönegraden, enär dylika befattningshavare efter inkasseringsförfarandets omläggning blivit överflödiga. Befintliga inkasserare torde därvid böra uppföras å övergångsstat.

Vad sålunda föreslagits föranleder icke någon erinran från de sakkunnigas sida.

Montör. I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *telegrafstyrelsen* föreslagit, att i 7 lönegraden måtte införas en ny befattning under benämningen montör, avsedd för beredande av ordinarie anställning åt vissa specialarbetare vid telegrafverket. I ärendet har styrelsen anført följande.

De arbetare, som här avses, ha som regel en mångårig anställning bakom sig i telegrafverkets tjänst. De ha därunder förvärvat ingående sakkunskap och yrkesskicklighet inom särskilda grenar av telegrafverkets anläggningsarbeten. Sålunda har en del av dessa arbetare specialiserat sig på montage och provning av de tekniska anordningarna å manuella eller automatiska telefonstationer och å överdragsstationer, andra åter på uppsättning, inkoppling och provning av apparater och övriga telefonanordningar hos abonnenter eller hopkoppling, skarvning och lödning av olika slag av kablar, såsom riks-, lands- och lokalkablar jämte olika variationer härav.

Då ifrågavarande arbetare genom sin specialisering inom någon av ovannämnda arbetsgrenar icke besitta den mera allsidiga utbildning, som fordras för erhållande av reparatörstjänst, ha de i allmänhet varit utestängda från befordran till dylik tjänst. Möjlighet har också saknats att bereda dem annan lämplig ordinarie anställning. För undanröjande av denna brist har styrelsen ansett det angeläget, att befattningen montör införas i 7 lönegraden.

Den föreslagna nya befattningen torde i de flesta fall komma att utgöra såväl begynnelse- som slutbefattning.

I skrivelse den 30 november 1938 till de sakkunniga har *telegraf- och telefonmannaförbundet* biträtt telegrafstyrelsens förslag om införande i tjänsteförteckningen av en montörsbefattning, men därvid ansett, att befattningen borde placeras i 8 lönegraden.

De sakkunniga.

Ehuru de sakkunniga icke känna sig helt övertygade om att den i 7 lönegraden befintliga reparatörstiteln icke skulle kunna användas såsom benämning å de specialiserade arbetare, åt vilka det här gäller att bereda tjänstemannaställning, vilja de sakkunniga icke motsätta sig telegrafstyrelsens förslag att för ändamålet införa titeln montör. Någon högre löneställning än den av styrelsen förordade, anse sig de sakkunniga dock icke kunna tillstyrka. De sakkunniga hemställa alltså, att befattningen montör införes i 7 lönegraden.

Reparatör. Förslag om uppflyttning av befattningen reparatör från 7 till 8 lönegraden föreligga beträffande telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. De sakkunniga komma att i ett sammanhang behandla dessa förslag.

Reparatörerna vid telegrafverket sysselsättas huvudsakligen å linjeavdelningen och ha till åliggande att utföra underhållsarbeten och avhjälpa fel å telegrafverkets tekniska anordningar av olika slag. Förutom den direkta felavhjälningen, till vilken även höra mätningar och provningar för utrönande av uppkomna felaktigheters art och läge, åligger det reparatör att å stationen utföra rutinprovningar å ledningar och stationsanordningar samt att företaga och föra rapporter över s. k. apparatrönder, vid vilka hos abonnenterna uppsatta apparater och växelbord undersökas och justeras samt eventuella brister å kabelutgreningar, fördelningsskåp och kopplingsställen avhjälpas.

Reparatörsbefattningarna rekryteras från linjearbetarkåren. Antalet reparatörer uppgår till 691.

I utlåtande den 16 november 1927 över en av telegrafverkets personalförbund hos Kungl. Maj:t gjord framställning om uppflyttning av reparatörstjänsten från 7 till 8 lönegraden har *telegrafstyrelsen* med tillstyrkande av framställningen anfört bland annat följande.

Telefon- och telegraftekniken har alltsedan världskriget befunnit sig i synnerligen stark utveckling, vilken ännu icke visat någon tendens att stanna av. Tvärtom medföra de nya uppslagen ständigt ökade möjligheter till mera ekonomiskt utnyttjande av ledningarna, vilket å andra sidan även medför betydligt större krav på ledningars och apparaters godhet. Härigenom blir även följderna, att fordringarna på reparatörerna över lag bliva större. Det fordras av dem större skicklighet och noggrannhet än förr för att allmänhetens allt skarpare krav å fullgoda telefonförbindelser skola bliva tillfredsställda.

Den kvalitativa förändringen i reparatörernas arbetsuppgifter och den därav följande fordringen på högre kompetens hos reparatörerna synes telegrafstyrelsen vara moment av sådan vikt och betydelse, att de hänvisa på en höjning av reparatörernas löneställning inom en närmare framtid.

Givetvis kommer dock allt fortfarande sådana fall att föreligga, då telegrafstyrelsen måste bereda alldeles speciellt kvalificerade reparatörer befordran till förste reparatörer.

I utlåtande över samma framställning den 24 januari 1928 uttalade *kommunikationsverkens lönenämnd*, att frågan om jämkning i gällande lönegrads-placering för ifrågavarande befattningshavare torde böra ses i ett vidsträcktare sammanhang och lämpligen upptagas vid en blivande allmän revision av kommunikationsverkens avlöningsreglemente med därtill hörande tjänsteför-teckning.

Sedan ärendet överlämnats till 1928 års lönekommitté, som icke ingick på ifrågavarande spörsmål, förklarade *Kungl. Maj:t* genom beslut den 27 januari 1933 den av personalförbundet gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *telegrafstyrelsen* upp-tagit frågan om reparatörernas löneställning samt därvid under åberopande av samma skäl, som tidigare anförts, hemställt om uppflyttning av gruppen från 7 till 8 lönegraden.

Vid statens järnvägar finnas reparatörsbefattningar vid driftsavdelningen och huvudverkstäderna. Antalet befattningshavare utgör 547, därav vid driftsavdelningen 544 och vid huvudverkstäderna 3. Reparatörspersonalen vid driftsavdelningen sysselsättes dels vid banavdelningen (signal-, telegraf- och ledningsreparatörer), dels ock vid maskinavdelningen (lok-, vagn- och motorfordonsreparatörer).

Reparatörerna vid banavdelningen rekryteras från banvakter och banarbetare. Vid maskinavdelningen åter rekryteras de antingen från sådana stationskarlar, som under någon längre tid tjänstgjort såsom hantlangare åt reparatörer, eller från verkstadsarbetarkåren. Vidare förekommer i vissa fall, att till reparatörer antagas utanför verket stående, särskilt yrkeskunniga personer. Detta gäller huvudsakligen bilreparatörerna. Huvudverkstädernas reparatörer rekryteras i regel ur arbetargruppen.

I skrivelse den 30 november 1938 till de sakkunniga har *svenska järnvägs-mannaförbundet* hemställt om uppflyttning av reparatörerna från 7 till 8 lönegraden.

Med anledning härav har *järnvägsstyrelsen* inför de sakkunniga framhållit, att något önskemål från styrelsens sida om en reparatörsbefattning i 8 lönegraden icke förefunnes, men att styrelsen likväl icke ville motsätta sig införandet i tjänsteförteckningen av nämnda befattning, därest så skulle visa sig nödvändigt beträffande andra kommunikationsverk. Styrelsen har vidare upp-lyst, att stora svårigheter redan nu förefinnas att differentiera förste repara-törs- och reparatörsbefattningarna med hänsyn till arbetets art och kvalifika-tioner. Införandet av den nya befattningen skulle givetvis medföra ytterli-gare svårigheter i nämnda hänseende.

Vid statens vattenfallsverk sysselsätts reparatörerna huvud-sakligen med montage- och underhållsarbeten. Reparatörerna äro placerade

dels vid kraftverkens primär- och sekundärstationer, dels ock vid kanalstationerna. Antalet reparatörer utgör 32.

Rekryteringen av reparatörskåren sker från statens vattenfallsverks arbetargrupp.

I promemoria den 22 oktober 1938 till de sakkunniga har *vattenfallsstyrelsen* hemställt, att i tjänsteförteckningen upptagen befattning såsom montör i 8 lönegraden måtte uteslutas, enär några dylika befattningshavare icke funnes vid vattenfallsverket. Styrelsen har upplyst, att utvecklingen gått därhän, att montörerna i 8 lönegraden ersatts med reparatörer i 7 lönegraden.

Sedan vid överläggningar inför de sakkunniga från personalhåll ifrågasatts en klyvning av reparatörgruppen genom införande av reparatörsbefattning jämväl i 8 lönegraden även vid statens vattenfallsverk, har styrelsen förklarat sig icke vilja motsätta sig detta förslag.

De sakkunniga.

Vid de i det föregående omförmälda överläggningarna ha de sakkunniga erinrat, att det redan på grund av meddelade direktiv vore uteslutet att bereda förbättrad löneställning åt hela reparatörgruppen, men att en delning av gruppen vore tänkbar. Vederbörande personalrepresentanter ha därvid framhållit, att vid sådant förhållande även en dylik åtgärd vore av värde, då det gällde att söka åstadkomma en rättvis lönesättning. Från verksstyrelsernas sida har man från olika utgångspunkter icke velat motsätta sig införandet av befattningen även i 8 lönegraden samtidigt som emellertid mer eller mindre betonats, att vissa svårigheter skulle möta vid en sådan uppdelning. Då vad vid överläggningarna förekommit givit de sakkunniga den uppfattningen, att visst fog för uppflyttning av en del reparatörer till 8 lönegraden föreligger samt att en dylik differentiering, även om svårigheter förefinnas, likväl lär kunna genomföras, ha de sakkunniga icke velat motsätta sig, att en reparatörsbefattning upptages jämväl i nämnda lönegrad. De sakkunniga förutsätta, att endast de reparatörer, vilkas arbetsuppgifter mera markerat skilja sig från övriga reparatörers, må ifrågakomma till placering i den högre lönegraden.

Vad statens vattenfallsverk beträffar bör i samband härmed och i anslutning till vad vattenfallsstyrelsen anfört den i 8 lönegraden befintliga montörsbefattningen uteslutas ur tjänsteförteckningen.

Utlandstelefonist. Å de internationella expeditionerna vid telefonstationerna i Stockholm, Göteborg och Malmö tjänstgöra numera sammanlagt 72 rikstelefonister (6 lönegraden), därav 46 i Stockholm, 16 i Göteborg och 10 i Malmö.

I sin förenämnda skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 oktober 1938 har *telegrafstyrelsen* hemställt om uppflyttning av ifrågavarande befattningshavare till 8 lönegraden. Styrelsen har därvid åberopat av särskilda sakkunniga inom telegrafverket gjord utredning rörande placeringen i lönehänseende av verkets befattningshavare. Nämnda sakkunniga ha bland annat framhållit, att direkt telefontrafik med andra länder än Danmark och Norge tillkommit efter år 1919 samt att större fordringar, särskilt i fråga om språkkunskaper, ställas på ifrågavarande befattningshavare än på övriga telefonister. Det sy-

nes därför de sakkunniga lämpligt, att för ändamålet inrätta en ny befattning i 8 lönegraden, förslagsvis benämnd utlandstelefonist.

För egen del har styrelsen framhållit, att till 8 lönegraden borde uppflyttas även vissa rikstelefonister, som icke betjäna utlandsledningarna, men vilka liksom utlandstelefonisterna äro anförtrodda mera kvalificerade och ansvarsfulla arbetsuppgifter och på vilka större krav ställas än på rikstelefonist i allmänhet. Styrelsen åsyftar därvid sådana rikstelefonister, som tjänstgöra såsom föreståndare för vissa under centralstationer lydande större växelstationer i förening med telegraphexpeditioner. Enligt styrelsen intaga dessa befattningshavare med avseende å arbetsuppgifter och ansvar en mellanställning mellan rikstelefonist (6 lönegraden) och vaktföreståndare (11 lönegraden).

Styrelsen hemställer sålunda, att en ny befattning inrättas i 8 lönegraden samt att denna befattning med hänsyn till den av styrelsen förordade användningen av densamma benämnes rikstelefonist.

I likhet med telegrafstyrelsen anse de sakkunniga, att å de rikstelefonister, som betjäna utlandsledningarna, bör beredas en bättre löneställning, därvid en placering av befattningshavarna i 8 lönegraden synes innebära en riktig och lämplig avvägning. Däremot äro de sakkunniga icke övertygade om behovet av en motsvarande förbättring för den personal styrelsen i övrigt förordad till uppflyttning. De sakkunniga tillstyrka sålunda i anslutning till den ståndpunkt, som intagits av förut omnämnda sakkunniga inom telegrafverket, att en ny befattning under benämningen utlandstelefonist införes i 8 lönegraden.

De sakkunniga.

Kontorist, förste kontorist och kontorsskrivare. I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har telegrafstyrelsen föreslagit uppflyttning av befattningen kontorist från 8 till 9 lönegraden.

En dylik gruppflyttning anse sig de sakkunniga icke kunna tillstyrka. Däremot ha de sakkunniga icke något att erinra mot att möjlighet öppnas att bereda en förbättrad löneställning, där så anses böra ske, utan att en generell uppflyttning äger rum. Under hänvisning till vad förut under avdelningen för gemensamma frågor anförts beträffande tjänstebenämningar vilja de sakkunniga alltså förorda, att med bibehållande av befattningen kontorist i 8 lönegraden, dylik befattning införes jämväl i 9 lönegraden.

I överensstämmelse med vad i nyss åberopade sammanhang anförts få de sakkunniga vidare tillstyrka, att befattningen kassör uteslutes ur 8 lönegraden — för befattningshavarna bör i stället utnyttjas den i samma lönegrad befintliga kontoristbefattningen — att befattningen kassör i 10 lönegraden utbytes mot förste kontorist ävensom att slutligen befattningarna kansliskrivare och kopist i 11 lönegraden samt förste kassör i 12 lönegraden utbytas mot kontorsskrivare.

Verkstadsförman. Tillverkningen vid telegrafverkets verkstad, vid vilken omkring 1 400 arbetare sysselsättas, är organiserad å skilda avdelningar. Under driftkontorets ledning förestås dessa avdelningar, till antalet 16, av

arbetsledare i verkmästares (16 lönegraden) eller verkstadsmästares (15 lönegraden) tjänsteställning. De större avdelningarna med upp till 200 arbetare äro uppdelade i arbetslag av varierande storlek med s. k. lagförmän såsom föreståndare. Dessa lagförmän, som tillsattes första gången år 1920, rekryteras bland arbetarpersonalen vid verkstaden. Deras antal uppgår till 18.

I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *telegrafstyrelsen* hemställt, att ordinarie befattningar måtte upptagas i 10 och 12 lönegraderna för ifrågakvarande lagförmän samt att befattningarna därvid benämnas verkstadsförmän.

Rörande arbetsuppgifter, som åvila lagförmännen, framhåller styrelsen, att de i den utsträckning, som övervakningen av deras arbetslag medgiver, skola delta i arbetet. Då emellertid arbetslagen betydligt ökat i storlek, ha lagförmännens ledande uppgifter vuxit samt deras möjligheter att delta i arbetet minskat och i de större arbetslagen till och med helt försvunnit. Lagförmännens huvuduppgifter äro därför numera att leda och fördela arbetet inom respektive lag, att ansvara för arbetets kvalitet samt att i övrigt vara verkmästarna behjälpliga i deras åligganden såsom arbetsledare.

Styrelsen har vidare upplyst, att lagförmännen genom beslut av Kungl. Maj:t den 7 december 1934 och den 25 juni 1937 beretts pensionsrätt enligt civila tjänstepensionsreglementet respektive allmänna familjepensionsreglementet samt att därvid förklarats att de i pensionshänseende skola anses tillhöra 10 lönegraden för extra ordinarie tjänstemän.

Slutligen framhåller styrelsen, att den högre befattningen avsetts för sådana lagförmän, som på grund av visad synnerlig duglighet blivit anförtrodda mera ansvarsfullt arbete och på vilka ställas större fordringar beträffande yrkesskicklighet än på övriga lagförmän.

De sakkunniga.

Att tjänstemannaställning gives åt vissa av de vid telegrafverkets verkstad befintliga lagförmännen, föranleder icke någon erinran från de sakkunnigas sida. Denna ställning bör emellertid enligt de sakkunnigas uppfattning allenast tillkomma de lagförmän, vilkas arbetsuppgifter äro av den beskaffenhet, att de böra föranleda placering i 12 lönegraden. Detta synes böra bliva fallet, då befattningshavarnas egenskap av förmän kommit till ett mera markerat uttryck därigenom, att de på grund av omfattningen av de ledande och arbetsfördelande uppgifterna samt det därmed förenade ansvaret icke deltaga i det löpande arbetet inom arbetslaget. Det vill synas de sakkunniga som om en placering av dessa förmän i 12 lönegraden, även i betraktande av vad i det följande föreslås för motsvarande befattningshavare vid statens järnvägar, skulle innebära en med hänsyn till arbetsuppgifternas art och omfattning samt i förhållande till det närmast högre verkstadsbefälet lämpligt avvägd löneställning. De sakkunniga förorda alltså, att befattningen verkstadsförmän infördes i 12 lönegraden.

Förste radiotelegrafist. De vid telegrafverket befintliga radiotelegrafistbefattningarna äro placerade i 12 lönegraden. Antalet dylika befattningar utgör 55.

Radiotelegrafistpersonalen har i allmänhet rekryterats genom urval bland den linje- och trafikpersonal, för vilken vid inträdet i verkets tjänst endast fordrats avgångsbetyg från folkskola. För att bli antagen till radiotelegrafist fordras emellertid att ha genomgått radioutbildningskurs samt att därvid ha förvärvat 1:a klass radiocertifikat. Denna utbildning sker på telegrafverkets bekostnad vid verkets undervisningsanstalt och 1:a klass certifikat tilldelas den, som vid avlagda prov visat sig äga vissa särskilda insikter och färdigheter i såväl teoretisk som praktisk teknik, i radiotelegrafeering, radiotelefonering, reglementen och instruktioner, i engelska språket samt i geografi. Under senare år har såsom radiotelegrafister även anställts från flottan avgången radioutbildad personal, som genomgått flottans radiokurser och avlagt godkända prov för 1:a klass certifikat.

Radiotelegrafisterna äro huvudsakligast placerade vid kustradiostationer, markradiostationer, fasta radiostationer och radiopejlstationer eller således vid stationer, där deras förvärvade telegraferingsfärdighet kommer till användning. Å dessa stationer åligger det dem att ombesörja radiotrafiken med fartyg på havet, med luftfartyg samt med fasta radiostationer i utlandet. Tjänstgöringen för vissa radiotelegrafister, särskilt för dem, som äro placerade å kustradiostationerna, omfattar såväl dag- som natttjänstgöring. Natttjänstgöring förekommer som regel för varje tjänsteman var fjärde eller femte natt. Å de radiostationer, där särskild föreståndare finnes tillsatt, brukar vid dennes bortovaro äldste radiotelegrafisten vikariera såsom föreståndare. Vid dylika tillfällen har han att ansvara för stationens tekniska skötsel, uppgöra redovisningar m. m. Å markradiostationerna och radiopejlstationerna, där särskild föreståndare icke finnes tillsatt, ansvarar äldste radiotelegrafisten för stationen.

I sin förenämnda skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 oktober 1938 har *telegrafstyrelsen* hemställt, att en ny befattning, förslagsvis benämnd förste radiotelegrafist, måtte införas i 14 lönegraden. Styrelsen framhåller, att den utveckling å radioområdet, vilken ägt rum under de båda årtionden, som förflutit efter radiotelegrafistbefattningarnas inrättande, givetvis gjort, att vissa radiotelegrafisters arbete blivit av mera krävande och kvalificerad art. Med hänsyn härtill och då de nuvarande radiotelegrafistbefattningarna med få undantag äro sluttjänster, anser styrelsen rättvist, att åt befattningshavarna i fråga beredes en viss befodringsmöjlighet.

Förslag om införande av befattningen förste radiotelegrafist har även framställts av *telegrafverkets radiotelegrafisters förening* i skrivelse den 16 december 1938 till de sakkunniga. Föreningen anser dock, att befattningen bör placeras i 16 lönegraden. Samma yrkande har av föreningen gjorts i skrivelse den 11 mars 1937 till 1936 års lönekommitté, vilken skrivelse överlämnats till de sakkunniga.

Den fortgående utvecklingen av radioväsendet har beträffande radiotelegrafisternas arbetsuppgifter medfört, att dessa med avseende å art och omfattning blivit så pass skiftande, att skäl synas föreligga för en differentiering av ifrågavarande befattningshavares löneställning. De sakkunniga anse

De sakkunniga.

därför, att en befattning med den föreslagna benämningen förste radiotelegrafist bör upptagas i tjänsteförteckningen. Den nya befattningen bör avses för radiostationsföreståndarnas närmaste män samt med dessa beträffande kvalificerade arbetsuppgifter likställda radiotelegrafister. De sakkunniga anse i likhet med styrelsen, att förste radiotelegrafistbefattningen bör placeras i 14 lönegraden.

Stationsmästare. De sakkunniga ha till bedömande förehäft förslag om förbättrad löneställning åt föreståndarna för de större och viktigare s. k. överdragsstationerna samt åt vissa linjeförmän å större automatstationer.

Vid den övergång till kabelförbindelser, som under riks- och telegrafnätets rationalisering ägt rum, ha en mängd komplicerade anordningar måst införas, såsom telefon- och telegraföverdrag, rundradioförstärkare m. m. Dessa anordningar äro sammanförda till överdragsstationer, vilka i kabelrouten finnas på ett avstånd från varandra av 7 till 10 mil. Antalet överdragsstationer utgör 35, varjämte 5 äro under byggnad.

Föreståndarna för överdragsstationerna ha som regel linjeförmans tjänsteställning och sortera närmast under vederbörande sektioningenjör. Enligt uppgift från telegrafstyrelsen ha föreståndarna att svara för övervakningen av till stationen ingående telegraf-, telefon- och rundradioförbindelser med därtill hörande apparater, förstärkare o. d. De skola med biträde av stationspersonalen avhjälpa uppkommande stations- och kabelfel, utföra kabelinspektion, verkställa övervaknings- och underhållsmätningar, tillse att feljournaler och mätrapporter föras i vederbörlig ordning, handha ofta förekommande utvidgnings-, monterings- och kabelflytningsarbeten samt öva tillsyn över stationernas batteri- och kraftanläggningar. De skola slutligen föra befäl över och handleda stationernas personal samt ombesörja stationernas material- och medelsredovisning.

Sammanlagt finnas i hela riket 18 automatiska centraltelefonstationer, vilka äro utbyggda för minst 5,000 abonnentnummer. Av de fyra största stationerna, samtliga belägna i Stockholm, är en utbyggd för 40,000 nummer och de övriga för 30,000 nummer vardera. Automatstationernas utrustning är i högsta grad speciell och av synnerligen komplicerad natur samt representerar ett betydande värde. Underhållet av en dylik större station kräver en personal, varierande allt efter stationens storlek och art mellan 6 och 20 personer. Medeltalet tjänstgörande befattningshavare per station å de 7 största stationerna i Stockholm utgör omkring 15.

Befålet över underhållspersonalen å envar av de större automatiska centraltelefonstationerna utövas av en befattningshavare med linjeförmans och i vissa undantagsfall linjemästares tjänsteställning.

Telegrafstyrelsen har upplyst, att de arbetsuppgifter, som åligga underhållspersonalen, i första hand omfatta underhållsarbeten samt avhjälpan av fel i de automatiska anordningarna och förekommande manuella avdelningar, arbeten i undersöknings- och kontrollbord samt in- och omkopplingsarbeten för nya och flyttande abonnenter. På grund av automatstationer-

nas komplicerade tekniska utrustning måste förmännen för underhållspersonalen å dessa stationer besitta fullständig detaljkännedom om såväl den egna stationen som andra med denna samtrafikerande stationer — ofta utförda enligt skilda tekniska system — samt äga förmåga att utbilda, vägleda och föra befäl över underlydande personal. Vidare åligger det förmännen att tillse, att feljournal föres och mätrapporter upprättas i vederbörlig ordning samt att rutinprovningar och trafikmätningar verkställas, ävensom att enbart med biträde av den ordinarie underhållspersonalen utföra förekommande ändringsarbeten av mindre omfattning. Förmännen bära dessutom ansvaret för stationernas samtalsräknare, vilkas säkra funktion är grundläggande för en riktig samtalsdebitering.

I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *telegrafstyrelsen* hemställt, att för ovan omförmälda föreståndare för överdragsstationer och förmän å automatstationer måtte inrättas en befattning såsom stationsmästare i 14 lönegraden.

Den tekniska rationalisering å telefon- men även telegrafväsendets området, som enligt vad den ovan lämnade redogörelsen utvisar ägt rum och alltjämt pågår, har medfört nya arbetsuppgifter av kvalificerad art. För deras fullgörande anlitas för närvarande som regel befattningshavare i 12 lönegraden med linjeförmans tjänsteställning. I likhet med telegrafstyrelsen anse de sakkunniga denna placering icke svara emot arbetsuppgifternas beskaffenhet. Mot den värdering, som legat till grund för telegrafstyrelsens förslag om befattningshavarnas hänförelse till 14 lönegraden, ha de sakkunniga icke funnit anledning till erinran. De sakkunniga få alltså förorda, att den föreslagna befattningen såsom stationsmästare införes i sistnämnda lönegrad.

De sakkunniga.

Radiokommissarie. I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har telegrafstyrelsen föreslagit införande i 15 lönegraden av befattningen radiokommissarie för de telegrafkommissarier av klass 6, som tjänstgöra såsom föreståndare för radiostationer.

Vad telegrafstyrelsen sålunda föreslagit föranleder icke någon erinran från de sakkunnigas sida.

Ingenjör. För närvarande finnas ritarbefattningar å telegrafstyrelsens linjebyrås olika tekniska avdelningar — konstruktions-, stations- och transmissionsavdelningarna samt kabelkontoret — å styrelsens radiobyrå, å telegrafverkets linjedistrikt samt å telegrafverkets verkstad. Sammanlagda antalet ritare uppgår till 61. I lönehänseende äro de placerade i 15 lönegraden.

För att antagas till ritare fordras avlagd avgångsexamen från teknisk elementarskola, teknisk fackskola eller tekniskt gymnasium.

Å linjebyrås tekniska avdelningar, där det övertvägande antalet ritare är sysselsatt, ha dessa till uppgift att vara behjälpliga vid utförandet av de å avdelningarna förekommande betydande konstruktions-, experiment- och ritarbetena. Nämnda arbetsuppgifter kunna i stort sett hänföras till två

huvudkategorier, nämligen dels planering av nya anläggningar, dels ock utarbetande av nya konstruktions- och anläggningstyper samt icke minst utveckling av befintliga sådana. För varje arbetsuppgift har den för uppgiften närmast ansvarige ingenjören att genom studier och konferenser inhämta nödiga uppgifter samt utarbeta förslag och riktlinjer för uppgiftens lösande. Därvid biträdades han av honom underlydande ritare, vilka utföra sådana beräkningar, konstruktioner och ritningar, som finnas erforderliga, varefter i det stora flertalet fall nödiga modeller och anordningar samt utprovning av den erhållna problemlösningen utföras på telegrafstyrelsens verkstäder och provrum. Efter verkställda prov utföras renritning och specifikation av den behandlade konstruktionen eller anläggningen. En av de ritare, som står till vederbörande ingenjörs förfogande för utförande av berörda arbetsuppgifter — den som är mest erfaren och besitter den största detaljkännedomen — anförtros att efter erhållna direktiv självständigt verkställa den för problemlösningen nödvändiga konstruktiva och schematiska delen av arbetsuppgiften. De övriga ritarna biträda honom vid beräkning, ritning, måttsättning, provning m. m.

De å radiobyrå och vid telegrafverkets verkstad placerade ritarna ha i huvudsak motsvarande uppgifter som ovannämnda ritare å linjebyråns tekniska avdelningar.

Ritarna å linjedistriktet kunna uppdelas å två kategorier. Den ena, som omfattar de äldre och mera erfarna, fullgör uppgifter såsom arbetsledare, vilket innebär att de biträda med uppgörandet av arbetsförslag, utföra stakning och planering av nya stolplinjer och landskablar, handha vissa automatstationsarbeten, träffa uppörelser med markägare samt i övrigt erhålla uppdrag att utöva direkt ledning av en del praktiska arbeten. Deras arbete är mera att hänföra till ingenjörsassistentens göromål och de äro därför i vissa fall förordnade att bestrida göromål som ingenjörsassistent. Den andra kategorien sysslar med ritarbete av mera rutinmässig art.

Förslag om införande av en ritarbefattning i 17 lönegraden har av *telegrafstyrelsen* framställts i skrivelse den 16 september 1930 till Kungl. Maj:t. Styrelsen anförde därvid bland annat följande.

Å de båda inom telegrafstyrelsens linjebyrå befintliga konstruktions- och stationsavdelningarna äro såsom tekniska biträden anställda, förutom ett antal extra ordinarie och extra ritare, jämväl ordinarie ritare.

Nämnda befattningshavares huvudsakliga göromål äro att biträda med uppgörandet av erforderliga ritningar för olika telegraf- och telefontekniska ändamål, såsom nykonstruktioner, stationsinredningar, ledningsschematiska anordningar m. m.

Med hänsyn till den speciella beskaffenheten av telegrafverkets utrustning i tekniskt hänseende ha dessa göromål alltid varit av jämförelsevis komplicerad och ansvarsfull natur. Det är givet att i och med den utveckling, som ägt och ständigt äger rum i fråga om telefontekniken, sagda göromål i samma mån blivit och bliva mera invecklade och ansvarsfulla. De äldre ritarna, vilka genom mångårig praktik vid telegrafverket förvärvat ökad teknisk insikt och större erfarenhet, ha sålunda kunnat tilldelas göromål av mera självständig och krävande natur, såsom lösande efter erhållna direktiv av konstruktiva och schematiska problem, uppgörande av förslag till tekniska specifikationer och beräkningar, detaljgranskning av

utförda ritningar m. m. Dessa göromål närma sig rent konstruktiva uppgifter. Styrelsen anser, att för de ritare, vilkas göromål nu till stor del bestå i arbeten av nyss nämnda, mera kvalificerade beskaffenhet, bör beredas möjlighet till befordran till högre tjänst.

Ritarna tillhöra för närvarande 15 lönegraden. Om en ritare beforderades till högre tjänst, skulle detta bli till ingenjörsassistent, det vill säga till 20 lönegraden. En sådan befordran anser styrelsen dock endast undantagsvis böra ifrågakomma. En mellangrad, förslagsvis 17 lönegraden, skulle däremot komma att medföra en rättvis avlöning för vissa ritare med mera kvalificerade göromål. Ritarna, som för närvarande tillhöra samma lönegrad som telegrafassistenterna, skulle därigenom, liksom dessa senare, erhålla möjlighet till lämplig befordran. Liksom det finnes förste telegrafassistenttjänster i 17 lönegraden, skulle det alltså komma att finnas förste ritartjänster i samma lönegrad.

Styrelsen föreslog därför införandet av en ny befattningsgrupp vid telegrafverket, benämnd förste ritare, vilken befattningsgrupp skulle hänföras till 17 lönegraden.

I utlåtande den 16 december 1930 över styrelsens framställning anförde *kommunikationsverkens lönenämnd* i huvudsak följande.

Lönenämnden får erinra, att även vid statens järnvägar och statens vattenfallsverk finnas inrättade ordinarie ritarbefattningar. Ett införande av befattningen förste ritare vid telegrafverket skulle med all sannolikhet framkalla krav från ritarpersonalen vid statens järnvägar och statens vattenfallsverk om inrättande av motsvarande befattningsgrupp jämväl vid dessa verk. Av vad styrelsen anförts såsom motiv för sitt förslag i denna punkt har nämnden ej heller funnit sig övertygad om att något trängande behov förefinnes att för telegrafverkets vidkommande inrätta denna nya befattning. Med hänsyn härtill och då införande av nya tjänstekategorier vid vederbörande verk enligt nämndens mening bör så vitt möjligt är ske endast i samband med en mera allmän revision av den till avlöningsreglementet hörande tjänsteförteckningen, har nämnden ansett telegrafstyrelsens förslag i nu ifrågavarande hänseende icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Avvikande mening anfördes av ledamoten Wold, som ansåg, att nämnden bort tillstyrka bifall till styrelsens förslag.

Kungl. Maj:t beslöt i enlighet med vad lönenämnden föreslagit.

I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *telegrafstyrelsen* ånyo upptagit ifrågavarande spørsmål samt därvid hemställt, att befattningen ritare måtte upptagas jämväl i 17 lönegraden.

Av den lämnade redogörelsen framgår att bland de i 15 lönegraden för närvarande placerade ritarna finnas befattningshavare, som utöva en självständigare verksamhet än övriga till gruppen hörande befattningshavare. Då dessa mera självständigt arbetande ritare enligt de sakkunnigas uppfattning äro förtjänta av en förmånligare löneställning än den nuvarande, men den möjlighet, som för närvarande i sådant avseende står till buds, nämligen uppflyttning till 20 lönegraden, får anses innebära en i flertalet fall för hög värdesättning av befattningshavarnas arbetsuppgifter, finna de sakkunniga skäl för inrättandet av en mellangrad föreligga. Den av telegrafstyrelsen föreslagna placeringen i 17 lönegraden synes de sakkunniga innefatta en i förhållande till arbetsuppgifterna lämplig löneställning.

De sakkunniga.

De göromål, som bestridas av de till uppflyttning föreslagna befattningshavarna, äro, så vitt de sakkunniga kunna finna, av den art, att titeln ingenjör å befattningshavarna ifråga icke kan anses missvisande. Med hänsyn härtill och under åberopande av vad förut anförts rörande en inom vissa lönegrader enhetlig titelserie för ingenjörsbefattningar, få de sakkunniga förorda, att befattningen ingenjör införes i tjänsteförteckningen i 17 lönegraden.

De sakkunniga komma i det följande att förorda ett av vattenfallsstyrelsen framställt förslag om införande av befattningen ingenjör i 17 lönegraden vid statens vattenfallsverk.

Vid telegrafverket finnas för närvarande befattningar under benämningarna ingenjörsassistent i 20 lönegraden samt avdelningsingenjör och konstruktör i 22 lönegraden. I enlighet med vad i nyss åberopade sammanhang anförts rörande tjänstebenämningar få de sakkunniga förorda ett utbyte av nämnda titlar mot titeln ingenjör, en åtgärd som beträffande ingenjörsbefattningen i 20 lönegraden också föreslagits av telegrafstyrelsen.

Från personalhåll har föreslagits införande av befattningen ingenjör jämväl i 24 lönegraden. Då emellertid telegrafstyrelsen vid förut omförmälda överläggningar givit uttryck för att styrelsen ej önskade, att en dylik åtgärd vidtoges, ha de sakkunniga icke ansett sig böra framställa något förslag i ämnet.

Vid bifall till vad ovan anförts skulle befattningar under benämningen ingenjör finnas vid telegrafverket i 17, 20 och 22 lönegraderna.

Linjemästare. För anläggnings- och underhållsarbetenas vid telegrafverket utförande är landet indelat i sex linjedistrikt, som vart och ett förestås av en linjedirektör. Linjedistriktet i sin tur består av ett antal sektioner, vilkas föreståndare närmast under linjedirektörerna handlägga linjedistriktens ärenden. Sektionsföreståndarna inneha linjeingenjörs eller förste linjeingenjörs tjänsteställning.

Såsom arbetsbiträden för ledandet av arbetet inom sektionerna ha sektionsföreståndarna till sin hjälp, förutom personal med högre eller lägre ingenjörskompetens, ett antal linjemästare, vilka inom bestämda områden ha sig ålagda de omedelbara ledande uppgifterna. Linjemästarna ha inom dylikt område att ansvara för planeringen av linje- och nätarbetenas utförande samt att leda och med biträde av dem underställda linjeförmän öva närmaste tillsynen över pågående arbeten. Inför vederbörande sektionsingenjör äro linjemästarna ansvariga för att arbetena utföras på ett tekniskt riktigt sätt, att de bedrivs med tillbörlig skyndsamhet och ordning samt att i övrigt vid arbetenas utförande telegrafverkets intressen tillvaratas på bästa möjliga sätt. De ha att fördela arbetena på de olika linjelagen inom området så att stagnation i arbetet för lagen icke uppstår. Linjemästarna skola också tillse, att erforderlig arbetarpersonal finnes tillgänglig och äga i fall av behov själva anställa ny sådan personal. För att linjemästarna skola kunna fylla dessa sina uppgifter måste de vara grund-

ligt insatta i varje förekommande arbetsdetalj och på ort och ställe, där arbetena pågå, övervaka, att dessa utföras enligt ovannämnda arbetsprinciper. För omhändertagda medel till avlöningar, frakter, transporter och övriga utgifter liksom för all erhållen material äro linjemästarna redovisningsskyldiga till sektionssingenjörerna. Linjemästarna intaga inom telegrafverket en särskild och viktig förtroendeställning mellan arbetarpersonalen och ledningen.

Linjemästarna rekryteras från linjearbetarkåren. Några formella kompetenskrav för erhållande av linjemästarebefattning finnas icke föreskrivna. Antalet linjemästare vid telegrafverket uppgår till 78. I lönehänseende äro de placerade i 16 lönegraden.

I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *telegrafstyrelsen* hemställt, att befattningen linjemästare måtte uppflyttas till 17 lönegraden. Styrelsen har därvid framhållit, att befattningen är slutpost. För befordran till linjemästare kräves som regel en genom mångårigt arbete dokumenterad praktisk-teknisk duglighet och arbetsledarförmåga. Då vidare arbetsuppgifterna avsevärt ökat i kvantitet, anser styrelsen motiv för en uppflyttning i enlighet med styrelsens förslag förefinnas.

Att i enlighet med telegrafstyrelsens förslag uppflytta ifrågavarande grupp anse sig de sakkunniga icke kunna tillstyrka. Däremot synes fog förefinnas för en differentiering. Möjlighet torde därför böra beredas att placera de med de mest kvalificerade arbetsuppgifterna sysselsatta linjemästarna i 17 lönegraden. De sakkunniga tillstyrka därför, att befattningen linjemästare upptages jämväl i nämnda lönegrad.

De sakkunniga.

Verkmästare. Verkmästarna, vilka samtliga äro placerade vid telegrafverkets verkstad och där under driftskontorets ledning utöva befäl för var sin avdelning, ha att inom ramen av driftsledningens direktiv leda, fördela och kontrollera arbetet inom avdelningen. De äro ansvariga för att de olika arbetsuppgifterna inom avdelningen utföras på ett tekniskt riktigt och ekonomiskt sätt, att för arbetena avdelas lämplig personal samt att arbetsprodukterna äro av fullgod kvalitet och bliva färdigställda till angivna tidpunkter. Verkmästarna skola vidare övervaka, att god ordning råder bland personalen inom avdelningen, att materialen väl omhändervhas samt att de maskinella hjälpmedlen befinna sig i bästa skick. De ha därtill att övervaka och bära ansvaret för tidskrivningen, som är grundläggande för uträkningen av avlöningarna åt arbetarna. Till följd av den starka utvecklingen, som såväl telefon- som fabrikationstekniken genomgått under det senaste decenniet, och den intensifiering och rationalisering av arbetet, som ägt rum inom tillverkningen, ha kraven på tekniskt kunnande, yrkeserfarenhet och arbetsledareförmåga hos verkmästarna i avsevärd grad stegrats.

För erhållande av befattning såsom verkmästare finnas för närvarande inga formella kompetenskrav uppställda. I de flesta fall fordras dock

numera i praktiken, att vederbörande förskaffat sig viss teoretisk utbildning vid teknisk läroanstalt samt besitter, förutom nödvändiga personliga ledaregenskaper, flerårig erfarenhet från förmansarbete inom verkstadsindustrien. Antalet verkmästare utgör 7. De äro placerade i 16 lönegraden.

I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *telegrafstyrelsen* föreslagit en uppflyttning av ifrågavarande befattningshavare till 17 lönegraden. Till stöd därför har styrelsen åberopat samma skäl, som anförts beträffande den av styrelsen föreslagna, förut omförmälda uppflyttningen av linjemästarna.

De sakkunniga.

Under hänvisning till vad förut anförts beträffande införandet av en linjemästartjänst i 17 lönegraden få de sakkunniga hemställa, att beträffande befattningen verkmästare måtte vidtagas enahanda åtgärd och densamma alltså införas jämväl i nämnda lönegrad.

I detta sammanhang vilja de sakkunniga därjämte i anslutning till vad förut under avdelningen för gemensamma frågor anförts beträffande tjänstebenenämningar förorda, att tjänstetiteln verkstadsmästare i 15 lönegraden utbytes mot verkmästare.

Kassör. I enlighet med vad de sakkunniga i nyss åberopade sammanhang anført beträffande tjänstebenenämningar få de sakkunniga hemställa, att tjänstetiteln huvudkassör i 21 lönegraden utbytes mot kassör.

Förste revisor. I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *telegrafstyrelsen* föreslagit, att befattningen förste revisor måtte införas i 24 lönegraden för beredande av förbättrad löneställning åt två å styrelsens revisionsavdelning från och med den 1 juli 1935 inrättade förste kontrollörstjänster (22 lönegraden). I ärendet ha de sakkunniga inhämtat följande.

Ifrågavarande förste kontrollörer åligga dels att förestå var sin revisionslott, dels ock att, med hjälp i förekommande fall av erforderligt arbetsbiträde, hos vissa redogörare förrätta årliga medelsinventeringar för viss period av året. Under de tider, de verkställa inventering, äro de befriade från föreståndarskapet för respektive revisionslotter, vilka då förestås av vikarier.

Arbetet å revisionslotterna innefattar i huvudsak granskning av till styrelsen från underlydande förvaltningar månatligen inkommande medelsredovisningar med tillhörande verifikationer samt i samband med granskningsuppgifterna stående göromål.

I egenskap av lottföreståndare ha de båda förste kontrollörerna — liksom de två övriga lottföreståndarna, som äro revisorer — i stort sett att leda arbetet på respektive lotter, att granska vissa debet- och kreditposter i detalj, att granska vederbörliga sammanfattande redovisningsark, att själva eller med biträdande personals medverkan uppsätta anmärkningsakter eller skrivelser rörande vid granskningen upptäckta felaktigheter samt att göra vissa för kontrollen behövliga annotationer. Dessutom skola de tillhandagå redogörarna med råd och upplysningar i redovisningsfrågor.

Såsom inventeringsförrättare ha innehavarna av de nämnda förste kontrollörstjänsterna principiellt lika uppgift och ställning i förhållande till respektive redogörare, men på grund av den skilda arten av de förvaltningar, de ha att kontrol-

lera, är deras kontrollutövning vid inventeringstillfällena i vissa stycken av olika beskaffenhet, vilket huvudsakligen betingas av att den ene har att — frånsett tre mindre förvaltningar — förrätta inventering å förvaltningar med uppbörd av telefon- och telegramavgifter och den andre å förvaltningar utan sådan uppbörd.

De förvaltningar med uppbörd, om vilka här är fråga, äro de s. k. huvudstationerna eller Stockholms telefonstation, Stockholms telegrafstation, Göteborgs telefonstation samt Malmö telegraf- och telefonstation.

De förvaltningar utan uppbörd av telefon- och telegramavgifter, å vilka revisionell medelsinventering förrättas av förste kontrollör, äro följande nämligen, huvudförrådet, kabelkontoret, radiodistriktet, verkstaden, de sex linjedistriktsbyråerna med underlydande expeditioner, de fem trafikdistriktsbyråerna samt undervisningsanstalten.

Med utgångspunkt från inventering å huvudstation omfattar inventeringsuppdraget i stort sett verkställande av kontroll över kassabehållning ävensom utestående fordringar hos riksbanken, postgirokontoret, understationer och telefonabonnenter, granskning av inkomster och utgifter under inventeringsperioden, kontroll över bokföringens överensstämmelse med till styrelsen senast avgiven redovisning samt tillsyn över uppbördsförfarandet och medelsförvaltningen i övrigt och över tillförlitligheten av stationens ekonomiska självkontroll.

Till belysande av inventeringsarbetets omfattning och art kan förtjäna nämnas, att samtliga huvudstationer under år 1937 redovisade såsom inkomster omkring 53½ miljoner kronor eller omkring 45 procent av landets samtliga telefon- och telegrafstationers uppbörd under samma år och såsom utgifter 25·7 miljoner kronor. Av dessa poster redovisade enbart Stockholms telefonstation, den största av telegrafverkets stationer, inkomster med 33·2 miljoner kronor (omkring $\frac{1}{3}$ av landets samtliga telefon- och telegrafstationers uppbörd under samma år) och utgifter med 16·8 miljoner kronor. Antalet rikstelefonabonnemang vid Stockholms telefonstation uppgick den 1 december 1938 till 245 708.

Vid de ovannämnda förvaltningarna utan uppbörd av telefon- och telegramavgifter — frånsett trafikdistriktsbyråerna och undervisningsanstalten — uppgingo utgifterna under år 1937 till sammanlagt omkring 58 miljoner kronor.

Utöver de tidigare nämnda arbetsuppgifterna ha förste kontrollörerna att vid behov avgiva förslag till förbättringar av respektive räkenskapssystem och dylikt samt att besvara remisser angående allmänna räkenskaps- och revisionsfrågor, den ene i frågor rörande trafikavdelningen och den andra i frågor rörande linjeavdelningen och övriga avdelningar inom verket. Den äldste av de båda förste kontrollörerna har dessutom enligt praxis att taga befattning med sådana ärenden, vilka beröra revisionen som helhet.

Då telegrafstyrelsens förslag icke föranleder någon erinran från de sakkunnigas sida, få de sakkunniga hemställa, att befattningen förste revisor införes i 24 lönegraden.

De sakkunniga.

Verkstadsingenjör. I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 föreslår *telegrafstyrelsen*, att befattningen verkstadsingenjör måtte införes i 26 lönegraden.

Styrelsen framhåller, att befattningen skulle avses för ingenjörer, vilka blivit anförtrodda mera kvalificerade och krävande arbetsuppgifter än de som åligga avdelningsingenjör (22 lönegraden), men vilkas arbete däremot icke är i fullt samma grad ansvarsfullt och maktpåliggande, som det vilket åvilar verkstadsingenjör i 27 lönegraden. Styrelsen framhåller tillika,

att genom inrättandet av den nya befattningen skulle skapas en motsvarighet till de nu i 26 lönegraden befintliga befattningarna byråingenjör och linjeingenjör samt vidare ernås en viss likformighet i befodringshänseende mellan ingenjörspersonalen vid telegrafverkets verkstad och vid verkets avdelningar för övrigt.

Styrelsen har upplyst, att för närvarande förefinnes behov av en dylik tjänst, avsedd för föreståndarens för tillverkningsavdelningen närmaste man, vilken nu innehar avdelningsingenjörns tjänsteställning (22 lönegraden). Det åvilar denne tjänsteman, framhåller styrelsen, att handlägga alla anställnings- och personalfrågor rörande arbetarkåren, att reglera tvister i ackords- och andra tillverkningsfrågor, om vilka överenskommelse icke kunnat vinnas i tidigare instanser inom verkstaden, samt att övervaka att planeringsavdelningens order till verkstadsavdelningarnas föreståndare bliva utförda på angivna tider. Han skall vidare granska av vederbörande organ vid verkstaden uppgjorda förslag om ändrade tillverkningsmetoder samt i övrigt arbeta parallellt med föreståndaren för tillverkningsavdelningen och fungera som dennes ställföreträdare.

De sakkunniga.

Vad telegrafstyrelsen sålunda anfört synes de sakkunniga utgöra skäl för att en befattning såsom verkstadsingenjör inrättas i 26 lönegraden.

Vid bifall härtill bör motsvarande befattning i 27 lönegraden i överensstämmelse med vad fallet är beträffande bland annat övriga ingenjörsbefattningar i nämnda lönegrad ändras till förste verkstadsingenjör.

Förste trafikinspektör. Vid den omorganisation av telegrafverket, som trädde i kraft den 1 juli 1920, inrättades vid Stockholms telefonstation en överkontrollörstjänst (24 lönegraden), vars innehavare placerades såsom telefondirektörens närmaste man och ställföreträdare. Den 1 juli 1930 uppflyttades befattningen till 26 lönegraden under benämningen trafikinspektör.

Såsom telefondirektörens närmaste man och ställföreträdare måste trafikinspektören städs hålla sig väl förtrogen med stationens samtliga funktioner. Han har att närmast under telefondirektören öva tillsyn över trafikarbetet å huvudstationen och det stora underlydande landsområdet ävensom att ha överinseende över stationens kamerala arbete. Särskilt tillkommer det honom att noga följa trafikens utveckling och utarbeta förslag till åtgärder för tillgodoseende av dess behov, att i samråd med vederbörande tekniska personal uppgöra förslag till utvidgningar och större ändringar beträffande områdets nät och stationsanordningar samt att biträda telefondirektören vid förekommande utredningar av varjehanda slag.

I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *telegrafstyrelsen* föreslagit, att trafikinspektören måtte under benämningen förste trafikinspektör uppflyttas till 28 lönegraden. Styrelsen framhåller, att de göromål, som åligga befattningshavaren, med den allttjämt växande trafiken och de genomgripande tekniska förändringarna alltmer ökat såväl kvantitativt som

kvalitativt. Placeringen i 26 lönegraden kan därför icke anses motsvara befattningens vikt och det med densamma förenade ansvaret.

Rörande utvecklingen och omfattningen av telefonrörelsen inom Stockholmsområdet lämnar styrelsen följande uppgifter.

	1923	1929	1937
Inkomster av telefonrörelsen	22 120 075	24 283 226	33 215 338
Antal telefonapparater vid årets slut	121 650	156 830	222 639
Antal lokalsamtal	218 135 358	281 746 383	365 692 160
Antal rikssamtalsexpeditioner	8 113 300	10 808 500	14 678 100
Biträdande personal, medeltal under året ..	2 260	2 124	1 684

I likhet med telegrafstyrelsen anse de sakkunniga en uppflyttning av trafikinspektörsbefattningen vid Stockholms telefonstation motiverad med hänsyn till utvecklingen av rörelsen vid stationen med därav följade kvantitativ och kvalitativ ökning av ifrågavarande befattningshavares göromål. Av samma skäl komma de sakkunniga också att i det följande förorda en uppflyttning av telefondirektören i Stockholm. Emellertid anse de sakkunniga, att uppflyttningen i bägge fallen bör, i enlighet med vad styrelsen föreslagit beträffande sistnämnda befattningshavare, begränsas till en lönegrad.

De sakkunniga.

Beträffande befattningens benämning biträda de sakkunniga telegrafstyrelsens förslag.

De sakkunniga få alltså föreslå, att en befattning såsom förste trafikinspektör införes i tjänsteförteckningen i 27 lönegraden. Då framställning om inrättande av en ny trafikinspektörsbefattning i 26 lönegraden, enligt vad de sakkunniga inhämtat, är föremål för Kungl. Maj:ts prövning, föreligger icke anledning att här föreslå uteslutning ur tjänsteförteckningen av trafikinspektörsbefattningen i 26 lönegraden.

Telefondirektör i Stockholm. Före den 1 juli 1925 var telefondirektörsbefattningen i Stockholm en medelst konstitutorial tillsatt tjänst, därvid löneställningen motsvarade nuvarande 30 lönegraden. Vid nämnda tidpunkt omändrades befattningen till en förordnandetjänst med placering motsvarande lönegraden C 7 (15 000 kronor).

I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *telegrafstyrelsen* hemställt, att telefondirektören måtte uppflyttas till lönegraden C 8 (16 000 kronor).

Under hänvisning till vad som anförts vid behandlingen av telegrafstyrelsens förslag om förbättrad löneställning för trafikinspektören vid Stockholms telefonstation få de sakkunniga tillstyrka bifall till styrelsens ifrågavarande förslag.

De sakkunniga.

Sammanfattning. Vid bifall till de sakkunnigas under förevarande avdelning framförda förslag skulle, fränsett byråchefs- och därmed nu jämställda tjänster, följande ändringar vidtagas i tjänsteförteckningen, nämligen i

lönegraden A 7: angivande att inkasserare uppförts å övergångsstat, utbyte av kanslibitråde mot förste kontorsbiträde samt införande av bilförare och montör,

lönegraden A 8: uteslutning av kassör samt införande av reparatör och utlandstelefonist,

lönegraden A 9: införande av kontorist,

lönegraden A 10: utbyte av kassör mot förste kontorist,

lönegraden A 11: utbyte av kansliskrivare och kopist mot kontorsskrivare,

lönegraden A 12: utbyte av förste kassör mot kontorsskrivare och införande av verkstadsförman,

lönegraden A 14: införande av förste radiotelegrafist och stationsmästare,

lönegraden A 15: utbyte av verkstadsmästare mot verkmästare och införande av radiokommissarie,

lönegraden A 17: införande av ingenjör, linjemästare och verkmästare,

lönegraden A 20: utbyte av ingenjörsassistent mot ingenjör,

lönegraden A 21: utbyte av huvudkassör mot kassör,

lönegraden A 22: utbyte av avdelningsingenjör och konstruktör mot ingenjör,

lönegraden A 24: införande av förste revisor,

lönegraden A 26: införande av verkstadsingenjör,

lönegraden A 27: utbyte av verkstadsingenjör mot förste verkstadsingenjör och införande av förste trafikinspektör,

lönegraden C 7: uteslutning av telefondirektör i Stockholm,

lönegraden C 8: införande av telefondirektör i Stockholm.

Beträffande byråchefs- och därmed nu jämställda tjänsters löneplacering hänvisa de sakkunniga till de principförslag, som framlagts i det föregående under avdelningen för gemensamma frågor.

Statens järnvägar.

Effektvårdare, tågstäderska och vagnstäderska. Vid statens järnvägar finnas 15 effektvårdare, 75 tågstäderskor och 109 vagnstäderskor, samtliga extra ordinarie med placering i 1 lönegraden. Dessutom finnes med städningensarbete sysselsatt tillfälligt anställd personal. Nu nämnda befattningshavare äro samtliga kvinnliga. Tågstäderskorna åtfölja de långtgående tågen och ombesörja därvid den invändiga städningen av dessa. Vagnstäderskorna åter ombesörja invändig städning och, i förekommande fall, bäddning av personvagnarna under dessas uppehåll vid ändstationer. Förutom ovannämnda effektvårdare sysselsättas vissa ordinarie manliga tjänstemän vid effektförvaringarna, nämligen sådana som på grund av någon defekt icke kunna bibehållas i befattning, till vilken de utnämnts.

I skrivelse den 30 november 1938 till de sakkunniga har *svenska järnvägsmanaförbundet*, under hänvisning till att ifrågavarande befattningshavare utföra arbete, som kräver permanent arbetskraft, hemställt, att befattningshavarna måtte uppföras på ordinarie stat och således intagas i tjänsteförteckningen.

Inför de sakkunniga har *järnvägsstyrelsen* förklarat sig icke vilja motsätta sig det av järnvägsmannaförbundet i förevarande hänseende framställda förslaget.

De sakkunniga, som ej heller vilja motsätta sig järnvägsmannaförbundets förslag, få alltså hemställa, att befattningarna effektvårdare, tågstäderska och vagnstäderska införas i tjänsteförteckningen i 1 lönegraden.

De sakkunniga.

Ledningsvakt och ledningsförman. I promemoria den 28 oktober 1938 till de sakkunniga har järnvägsstyrelsen hemställt, att befattningarna ledningsvakt i 5 lönegraden och ledningsförman i 10 lönegraden, vilka befattningar icke längre erfordras, måtte uteslutas ur tjänsteförteckningen. Styrelsen har upplyst, att de förutvarande ledningsvakterna överflyttats till banavdelningen, där de placerats såsom banvakter, samt att befattningarna såsom ledningsförman förändrats till förste reparatörsbefattningar.

Vad järnvägsstyrelsen sålunda föreslagit anse sig de sakkunniga böra tillstyrka.

Banbiträde. Den lägsta gruppen ordinarie befattningshavare vid statens järnvägars banavdelning utgöres — bortsett från ett fåtal expeditivsvakter — av de i 5 lönegraden placerade banvakterna. Deras antal utgör 2 271.

Det ojämförligt största antalet banvakter äro sträckvakter. Dessa ha viss banvaktssträcka sig tilldelade, å vilken de i trafiksäkerhetens intresse skola företaga regelbundna besiktningar och utföra vissa arbeten. Därjämte finnas bland banvakterna, förutom s. k. arbetande banvakter, d. v. s. sådana som arbeta å linjen med banans underhåll, dels telefonledningsvakter, som å viss bansträcka å icke elektrifierade linjer äro särskilt avdelade för underhåll och vård av elektriska svagströmsledning, dels förreglingsvakter, å vilka uppdragits att inom viss banmästaravdelning och i viss omfattning handha tillsyn och underhåll å växel- och signalsäkerhetsanläggningar, dels ock ledningsvakter, vilka tjänstgöra vid omformar- eller transformatorstationer med tillhörande ledningsunderhållsområde. De sistnämnda ha bland annat till uppgift besiktning av högspänningsledningarna, underhålls-, om- och nybyggnadsarbeten samt passningstjänst å omformarstationer.

I skrivelse den 29 oktober 1938 till de sakkunniga har 1938 års personalkommission vid statens järnvägar hemställt, att i 6 lönegraden måtte införas en ny befattning under benämningen banbiträde, avsedd för befattningshavare vid banavdelningen med sådan under långvarig tjänstgöring förvärvad yrkesskicklighet, att de, såsom till exempel fallet är med ledningsvakterna, helt och hållet eller åtminstone mera regelbundet anlitas att leda och självständigt utföra reparations- och underhållsarbeten å de elektriska anläggningarna. Genom inrättandet av nämnda befattning skulle enligt kommissionens förmenande skapas en motsvarighet till de för likvärdiga uppgifter vid maskin- och trafikavdelningarna i samma lönegrad tidigare inrättade maskin- och trafikbiträdena.

I yttrande den 18 november 1938 till de sakkunniga över personalkommissionens framställning har järnvägsstyrelsen förklarat sig icke vilja motsätta sig införande i tjänsteförteckningen av ifrågavarande nya befattning, enär vissa fall förekomma, då banvakter utföra så kvalificerat arbete, att en något förbättrad tjänste- och löneställning ej kan anses omotiverad. Styrelsen åsyftar därvid de banvakter, vilka tjänstgjorde såsom fasta, yrkesutbildade biträden å telegraf-, signal- och ledningsreparatörer.

De sakkunniga.

Under hänvisning till vad järnvägsstyrelsen i sitt ovannämnda yttrande anført få de sakkunniga förorda, att befattningen banbiträde införas i 6 lönegraden.

Förste kontorsbiträde. I enlighet med vad under avdelningen för gemensamma frågor anförts beträffande tjänstebenämningar få de sakkunniga hemställa, att tjänstetiteln kanslibiträde i 7 lönegraden utbytes mot förste kontorsbiträde.

Rälsbussförare. Under senare år har vid statens järnvägar införts s. k. rälsbussar, varmed förstås å järnvägslinje framförda motorvagnsliknande fordon.

Den 11 januari 1935 har järnvägsstyrelsen förordnat, att förarna av dessa fordon, vilka alltid äro enbemannade, skola — oavsett längden av den dagliga arbetstiden såsom förare — anses fullgöra tjänst i 6 lönegraden. Den 6 december 1935 har Kungl. Maj:t godkänt detta styrelsens beslut.

Såsom förare av rälsbussar tjänstgöra för närvarande antingen trafikbiträden (6 lönegraden) eller tjänstemän i 5 lönegraden, vilka senare förordnats att mot vikariatsersättning uppehålla trafikbiträdestjänst. I tjänstgöringen ingår, förutom framförandet och skötseln av fordonet, förande av tågrapport, biljettgranskning och, i viss utsträckning, biljettförsäljning ävensom handhavande av godshandlingar för res- och expressgods samt, i viss utsträckning, ilgods.

För att kunna antagas till rälsbussförare erfordras, förutom fallenhet för skötsel och handhavande av motorer, att äga för lokomotivförare föreskrivna insikter i säkerhetsordningen ävensom i andra särskilt utfärdade säkerhetsföreskrifter, att snabbt och säkert kunna läsa såväl grafisk tidtabell som tjänstetidtabell, att vara väl förtrogen med fordonets, särskilt driv- och bromsningsanordningarnas, konstruktion, verkningssätt och skötsel, att själv kunna avhjälpa mindre fel å fordonet samt att vid tjänstgöring i tåg-tjänst väl känna banan med dess lutnings- och krökningsförhållanden, belägenheten av driftplatser och fasta signalinrättningar samt av vägkorsningar, rörliga broar, bergskärningar och tunnlår ävensom bangårdarnas olika tågvägar.

I sin förenämnda promemoria den 28 oktober 1938 har *järnvägsstyrelsen* föreslagit, att förarna av rälsbussar måtte med benämningen rälsbussförare placeras i 7 lönegraden. Till stöd härför har styrelsen anfört, att rälsbussförarnas åligganden äro av förhållandevis ansvarsfull natur, i det de tjänstgöra icke blott såsom fordonets förare utan även såsom biljettgranskare m. m.

I det föregående ha de sakkunniga tillstyrkt placering i 7 lönegraden av vissa kvalificerade bilförare. Då rälsbussförarnas arbetsuppgifter i kvalitetshänseende få anses motsvara dem, som åvila nämnda bilförare, anse sig de sakkunniga böra tillstyrka, att befattningen rälsbussförare upptages i 7 lönegraden.

De sakkunniga.

Ställverksvakt. Ställverken vid de största stationerna (Stockholm C, Göteborg C och Malmö C) samt vid vissa stora grenstationer (Falköping, Nässjö, Hallsberg m. fl.) betjänas, förutom av stationsförmän, av s. k. ställverksvakter. I lönehänseende äro dessa befattningshavare i regel placerade såsom trafikbiträden (6 lönegraden). De sysselsättas uteslutande i ställverken, varifrån bland annat alla tågvägar läggas. Vid övriga större och medelstora stationer, där ställverk finnas, ombesörjes motsvarande arbete av vederbörande tågklarare.

I de största ställverken tjänstgöra följande antal befattningshavare, nämligen vid Stockholm C 3 stationsförmän och 13 trafikbiträden, vid Göte-

borg C 2 stationsförmän och 6 trafikbiträden samt vid Malmö C 3 stationsförmän och 5 trafikbiträden.

I sin förenämnda skrivelse den 30 november 1938 har *svenska järnvägsmannaförbundet* hemställt, att i 7 lönegraden måtte införas en befattning, avsedd för vakterna i de största ställverken.

I anledning av järnvägsmannaförbundets framställning har *järnvägsstyrelsen* inför de sakkunniga anfört följande.

Förutom uppfyllande av de allmänna kraven för tjänstgöring som ställverksvakt fordras av ifrågavarande befattningshavare dels en ingående kännedom om tågrörelsen och förekommande regelmässiga växlingsrörelser för ändringar i tågens sammansättning enligt normalplanen, dels ock även god kännedom om andra förekommande mera regelmässiga växlingsrörelser på bangården. Rekryteringen till ställverkstjänst måste därför gå via växlingstjänsten och samma krav måste ställas på ställverkspersonalen som på växlingspersonalen. Det bör därvid även beaktas, att till ställverkstjänst endast torde komma i fråga stationskarlar med sådan läggning, som fordras av en blivande växlingsledare. Dock utnyttjas i ett ställverk mången gång personal, som av en eller annan anledning icke kan vidare användas i den fysiskt mera ansträngande växlingstjänsten.

Vad angår det med tjänsten förenade ansvaret må framhållas, att ställverksvakterna närmast ha att tillse och så handha ställverkets manövrering, att tåg- och växlingsrörelserna inom de av ställverket berörda spårområdena kunna obehindrat fortgå. Oförmåga och bristande snabbhet i uppfattning och handling kunna vålla besvärliga förseningar eller stagnationer.

Styrelsen anser sig icke kunna tillstyrka järnvägsmannaförbundets förslag, då i så fall anspråk med fog kan framställas från de trafikbiträden, vilka tjänstgöra såsom växlingsledare, att komma i åtnjutande av motsvarande uppflyttning. Jämföres storleken av det egentliga ansvaret, som påvilar å ena sidan ställverksvakt och å den andra ett trafikbiträde i växlingstjänst, trots att dessa tjänstemän mången gång utföra arbeten av helt olika karaktär, må framhållas, att detta ansvar får anses i sort sett likartat. Visserligen uppbär ett trafikbiträde i växlingstjänstgöring en särskild ersättning härför, men denna ersättning har tillkommit på grund av risken för liv och lem och med hänsyn till den med tjänsten förenade klädesslitningen. Sådana faror och olägenheter äro ej förenade med ställverkstjänsten.

Då det av ett trafikbiträde i växlingstjänst fordras icke blott att kunna tjänstgöra såsom ledare för ett växlingslag utan även synnerlig påpasslighet, så att icke skada anställas på resande, gods och materiel, kan styrelsen icke finna någon rimlig anledning att bereda ställverksvakter högre tjänsteställning än den, som tillkommer trafikbiträden.

De sakkunniga.

Ehuru de sakkunniga på grund av vad järnvägsstyrelsen anfört icke anse sig kunna tillstyrka järnvägsmannaförbundets ifrågavarande förslag, ha de sakkunniga likväl, med hänsyn till det särskilda intresse för saken, som från förbundets sida ådagalagts, velat så utförligt som skett redogöra för ifrågavarande spörsmål.

Förste portvakt. Portvaktsbefattningarna vid statens järnvägar äro av två slag, nämligen förste portvakt (7 lönegraden) och portvakt (6 lönegraden). Antalet befattningshavare av nämnda slag uppgår till 8 respektive 14. Förste portvakter finnas vid centralstationerna i Stockholm, Göteborg

och Malmö, medan portvakter finnas vid ett par andra större stationer samt vid huvudverkstäderna.

För erhållande av portvaktstjänst uppställas icke några andra fordringar än ordentlighet och pålitlighet i allmänhet. För att erhålla befattning såsom förste portvakt erfordras dessutom viss språkkunskap, tillägnad antingen genom statens järnvägars språkkurser eller på privat väg. Enligt utfärdad arbetsordning för förste portvakterna i Stockholm åligger det dessa befattningshavare att sköta vakthållningen i samtliga hallar, att lämna trafikanter upplysning rörande tågtider och dylikt, att tillse automaterna för plattformsbiljetter samt att övervaka renhållning, ventilation och belysning i hallarna m. m.

Samtliga portvakter blevo år 1919 placerade i en och samma lönegrad, motsvarande nuvarande 6 lönegraden.

I skrivelse den 29 september 1919 till Kungl. Maj:t hemställde *järnvägsstyrelsen*, att en ny befattning, stationsportvakt, avsedd för portvakt å lägst 1:a klassens station, borde inrättas med placering motsvarande nuvarande 7 lönegraden, medan den till närmast lägre lönegrad hänfödda portvaktsbefattningen skulle avses för portvakt vid verkstad. Till stöd för förslaget åberopades, att de vid trafikavdelningen tjänstgörande portvakterna utslutande vore placerade å de största stationerna, vadan de för att kunna lämna den resande allmänheten nödiga upplysningar måste äga såväl språkkunskap som en ej oväsentlig kännedom om järnvägsförhållandena i allmänhet. Det syntes därför vara med billigheten överensstämmande, att portvakt vid trafikavdelningen i lönehänseende sattes högre än portvakt vid verkstad, på vilken senare befattnings innehavare icke behövde ställas så höga fordringar. Då därjämte portvakterna å de största stationerna sedan lång tid tillbaka i avlöningshänseende varit likställda med stationsförmän, funne styrelsen en placering i enlighet med styrelsens förslag rättvis.

Från *personalhåll* förelåg förslag om att den nya befattningen borde givas en mot nuvarande 8 lönegraden svarande placering.

I utlåtande över järnvägsstyrelsens framställning anförde *kommunikationsverkens lönenämnd* bland annat följande.

Vid övervägandet av frågan om portvakternas riktiga placering i det nya avlöningssystemet måste man, enligt lönenämndens förmenande, fästa avseende vid det förhållandet, att i staterna för de senare åren upptagits ordinarie portvaktsbefattningar icke blott vid de allra största stationerna, såsom förhållandet var år 1914, då allenast 5 dylika stationsportvaktsbefattningar förekommo, utan även vid en del andra stationer, visserligen av 1:a klass, men dock mera närmande sig en mellantyp av stationer. Sålunda funnes i staten för 1919 upptagna, förutom 11 portvaktsbefattningar vid verkstad, icke mindre än 18 sådana å 1:a klassens station. Detta tydde enligt lönenämndens uppfattning därpå, att den allmänna karaktären av befattningen portvakt å 1:a klassens station något sänkts. En uppflyttning av samtliga dessa stationsportvakter syntes därför ej befogad eller överensstämmande med den uppfattning, som enligt lönenämndens åsikt med all rätt tidigare gjort sig gällande, eller att det egentligen vore vid stationerna i landets tre största städer, som portvaktssysslorna kunde anses vara av så kvalificerad beskaffenhet, att en något högre löneställning för dem borde ifrågakomma. Men även om man endast medtoge portvaktsbefattningarna å ifrågavarande tre huvudorter, kunde det enligt näm-

dens förmenande icke anses riktigt att jämställa dem med stationsförmansbefattningarna å dessa viktiga stationer, då det arbete som utfördes av nämnda förmän måste anses vara av mera ansvarsfull och maktpåliggande art. En uppflyttning av de högst kvalificerade portvaktsbefattningarna till 4 lönegraden (nuvarande 8) ansåg lönenämnden därför icke vara tillräckligt motiverad. Lönenämnden ville emellertid icke förneka, att beaktansvärda skäl kunna anföras till stöd för att ifrågasvara portvakter vid Stockholms centralstation, Göteborg och Malmö bereddes något högre ställning.

Lönenämnden föreslog därför, att en ny befattning, förste portvakt, avsedd att omfatta portvaktsbefattningarna vid Stockholms centralstation, Göteborg och Malmö, inrättades med placering motsvarande nuvarande 7 lönegraden.

Statsmakterna beslöto i enlighet med lönenämndens förslag.

I sin förenämnda skrivelse den 30 november 1938 har *svenska järnvägsmanaförbundet* hemställt, att befattningen förste portvakt måtte uppflyttas från 7 till 8 lönegraden.

De sakkunniga.

Inför de sakkunniga har järnvägsstyrelsen förklarat sig icke vilja motsätta sig den föreslagna uppflyttningen, då styrelsen tidigare varit inne på tanken att förste portvaktsbefattningen borde hänföras till 8 lönegraden. Ett särskilt skäl för en dylik placering vore, att dessa tjänster icke sällan besattes med konduktörer (8 lönegraden), vilka på grund av defekt synförmåga icke vidare finge utföra tågtjänst.

På grund av vad järnvägsstyrelsen sålunda anfört och med beaktande av de anspråk, som måste ställas på dessa befattningshavares förmåga att orientera den resande allmänheten — ofta utlänningar — vilja de sakkunniga hemställa, att befattningen förste portvakt uppflyttas till 8 lönegraden.

Motorvagnsförare. Motorvagnståg — i motsats till rälsbussar — förekomma vid statens järnvägar i synnerligen obetydlig utsträckning. Motorvagnarna äro av två olika slag, nämligen motorvagnar av klass I och motorvagnar av klass II. Såsom förare av motorvagnar av klass I tjänstgöra lokförare (12 lönegraden). Förare av motorvagnar av klass II åter skola enligt beslut av Kungl. Maj:t den 6 december 1935 hänföras till 8 lönegraden. Då lokpersonal i sistnämnda lönegrad icke finnes, ha sådana anordningar vidtagits, att sistnämnda fordon framföras av utbildade lokeldare (7 lönegraden), vilka jämte sin lön tillerkännas vikariatsersättning för tjänstgöring i 8-gradstjänst.

I promemoria den 18 november 1938 till de sakkunniga har *järnvägsstyrelsen* föreslagit inrättande i 8 lönegraden av en för förarna av ifrågasvarande motorvagnar av klass II avsedd befattning, förslagsvis benämnd motorvagnsförare.

De sakkunniga.

Mot ett införande i tjänsteförteckningen av befattningen motorvagnsförare är från de sakkunnigas sida ej något att erinra, därvid i anslutning till det genom Kungl. Maj:ts ovannämnda beslut redan fastställda löneläget befattningen torde böra hänföras till 8 lönegraden.

Reparatör. De sakkunniga tillstyrka, att befattningen reparatör införes i 8 lönegraden vid statens järnvägar. Beträffande motiveringen för detta förslag hänvisas till vad därom anförts vid behandlingen av motsvarande spörsmål för telegrafverket.

Stationsmästare av klass 7. I förenämnda promemoria den 28 oktober 1938 har järnvägsstyrelsen hemställt, att befattningen stationsmästare av klass 7 i 8 lönegraden måtte uteslutas ur tjänsteförteckningen. Styrelsen har därvid upplyst, att endast 2 dylika befattningshavare finnas samt att några nya icke komma att utnännas. De befintliga stationsmästarna av klass 7 skulle alltså enligt styrelsen uppföras å övergångsstat.

Vad järnvägsstyrelsen sålunda föreslagit få de sakkunniga tillstyrka.

Trädgårdsmästare och förste trädgårdsmästare. Såsom chef för statens järnvägars trädgårdspersonal tjänstgör en trädgårdsdirektör med fast arvode. Under honom sortera 5 trädgårdsmästare (12 lönegraden), en vid vardera av verkets fem distrikt, och 26 trädgårdsförmän (7 lönegraden). Sistnämnda befattning infördes från och med 1 januari 1919. För närvarande finnes i regel en trädgårdsförman vid varje bansektion och en vid varje distrikts växtdepå. De förra ha att självständigt och med banarbetares hjälp utföra alla slags trädgårdsarbeten vid sektionen; de senare åter att biträda trädgårdsmästaren.

För att kunna antagas till ordinarie trädgårdsförman fordras numera, att vederbörande skall med tillfredsställande resultat ha genomgått statsunderstödd 2-årig trädgårdsskola eller Bergianska trädgårdens tvååriga lärokurs.

I en till Kungl. Maj:t i april år 1938 ingiven skrivelse, vilken överlämnats till de sakkunniga, anhöll *föreningen statens järnvägars trädgårdsmän*, att befattningen trädgårdsförman måtte uppflyttas till 10 lönegraden.

I utlåtande över framställningen anförde *järnvägsstyrelsen* i huvudsak följande.

Det torde icke kunna förnekas, att trädgårdsförmännen äro förtjänta av något högre tjänstegrad än exempelvis de i samma lönegrad placerade banförmännen. Trädgårdsförmännen arbeta nämligen i allmänhet mera självständigt än banförmännen, vilka i regel dagligen äro under vederbörande banmästares tillsyn, medan trädgårdsförmännen ganska sällan ha besök av trädgårdsmästarna.

Att jämställa trädgårdsförmännen med banmästarna (10 lönegraden) kan dock icke anses riktigt, ty något större ansvar åligger dem icke. Föreståndarna för banmästaravdelningarna ha ansvar såväl för trafiksäkerheten som för ekonomien, under det att trädgårdsförmännen endast ansvara för att deras eget arbete utföres på fullgott sätt. Någon nämnvärd arbetsstyrka omhänderhas sällan av dem. Det förekommer endast, att de få en eller annan banarbetare till hjälp. Högre placering än i 8 lönegraden torde därför enligt järnvägsstyrelsens förmenande icke böra ifrågakomma.

I sin förenämnda promemoria den 28 oktober 1938 har *järnvägsstyrelsen* under åberopande av ovannämnda utlåtande hemställt, att befattningen trädgårdsförman måtte uppflyttas till 8 lönegraden.

De sakkunniga.

Av det anförda torde framgå, att trädgårdsförmännen intaga en självständigare ställning än den, som vid statens järnvägar eljest tillkommer förmän i motsvarande löneställning. Inför de sakkunniga har järnvägsstyrelsen såväl på grund härav som med hänsyn till trädgårdsförmännens utbildning ifrågasatt ett utbyte av titeln trädgårdsförmän mot trädgårdsmästare samt såsom följd därav utbyte av den nuvarande trädgårdsmästaretiteln i 12 lönegraden mot förste trädgårdsmästare. Därigenom skulle enligt styrelsen ytterligare markeras, att uppflyttningen av de nuvarande trädgårdsförmännen icke får tagas till intäkt för motsvarande krav från förmansgrupper vid statens järnvägar i samma löneläge.

Med hänsyn till vad järnvägsstyrelsen anfört, finna de sakkunniga en uppflyttning av trädgårdsförmännen i enlighet med styrelsens förslag vara befogad. Då de sakkunniga jämväl anse sig kunna biträda de av styrelsen ifrågasatta titelförändringarna, få de sakkunniga förorda, att titeln trädgårdsförmän uteslutes ur 7 lönegraden, att befattningen trädgårdsmästare införes i 8 lönegraden samt att titeln trädgårdsmästare i 12 lönegraden utbytes mot förste trädgårdsmästare.

Kontorist. I den enhetliga titelserie för kontorsbefattningar, för vilken i det föregående redogjorts, ingår bland annat en befattning såsom kontorist i 9 lönegraden. På grund av önskemål från personalhåll hade de sakkunniga i det förut omförmälda, såsom diskussionsunderlag vid överläggningar med personalrepresentanter och verksstyrelser avsedda preliminära förslaget till ändring av tjänsteförteckningen upptagit en kontoristbefattning i nämnda lönegrad.

Vid överläggningarna uttalade personalrepresentanterna sin anslutning till de sakkunnigas förslag, enligt vilket således skulle finnas, förutom kontoristbefattning i 8 samt förste kontoristbefattning i 10 lönegraden, jämväl en befattning av förstnämnda slag i 9 lönegraden.

Från järnvägsstyrelsens sida åter restes bestämt motstånd mot införande av en kontoristbefattning i sistnämnda lönegrad. Styrelsen framhöll, att antalet kontorister i 8 lönegraden uppginge till 1 134, medan antalet förste kontorister i 10 lönegraden utgjorde 196. Enligt styrelsen låte det sig icke göra att differentiera de med dessa befattningar förenade kontoristgörömlen så, att en tjänst skulle vara hänförd till 8, en annan till 9 och en tredje till 10 lönegraden.

Med hänsyn till järnvägsstyrelsens här återgivna inställning ha de sakkunniga icke ansett sig kunna förorda införandet av någon kontoristbefattning i 9 lönegraden.

Kontorsskrivare. I enlighet med vad under avdelningen för gemensamma frågor anförts beträffande tjänstebenämningar få de sakkunniga hemställa, att tjänstetitlarna kansliskrivare och kopist i 11 lönegraden samt förste kansliskrivare i 12 lönegraden utbytas mot kontorsskrivare.

Vagnmästare. I sin förenämnda promemoria den 28 oktober 1938 har järnvägsstyrelsen hemställt, att titeln vagnårdsmästare i 12 lönegraden måtte utbytas emot vagnmästare, enär vagnård såsom tjänsteställe icke förekommer vid statens järnvägar.

Vad järnvägsstyrelsen sålunda föreslagit få de sakkunniga tillstyrka.

Verkstadsförman. Befattningen verkstadsförman (10 lönegraden) förekommer vid statens järnvägar, liksom befattningen verkstadsmästare (15 lönegraden), vid såväl huvudverkstäderna som vid maskinavdelningens driftverkstäder och lokstationer. Antalet ordinarie verkstadsförmän utgör vid huvudverkstäderna 27 och vid driftverkstäderna 22.

Endast vid de största driftverkstäderna förekomma befattningarna verkstadsförman och verkstadsmästare samtidigt. Då så är fallet är förmannen mästarens närmaste man och ställföreträdare. Eljest är det vid såväl driftsom huvudverkstäderna endera en verkstadsmästare eller en förman, som direkt under vederbörande maskininspektör eller underingenjör förestår driftverkstaden eller, beträffande huvudverkstäderna, en avdelning inom verkstaden.

Särskilda kompetensfordringar ha icke föreskrivits för vare sig förman eller mästare. Någon skillnad i arbetsuppgifter mellan dessa båda kategorier befattningshavare förekommer ej vid huvudverkstäderna eller vid driftverkstäder, där förmannen ej är närmaste man till en verkstadsmästare. Det är i dessa fall huvudsakligen storleken av underlydande personal, som avgör till vilkendera gruppen en förmansbefattning skall hänföras. Enligt ett av järnvägsstyrelsen i februari 1909 meddelat beslut, som ännu i princip äger giltighet beträffande huvudverkstäderna, skola nämligen de förman, som föra befäl över mer än 25 man, benämnas mästare, och de övriga förman. Vid maskinavdelningen böra enligt styrelsens beslut den 10 februari 1931 verkstadsmästare förekomma endast vid driftverkstäderna och ha en underlydande arbetsstyrka av cirka 35 man, undantagsvis lägst 25 man, medan verkstadsförmän — vilka ej äro skyldiga att deltaga i arbetet — må förekomma såväl i verkstäder som å större lokstationer, därvid den underlydande personalstyrkan bör, om ej särskilda förhållanden annat påkalla, utgöra minst 8, högst cirka 30 man. I de fall åter vid de största driftverkstäderna, där en förman tjänstgör såsom mästares närmaste man, har verkstadsförmannen att utöva den direkta tillsynen över arbetets utförande, medan verkstadsmästaren handhar planläggningen av arbetet.

Vid huvudverkstäderna rekryteras förmännen i allmänhet från arbetarpersonalen, medan vid driftverkstäderna, varest den underlydande personalen till stor del utgöres av reparatörspersonal, rekryteringen mestadels sker från denna personal.

I sin förenämnda promemoria den 28 oktober 1938 har järnvägsstyrelsen föreslagit, att befattningen verkstadsförman måtte uppflyttas till 12 lönegraden. Styrelsen har därvid anfört, att verkstadsförmännen i förhållande till de i 15 lönegraden placerade verkstadsmästarna måste anses intaga en allt-

för låg löneställning. Någon väsentlig skillnad i arbetsgöromål dessa båda befattningar emellan förefinnes ej, utan det är främst den underlydande personalstyrkans storlek och arbetets omfattning, som avgöra, till vilken grupp vederbörande bör hänföras. Vidare är att märka att vid driftverkstäderna ingå jämväl i 10 lönegraden placerade förste reparatörer bland verkstadsförmän underlydande personal. Härtill kommer, att det visat sig synnerligen svårt att för verkstadsförmansbefattningarna, vilka företrädesvis rekryteras från verkstadsarbetarkåren, erhålla dugande arbetskrafter, då vederbörande ej sällan föredraga att kvarstå såsom arbetare. Med ackordsarbete uppnå de nämligen ofta högre årsinkomst än den, som tillkommer en befattningshavare i 10 lönegraden.

De sakkunniga.

Med den likhet beträffande arbetsuppgifter, som i stort sett förefinnes mellan verkstadsförmän (10 lönegraden) och verkstadsmästare (15 lönegraden) — avgörande för en befattningshavares placering i ena eller andra löneställningen är väsentligen storleken av antalet underlydande personal — ha de sakkunniga liksom järnvägsstyrelsen icke kunnat undgå att finna löneskillnaden omförmälda befattningshavare emellan väl stor. De sakkunniga, som beträffande telegrafverket tillstyrkt införandet i 12 lönegraden av en verkstadsförmansbefattning, få därför under åberopande av järnvägsstyrelsens motivering hemställa om uppflyttning av ifrågavarande verkstadsförmän från 10 till 12 lönegraden.

Samtidigt få de sakkunniga förorda, att titeln verkstadsmästare i 15 lönegraden utbytes mot verkmästare.

Stationsmästare av klass 2. Beträffande införandet av en stationsmästarbefattning i 14 lönegraden och omnumrering av stationsmästarbefattningarna, varvid nyssnämnda befattning skulle erhålla benämningen stationsmästare av klass 2, få de sakkunniga hänvisa till vad därom anförts vid behandlingen av motsvarande spörsmål för postverket.

Därest den nya stationsmästarbefattningen införes i tjänsteförteckningen, böra alltså de nuvarande befattningarna stationsmästare av klass 5 och 6 i 16 respektive 12 lönegraden benämnas stationsmästare av klass 1 och 3.

Lokmästare. Befattningen lokmästare (16 lönegraden) är, fränsett vissa befattningar vid tåg färjorna, den högsta tekniska underbefälstjänsten vid maskinavdelningen. Antalet lokmästarbefattningar utgör 39.

Fem av statens järnvägars lokstationer, nämligen lokstationerna i Hagalund, Sävenäs (Göteborg), Malmö, Bollnäs och Svartön, förestås av befattningshavare med maskininspektors tjänsteställning. Vid dessa stationer tjänstgör lokmästaren såsom föreståndarens närmaste man. Övriga lokstationer förestås av lokmästare. Såsom föreståndare för lokstation har en lokmästare befäl över en personalstyrka, vars antal varierar högst väsentligt, från cirka 50 till cirka 200 man, beroende på stationens storlek. Ifrågavarande personal utgöres dels av stationär personal, nämligen förste reparatörer och

reparatörer, stallförmän, förrådsförmän i filialförråd, maskinbiträden i stationär tjänst och stationskarlar, samt vid de större lokstationerna, varest jämväl driftverkstäder äro inrättade, av verkstadsförmän, dels av åkande personal, nämligen de lokförare och deras biträden, vilka göra sina turer från lokstationerna, dels ock av personalen å lokmästarexpeditionen såsom kontorister, stationskarlar m. fl. Föreståndaren för lokstationen åligger att inför sektionsföreståndaren ansvara för skötseln ävensom underhållet av de därstädes stationerade loken, beträffande underhållsarbeten dock endast i den mån dessa icke skola utföras å huvudverkstad. Vidare har han att bland annat övervaka alla å lokstationen förekommande arbeten av skilda slag, ombesörja personalbeordringar, uppgöra turlistförslag för såväl lok som personal, deltaga i lokledning, föra lokpersonalens dagsverksjournaler, granska lokförarrapporterna innan dessa översändas till sektionsföreståndarna samt att avgiva av sektionsbefälet infordrade yttranden m. m.

Lokmästarbefattningarna rekryteras i regel från lokförarkåren. Särskilda kompetensfordringar finnas ej föreskrivna utöver dem, som gälla för erhållande av lokförarbefattning, d. v. s. att ha genomgått lokförarkurs och i förekommande fall särskild utbildning för elektrisk drift, men av en blivande lokmästare fordras framför allt goda befälssegenskaper ävensom expeditionsvana.

I sin förenämnda promemoria den 28 oktober 1938 har *järnvägsstyrelsen* föreslagit lokmästargruppens uppdelande å två grupper, med placering den ena i 16 och den andra i 18 lönegraden. Till stöd härför har styrelsen framhållit, att ett mindre antal tjänster skilja sig så väsentligt från de övriga i fråga om underlydande personals storlek samt övriga kvalifikationer, att fullt fog för uppflyttning av de sålunda kvalificerade tjänsterna i högre lönegrad förefinnes. Skillnaden i ansvar mellan de olika lokstationerna är enligt styrelsen så stor, att differentieringen bör motsvara två lönegrader.

Med hänsyn till den av järnvägsstyrelsen påvisade kvalitetsskillnaden mellan lokmästarbefattningarna ha de sakkunniga icke något att erinra emot en uppdelning av ifrågavarande befattningshavargrupp. Emellertid anse de sakkunniga sig icke kunna tillstyrka högre placering av de mest kvalificerade befattningshavarna än i 17 lönegraden. Befattningen lokmästare bör alltså i tjänsteförteckningen inflyta i såväl 16 som 17 lönegraden.

De sakkunniga.

Stationsinspektör av klass 4. I sin promemoria den 28 oktober 1938 har järnvägsstyrelsen hemställt, att befattningen stationsinspektör av klass 4 B i 16 lönegraden måtte såsom obehövlig uteslutas ur tjänsteförteckningen. I samband därmed föreslår styrelsen, att befattningen stationsinspektör av klass 4 A i 18 lönegraden benämnas stationsinspektör av klass 4.

Vad järnvägsstyrelsen sålunda föreslagit föranleder icke någon erinran från de sakkunnigas sida.

Överbanmästare. Statens järnvägars bansektioner äro indelade i banmästaravdelningar, vilka allt efter den betydelse, som tillmätes dem, förestås

av överbanmästare (16 lönegraden), förste banmästare (12 lönegraden) eller banmästare (10 lönegraden). Sammanlagt finnas 56 överbanmästarbefattningar. Av dessa äro 23 placerade å sektionsledningsexpeditioner och 33 som föreståndare för banmästaravdelning.

Enligt gällande instruktion för banmästare utövar banmästaren å avdelningarna närmaste befälet över all banavdelningens personal inom sin avdelning. Hans allmänna åligganden utgöras i huvudsak av dels inspektion och tillsyn av banan jämte föranstaltande av sådana underhållsarbeten, som erfordras för att banan städse skall befinna sig i fullt trafiksäkert skick, dels tillsyn och ledning av förekommande om- och nybyggnadsarbeten å bana och anläggningar samt tillsyn av befintliga anläggningar, dels expeditions-tjänst, dels ock förrådstjänst. De överbanmästare, som tjänstgöra å sektionsledningsexpeditionerna, handlägga under baningenjörerna kameral- och personalfrågor.

Överbanmästarbefattningarna rekryteras från de båda banmästargrupperna, i regel från förste banmästargruppen. För erhållande av banmästarbefattning erfordras att med godkänt resultat ha genomgått — förutom för all banpersonal i de befordrade graderna föreskriven korrespondenskurs i modersmålet, matematik m.fl. ämnen — utbildning till banmästartjänst.

I början av år 1938 tillsatte järnvägsstyrelsen en kommitté, däri representerade för banmästarkåren ingingo, med uppdrag att föreslå en poängberäkning för klassificering av de olika banmästaravdelningarna vid statens järnvägar. Denna kommitté har numera inkommit med förslag dels till de faktorer, som böra medtagas vid en eventuell poängberäkning, dels de poäng, som böra åsättas de olika faktorerna, dels ock de förändringar, som med hänsyn till poängberäkningen böra vidtagas i den nuvarande klassindelningen. De kommitterade ha därvid framhållit, att ett poängtal av 150 bör utgöra den undre gränsen för överbanmästaravdelning. Samtidigt ha de påpekat, att tre överbanmästaravdelningar, nämligen nr 102 Stockholm C, nr 201 Göteborg C och nr 301 Malmö C, vilka enligt de verkställda beräkningarna erhållit poängtalerna 371, 365 respektive 369, måste anses avsevärt mera krävande än övriga sådana avdelningar.

I sin förenämnda promemoria den 28 oktober 1938 har *järnvägsstyrelsen*, under enahanda motivering, som ovan under befattningen lokmästare återgivits, hemställt om inrättande av en befattning såsom överbanmästare jämväl i 18 lönegraden.

De sakkunniga.

Under hänvisning till vad i det föregående anförts rörande uppdelning av lokmästarbefattningarna få de sakkunniga hemställa, att befattningen överbanmästare införes i tjänsteförteckningen jämväl i 17 lönegraden.

Byråassistent. Vid post- och telegrafverken förekommer i 20 lönegraden en befattning, benämnd kontrollör. Innehavare av dylik befattning tjänstgöra dels i post- och telegrafstyrelserna, dels ock å postkontoren och telegrafstationerna. Även vid statens järnvägar finnes befattningen kontrollör men är där placerad i 21 lönegraden. Samtliga innehavare av sistnämnda

befattning äro placerade å styrelsens kontrollkontor med huvudsaklig uppgift att å stationerna förrätta uppbörds kontroll. Enda motsvarigheten till den vid post- och telegrafverken förefintliga kontrollörsbefattningen är vid statens järnvägar befattningen underinspektör i 20 lönegraden. Denna befattning är avsedd för stationsinspektörens närmaste man å de största stationerna.

Såsom kontorsföreståndarnas i järnvägsstyrelsen närmaste män tjänstgöra i regel befattningshavare i 21 lönegraden. Emellertid finnas två kontor — nämligen dels kammarkontoret, d. v. s. det kontor, som till huvudsakliga arbetsuppgifter har bokföringen vid statens järnvägar samt granskningen och kontrollen av styrelsens och distriktens kassarörelse, dels ock biljett- och blankettkontoret, vilket bland annat anskaffar och distribuerar alla statens järnvägars biljetter och blanketter ävensom övriga tryckalster, papper och kuvert m. m. — varest föreståndarens närmaste män allenast inneha tjänst i 18 lönegraden såsom förste bokhållare.

Vad till en början kammarkontoret beträffar har föreståndarens närmaste man till åliggande att vara ställföreträdare samt att föra statens järnvägars huvudbok, varjämte han handhar kontrollen av statens järnvägars checkräkning i riksbanken och av postgirorörelsen.

Å biljett- och blankettkontoret, som arbetar på tre avdelningar, vardera enligt gällande stat med en förste bokhållare såsom föreståndare, tjänstgör en av dessa förste bokhållare såsom föreståndarens (intendentens) närmaste man och ställföreträdare. Förste bokhållaren får emellertid i stor utsträckning, jämväl när intendenten är i tjänst, självständigt handlägga vissa ärenden eller grupper av ärenden, vilkas avgörande på grund av kontorets ökade arbetsbörda eljest skulle fördröjas.

I skrivelse den 17 oktober 1935 till Kungl. Maj:t föreslog *järnvägsstyrelsen* inrättande av en ny befattning i 20 lönegraden, förslagsvis benämnd assistent, avsedd för sådana fall, där man liksom beträffande nyssnämnda förste bokhållare måste anse notariebefattning i 21 lönegraden väl hög. I händelse av bifall till framställningen hemställdes om indragning av två förste bokhållartjänster. Till stöd för framställningen åberopade styrelsen, att arbetet å kammarkontoret på grund av den alltjämt ökade centraliseringen av bokföringen vid statens järnvägar kommit att ökas och därmed arbetet för föreståndarens närmaste man och ställföreträdare, varför en höjning av förste bokhållarbefattningen därstädes vore motiverad. Fullt motsvarande vore förhållandet vid biljett- och blankettkontoret, där rörelsen avsevärt ökats, sedan dess uppsättning av befäls personer på sin tid fastställdes.

Över framställningen avgavs utlåtande av *kommunikationsverkens lönenämnd*, som därvid förordade inrättandet av den föreslagna befattningen i 20 lönegraden, avsedd för kamerala och administrativa arbetsuppgifter. Lönenämnden ifrågasatte dock, huruvida befattningen icke borde benämnas byråassistent.

Jämväl *föredragande departementschefen* fann visst behov av befattningar i 20 lönegraden för administrativa och kamerala göromål förefinnas. Frå-

gan om införande i tjänsteförteckningen av en ny befattning syntes emellertid departementschefen böra prövas i samband med en blivande allmän översyn av avlöningsbestämmelserna för statens befattningshavare. Med hänsyn därtill och då det anmälda behovet icke syntes trängande, ansåg sig departementschefen icke böra förorda förslag i ämnet till 1936 års riksdag.

I skrivelse den 14 november 1936 till Kungl. Maj:t återkom *järnvägsstyrelsen* till frågan om befattningens inrättande. Styrelsen framhöll därvid, att behovet av berörda befattning ytterligare vuxit, vadan inrättandet av densamma icke borde uppskjutas. Det hade vid olika tillfällen ifrågasatts inrättande av nya notariatjänster å vissa byråer inom styrelsen, men styrelsen, som dittills ej känt sig övertygad om behovet därav, hade icke gjort framställning i ämnet hos Kungl. Maj:t. Med styrka hade emellertid framhållits, att det icke längre kunde undanskjutas att tillgodose behovet av vissa högre befattningar. Styrelsen hade därför ansett sig böra föra frågan vidare, därvid styrelsen dock ansett, att det vore tillfyllest med tjänster i 20 lönegraden. Antalet erforderliga ytterligare befattningar utgjorde 7, nämligen en för vardera av maskintekniska byrån, förrådsbyrån, militärbyrån och godstrafikbyrån samt tre för utrikes taxebyrån. Med inrättandet av de nya tjänsterna avsågs att bereda förbättrad löneställning för motsvarande antal bokhållare (17 lönegraden).

Styrelsen framhöll vidare följande.

Ytterligare 5 byråassistentbefattningar syntes böra inrättas i stället för 5 befintliga distriktskamrerarbefattningar, en vid varje distrikt. Sedan nämligen distriktskassörstjänsterna år 1934 indragits och ersatts med bokhållare i samband med statens järnvägars övergång till postgirosystemet samt överflyttning av in- och utbetalningar för huvudförråden och huvudverkstäderna från distriktskassorna skett till styrelsens kassa, hade jämväl distriktskamrerarnas arbetsbörda lättats, i det att å dem förut ankommande bokföringsgöromål till ej oväsentlig del överflyttats å styrelsen. Genom dessa och vissa andra centraliseringsåtgärder beträffande bokföringen och kassarörelsen, som sålunda vidtagits eller vore avsedda att ytterligare vidtagas, hade mängden av kamrerarna åvilande arbetsuppgifter undergått eller komme att undergå en sådan minskning, att en sänkning av tjänsteställningen för dem torde få anses lika motiverad som den redan genomförda beträffande distriktskassörerna. Dessutom vore att märka, att den därvidlag för styrelsen avgörande synpunkten vore, att enbart ledningen av bokföringsgöromålen och vad därmed hade samband numera icke fullt krävde sin man. En utfyllnad med andra arbetsuppgifter, främst med kamerala ärenden och personalärenden, vore för den skull erforderlig och hade väl också i allmänhet skett, om än efter något olika linjer och till olika omfattning, beroende på de nuvarande kamrerarnas personliga läggning liksom ock på vilka ärenden respektive distriktschefer ansett lämpligt att anförtro dem. Efter omförmälda fortsatta centralisering komme givetvis sagda »övriga arbetsuppgifter» att spela en ännu mycket större roll, varför styrelsen nu föresloge icke blott en sänkning i lönegrad för distriktskamrerartjänsterna utan även dessa tjänsters utbyte mot befattningar av annan karaktär. Med hänsyn till arbetsuppgifterna borde den nya befattningen hänföras till 20 lönegraden, därvid jämväl denna befattning syntes böra benämnas byråassistent.

På grund av vad styrelsen sålunda anfört, hemställde styrelsen, att distriktskamrerarbefattningarna måtte indragas och ersättas med byråassistentbefattningar i 20 lönegraden.

Kommunikationsverkens lönenämnd, som avlagt besök å distriktskansliet vid första distriktet och tagit del av de arbetsuppgifter, som åvilade distriktskamreraren, framhöll i sitt i anledning av järnvägsstyrelsens sistnämnda framställning avgivna utlåtande, att lönenämnden bibragts den uppfattningen, att en sänkning av distriktskamrerarnas lönegradsplacering vore ofrånkomlig samt att befattningarna borde hänföras till 20 lönegraden, varvid dock dessa nya befattningar borde, såsom järnvägsstyrelsen ställt i utsikt, tillföras vissa ytterligare arbetsuppgifter.

Ärendet blev icke underställt 1937 års riksdag. *Föredragande departementschefen* ansåg då liksom vid prövning av förnyat förslag från järnvägsstyrelsen år 1938, att frågan om inrättandet av ifrågavarande befattning i 20 lönegraden borde anstå i avbidan på den blivande allmänna översynen av tjänsteförteckningen.

I sin förenämnda promemoria den 28 oktober 1938 har *järnvägsstyrelsen*, under erinran om vad styrelsen i ämnet tidigare anfört, vidhållit sitt förslag om inrättande av ifrågavarande byråassistentbefattning i 20 lönegraden.

Vidare har *1938 års personalkommission vid statens järnvägar* i skrivelsen den 29 oktober 1938 till de sakkunniga hemställt, att förrådsintendenternas närmaste män och ställföreträdare, vilka vore förste bokhållare i 18 lönegraden, jämväl måtte uppflyttas i 20 lönegraden. För ändamålet borde en ny befattning inrättas, förslagsvis benämnd kontrollör.

Därjämte har *statens järnvägars befälsförbund* i promemoria i oktober 1938 till de sakkunniga föreslagit, att för de av personalkommissionen åsyftade befattningshavarna måtte införas en befattning i 22 lönegraden med benämningen underintendent.

Av det anförda framgår att kommunikationsverkens lönenämnd delar järnvägsstyrelsens uppfattning rörande behovet av en befattning i 20 lönegraden, avsedd för befattningshavare med administrativa och kamerala uppgifter. Lönenämnden anser likaledes, att de nuvarande distriktskamrerarbefattningarna böra, på sätt järnvägsstyrelsen föreslagit, inrymmas under den nya befattningen, för vilken benämningen byråassistent föreslås. Såsom jämväl av den lämnade redogörelsen framgår har ansetts, att ifrågavarande spörsmål borde lösas i samband med tjänsteförteckningsrevisionen.

Då jämväl de sakkunniga äro av den uppfattningen, att en befattning av föreslagen karaktär bör införas i 20 lönegraden och då hinder härför icke möter inom ramen för de meddelade direktiven få de sakkunniga hemställa, att befattningen byråassistent upptages i nämnda lönegrad. De nuvarande distriktskamrerarna böra därvid uppföras å övergångsstat.

Enligt vad de sakkunniga inhämtat från järnvägsstyrelsen böra de av personalkommissionen och befälsförbundet ifrågasatta befattningarna för förrådsintendenternas närmaste män lämpligen inordnas under benämningen byråassistent. Någon högre lönegradsplacering för dessa än 20 lönegraden kunna de sakkunniga icke förorda.

De sakkunniga.

Kassör. I enlighet med vad under avdelningen för gemensamma frågor anförts beträffande tjänstebenanämningar få de sakkunniga hemställa, att tjänstetiteln huvudkassör i 21 lönegraden utbytes mot kassör.

Ingenjör. Under förevarande rubrik avse de sakkunniga att i ett sammanhang angiva sin ståndpunkt till vissa frågor, avseende ingenjörsbefattningar vid statens järnvägar.

Elektrifieringen av statsbanenätet har medfört inrättandet av vissa nya befattningar, däribland den i 22 lönegraden upptagna befattningen *elektroingenjör*. Antalet dylika befattningar utgör sammanlagt 13, placerade en å styrelsens elektrotekniska byrå, tio å distriktens banavdelningar och två vid huvudverkstäderna.

Elektroingenjörerna rekryteras i regel från underingenjörskåren.

Den å styrelsens elektrotekniska byrå placerade befattningshavaren har till uppgift att handlägga frågor om den tekniska utrustningen vid omformarstationerna, översikten över krafttillförseln till de elektrifierade linjerna samt frågor om uppmätning och betalning för levererad elektrisk energi. Elektroingenjörerna å banavdelningen, som sortera under föreståndare för bansektion, ha bland annat att öva tillsyn över kraftöverföringsanläggningarna å elektrifierade banor, övervaka och ansvara för anläggningarnas rätta handhavande, övervaka ledningspersonalens tjänstgöring samt examinera densamma i instruktioner m. m. ävensom att öva sådan kontroll, som omförmäles i förordningen den 5 december 1919 (nr 755) angående behörighet att utföra elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring m. m. De båda elektroingenjörerna vid huvudverkstäderna slutligen handha underhållet av elektriska lokomotiv och elektrisk material.

I promemorior den 29 oktober och 7 november 1938 till de sakkunniga har *1938 års personalkommission vid statens järnvägar* framlagt förslag om ändrad löneställning för elektroingenjörerna. Kommissionen anser därvid med hänsyn till önskvärdheten av en differentiering av elektroingenjörernas inbördes löneställning, att elektroingenjörerna å distriktens huvudorter böra uppflyttas till 26 lönegraden och de övriga till 24 lönegraden. Vidare bör befattningen *elektroingenjör* i 22 lönegraden utgå, särskilt som de medhjälpare åt elektroingenjörerna, som erfordras, icke böra vara placerade högre än i 20 lönegraden (*underingenjör*). Slutligen anser kommissionen, att den nuvarande telegrafingenjörstjänsten i 26 lönegraden icke behöver tagas i anspråk, därest de arbetsuppgifter, som nu åvila de i 26 lönegraden placerade telegrafingenjörerna, överflyttas å elektroingenjörerna.

I utlåtande den 18 november 1938 till de sakkunniga över personalkommissionens förslag har *järnvägsstyrelsen* förklarat sig för sin del icke hava något att erinra emot, att telegrafingenjörerna framdeles benämnas *elektroingenjörer* med fortsatt placering i 26 lönegraden. Vidkommande de övriga elektroingenjörerna (nu i 22 lönegraden) har styrelsen meddelat, att styrelsen ej heller har något att erinra mot att befattningen *elektroingenjör* inrättas jämväl i 24 lönegraden, då möjlighet synes böra förefinnas att i en-

staka fall, där göromålens art och omfattning så kunna kräva, tilldela vederbörande en något högre tjänsteställning än den, som eljest skulle tillkomma honom.

Befattningen maskininspektör vid statens järnvägar förekommer dels i styrelsen såsom överinspektörens för maskintjänsten närmaste man och ställföreträdare, dels ock å maskinavdelningen. Antalet sådana befattningar vid nämnda avdelning utgör inalles 7. Av dessa äro sex föreståndare för de största lokstationerna, kombinerade med driftsverkstäder, med en underlydande personalstyrka av från 200 upp till över 500 man, medan den sjunde är föreståndare för vagn-tjänsten i Hagalund, i vilken egenskap han har överinseende över hela den personvagnpark, vilken berör Stockholm. Han för befäl över en personalstyrka på mellan 500 och 600 man.

I sin förenämnda promemoria den 29 oktober 1938 har 1938 års *personalkommission vid statens järnvägar* hemställt, att befattningen maskininspektör måtte i tjänsteförteckningen uppföras jämväl i 24 lönegraden. Arbetsuppgifterna för tre av maskininspektörerna — föreståndarna för lokstationerna i Hagalund och Sävenäs samt ovannämnde föreståndare för vagn-tjänsten i Hagalund — syntes nämligen mera omfattande än för de övriga.

I sitt förenämnda utlåtande har *järnvägsstyrelsen* förklarat sig icke hava något att erinra mot personalkommissionens förslag.

De sakkunniga finna ådagalagt, att behov av nya ingenjörsbefattningar i 24 lönegraden föreligger. I enlighet med vad förut närmare utvecklats under avdelningen för gemensamma frågor böra emellertid de nya befattningarna icke upptagas under olika benämningar. De sakkunniga förorda därför, att tjänstetiteln ingenjör införes i nämnda lönegrad. Under denna benämning bör alltså kunna inrymmas såväl elektroingenjör som maskininspektör samt även andra nu specialbetecknade ingenjörsbefattningar, därest behov av dylika i 24 lönegraden skulle förefinnas eller uppstå.

De sakkunniga.

I anslutning till vad järnvägsstyrelsen anfört ha de sakkunniga icke något att erinra mot ett utbyte av tjänstetiteln telegrafingenjör i 26 lönegraden mot elektroingenjör.

Såsom förut under avdelningen för gemensamma frågor anförts böra slutligen de nuvarande benämningarna i 20 och 22 lönegraderna för befattningshavare med ingenjörsutbildning ersättas med titeln ingenjör.

Förrådsintendent. Vid statens järnvägar förekomma 5 förrådsintendentsbefattningar (27 lönegraden), avsedda en för vardera av de fem förrådsavdelningarna med huvudorter i Örebro, Göteborg, Malmö, Östersund och Luleå. Enligt gällande instruktion för järnvägsstyrelsen med underlydande linjebefäl äro förrådsintendenterna föreståndare för huvudförråden. De äro inför styrelsen ansvariga för huvudförrådets ekonomiska drift samt för att förrådstjänsten och arbetet inom huvudförrådet handhas på ett tillfredsställande sätt.

Förrådsverksamheten vid statens järnvägar avser dels att anskaffa och tillhandahålla sådana artiklar och förbrukningsvaror, som erfordras för statens järnvägars drift, underhåll, tillverkningar och anläggningar, dels att mottaga från arbeten eller slopning uppkommande användbara eller säljbara effekter, dels ock att bokföra och redovisa inventarierna och förråds-lagret.

Förrådsintendentensbefattningarna rekryteras i regel endera från förråds-intendenternas närmaste män, för närvarande förste bokhållare (18 löne-graden), eller från tjänstemän å styrelsens förrådsbyrå. Särskilda kompetensfordringar utöver dem, som gälla för högre tjänstemän i allmänhet, äro ej föreskrivna.

Befattningen såsom förrådsintendent tillkom den 1 januari 1918 i sam-band med den då skedda utbrytningen av distriktens förrådstjänst från ma-skinavdelningen.

Vid den omorganisation av statsbaneförvaltningen, som därefter verkställ-des år 1928, då de kollektiva distriktsförvaltningarna utbyttes mot de under styrelsen ställda distriktscheferna, kommo förrådsintendenterna att ingå så-som avdelningschefer i distriktskanslierna. Varken vid detta tillfälle eller vid den omorganisation av förrådsväsendet, som genomfördes år 1932 med inrättandet av förrådsdirektörstjänsten i styrelsen och utbrytandet av linjens förrådsorganisation från distriktsledningsorganisationen och denna organi-sations direkta underställande under förrådsdirektören, skedde någon änd-ring i förrådsintendenternas löneställning. Emellertid kommo förrådsinten-denterna genom sistnämnda omorganisation att i någon mån intaga en mera självständig och ansvarsfull tjänsteställning därigenom, att de blevo obero-ende av distriktscheferna.

I skrivelse den 14 november 1936 till Kungl. Maj:t framlade *järnvägs-styrelsen* förslag om inrättande vid statens järnvägar, utöver den befintliga förrådsintendentensbefattningen i 27 lönegraden, av en befattning såsom för-rådsintendent i 24 lönegraden, avsedd för de båda nordliga distrikten med huvudorter i Östersund och Luleå. Styrelsen anförde därvid bland annat följande.

Genom vidtagna rationaliseringsåtgärder inom förrådsväsendet, bland annat centralisering av upphandlingen av effekter och materialier från distrikten till sty-relsens förrådsbyrå, hade förrådsintendenternas arbete och ansvar väsentligen min-skats. Så komme ytterligare att ske vid förverkligandet av styrelsens avsikt att i och med inrättandet av centralförrådet i Örebro förlägga en än mindre del än nu av la-gerhållningen vid de periferiska förråden. På grund därav hade förrådsintenden-ternas arbetsuppgifter och befogenhet, särskilt i de två nordliga distrikten, redan så förminskats, att styrelsen ansåge, att när dessa två befattningar inom de när-maste två åren bleve vakanta genom innehavarnas avgång ur tjänst eller transport till andra tjänsteställen, en nedflyttning av dessa båda befattningar borde ske till 24 lönegraden. Beträffande förrådsintendentstjänsterna i Malmö och Göteborg, där förrådsrörelsen och värdeomslutningen dock ännu hölle sig större än å de två nord-liga distrikten, vore styrelsen icke beredd att för det dåvarande taga ståndpunkt i fråga om deras löneplacering.

I utlåtande över framställningen anförde *kommunikationsverkens löne-nämnd*, att nämnden med hänsyn till de av järnvägsstyrelsen lämnade upp-gifterna om förrådsintendenternas arbetsuppgifter i Östersund och Luleå ansåg en placering av dessa intendent i 24 lönegraden sakligt motiverad.

Föredragande departementschefen fann — efter konstaterande att två för-rådsintendentstjänster blivit vakanta efter avlåtandet av styrelsens skrivelse i ämnet — emellertid, att frågan, som ej syntes brådskande, borde prövas i samband med den av 1936 års lönekommitté bedrivna löneutredningen samt framlade i följd därav ej något förslag i ämnet för riksdagen.

I sin förenämnda promemoria den 28 oktober 1938 till de sakkunniga har *järnvägsstyrelsen* vidhållit, att en sänkning av tjänste- och löneställningen för förrådsintendenterna vid de båda nordliga distrikten vore sakligt motiverad. Emellertid har styrelsen, enär det under den tid, som förflutit sedan nämnda förslag framställdes, visat sig, att tillräckliga skäl för en så relativt kraftig nedflyttning av befattningarna ifråga knappast kunde anses föreligga, föreslagit, att de båda tjänsterna borde placeras i 26 lönegraden, medan de tre återstående förrådsintendentsbefattningarna borde bibehållas i 27 lönegraden.

Även 1938 års *personalkommission vid statens järnvägar* har i sin förut omförmälda promemoria den 29 oktober 1938 uttalat sig för en placering av förrådsintendentsbefattningarna i Östersund och Luleå i 26 lönegraden.

Jämväl de sakkunniga anse en nedflyttning av förrådsintendentsbefattningarna vid de båda nordliga distrikten motiverad. Ehuru den omständigheten, att järnvägsstyrelsen så sent som i november 1936 uttalat sig för en placering av befattningarna ifråga i 24 lönegraden, måste ingiva viss tvekan, huruvida en högre löneställning än denna nu bör beredas, ha de sakkunniga likväl, med särskilt beaktande av den ståndpunkt personalkommissionen intagit, icke velat motsätta sig, att nedflyttningen begränsas till 26 lönegraden. Befattningen förrådsintendent bör alltså i tjänsteförteckningen upptagas jämväl i nämnda lönegrad.

De sak-kunniga.

Överinspektör. Vid statens järnvägar finnas 4 överinspektörsbefattningar, samtliga i 27 lönegraden, nämligen en för vardera ban-, maskin- och trafik-tjänsten samt en för säkerhetstjänsten.

Överinspektörerna för ban-, maskin- och trafik-tjänsten äro byråchefens på drifttjänstbyrån närmaste fackkunniga medhjälpare för ban-, maskin- respektive trafikavdelningen. Såsom namnet antyder, äro dessa överinspek-törer huvudsakligen sysselsatta vid styrelsens inspektionsverksamhet, envar beträffande sin avdelning. Samtliga nu nämnda tre överinspektörer skola, i den utsträckning styrelsen bestämmer, vara närvarande vid avgörandet av ärenden, som angå antagande, befordran, avskedande och entledigande av personal, bestämmelser angående personalens avlöningsförhållanden samt arbets- och vilotid, fastställelse och ändring av reglementen och instruktioner för personalen. Vidare skall vid avgörande av disciplinärenden, därest sa-

ken rörer befattningshavare vid ban-, maskin- respektive trafikavdelningen, den överinspektör, vars tjänstegren målet angår, närvara samt deltaga i överläggningarna och besluten.

Överinspektören för säkerhetstjänsten verkställer styrelsens inspektion ifråga om tillämpningen av signal- och säkerhetsföreskrifter å de olika trafiksektionerna, granskning av förslag till nyordningar eller förändringar med avseende å signal- och säkerhetsanläggningar eller föreskrifter därutinnan ävensom granskning av till styrelsen inkomna handlingar rörande järnvägsolyckor i tåg-tjänst m. m.

I sin promemoria den 28 oktober 1938 har *järnvägsstyrelsen* hemställt om överinspektörsbefattningarnas uppflyttning till 28 lönegraden. Såsom skäl härför har styrelsen anført, att innehavarna av ifrågavarande fyra befattningar ha till uppgift att utöva inspektionsverksamhet, i stor utsträckning jämväl av sektionsföreståndarnas (26 eller 27 lönegraden) arbeten, samt att överinspektörernas arbete även i övrigt är mera ansvarsfullt än det, som i allmänhet åligger tjänstemän i 27 lönegraden, bland annat på grund av deras skyldighet att närvara i plenum och därvid deltaga i beslut angående utnämnings- och bestraffningsärenden.

De sakkunniga.

I betraktande av överinspektörerna åvilande arbetsuppgifter synas dessa befattningshavare vara förtjänta av en förbättrad löneställning. Då de sakkunniga tillika finna förhållandena beträffande dessa befattningar vara sådana, att en utbrytning av dem ur 27 lönegraden icke är ägnad att medföra konsekvenser, som på grund av de för de sakkunnigas arbete gällande direktiven skulle lägga hinder i vägen för en dylik åtgärd, få de sakkunniga sålunda tillstyrka, att befattningen överinspektör uppflyttas från 27 till 28 lönegraden.

Sammanfattning: Vid bifall till de sakkunnigas under förevarande avdelning framförda förslag skulle, fränsett byråchefstjänsterna, följande ändringar vidtagas i tjänsteförteckningen, nämligen i

lönegraden A 1: införande av effektvårdare, tågstäderska och vagnstäderska,

lönegraden A 5: uteslutning av ledningsvakt,

lönegraden A 6: införande av banbiträde,

lönegraden A 7: uteslutning av förste portvakt och trädgårdsförman, utbyte av kanslibiträde mot förste kontorsbiträde samt införande av rälsbussförare,

lönegraden A 8: angivande att stationsmästare av klass 7 uppförts å övergångsstat samt införande av förste portvakt, motorvagnsförare, reparatör och trädgårdsmästare,

lönegraden A 10: uteslutning av ledningsförman och verkstadsförman,

lönegraden A 11: utbyte av kansliskrivare och kopist mot kontorsskrivare,

lönegraden A 12: utbyte av förste kansliskrivare mot kontorsskrivare, stationsmästare av klass 6 mot stationsmästare av klass 3, trädgårdsmästare

mot förste trädgårdsmästare och vagngårdsmästare mot vagnmästare samt införande av verkstadsförman,

lönegraden A 14: införande av stationsmästare av klass 2,

lönegraden A 15: utbyte av verkstadsmästare mot verkmästare,

lönegraden A 16: uteslutning av stationsinspektör av klass 4 B och utbyte av stationsmästare av klass 5 mot stationsmästare av klass 1,

lönegraden A 17: införande av lokmästare och överbanmästare,

lönegraden A 18: utbyte av stationsinspektör av klass 4 A mot stationsinspektör av klass 4,

lönegraden A 20: utbyte av underingenjör mot ingenjör och införande av byråassistent,

lönegraden A 21: utbyte av huvudkassör mot kassör,

lönegraden A 22: angivande att distriktskamrer uppförts å övergångsstat samt utbyte av baninspektör, elektroingenjör, konstruktör, maskininspektör och verkstadsinspektör mot ingenjör,

lönegraden A 24: införande av ingenjör,

lönegraden A 26: utbyte av telegrafingenjör mot elektroingenjör och införande av förrådsintendent,

lönegraden A 27: uteslutning av överinspektör,

lönegraden A 28: införande av överinspektör.

Beträffande byråchefstjänsternas löneplacering hänvisa de sakkunniga till de principförslag, som framlagts i det föregående under avdelningen för gemensamma frågor.

Statens vattenfallsverk.

Trafikbiträde. Vid statens vattenfallsverk finnes i 5 lönegraden upptagen en befattning under benämningen vakt. Under denna benämning inrymmas slussvakter, brovakter och kanalvakter.

I skrivelse den 14 november 1938 till de sakkunniga har *statens vattenfallsverks tjänstemannaförbund* hemställt, att de vakter, som fullgöra passningen vid slussar och broar, måtte under benämningen maskinskötare eller manövermän uppflyttas i högre lönegrad. Förbundet anför därvid bland annat följande.

Ifrågavarande befattningshavares löneplacering har icke skett med beaktande av att kanalverkens slussar och broar genom ombyggnader utvidgats och elektrifierats. Därest hänsyn toges härtill böra befattningshavarna rätteligen uppflyttas minst två lönegrader. Det bör vidare beaktas, att befattningshavarna tjänstgöra jämväl nattetid samt sön- och helgdagar.

Under den tid, då seglationen är inställd, utföra ifrågavarande befattningshavare mycket självständigt reparationsarbete, såsom lyftning och justering av slussportar och luckor, renovering av luck-, port- och bromaskinerier, snickeriarbeten, murnings- och betongarbeten, elektriska reparationer m. m.

Erinras må vidare att befordringsmöjligheterna vid kanalverken äro små samt att följaktligen största delen av vaktpersonalen pensioneras i denna tjänst.

Med anledning av tjänstemannaförbundets framställning har *vattenfallsstyrelsen* förklarat sig icke vilja motsätta sig införandet av en befattning i 6 lönegraden för de slussvakter, som utföra mera maktpåliggande arbete. Någon uppflyttning av brovakter anser styrelsen med hänsyn till det relativt enkla arbete, som åvilar dessa befattningshavare, icke påkallad. Den nya befattningen bör enligt styrelsen benämnas trafikbiträde. Till frågan, i vilken utsträckning uppflyttning av slussvakter till trafikbiträden bör ske, kan styrelsen icke utan mera ingående utredning taga ställning.

De sakkunniga.

Med hänsyn till vad vattenfallsstyrelsen anfört ha ej heller de sakkunniga velat motsätta sig införandet av en befattning i 6 lönegraden för de slussvakter, vilkas arbetsuppgifter äro av mera maktpåliggande art. Liksom styrelsen anse de sakkunniga, att den nya befattningen bör benämnas trafikbiträde.

Bilförare. Beträffande införandet i tjänsteförteckningen av befattningen bilförare få de sakkunniga hänvisa till vad därom anförts under avdelningen för postverket. I anslutning till den ståndpunkt, de sakkunniga därvid intagit, torde en dylik befattning vid statens vattenfallsverk böra införas i 7 lönegraden.

Förste kontorsbiträde. I enlighet med vad förut under avdelningen för gemensamma frågor anförts beträffande tjänstebenämningar få de sakkunniga hemställa, att tjänstetiteln kanslibiträde i 7 lönegraden utbytes mot förste kontorsbiträde.

Reparatör. De sakkunniga tillstyrka, att befattningen reparatör införes i 8 lönegraden och att samtidigt den där befintliga befattningen montör uteslutes. Beträffande motiveringen för dessa förslag få de sakkunniga hänvisa till vad därom anförts vid behandlingen av frågan om införandet av reparatör i samma lönegrad vid telegrafverket.

Muddermästare. Hos de sakkunniga har vattenfallsstyrelsen hemställt, att befattningen muddermästare i 10 lönegraden måtte uteslutas ur tjänsteförteckningen. Styrelsen upplyser, att allenast en dylik befattningshavare finnes samt att denne numera icke har full sysselsättning med muddringsarbeten och mudderverkets skötsel. Befattningen bör därför enligt styrelsen uppföras å övergångsstat.

Vad styrelsen sålunda föreslagit föranleder icke någon erinran från de sakkunnigas sida.

Kontorsskrivare. I enlighet med vad förut under avdelningen för gemensamma frågor anförts beträffande tjänstebenämningar få de sakkunniga hemställa, att befattningarna kansliskrivare och kopist i 11 lönegraden samt förste kansliskrivare och kassör i 12 lönegraden utbytas mot kontorskrivare.

Förste maskinist. Såsom skiftgående personal å kraftstationerna tjänstgöra för närvarande stationsmästare (15 lönegraden), maskinmästare (15 lönegraden), förste maskinister (14 lönegraden) och maskinister (10 och 8 lönegraderna). Dessutom finnes icke-ordinarie personal.

Vid tjänstgöring i ställverk åligger det skiftgående stationsmästare, förste maskinist och ensam tjänstgörande maskinist att genom ständigt iakttagande av instrument och indikatorer i kontrollrummet följa driftens gång samt efter uppgjord plan dels reglera spänning, periodtal, belastningsfördelning på olika maskinaggregat, vattenstånd vid regleringsdamm m. m., dels ock verkställa eller beordra kopplingar och manövrer i kraftstationen och på det till densamma hörande primärnätet, att (i Västerås) tillse att tillräcklig effekt erhålles från ångpanneanläggningen, att på bestämda tider avläsa statistikmätare m. fl. instrument och med eventuellt erforderliga omräkningar införa mätresultaten i rapporter, att verkställa eller övervaka inspektionsronder genom ställverket och rapportera upptäckta brister samt själv utföra eller beordra därvid erforderliga omkopplingar ävensom att vid driftstörningar på egen hand vidtaga eller beordra omedelbart erforderliga driftåtgärder samt rapportera läget till driftbefälet.

Vid tjänstgöring i maskinsal åligger det skiftgående maskinmästare, förste

maskinist och ensam tjänstgörande maskinist att starta och stoppa maskinaggregaten (i Trollhättan, Porjus, Älvkarleby och Lilla Edet enligt order från kontrollrummet i ställverket), att genom iakttagande av kontrollinstrument för temperatur, vatten- och oljecirkulation m. m., genom okulärbesiktning samt genom ljud- och känselörnimmelser följa maskinaggregatens gång och kontrollera, att allt förlöper normalt, samt verkställa erforderliga manövrer till förekommande av driftstörningar, att verkställa regelbunden smörjning, rengöring av vatten- och oljesilar, tillsyn av turbinregulatorer, pumpar m. fl. hjälpmaskiner samt att vid fel på de maskinella anordningarna på egen hand vidtaga eller beordra omedelbart erforderliga driftåtgärder samt rapportera läget till driftbefälet.

Genom beslut av 1935 års riksdag inrättades maskinistbefattning, som därför endast förekommit i 8 lönegraden, även i 10 lönegraden. I samband med behandlingen av denna fråga framhöll *kommunikationsverkens lönenämnd* i utlåtande den 24 januari 1935 önskvärdheten av att en undersökning genom vattenfallsstyrelsens försorg komme till stånd angående den lämpliga lönegradsplaceringen för verkets förste maskinister (14 lönegraden). På grund av lönenämndens vid ett besök i Trollhättan gjorda iakttagelser ansåg sig nämnden böra ifrågasätta, huruvida icke ifrågavarande befattning kunde nedflyttas till 12 lönegraden. Något bestämt uttalande ansåg sig nämnden emellertid icke då kunna göra.

I skrivelse den 9 november 1938 till Kungl. Maj:t, vilken skrivelse överlämnats till de sakkunniga, har *vattenfallsstyrelsen* upptagit frågan om införande av befattningen såsom förste maskinist i 12 lönegraden samt därvid anfört följande.

För skifttjänstgöringen i kraftstationerna användas i allmänhet dels förste maskinister i 14 lönegraden, dels ock maskinister i 8 och 10 lönegraderna. Tjänstgöringsförhållandena för viss dylik personal ha emellertid numera utvecklat sig sålunda, att det å vissa tjänsteställen, där nu förste maskinister förekomma, kan på grund av förenklad drift vara tillräckligt med befattningshavare i något lägre tjänsteställning, under det att å vissa andra tjänsteställen de därvarande maskinisterna i 10 lönegraden fått en så krävande tjänstgöring, att en något högre tjänsteställning för dem är motiverad.

Styrelsen anser det därför föreligga behov av befattning såsom förste maskinist även i 12 lönegraden. Fördelningen av förste maskinisttjänsterna bör enligt styrelsens mening tills vidare ske på följande sätt.

Förste maskinistbefattning i 14 lönegraden bör avses för skiftgående förste män i Älvkarleby kraftstations ställverk, Västerås kraftstations ställverk och ånganläggning, Stadsforsens och Norrfors kraftstationer samt Porjus kraftstations ställverk och maskinsal. Vid samtliga dessa tjänsteställen, utom den ännu icke färdiga kraftstationen vid Stadsforsen, finnas nu förste maskinister i denna lönegrad.

Förste maskinistbefattning i 12 lönegraden bör avses för skiftgående förste män i Lilla Edets kraftstation (nu 14 lönegraden), Malfors kraftstation (nu 10 lönegraden) och Älvkarleby kraftstations maskinsal (nu 14 lönegraden), för andre män (närmast under skiftgående maskinmästare) i Trollhätte kraftstations maskinsal (nu 14 lönegraden) samt för andre män (närmast under skiftgående stationsmästare) i Trollhätte kraftstations ställverk (nu 10 lönegraden).

Där skiftgående andre män i övrigt förekomma vid kraftstationer, böra de lik-

som nu vara maskinister i högst 10 lönegraden. I Trollhätte kraftstations maskinist finns dessutom maskinister i 10 lönegraden såsom tredje män.

De förste maskinister i 14 lönegraden, som genom ovan föreslagna förändringar bliva övertaliga, böra överföras till övergångsstat men fortfarande tjänstgöra å sina hittillsvarande tjänsteställen.

Vattenfallsstyrelsens ifrågavarande förslag åsyftar införandet av en mellangrad mellan de nuvarande maskinisterna i 10 lönegraden och förste maskinisterna i 14 lönegraden. Jämväl de sakkunniga finna i anslutning till ovan återgivna uttalande av kommunikationsverkens lönenämnd, att behov av en dylik mellangrad förefinnes och ha således icke något att erinra mot att befattningen förste maskinist upptages även i 12 lönegraden. Beträffande den nya befattningens utnyttjande vilja de sakkunniga särskilt understryka, att den, på sätt styrelsen uttalat, jämväl bör avses för nedflyttning av vissa för närvarande till 14 lönegraden hänförda förste maskinistbefattningar, vilka med hänsyn till göromålets beskaffenhet få anses för högt placerade.

De sakkunniga.

Linjemästare. Vid statens vattenfallsverk finnes — om i detta sammanhang bortses från linjemästarna vid stamlinjebyggnaderna, vilka äro extra tjänstemän — i regel en linjemästare vid varje distrikt. Härvid räknas Motala kraftverks och Norrländska kraftverkens distributionsområden vart för sig såsom ett distrikt. Vid vartdera av Trollhätte och Älvkarleby kraftverk finnas tre distrikt. Dessutom finnes vid Trollhätte kraftverk en central linjeavdelning för större arbeten.

Linjemästarnas arbetsuppgifter bestå i regel i att utföra årliga underhållsinspektioner på de av distriktet omhändertagna stam- och primärlinjesektionerna, att planlägga, leda och övervaka de kvartalsvisa driftinspektionerna på dessa linjer, att planlägga, leda och övervaka de årliga underhålls- och kvartalsvisa driftinspektionerna på distriktets sekundär- och tertiärlinjer, att biträda vederbörande distrikts- eller linjeingenjör vid uppgörande av förslag till anläggnings- och underhållskostnadsstater för distriktets kraftledning, att sammanställa förhandsuppgifter över behövlig materiel för planerade och beslutade linjearbeten samt att närmast under distriktsassistenten respektive linjeingenjören omhändervärd på distriktet fallande ny- och ombyggnads-, underhålls- och reparationsarbeten på kraftledningarna samt ombesörja materialrekvisitioner för dessa linjearbeten.

Antalet linjemästare uppgår till 4, alla extra ordinarie i 12 lönegraden. Dessutom tjänstgöra såsom linjemästare 5 ordinarie reparationsmästare (14 lönegraden), vilka äro placerade vid vissa större distrikt och vid Trollhätte kraftverks centrala linjeavdelning.

Ifrågavarande reparationsmästares arbetsuppgifter äro av samma art som förenämnda linjemästares, men arbetets omfång och svårighetsgrad är större.

I skrivelse den 10 maj 1937 till Kungl. Maj:t anförde *vattenfallsstyrelsen* följande.

De vid kraftverkens distrikt tidigare befintliga ordinarie övermontörerna i 15 lönegraden, en vid varje distrikt, voro ursprungligen avsedda att fungera såsom arbetsledare vid sådana nybyggnads-, utvidgnings-, ombyggnads- och underhålls-

arbeten å såväl understationer som kraftledningar, vilka ansågos icke kunna medhinnas av stationsmästarna vid sekundärstationerna.

Sedermera, då distributionsnäten blivit mera utbyggda, befanns det emellertid, att stationsmästarna lämpligen kunde helt övertaga ovannämnda arbeten beträffande sekundär- och tertiärstationer, utom när det gäller nya sekundärstationer, för vilka måste anordnas särskild arbetsledning, oftast direkt under kraftverksbyråns anläggningsavdelning. Förenämnda övermontörer blevo därför, med ett undantag, efter hand utbytta mot extra linjemästare i 12 lönegraden, vilka endast skulle ha befattning med linjearbeten av ovan angivna slag.

Med hänsyn bland annat till den därefter på vissa håll inträdda kraftiga tillväxten av ledningsnätens omfattning blevo vid ingången av år 1936 de dugligaste bland dessa linjemästare, företrädesvis vid vissa större distrikt och vid Trollhätte kraftverks centrala linjeavdelning, befordrade till ordinarie reparationsmästare i 14 lönegraden. För mindre distrikt eller där, såsom vid Trollhätte kraftverk, distriktens arbetsbörda avlastas genom en central linjeavdelning för större arbeten, är däremot enligt styrelsens åsikt linjemästarens placering i 12 lönegraden lämpligt avvägd.

Vid statens vattenfallsverk finnes emellertid icke någon ordinarie linjemästarebefattning. Styrelsen vill därför föreslå, att vid nämnda verk inrättas ordinarie befattningar såsom linjemästare både i 12 och 14 lönegraderna; de sistnämnda för de ordinarie reparationsmästare, vilka syssla med linjearbeten, avseende såväl ny- och ombyggnader som underhåll.

I sin förenämnda skrivelse den 9 november 1938 har styrelsen ånyo framfört ifrågavarande förslag.

De sakkunniga.

Vad vattenfallsstyrelsen sålunda och vid överläggningar med de sakkunniga anfört synes innefatta bärande motiv för att särskilda befattningar, avsedda för de arbetsuppgifter, styrelsen angivit, inrymmas i tjänsteförteckningen. Liksom styrelsen finna de sakkunniga lämpligt, att för ändamålet avses två lönelägen, nämligen 12 och 14 lönegraderna, därvid den högre löneställningen givetvis bör ifrågakomma allenast för de mest krävande befattningarna. De sakkunniga tillstyrka alltså, att befattningen linjemästare införas i 12 och 14 lönegraderna.

Verkmästare. Av vad under föregående punkt anförts framgår att den i 14 lönegraden befintliga reparationsmästartiteln utnyttjats bland annat för befattningshavare, som vid bifall till de sakkunnigas förslag under nämnda punkt komma att benämnas linjemästare. Antalet reparationsmästare utgör därefter, enligt vad vattenfallsstyrelsen upplyst, allenast två, framdeles möjligen ökade till tre.

I enlighet med förslag från vattenfallsstyrelsen få de sakkunniga förorda, att sistnämnda reparationsmästare sammanföras med de nuvarande verkstadsmästarna i 14 lönegraden under den gemensamma benämningen verkmästare.

Stationsmästare. Dessa befattningshavare äro för närvarande placerade i 15 lönegraden och tjänstgöra dels såsom skiftgående i ställverken vid vissa större kraftstationer, dels såsom föreståndare för vissa mindre kraftstationer,

dels ock såsom föreståndare för sekundärstationer med tillhörande distributionsnät, dock icke de allra minsta. I det följande avses allenast föreståndare för sekundärstationer.

I sistnämnda egenskap åligger det stationsmästare att under vederbörande distriktsbefäls ledning utöva befäl över den till sekundärstationen hörande personalen, att utöva tillsyn över sekundärstationen ävensom över alla till densamma hörande primär- och sekundär- och tertiärstationer samt avgiva rapporter över dessa anläggningars tillstånd och föreslå erforderliga revisioner, att leda erforderliga ny- och ombyggnadsarbeten samt underhållsarbeten på de ovan angivna stationsanläggningarna, att verkställa regelbundet återkommande driftinspektioner på de till sekundärstationen hörande primär- och sekundär- och tertiärstationerna samt avgiva rapporter över dessas tillstånd, att vid driftstörningar leda felsöknings- och reparationsarbetena, beordra erforderliga driftkopplingar ute i sekundärnätet samt avgiva därmed sammanhängande rapporter, att uppgöra tjänstgörings- och tiduppgifter för avlöningslistor m. m., omhänderha lokalförråd samt upprätta erforderliga materialrekvisitioner ävensom att lämna abonnenternas montörspersonal anvisningar för ändrings- och utvidgningsarbeten på abonnenternas direkt till kraftverkets linjer och stationer anslutna anläggningsdelar.

Det åligger vidare ifrågavarande befattningshavare att alternerande enligt turlista ombesörja löpande vakthållning och drifttjänst (delvis beredskaps-tjänst) i sekundärstationen, inklusive tillsyn, driftkopplingar, spänningsreglering, belastningskontroll, uppgörande av drift- och belastningsrapporter m. m., att därvid stå i kontakt med abonnenternas montörspersonal för att kunna anlita denna personal för sådana driftåtgärder, som erfordras vid driftstörningar och arbeten på distributionsnätet, att verkställa regelbundet återkommande inspektioner på sekundär- och tertiärstationerna samt att utföra avläsning av debiteringsmätarna för abonnenterna ävensom, efter uppgjord plan, utbyta mätare och mättransformatorer.

Antalet sekundärstationer, som förestås av stationsmästare, utgör 24.

I skrivelse den 14 november 1935 till Kungl. Maj:t anförde *vattenfallsstyrelsen* bland annat följande.

Bland de sekundärstationer, som förestås av stationsmästare, äro tre, nämligen de vid Göteborg, Södertälje och Norrviken, med avseende å transformatoreffekt och distributionsnätets omfattning, avgjort större än de övriga. Stationsmästartjänsterna vid nämnda mera svårskötta och arbetskrävande stationer böra därför besättas med de dugligaste av motsvarande tjänstemän, men de äro å andra sidan mindre begärliga, då de icke avlönas högre än andra dylika tjänster.

Styrelsen hemställde, att för ifrågavarande befattningshavare måtte inrättas en stationsmästarbefattning i 16 lönegraden.

I utlåtande den 21 december 1935 över styrelsens framställning framhöll *kommunikationsverkens lönenämnd*, att omförmälda stationsmästare syntes intaga en i viss mån mera ansvarsfull ställning än övriga stationsmästare vid statens vattenfallsverk. Emellertid ansåg lönenämnden någon större olägenhet icke vara förenad med ett uppskjutande av den ifrågasatta uppdelningen till den kommande revideringen av tjänsteförteckningen.

I enlighet härmed upptogs frågan icke av Kungl. Maj:t till behandling.

I sin förenämnda skrivelse den 9 november 1938 har *vattenfallsstyrelsen* ånyo framfört förslaget om en ny stationsmästarbefattning, därvid styrelsen finner av behovet påkallat, att den nya befattningen införes i 17 lönegraden. Styrelsen framhåller, att arbetsuppgifterna för föreståndarna vid de större sekundärstationerna blivit så krävande, att de icke stå i rimligt förhållande till löneställningarna för samma tjänstemän. Enligt styrelsen bör den nya befattningen avses för föreståndarna för sekundärstationerna vid Göteborg, Södertälje och Norrviken samt den utvidgade stationen vid Sjömarken, under det att den nuvarande stationsmästarbefattningen i 15 lönegraden bör avses för föreståndarna för de medelstora sekundärstationerna samt Sillre kraftstation och den nytilkomna Näs kraftstation, för skiftgående förste män i Trollhätte kraftstations ställverk samt undantagsvis för sådan i annan större kraftstations ställverk skiftgående tjänsteman, som tillika är medhjälpare åt och ställföreträdare för driftverkmästaren.

De sakkunniga.

Ifråga om behovet av en bättre löneställning för föreståndarna för de fyra största sekundärstationerna dela de sakkunniga vattenfallsstyrelsens uppfattning, till vilken jämväl kommunikationsverkens lönenämnd synes hava givit sin anslutning. Däremot anse sig de sakkunniga icke kunna tillstyrka högre placering av den nya befattningen än i 16 lönegraden. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har även vattenfallsstyrelsen så sent som år 1935 ansett en dylik placering tillfyllest. De sakkunniga hemställa alltså, att befattningen stationsmästare upptages jämväl i 16 lönegraden.

Ingenjör. Från vattenfallsstyrelsens sida föreligga förslag om införande av ingenjörsbefattningar i 17 och 24 lönegraderna. De sakkunniga komma att i ett sammanhang avhandla dessa förslag.

Vid statens vattenfallsverk finnas, frånsatt byggnadspersonalen, 38 ingenjörsbefattningar i 17 lönegraden. Samtliga innehavare av dessa befattningar ha icke-ordinarie anställning. Vidare har en ordinarie ritare (15 lönegraden) förordnats till innehavare av extra ordinarie ingenjörsbefattning i 17 lönegraden. I stor utsträckning anställas högskoleingenjörer, efter ett års tjänstgöring såsom tillfälliga befattningshavare, såsom extra ordinarie i 17 lönegraden, varifrån de, om de visa sig lämpliga och alltså bibehållas i tjänst, efter några år befordras till extra ordinarie ingenjörer i 20 lönegraden för att efter hand bli ordinarie i 22 eller högre lönegrader. Antalet högskoleutbildade ingenjörer i 17 lönegraden uppgår till 25. De återstående 13 extra ordinarie ingenjörerna i nämnda lönegrad äro personer med lägre teknisk utbildning, vilka utföra ett så kvalificerat arbete, att de ansetts ej kunna placeras i lägre lönegrad, men för vilka en placering i 20 lönegraden ansetts väl hög.

Bland omförmälda 17-gradsingenjörer kan med avseende på arbetsuppgifternas art särskiljas tre olika grupper. Till närmare belysning härav må följande anföras.

Den *första gruppen* består av ingenjörer, som tjänstgöra vid konstruktionsbyrå hos styrelsen. Dessa ingenjörer utföra vissa konstruktionsarbeten, såsom enklare järn-, trä- eller betongkonstruktioner eller enklare lyftanordningar jämte erforderliga hållfasthetsberäkningar, eller biträda med uppgörande av förslag till svårare nykonstruktioner och modernisering av äldre, mera komplicerade konstruktioner samt biträda med motsvarande beräkningar och med kontroll av leverantörers verkstadsritningar, som insänts till styrelsen för godkännande. Dessa ingenjörer sortera i allmänhet närmast under byråingenjör i 26 eller 24 lönegraden.

Den *andra gruppen* består av distributionsingenjörer vid kraftverkens distrikt. Arbetet för de ledande tekniska tjänstemännen vid ett kraftverksdistrikt är fördelat så, att distriktsingenjören, som är tjänsteman i 27 lönegraden, utövar ledningen av arbetet inom distriktet. Därjämte handlägger han huvudsakligen kraftförsäljnings- och abonnentärenden. Distriktsassistenten, som är tjänsteman i 24 lönegraden, ansvarar tämligen självständigt för utbyggnads-, drift- och underhållsarbeten, varjämte distributionsingenjören har till uppgift konsulteringsverksamhet i tekniska och ekonomiska frågor inom distributionsföreningarna, såsom råd angående utbyggnadssätt för näten, val av material och apparater, inre taxeangelägenheter m. m., ävensom ledandet av utställningsbussens färder inom distriktet, föredrag och filmförevisningar vid föreningsammansträden och hushållsskolor. Vidare skall distributionsingenjören fullgöra tjänstgöring såsom vakthavande ingenjör vid distriktskontoret i tur med distriktsingenjören och distriktsassistenten.

För dessa distributionsingenjörer komma såväl 17 som 20 lönegraderna till användning, beroende på vederbörandes kompetens. Till denna grupp bör även hänföras föreståndaren för norrländska kraftverkens distributionskontor i Kiruna, där arbetsområdet visserligen är mindre än vid distrikten i södra Sverige men där i stället detaljdistribution förekommer, varjämte denne ingenjör har hand om motsvarande distributionsanläggningars utbyggnad, drift och underhåll.

Till den *tredje gruppen* kunna för närvarande hänföras 2 ingenjörer vid Motala kraftverks driftkontor, vilka biträda förste driftingenjören med handhavandet av driftens skötsel, om- och tillbyggnads- samt underhållsarbeten å stationsanläggningar, ävensom erforderliga utredningsarbeten av teknisk natur.

Vid Motala kraftverk handhar driftavdelningen driften av såväl kraftstationerna som hela distributionsnätet, ävensom om- och tillbyggnads- samt underhållsarbeten å såväl kraftstationer som understationer. Här ingå således jämväl arbetsuppgifter, som vid vissa andra kraftverk ombesörjas av distriktsassistenten, vilken befattning ej finnes vid detta kraftverk.

I sin förenämnda skrivelse den 9 november 1938 har *vattenfallsstyrelsen* framlagt förslag om inrättande av en ingenjörsbefattning i 17 lönegraden för ifrågavarande befattningshavare med lägre ingenjörsutbildning.

Antalet extra ordinarie byråingenjörer i 24 lönegraden utgör 8, varjämte en ordinarie ingenjör i 22 lönegraden förordnats att uppehålla extra ordinarie byråingenjörsbefattning i förstnämnda lönegrad.

I skrivelse den 14 november 1935 till Kungl. Maj:t anförde *vattenfallsstyrelsen* beträffande byråingenjörer i 24 lönegraden följande.

Styrelsen hemställer om inrättande av 2 ordinarie byråingenjörsbefattningar i 24 lönegraden, därav en vid kraftverksbyråns anläggningsavdelning och en vid byggnadstekniska byrån.

Ifrågavarande byråingenjör vid kraftverksbyråns anläggningsavdelning sysselsättes dels vid utrednings- och upphandlingskontoret med skiftande göromål, såsom handläggning av olika upphandlingsärenden beträffande elektrisk materiel, ombesörjande av vissa statistiska utredningar rörande linjeisolatorer och strömbrytare

för tillgodogörande av driftserfarenheterna vid nya upphandlingar av dylik materiel m. m., dels ock vid konstruktionskontoret för elektrisk stationsutrustning med vissa speciella konstruktionsärenden, särskilt sammanhängande med revisionsarbeten å äldre anläggningar.

Byråingenjören vid byggnadstekniska byrån tjänstgör såsom självständig konstruktör för vattenbyggnader, varvid hans arbete huvudsakligen består i planläggning av anläggningar och konstruktion av anläggningsdelar, kostnadsberäkningar och arbetsbeskrivningar, utförande av vissa beräkningar och ritningar för armerade betongkonstruktioner och vissa järnkonstruktioner.

I utlåtande häröver den 21 december 1935 anförde *kommunikationsverkens lönenämnd* bland annat följande.

Lönenämnden har ansett det vara av betydelse för bedömande av vattenfallsstyrelsens förslag i förevarande del att erfaras, huruvida upptagande i tjänsteförteckningen till avlöningsreglementet under statens vattenfallsverk av ingenjörsbefattningar i 24 lönegraden kunde påkalla en motsvarande åtgärd för telegrafverkets och statens järnvägars vidkommande. För detta ändamål har lönenämnden i skrivelse till telegrafstyrelsen och järnvägsstyrelsen anhållit om yttrande angående de konsekvenser, som kunde föranledas av ett bifall till vattenfallsstyrelsens förslag om inrättande av dylika tjänster.

Av vad därvid i saken inhämtats synes det lönenämnden framgå, att åtgärden att inrätta ingenjörstjänster i 24 lönegraden vid statens vattenfallsverk är ägnad att aktualisera frågan om inrättande av dylika tjänster även för statens järnvägars och måhända även för telegrafverkets ingenjörspersonal och då närmast för personal med lägre teknisk utbildning, för vilken för närvarande befattning i 22 lönegraden i regel förblir sluttjänst. Med hänsyn till uppkommande konsekvenser anser lönenämnden spörsmålet i fråga vara av natur att böra närmare undersökas och övervägas i samband med en blivande revision av tjänsteförteckningen till avlöningsreglementet, vilken nämnden förutsätter skola komma till stånd inom den närmaste framtiden.

I anledning av lönenämndens utlåtande anförde *vattenfallsstyrelsen* bland annat följande i skrivelse den 25 januari 1936 till Kungl. Maj:t.

Styrelsen vill framhålla, att lönenämnden icke bestritt skäligheten i och för sig av den ifrågasatta lönegradsplaceringen, utan synes lönenämndens ståndpunkt i fråga om förevarande befattningar vara dikterad enbart av hänsyn till de konsekvenser, som beträffande telegrafverket och statens järnvägar möjligen kunna föranledas av ett bifall till styrelsens ifrågavarande förslag.

Ett sådant sakernas tillstånd, att frågor om nyinrättande av ordinarie befattningar vid ett visst affärsverk göras beroende av möjliga konsekvenser för andra verk med helt olikartade arbetsuppgifter, kan styrelsen icke finna vara tillfredsställande. Styrelsen stärkes härigenom i sitt tvivel på lämpligheten av de olika affärsverkens sammankoppling i lönehänseende. Denna synes leda till att man vill pressa fram en likformighet i lönerna även där det saknas jämförlighet i arbetsuppgifterna.

Styrelsen framhöll vidare, att byråingenjörsbefattningar i 24 lönegraden vore avsedda för sådana högskolebildade ingenjörer i byråtjänst, som i fråga om erfarenhet och kompetens samt göromålens art och omfattning närma sig till men ej fullt motsvara byråingenjörer i 26 lönegraden.

I skrivelsen den 9 november 1938 har styrelsen ånyo framfört förslaget om byråingenjörsbefattning i 24 lönegraden.

Vid statens vattenfallsverk finnas extra ordinarie distriktsassistenter i 24 lönegraden, nämligen en vid ett vart av Trollhätte och Älvkarleby kraftverks sex distrikt.

I sin förenämnda skrivelse den 14 november 1935 anförde *vattenfallsstyrelsen* beträffande distriktsassistenter följande.

Det åligger distriktsassistent att övervaka driften å de till distriktet hörande anläggningarna och handlägga alla därmed förenade frågor, såsom planläggning och ordergivning beträffande spänningsreglering, reläinställningar o. d. samt tillsyn över förändret av driftstatistik m. m., att övervaka skötseln av ovannämnda anläggningar samt leda revisions-, underhålls-, ombyggnads- och nybyggnadsarbeten på dessa, att deltaga i utförandet av inom distriktet erforderliga tekniska och kommersiella utredningar, att vara ställföreträdare för distriktsingenjören vid dennes frånvaro och i mån av behov biträda distriktsingenjören vid underhandlingar med abonnenterna i kraftförsäljningsfrågor samt därför vara förtrogen med abonnentförhållandena och hålla sig underrättad om kraftförsäljningsfrågornas läge.

I skrivelsen den 9 november 1938 har styrelsen under åberopande av det anförda hemställt om införande av befattningen distriktsassistent i 24 lönegraden.

Vattenfallsstyrelsen har redan år 1935 väckt förslag om inrättande av befattning såsom maskiningenjör i 24 lönegraden, avsedd för kraftverk.

Göromålen vid Trollhätte kraftverks driftavdelning, vilka göromål omfatta såväl drift- som underhålls- och ombyggnadsarbeten, ha en synnerligen betydande omfattning. Detta beror dels på att till Trollhätte kraftverk höra tre stora kraftstationer, nämligen den stora kraftstationen i Trollhättan (den s. k. Olidestationen) samt kraftstationerna i Lilla Edet och Vargön, dels på vissa vidtagna vattenregleringsåtgärder, dels ock på samkörningen med vattenfallsverkets övriga kraftsystem och enskilda kraftföretag.

Såsom medhjälpare åt driftchefen äro därför anställda två mera erfarna ingenjörer, nämligen en driftsingenjör för de egentliga driftgöromålen och en maskiningenjör för revisionsarbeten beträffande maskiner m. m. samt dessutom två yngre ingenjörer.

I sin förenämnda skrivelse den 14 november 1935 anförde *vattenfallsstyrelsen* beträffande ifrågavarande maskiningenjör följande.

I Götaälvstationerna finnas för närvarande 18 stora maskinaggregat med lika många turbiner och 21 generatorer samt därtill hörande hjälpmaskineri. I fråga om maskinutrustning äro Götaälvstationerna tillsammans tagna lika stora som vattenfallsverkets alla övriga vattenkraftstationer tillsammans.

För driftekonomien är det av stor vikt, att urdriftsättandet av kraftstationernas olika anläggningsdelar genom skador inskränkes till det minsta möjliga. Härför kräves bland annat en fortlöpande och omsorgsfull revision av maskinaggregaten, men denna revision bör även ske så snabbt som möjligt, enär varje förlorad dag vid ett aggregat innebär en minskning i kraftproduktionen, motsvarande ett värde av omkring 1 000 kronor. Dessutom erfordras underhåll av kraftstationernas vattenvägar, särskilt rörliga dammar, avstängningsluckor, isgrindar, tilloppstuber m. m., samt av traverser och andra lyftanordningar. Det oaktat är det icke möjligt att helt undvika skador under driften, vilkas avhjälpande kräver sakkunnig behandling och största möjliga snabbhet.

Beträffande dessa arbeten skall ifrågavarande maskiningenjör verkställa planläggning och utöva arbetsledning. Detta tager hans mesta tid i anspråk. Han anlitas dock även för driftgöromål vid semestrar för övriga ingenjörer vid driftavdelningen.

I skrivelsen den 9 november 1938 har styrelsen ånyo hemställt om införande av befattningen maskiningenjör i 24 lönegraden.

De sakkunniga.

Av den lämnade redogörelsen framgår att vattenfallsstyrelsen föreslagit inrättande av befattning såsom ingenjör i 17 lönegraden samt befattningar såsom byråingenjör, distriktsassistent och maskiningenjör i 24 lönegraden.

Ingenjörsbefattningen i 17 lönegraden avses för personal med lägre ingenjörsutbildning, vilkas göromål icke äro av den art att de anses uppfylla kraven på ordinarie placering i 20 lönegraden. Då befattningshavarna ifråga utföra ett arbete, varav konstant behov får anses förefinnas vid vattenfallsverket, ha de sakkunniga icke något att erinra mot att den föreslagna befattningen införes i 17 lönegraden. De sakkunniga vilja erinra, att de i det föregående förordat införandet av motsvarande befattning för telegrafverkets vidkommande.

Befattningarna i 24 lönegraden avses för personal med i regel högskoleutbildning och skola främst utnyttjas såsom en behövlig mellangrad mellan å ena sidan ingenjörsbefattningen i 22 lönegraden och å andra sidan förefintliga högre sådana befattningar. Då de sakkunniga finna behovet av ifrågavarande mellangradstjänst styrkt, anse sig de sakkunniga böra förorda bifall till styrelsens förslag, dock med den modifikationen att tjänsterna i enlighet med vad förut under avdelningen för gemensamma frågor anförts rörande tjänstebenämningar inordnas under den gemensamma titeln ingenjör.

Förste bokhållare. I skrivelse den 14 november 1935 till Kungl. Maj:t anförde *vattenfallsstyrelsen* följande.

Vattenfallsstyrelsen får hemställa om införande i avlöningsreglementets tjänsteförteckning för statens vattenfallsverks vidkommande av ordinarie befattning såsom förste bokhållare i 18 lönegraden, i likhet med vad som förekommer vid telegrafverket och statens järnvägar.

Härmed åsyftar styrelsen närmast den bokhållare, vilken fungerar såsom förrådsförvaltare vid Trollhätte kraftverks förråd. Detta förråd, som i fråga om elektrisk materiel numera jämväl tillgodoser Trollhätte kanalverk och byggnadsavdelningen vid Göta älv, kommer bland vattenfallsverkets olika förråd i storleksordning närmast efter centralförrådet i Västerås, vilket förestås av en förrådsförvaltare i 21 lönegraden. Den kvantitativa omsättningen vid Trollhätte kraftverks förråd, mätt i antalet utgående förrådsposter, uppgår till ungefär $\frac{2}{3}$ av Västeråsförrådets.

Föreståndaren för Trollhätte kraftverks förråd har ej endast att utöva tillsyn över förrådets skötsel och materielutlämningen från detsamma utan även att handlägga ärenden rörande anskaffning och delvis inköp av materiel samt att förestå förrådsbokföringen.

I utlåtande över framställningen den 21 januari 1936 har *kommunikationsverkens lönenämnd* med hänsyn till att befattningar i förste bokhållares grad finnas inrättade såväl vid telegrafverket som statens järnvägar och då en dylik befattning i mellangrad synes i vissa fall kunna komma till använd-

ning, där eljest befattning i kontrollörs eller högre grad allenast skulle stå till buds, har lönenämnden ansett sig böra förorda bifall till förslaget.

Vid ärendets behandling inför Kungl. Maj:t anförde *föredragande departementschefen*, att frågan syntes vara av beskaffenhet att böra prövas vid den blivande allmänna översynen av avlöningsförfattningarna, och att han, dels med hänsyn härtill och då ett kortare anstånd med frågans avgörande icke torde medföra någon olägenhet, icke ansåg sig kunna förorda, att framställning i ämnet avlättes till riksdagen.

I förenämnda skrivelse den 9 november 1938 har *vattenfallsstyrelsen* ånyo framfört ifrågavarande förslag.

Under hänvisning till vad i ärendet förekommit anse sig de sakkunniga böra förorda, att befattningen förste bokhållare införes vid statens vattenfallsverk samt därvid, liksom vid övriga affärsverk, där dylik befattning förekommer, placeras i 18 lönegraden.

De sakkunniga.

Driftverkmästare. Vid statens vattenfallsverk finnas för närvarande 2 driftverkmästare vid Trollhättans kraftstation samt 1 vid envar av Lilla Edets, Vargöns, Västerås, Älvkarleby, Porjus och Norrfors kraftstationer. Dessutom finnas 2 driftverkmästare, av vilka den ene är placerad vid verkstaden i Västerås och den andre vid Trollhätte kanalverk såsom arbetsledare beträffande maskinella och elektriska anordningar samt järnkonstruktioner vid slussar, broar m. m. samt för arbetena vid kanalverkets mekaniska verkstad.

Driftverkmästare vid kraftstation har till åligganden att utöva tillsyn över de till kraftstationen hörande anläggningarna och föreslå erforderliga revisioner, att leda vid kraftstationen förekommande underhålls-, revisions-, ombyggnads- och utvidgningsarbeten i den mån dessa ej äro av den omfattning, att särskild byggnadsorganisation erfordras, att vid dylika arbeten ävensom vid driftstörningar beordra erforderliga kopplingar och manövrer i kraftstationen och på det till densamma hörande primärnätet, att avgiva förslag om den till kraftstationen hörande driftpersonalens indelning till tjänstgöring och vid behov vidtaga tillfälliga ändringar i fastställd dylik indelning, att beträffande underlydande drift- och annan personal avgiva tjänstgörings- och tiduppgifter för avlöningslistor m. m. samt att omhänderha lokalförråd och upprätta erforderliga materialrekvisitioner.

Av de båda driftverkmästarna vid Trollhättans kraftstation har den ene på sin lott ställverks- och transformatoranläggningen och den andre maskinstationen. Beträffande regleringsdamm, tubintag och transportanordningar har den förstnämnde hand om den elektriska utrustningen och den sistnämnde de övriga delarna.

Driftverkmästare vid annan kraftstation än Trollhättan har, utöver vad ovan sagts, jämväl till åligganden att närmast under vederbörande driftchef eller driftsingenjör övervaka och leda driften av kraftstationen och därtill hörande primärnät samt att därvid upprätta planer och arbetsorder för driftkopplingar, granska drift- och belastningsrapporter samt vid driftstörningar

leda felsökningsarbetet och avgiva därmed sammanhängande rapporter. Därjämte har driftverkmästaren i Älvkarleby hand om vissa obemannade stamlinjestationer, driftverkmästaren i Norrfors lokalt distributionsnät och vissa obemannade stamlinjestationer samt driftverkmästaren i Porjus regleringsdammen vid Suorva och lokalt distributionsnät.

I sin förenämnda skrivelse den 9 november 1938 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt om införande av befattningen driftverkmästare jämväl i 19 lönegraden samt därvid anfört följande.

En del av de kraftstationer, för vilka vid den nuvarande tjänsteförteckningens upprättande år 1919 avsågs befattningen såsom driftverkmästare i 17 lönegraden, ha sedermera utvecklats till en betydligt större storlek än då kunde förutses. Härigenom ha arbetsuppgifterna för nämnda befattningshavare vid de sålunda utvidgade tjänsteställena blivit så krävande, att de icke stå i rimligt förhållande till löneställningarna för samma tjänstemän. Däremot finnes det fortfarande vissa andra dylika tjänsteställen, där de nuvarande lönegradsplaceringarna för driftverkmästare kunna anses skäligt avvägda.

Vattenfallsstyrelsen finner det därför vara behövt, att ifrågavarande befattningar differentieras sålunda, att vid sidan av de nuvarande driftverkmästarejänsterna i 17 lönegraden inrättas befattningar såsom driftverkmästare i 19 lönegraden. Fördelningen av dessa befattningar mellan de olika tjänsteställena anser styrelsen tills vidare böra ske på följande sätt.

Driftverkmästarebefattning i 19 lönegraden bör avses för ställverket och övriga elektriska anläggningar vid Trollhätte och Västerås kraftstationer samt för Älvkarleby, Stadsforsens, Norrfors och Porjus kraftstationer. Driftverkmästarebefattning i 17 lönegraden åter bör avses för de maskinella och mekaniska anläggningarna vid Trollhättans kraftstation, för ånganläggningen vid Västerås kraftstation, för Lilla Edets, Vargöns, Motala och Malfors kraftstationer samt för Trollhätte kanalverk.

De sakkunniga.

Genom vad vattenfallsstyrelsen anfört finna de sakkunniga ådagalagt, att den skillnad mellan vissa driftverkmästares arbetsuppgifter, som numera förefinnes, är av den art, att en differentiering av befattningarna får anses påkallad. De sakkunniga äro medvetna om att styrelsen, som påyrkat ifrågavarande mera kvalificerade befattningars inordnande i 19 lönegraden, finner en placering i 18 lönegraden otillräcklig. Det må emellertid erinras att 19 och 20 lönegraderna omfatta 19—23 respektive 20—23 löneklasserna och således giva samma slutlön. Med hänsyn till befodringsgången och sneddningensregeln torde i förevarande fall en placering i 19 eller 20 lönegraden i själva verket icke innebära någon skillnad. Med hänsyn till konsekvenserna av en sådan inplacering anse sig de sakkunniga icke kunna tillstyrka en förmånligare löneställning än 18 lönegraden. De sakkunniga hemställa således, att befattningen driftverkmästare införes jämväl i nämnda lönegrad.

Kassör. I enlighet med vad förut under avdelningen för gemensamma frågor anförts beträffande tjänstebenanämningar få de sakkunniga hemställa, att tjänstetiteln förste kassör i 21 lönegraden utbytes mot kassör.

Kanalinspektör av klass 1. Vid Trollhätte kanalverk finnas 1 kanalinspektör av klass 1 (Trollhättans kanalstation) samt 2 kanalinspektörer av

klass 2 (Brinkebergskulle—Vänersborgs respektive Ströms kanalstation). Vid Södertälje kanalverk finnes 1 kanalinspektor av klass 1.

I skrivelse den 14 november 1935 till Kungl. Maj:t hemställde *vattenfallsstyrelsen*, att de båda kanalinspektorsbefattningarna av klass 1 måtte uppflyttas till 22 lönegraden. Av styrelsens skrivelse må rörande kanalinspektorens av klass 1 vid Trollhätte kanalverk arbetsuppgifter anföras följande.

Det åligger denne befattningshavare ej endast att vara föreståndare för Trollhättans kanalstation, utan även att handlägga allmänna trafikärenden för hela kanalverket m. m. Hans göromål framgå närmare av följande specifikation.

Beträffande *kanaltrafiken i allmänhet* har han att övervaka, att trafiken på hela farleden sker i enlighet med gällande kanalreglemente och särskilda föreskrifter, att handlägga ärenden angående ersättningar för skador, som av trafikanter förorsakats å kanalverkets anläggningar utefter hela farleden, att leda upprättandet av statistik över hela kanaltrafiken samt att verkställa utredningar i trafikärenden och i taxefrågor.

Såsom föreståndare för *Trollhättans kanalstation* har han att utöva närmaste befäl över slussmästare samt sluss-, kanal- och brovakter, tillhörande stationen, att leda och övervaka det löpande arbetet å uppördskontoret, att från uppördsmännen emottaga och till kanalverkets kassakontor redovisa influtna kontanta medel samt att utfärda räkningar till de rederier och mäklare, som beviljats kredit å kanalavgifter.

Såsom föreståndare för *kanalverkets lotskontor* har han att utöva närmaste befäl över kanallotsarna, dirigera dessas tjänstgöring på grund av inkommande beställningar, mottaga och redovisa influtna lotsavgifter samt att verkställa förhör i kännedomen om gällande kanalreglemente och särskilda trafikföreskrifter med de fartygsbefälhavare och styrmän, som göra framställning om erhållande av tillstånd att med lotspliktiga fartyg trafikera kanalen utan anlitan av kanallots.

Beträffande fyr- och utprickningsanordningar har han att utöva närmaste befäl över fyrmästaren och älvvakterna samt tillse, att fyr- och utprickningsanordningarna utefter hela farleden fungera på ett tillfredsställande sätt, att övervaka kanalverkets fabrikation av disussogas för laddning av akkumulatorer till fyrarna, i samband varmed även sker försäljning till utomstående, samt att ha ansvaret för verkets förråd av gasakkumulatorer.

Slutligen har han beträffande *kanalverkets bogserbåtsrörelse och isbrytning* att utöva befäl över bogserbåtarnas besättningar samt tillsyn över dessa båtar underhåll och utrustning, att leda och övervaka bogserbåtarnas och förhyrda isbrytares arbeten samt mottaga och redovisa influtna avgifter ävensom att i förekommande fall träffa ackordsuppgörelser rörande bogserings-, bärgnings- och isbrytningsarbeten.

I utlåtande över framställningen den 21 december 1935 anförde *kommunikationsverkens lönenämnd* följande.

Av den redogörelse, som styrelsen lämnat rörande tjänsteåliggandena för de båda kanalinspektorerna av klass 1, synes det lönenämnden framgå, att kanalinspektorsbefattningen vid Trollhätte kanalverk är att anse såsom mera krävande än motsvarande befattning vid Södertälje kanalverk. Skäl synas sålunda nämnden föreligga för att förstnämnda befattning hänföres till 22 lönegraden. En dylik uppflyttning förutsätter dock, att i tjänsteförteckningen till avlöningsreglementet under statens vattenfallsverk införes befattningen kanalinspektor jämväl i 22 lönegraden, varvid beträffande samtliga kanalinspektorer indelningen i klasser lämpligen skulle kunna bortfalla.

Vid frågans behandling inför Kungl. Maj:t anförde *föredragande departementschefen*, att det, även om vissa skäl anförts för beredande av en för-

bättrad löneställning för ifrågavarande befattningshavare, ej syntes påkallat att omedelbart före den blivande allmänna översynen av avlöningsförfattningarna vidtaga en av bifall helt eller delvis till styrelsens ifrågavarande förslag föranledd ändring i avlöningsreglementets tjänsteförteckning. Med ståndpunktstagande till förevarande lönespörsmål borde därför få anstå till berörda översyn.

I enlighet härmed avläts icke något förslag i ämnet till 1936 års riksdag.

I sin förenämnda skrivelse den 9 november 1938 har *vattenfallsstyrelsen* ånyo framfört ifrågavarande förslag.

De sakkunniga.

De sakkunniga äro ense med kommunikationsverkens lönenämnd om att skäl förefinnas för uppflyttning av kanalinspektorsbefattningen av klass 1 vid Trollhätte kanalverk till 22 lönegraden. Däremot hysa de sakkunniga viss tveksamhet inför förslaget om uppflyttning jämväl av motsvarande befattningshavare vid Södertälje kanalverk. Skulle mot förmodan förvaltningen av Södertälje kanalverk icke i enlighet med det inledningsvis omförmälda förslaget till omorganisation av vattenfallsstyrelsen komma att överföras till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, anse de sakkunniga därför, att sistnämnda befattning bör kvarstå i 21 lönegraden, därvid — såsom lönenämnden för sådant fall ifrågasatt — klassindelningen av kanalinspektorsbefattningarna bör bortfalla. Med utgående emellertid från att nysnämnda överflyttning av Södertälje kanalverks förvaltning kommer till stånd, upptaga de sakkunniga i förslaget till ändring av tjänsteförteckningen befattningen såsom kanalinspektör av klass 1 allenast i 22 lönegraden.

Förste revisor. Vattenfallsstyrelsens revisionskontor, vilket nu är inordnat i styrelsens kameralbyrå, förestås närmast av en under kamrern sorterande revisor (21 lönegraden). I övrigt utgöres personalen vid nämnda kontor av 1 revisor (på övergångsstat), 1 bokhållare, 1 kontorsskrivare, 2 kanslibiträden och 1 kontorsbiträde.

Enligt det förut omförmälda *förslaget till omorganisation av vattenfallsstyrelsen* skall kamrersbefattningen överflyttas till kommersiella byrån, var emot revisionskontoret visserligen skall intaga en relativt fristående ställning men dock vara inordnat i den till en kanslibyrå ombildade kameralbyrån. Såsom föreståndare för revisionskontoret avses en förste revisor i 22 lönegraden.

Förste revisorn skall ha till uppgift att leda, fördela och övervaka arbetet inom revisionskontoret, att personligen granska vissa delar av räkenskaperna, utställa alla revisionsanmärkningar och avgiva påminnelser i anledning av inkomna förklaringar samt att, eventuellt omväxlande med annan tjänsteman vid revisionskontoret, tid efter annan besöka lokalförvaltningarna för att komplettera revisionsgranskningen med hjälp av material, som endast där är tillgängligt, och företaga kassainventeringar m. m. Därjämte bör förste revisorn, då under granskningsarbetet gjorts iakttagelser rörande förhållanden, som anses böra föranleda särskild åtgärd från vattenfallsstyrel-

sens sida eller eljest komma till dess kännedom, därom avlåta vederbörliga framställningar.

I sin förenämnda skrivelse den 9 november 1938 har *vattenfallsstyrelsen* anført, att revisionskontoret efter omorganisationen skulle intaga en relativt fristående ställning och dess föreståndare komma att sortera direkt under kanslibyråns chef. Med hänsyn därtill och till de ökade krav, som nu böra ställas på vattenfallsverkets revision, har styrelsen föreslagit, att ifrågasvarande befattning såsom förste revisor skall hänföras till 24 lönegraden.

Därjämte har styrelsen i skrivelse den 15 november 1938 till Kungl. Maj:t anført, att inrättandet av förste revisorsbefattningen icke bör föranleda indragning av den enda vid revisionskontoret nu befintliga revisorsbefattningen i 21 lönegraden, enär denna befattning fortfarande är behövlig på grund av den genom verkets kraftiga utveckling ökade omfattningen av revisionsarbetet samt för att möjliggöra en mera ingående granskning av vissa grupper av räkenskapshandlingar, vilka hittills kunnat granskas endast synnerligen ofullständigt.

Beträffande förevarande liksom övriga spörsmål, som avhandlas i förslaget till omorganisation av vattenfallsstyrelsen komma de sakkunniga att, såsom förut angivits, yttra sig allenast beträffande löneställningen.

Av den lämnade redogörelsen för de arbetsuppgifter, som skola åvila förste revisorn såsom föreståndare för revisionskontoret under vederbörande byråchef, torde framgå, att uppgifterna äro av den art, att föreståndaren bör hänföras till den lönegrad, som vanligen avses för förste revisorer, nämligen 24 lönegraden. De sakkunniga tillstyrka alltså, att befattningen förste revisor vid statens vattenfallsverk införes i nämnda lönegrad.

I likhet med vattenfallsstyrelsen finna de sakkunniga skäl föreligga att bibehålla revisorsbefattningen i 21 lönegraden även efter omorganisationen.

Jägmästare. I sin förenämnda skrivelse den 9 november 1938 har *vattenfallsstyrelsen* föreslagit inrättande av en befattning såsom förste jägmästare i 28 lönegraden. Befattningen skall placeras å den enligt omorganisationsförslaget till inrättande föreslagna elektrobyggnadsbyrån samt därvid liksom för närvarande hänföras till linjekontoret. Styrelsen anför följande.

Inom vattenfallsstyrelsens linjekontor finnes en skogsteknisk avdelning, varjämte under nämnda avdelning sorterar en till Åsbro förlagd anstalt för impregnering av trävirke.

Den skogstekniska avdelningen har huvudsakligen till uppgift att verkställa värdering av de skador, som förorsakas i skog och åker genom framdragande av kraftledningar och genom ledningsgatornas vidmakthållande, att vid behov omarbete gällande normer beträffande ersättningar för dylika skador, att vid behov biträda dels lokalförvaltningarna vid underhandlingar med markägare i sådana fall, då frivilliga uppgörelser av olika orsaker icke kunna träffas med tillämpning av fastställda normer, dels ock juridiska byrån vid expropriationsförrättningar för framdragande av kraftledningar, att medverka vid inspektioner av ledningsgator med avseende å säkerheten för uppväxande skog, att ombesörja upphandlingar av trästolpar för kraftledningars byggande och underhåll ävensom av sågat virke och sliprar för vissa ändamål, att handhava impregneringsanstaltens administration och övervaka dess

De sakkunniga.

verksamhet, samt att lämna sakkunnig hjälp vid skötseln av vattenfallsverkets skogsfastigheter.

Av ekonomiska skäl pläga vid kraftledningarnas byggande ledningsgatorna i skogsmark endast huggas så breda, att de lämna säkerhet för då växande träd. I den mån skogen åter växer upp i ledningsgatorna eller växer till större höjd utanför desamma, måste skog på nytt avverkas och uppgörelser träffas angående ersättningar därför. Den sammanlagda längden av ledningsgatorna enbart i skogsmark var vid 1937 års början cirka 4 500 km och är nu ännu större.

Vid impregneringsanstalten i Åsbro impregneras praktiskt taget alla för verkets kraftledningar erforderliga trästolpar och dessutom vissa andra virkeslag samt ombesörjes distributionen av ifrågavarande stolpar och annat virke till vederbörande anläggningar.

Styrelsen upplyser, att ifrågavarande verksamhet står under ledning av en jägmästare, för närvarande anställd såsom extra tjänsteman med avlöning lika med avlöningen för ordinarie tjänsteman i 27 lönegraden. Då konstant behov av befattningen får anses föreligga, hemställer vattenfallsstyrelsen om inrättande av en ordinarie befattning, vilken lämpligen bör benämnas förste jägmästare med hänsyn till att det vid samma avdelning finnes ytterligare en jägmästare i lägre tjänsteställning. Enligt styrelsens mening bör befattningen såsom förste jägmästare hänföras till 28 lönegraden.

De sakkunniga.

Den befattningshavare, som inom vattenfallsstyrelsen handhar ledningen av den skogstekniska verksamheten med vad därtill hör, bör med hänsyn till verksamhetens bestående karaktär beredas ordinarie anställning genom att i tjänsteförteckningen upptages en befattning för ändamålet. Enligt de sakkunnigas mening bör därvid en placering i 27 lönegraden, till vilken lönegrad stiftsjägmästarna hänföras, kunna anses tillfyllest. Befattningen bör upptagas under benämningen jägmästare.

Driftchef. Vid statens vattenfallsverk finnas 4 driftchefer, nämligen en vid Västerås kraftverk, en vid Trollhätte kraftverk, en vid Porjus kraftstation och en vid Älvkarleby kraftstation. I det följande bortse de sakkunniga från befattningen vid Älvkarleby, då densamma enligt vattenfallsstyrelsen bör omäändras till en förste driftsingenjörstjänst (27 lönegraden).

Befattningen driftchef är placerad i 28 lönegraden. Driftchefen i Västerås åtnjuter emellertid, enligt beslut av 1931 års riksdag, ett tillfälligt lönetillägg av 2 000 kronor för år, och driftchefen i Porjus uppbär enligt bestämmelse i avlöningsreglementet, utöver lön och kallortstillägg, ett särskilt arvode av 1 000 kronor för år.

Driftcheferna handha skötseln av driften såväl i kraftstationerna som å primärledningarna och sekundärstationerna fram till transformatorernas sekundärsida, vattenhushållning och vattenreglering vid vattenkraftanläggningar samt dessutom underhålls-, ombyggnads- och utvidgningsarbeten vid kraftstationerna.

I skrivelse den 10 maj 1937 till Kungl. Maj:t har *vattenfallsstyrelsen* framlagt förslag till ändrad löneställning för driftcheferna. Styrelsen anför därvid följande.

Driftchefen vid Västerås kraftverk har, förutom nyss angivna göromål, jämväl en del administrativa arbetsuppgifter såsom chef för denna fristående lokalförvaltning, vilken omfattar icke endast ångkraftstationen i Västerås utan även ett dit förlagt, för hela kraftverksförvaltningen gemensamt centralförråd samt en verkstad, som utför arbeten även för andra kraftverks räkning. Det må jämväl framhållas, att såväl driftarbetet som underhålls- och ombyggnadsarbetena äro mera krävande vid en ångkraftstation än vid en vattenkraftstation.

I sitt utlåtande den 9 oktober 1930 över 1928 års lönekommittés betänkande med förslag till allmänt avlöningsreglemente för ordinarie tjänstemän framhöll styrelsen såsom sin åsikt, att driftchefsbefattningen vid Västerås kraftverk borde förändras till en kraftverksdirektörsbefattning med en årslön av 17 000 kronor men utan rätt till tantiem. Med hänsyn till dels befarat dröjsmål med den allmänna löne regleringen, dels det trängande behovet av löneförbättring för driftchefen i Västerås hemställde styrelsen därefter i skrivelse den 25 november 1930 om ett tillfälligt lönetillägg av 3 000 kronor för år åt denne befattningshavare. I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t i proposition nr 66 medgav 1931 års riksdag, att till driftchefen vid Västerås kraftverk finge utgå ett tillfälligt lönetillägg av 2 000 kronor för år.

I ovannämnda proposition anförde föredragande departementschefen, att av den förebragta utredningen framginge, att Västerås kraftverk under den tid, som förflutit sedan löneställningen för driftchefen bestämdes, varit ståt i kraftig utveckling och närmade sig en storlek, jämförlig med de stora utländska ångkraftverken. Till belysande härav framhöll han, att verkets kapacitet år 1919 var 28 000 kilowatt och i början av år 1931 utgjorde 42 000 kilowatt men före årets utgång komme att uppnå siffran 101 000 kilowatt (maskineffekt). Givet vore att omförmälda, utan tvivel ännu icke avslutade utveckling i och för sig ställt och alltjämt måste ställa stora krav på den man, som närmast bure ansvaret för verkets ledning. Icke minst måste emellertid tagas i betraktande denna anläggnings egenartade uppgift och beskaffenhet — driftreserv, anordnad för ångkraft — som för en ekonomiskt och tekniskt fullgod ledning av verket krävde alldes särskilda förutsättningar hos driftchefen i fråga om fackkunskap i hithörande detaljer.

Sedan detta uttalande gjordes, har ett äldre maskinaggregat i Västerås-stationen utbytts mot ett större sådant, varjämte beslut fattats om ytterligare utvidgning av samma kraftstation med en ny stor ångpanna om 40 000 kilowatt. Sedan denna ångpanna under de närmaste månaderna blivit driftfärdig uppgår den i Västerås-stationen installerade maximala effekten till cirka 120 000 kilowatt vid ångpanneanläggningen och cirka 110 000 kilowatt vid ångturbinanläggningen. Med avseende å den installerade maskineffektens storlek blir Västerås-stationen härmed den andra i ordningen bland statens kraftstationer och överträffas endast av Trollhätte-stationen.

Chefen för Västerås kraftverk måste vara vattenfallsverkets främste expert i ångtekniska frågor och har, såsom av det ovan anförda torde framgå, en mycket krävande och ansvarsfull ställning. Den med ifrågavarande befattning förenade avlöningen, som inklusive tillfälligt lönetillägg och dyrtidstillägg uppgår till cirka 12 300 kronor per år i begynnelölön och cirka 13 740 kronor per år i slutlön, står icke i rimlig proportion till nämnda ställning. Det är därför ofrånkomligt att höja avlöningen för Västeråsverkets chef.

Å andra sidan måste emellertid tagas i betraktande, att ifrågavarande befattningshavare icke har hand om kraftförsäljningsärenden samt att, med hänsyn till numera beslutade anordningar för nedförande av norrlandskraft till centralblocket, någon ytterligare utvidgning av Västerås-stationen icke torde vara att räkna med under nu överskådlig framtid.

Vid förnyat överbäggande av frågan rörande chefens för Västerås kraftverk tjänsteställning och avlöning har styrelsen därför funnit sig böra fränfalla den tidigare framförda tanken att förändra ifrågavarande befattning till en kraftverksdirektörs-

tjänst och i stället förorda dess bibehållande såsom en driftchefsbeftattning, detta dock under den bestämda förutsättningen, att avlöningen för driftchef höjes åtminstone till det belopp, som styrelsen här nedan föreslår.

Driftchefen vid *Trollhätte kraftverk* har sedan år 1919, då hans beftattning erhöll sin nuvarande löneställning, fått sina arbetsuppgifter mycket avsevärt ökade. Utöver den då befintliga stora kraftstationen i Trollhättan ha nämligen sedermera tillkommit dels de jämväl ganska betydande kraftstationerna vid Lilla Edet och Vargön, dels vissa vattenregleringsanordningar i Göta älv, dels ock samkörning med vattenfallsverkets östra kraftsystem och med enskilda kraftföretag. I Götaälvsstationerna finnas nu 18 stora maskinaggregat med lika många turbiner och 21 generatorer samt därtill hörande hjälpmaskinerier. I fråga om maskinutrustning äro för närvarande Götaälvsstationerna tillsamman tagna ungefär lika stora som vattenfallsverkets alla övriga vattenkraftstationer tillsammans. Därav följer, att även ställverksanläggningarna vid Götaälvsstationerna äro mycket omfattande. Av ovan anförda skäl äro jämväl driftförhållandena vid dessa stationer numera av betydligt komplicerad natur.

En avsevärd lönehöjning för driftchefen vid Trollhätte kraftverk är därför synnerligen påkallad.

Driftchefen vid *Porjus kraftstation* har jämväl hand om vattenregleringen i Lule älv inklusive regleringsdammen vid Suorva samt driften å hela kraftledningssystemet norr om Älvsby. Dessutom sköter han de i Porjus föreliggande uppgifter av kommunalteknisk och social natur, vilka sammanhånga med att därvarande samhälle till väsentlig grad är en statens vattenfallsverks angelägenhet. Dessa sistnämnda arbetsuppgifter handhades intill mitten av år 1924 av arbetschefen vid de därstädes och i närheten pågående byggnadsarbetena men överflyttades vid nämnda tidpunkt på driftchefen i samband med dessa byggnadsarbetens avveckling. Regleringsdammen vid Suorva blev färdig vid mitten av år 1923, och det under driftchefen i Porjus hörande ledningsnätet har under de senare åren successivt utvidgats.

Den till driftchefen i Porjus nu utgående avlöningen, inberäknat det särskilda arvodet av 1 000 kronor, är enligt styrelsens åsikt för låg i förhållande till hans enligt det förestående ökade göromål och de speciella krav, som måste ställas på honom i hans egenskap av platschef å denna avsides och nordligt belägna ort, där såväl de tekniska arbetsuppgifterna som handläggningen av administrativa och sociala spörsmål erbjuda särskilda svårigheter samt vissa representativa utgifter svårigen kunna undvikas.

Det har emellertid visat sig önskvärt, att i Porjus placerad driftchef icke nödgas kvarstanna därstädes alltför lång tid utan kan efter viss begränsad tid förflyttas söderut. Så länge driftchefsbeftattningarna tillsättas genom konstitutorial, försvåras sådan förflyttning genom det ringa antalet dylika beftattningar. Äldre driftchefer böra icke heller lämpligen förflyttas till Porjus. Om däremot driftchefstjänsten i Porjus tillsättes genom förordnande på viss tid, kan innehavare av nämnda tjänst vid förordnandets upphörande återgå till beftattning i den lönegrad, som han tillhörde före förordnandet; antalet sådana beftattningar är nämligen väsentligt större.

Styrelsen framhåller, att det beträffande driftchefstjänsterna vid Västerås och Trollhätte kraftverk samt vid Porjus kraftstation måste ställas stora krav på deras innehavare i fråga om såväl vigör som teknisk skicklighet, för att de skola kunna behärska de komplicerade problem, som föreligga för dem. Med hänsyn härtill och till vad i övrigt anförts föreslår styrelsen därför, att dessa tre beftattningar tillsättas medelst förordnande på viss tid, och att årslönen för envar av dem, vid avveckling av dyrtidstilläggen, bestämmas till 15 000 kronor, varvid det särskilda arvodet till driftchef i Porjus bör bortfalla.

De sakkunniga anse sig böra tillstyrka vattenfallsstyrelsens förslag om driftchefsbefattningarnas överförande å C-planen. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår äro de tre ifrågavarande befattningarna i så måtto differentierade i lönehänseende, att innehavarna av driftchefsbefattningarna i Västerås och Porjus genom tillfälligt lönetillägg respektive avlöningsförstärkning erhållit ett högre löneläge än driftchefen i Trollhättan. Såvitt de sakkunniga finna äro arbetsuppgifterna för sistnämnde driftchef numera av den art och omfattning, att bibehållandet av en differentiering icke längre kan anses befogat.

Vattenfallsstyrelsen har i förenämnda skrivelse föreslagit, att driftcheferna skola tillerkännas en lön av 15 000 kronor. I promemoria den 29 december 1938 till de sakkunniga har generaldirektören och chefen för vattenfallsverket uttalat sig för en placering i lönegraden C 6 (14 000 kronor). Med hänsyn till arten och omfattningen av driftchefernas arbetsuppgifter anse sig de sakkunniga böra tillstyrka en placering i enlighet med sistnämnda förslag. De sakkunniga förutsätta att härvid stadgandet i 57 § 4 mom. 4 punkten av löningsreglementet om avlöningsförstärkning åt den i Porjus stationerade driftchefen utgår, liksom ock att det tillfälliga lönetillägget till driftchefen i Västerås bortfaller.

Kraftverksdirektör. Vid statens vattenfallsverk finnas, såsom chefer för lokala kraftverksförvaltningar, 4 kraftverksdirektörer, vilka tillsättas medelst förordnande på viss tid samt avlönas med arvode och tantiem.

Arvodet utgör 10 000 kronor för år. Tantiemen utgår enligt beslut vid 1937 års riksdag å nettovinsten av rörelsen vid det kraftverk, som kraftverksdirektören förestår, med 0.5 procent av nämnda vinst, i den mån denna ej överstiger 1 miljon kronor, med 0.3 procent av den del av vinsten, som överstiger 1 miljon men ej 2 miljoner kronor, samt med 0.1 procent av den del av vinsten, som överstiger 2 miljoner kronor, dock att tantiem skall utgå med minst 2 500 kronor för år.

Beträffande direktörerna vid Norrländska kraftverken och Motala kraftverk har tantiemen icke och torde ej heller under den närmaste tiden komma att överstiga minimibeloppet. Enligt beslut av 1934 års riksdag erhåller emellertid direktören vid förstnämnda kraftverk ett tillfälligt lönetillägg av 3 000 kronor för år. Direktören vid Motala kraftverk åtnjuter ett årsarvode av likaledes 3 000 kronor i egenskap av verkställande direktör i Motala ströms kraftaktiebolag, vars aktier med få undantag ägas av staten.

Den vid 1937 års riksdag beslutade ändringen av bestämmelserna om tantiem trädde i kraft den 1 juli 1937. Direktörerna vid Trollhätte och Älvkarleby kraftverk, vilkas förordnanden utgingo med år 1937, erhöilo dock tantiem enligt förutvarande grunder året ut. Vid tillämpning av de nya grunderna skulle deras sammanlagda avlöningar för åren 1935—1937, fränsett dyrtidstillägg, ha uppgått till följande belopp:

	1935	1936	1937
vid Trollhätte kraftverk	21 353	21 486	21 847
» Älvkarleby »	20 135	19 636	19 572.

I skrivelse den 10 maj 1937 till Kungl. Maj:t har *vattenfallsstyrelsen* sammanfattat sina synpunkter rörande frågan om kraftverksdirektörernas löneställning sålunda.

Kraftverksdirektörernas arbetsuppgifter äro såväl tekniska och administrativa som även, och framför allt, av kommersiell natur. Den tekniska apparat, som varje kraftverksdirektör har att svara för, är stor och invecklad. På kraftverksdirektörerna och dem underställda distriktsingenjörer ankommer det att i första hand föra underhandlingar med kraftköpare, även större sådana; och jämväl i de fall, då dylika underhandlingar föras vidare hos styrelsen, kräves vederbörande kraftverksdirektörs aktiva medverkan i stor utsträckning.

Det förhåller sig ingalunda så, att vattenfallsverkets kraftförsäljning alltid kan ske efter fastställda taxor. Det är endast de mindre affärerna, som kunna behandlas på detta enkla sätt. De övriga kräva alla en individuell behandling under en i regel hård dragkamp mellan köpare och säljare. I regel framträder nämligen kraftköparen med anhållan om offert för jämförelse antingen med anbud från annan kraftleverantör eller med en egen kraftanläggning, baserad på vattenkraft, ånga eller olja. Ett vidlyftigt utrednings- och underhandlingsarbete följer, som kräver stor teknisk sakkunskap och affärsskicklighet. Härvid måste jämväl bedömas vilket kraftpris köparen, med hänsyn till kraftens avsedda användning, har möjlighet att betala. I allmänhet ha vattenfallsverkets representanter emot sig framstående och väl tränade affärsmän, som väpna sig med de skickligaste experter. Ofta kan det gälla fråga om kraft i betydande mängder till nya industrier, och i sådana fall kräves synnerlig erfarenhet och sakkunskap för att bedöma rätt.

De enskilda fallen röra sig ofta om högst betydande kraftkostnader per år. Ej sällan är det fråga om kraftpris av flera hundratusen kronor per år, och då varje uppgörelse avser åtskilliga år (10—20), gäller det ofta försäljningsaffärer med kapitalvärden av både en och tio miljoner kronor. Om statens intressen skola kunna på rätt sätt tillvaratagas vid dylika affärsunderhandlingar, så måste staten vid dem representeras av väl kvalificerade män, som kunna mäta sig med de enskilda underhandlarna i skicklighet.

En kraftverksdirektör måste alltså vara en man med goda tekniska och administrativa kvalifikationer samt framför allt en god affärsman. På kraftverksdirektörernas förmåga att följa aktuella och latenta kraftbehov, att samarbeta med kunderna och att avsätta kraft hänger i hög grad icke endast inkomsternas storlek utan jämväl hela rörelsens tillväxt och utveckling samt därmed möjligheten att åstadkomma låga kraftpris. De särskilda kvalifikationer, som sålunda måste fordras, inskränka valet av kraftverksdirektörer till en mycket trång krets av män, och om dem konkurrera såväl staten som de enskilda företagen, vilka sistnämnda därvid tillämpa en lönestandard, som ligger åtskilligt högre än standarden inom den statliga administrationen. Detta förhållande har bland annat resulterat i att under årens lopp åtskilliga av vattenfallsverkets affärsmässigt mest begåvade ingenjörskrafter övergått till enskild verksamhet.

Tack vare det hitillsvarande tantiemsystemet har det emellertid varit möjligt för styrelsen att behålla kraftverksdirektörerna i verkets tjänst utom i ett fall, där tantiemsystemet ej varit effektivt. Om nämnda lönesystem skall slopas, är det nödvändigt att i stället de fasta lönerna för kraftverksdirektörstjänsterna sättas så höga, att det framdeles även blir möjligt att förvärva och bibehålla personer med ovan angivna speciella förutsättningar.

För vinnande av detta ändamål måste enligt vattenfallsstyrelsens bestämda mening lönerna för dessa tjänstemän, vid avveckling av tantiemsystemet och dyrtidstilläggen, bestämmas till åtminstone följande belopp för år, nämligen för envar av direktörerna vid Trollhätte kraftverk och Älvkarleby kraftverk 21 000 kronor samt för envar av direktörerna vid Motala kraftverk

och Norrländska kraftverken 19.000 kronor. Styrelsen förutsätter därvid, att de nuvarande innehavarna av ifrågavarande befattningar vid Trollhätte och Älvkarleby kraftverk, såsom 1928 års lönekommitté föreslagit, genom en övergångsanordning med lämpligt avvägda personliga lönetillägg beredes kompensation för den genom tantiemsystemets slopande inträdda avlöningsminskningen. Därjämte förutsätter styrelsen beträffande direktören vid Motala kraftverk, att han skall vara skyldig att utan särskild ersättning fungera såsom verkställande direktör i Motala ströms kraftaktiebolag.

I förenämnda promemoria den 29 december 1938 har *generaldirektören och chefen för vattenfallsverket* föreslagit införande av befattningen kraftverksdirektör i lönegraderna C 10 (18 000 kronor) och C 12 (20 000 kronor).

De sakkunniga finna anledning att i detta sammanhang till en början omnämna, hurusom från vattenfallsstyrelsens sida med skärpa framhållits, att vid bestämmandet av löneställningen för åtskilliga befattningar vid vattenfallsverket finge tagas särskild hänsyn till konkurrensen med enskilda och kommunala företag om behövlig arbetskraft av erforderlig kvalitet.

Med de avgränsade möjligheter, som det statliga lönesystemet erbjöde, måste nämligen enligt styrelsens mening verket i allt fall bliva lidande på denna konkurrens, och det gällde sålunda att i möjligaste mån eliminera verkningarna härutinnan av detta lönesystem.

De sakkunniga vilja ingalunda bestrida möjligheten av sådana lägen, att statliga affärsföretag, och då närmast de utan monopolställning, kunna på grund av konkurrens med enskilda och kommunala företag få större eller mindre svårigheter i dylikt hänseende, särskilt då det gäller att vid verket fästa eller bibehålla personer med hög teknisk kompetens.

Att inom ramen för ett gemensamt avlöningsreglemente med där inrymda, för ett flertal statsorgan avsedda bestämmelser taga särskild hänsyn till dylika omständigheter, utöver vad enligt stadgandet i avlöningsreglementets 9 § är medgivet, synes emellertid knappast görligt, då ju utgångspunkten för lönesättningen måste vara att under beaktande av den bestämda lönenivån åstadkomma en med hänsyn till art och omfattning av de med befattningarna förenade arbetsuppgifterna såvitt möjligt rättvis avvägning av lönerna. Skulle emellertid i särskilda fall på grund av här antydda omständigheter sådana förhållanden uppstå, att statsnyttan icke bleve behörigen tillgodosedd, synes det uppenbart att därav påkallade åtgärder få vidtagas, åtgärder som emellertid icke kunna få uttryck i ett avlöningsreglemente med därtill hörande bestämmelser utan tvärtom böra erhålla en extra ordinär karaktär.

Vad angår kraftverksdirektörernas löneställning ha de sakkunniga vid överbägandet av detta spörsmål utgått från att det nuvarande tantiemsystemet skall avvecklas.

Av den lämnade redogörelsen framgår att en icke obetydlig löneskillnad förefinnes mellan å ena sidan direktörerna vid Motala kraftverk och Norrländska kraftverken samt å andra sidan direktörerna vid Älvkarleby och Trollhätte kraftverk. Den differentiering av befattningarna, som härav följer, bör enligt de sakkunnigas mening alltjämt bestå.

De sakkunniga.

I förenämnda promemoria har föreslagits lön åt direktörerna vid Trollhätte kraftverk och Älvkarleby kraftverk med 20 000 kronor och åt direktörerna vid Motala kraftverk och Norrländska kraftverken med 18 000 kronor. De sakkunniga, som, på sätt här ovan erinrats, ha att söka komma fram till en med avseende å befattningshavarnas inbördes ställning såvitt möjligt rättvis lönesättning, ha emellertid, med denna utgångspunkt och i betraktande av föreliggande begränsade möjligheter till jämkningar i löner av den storleksordning, varom här är fråga, funnit sig böra stanna vid att förorda inplacering i lönegraderna C 9 och C 11 eller alltså lönebelopp å respektive 17 000 och 19 000 kronor.

Med inräknande å ena sidan av dyrtidstillägg och i fråga om direktören vid Motala kraftverk samt Norrländska kraftverken därjämte av särskilt arvode respektive tillfälligt lönetillägg samt å andra sidan av rörligt tillägg innebära dessa lönelägen för direktörerna vid nämnda båda kraftverk en höjning med i runt tal 500 kronor, men för direktörerna vid Trollhätte kraftverk och Älvkarleby kraftverk en minskning med respektive cirka 3 800 och 1 500 kronor.

Vattenfallsstyrelsen har såsom en övergångsanordning föreslagit beredande av lämpligt avvägda personliga lönetillägg åt de två sistnämnda direktörerna till kompenserande av avlöningsminskningen. Ehuru det icke torde tillhöra de sakkunnigas uppdrag att ingå på detta spörsmål, vilja de sakkunniga likväl framhålla, att fog för en sådan åtgärd synes föreligga.

Överdirektör och souschef, överingenjör, driftdirektör, förrådschef och kanaldirektör. Enligt det i det föregående omförmälda, av särskilt tillkallade sakkunniga utarbetade *förslaget till omorganisation av vattenfallsstyrelsen* — här nedan kallat betänkandet — skall den högsta ledningen av statens vattenfallsverk alltjämt utgöras av en styrelse med verkets generaldirektör och chef såsom ordförande. I övrigt föreslås följande organisation av verkets ledning, nämligen

	Lönegrad
1 överdirektör och souschef	C 14
<i>Vattenbyggnadsbyrån:</i>	
1 överingenjör	C 10
<i>Elektrobyggnadsbyrån:</i>	
1 överingenjör	C 10
<i>Driftbyrån:</i>	
1 driftdirektör	C 7
<i>Juridiska byrån:</i>	
1 byråchef	A 30
<i>Kanslibyrån:</i>	
1 byråchef	A 30
<i>Kommersiella byrån:</i>	
1 byråchef	A 30
<i>Förrådsorganisationen:</i>	
1 förrådschef	C 5.

Därjämte skulle kanaldirektören i Trollhättan, vars befattning i betänkandet föreslås skola ändras till en förordnandetjänst i lönegraden C 5, jämte sin nuvarande uppgift ha att med byråchefs befogenhet handlägga och föredraga ärenden i styrelsen rörande Trollhätte kanal och verkets fastigheter i Göta älvs dalgång. Därvid förutsättes, att förvaltningen av Södertälje kanal överflyttas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

I betänkandet framhålles, att löneställningsfrågor icke prövats på annat sätt än i vad avsåge befattningarnas inplacering i den av 1936 års lönekommitté icke överarbetade tjänsteförteckning, som bifogats propositionen nr 263 till 1938 års riksdag. Avsikten hade alltså endast varit, att få fram det rätta förhållandet i lönehänseende mellan olika befattningar.

Såsom förut angivits komma de sakkunniga att yttra sig allenast rörande den del av betänkandet, som har avseende å lönesättningen. Fördenskull skall här i korthet återgivas vad betänkandet härutinnan innehåller.

I betänkandet förutsättes, att innehavaren av befattningen såsom överdirektör och souschef skall vara elektrotekniker av högsta kompetens, helst jämväl med goda ångtekniska insikter, samt tillika utrustad med höga kvalifikationer i kommersiellt och förvaltningsekonomiskt hänseende. De arbetsuppgifter, som skola ankomma på överdirektören och souschefen böra icke i detalj fastställas i styrelsens instruktion utan väsentligen få bliva beroende av generaldirektörens bestämmande. I ärenden av större betydelse bör överdirektören givetvis hänskjuta det slutliga avgörandet till generaldirektören. Mot vattenfallsstyrelsens förslag att överdirektören skall vara generaldirektörens ställföreträdare även beträffande ordförandeskapet i den kollegiala styrelsen, har i betänkandet icke framställts någon erinran. Därefter anföres följande beträffande frågan om den löneställning, som bör avses för överdirektören och souschefen.

I likhet med vattenfallsstyrelsen anse de sakkunniga, att med befattningen icke böra förenas löneförmåner i form av tantiem. Vattenfallsstyrelsen har förordat, att överdirektören och souschefen skulle i lönehänseende jämsställas med den på stat befintliga överdirektören och souschefen vid statens järnvägar. Med utgående från järnvägsstyrelsens utlåtande över 1928 års lönekommittés förslag har styrelsen hemställt, att överdirektören och souschefen erhåller en årslön av 25 000 kronor.

Utan att taga ställning till frågan om den lön, som kan finnas böra vara förenad med den för närvarande vakanthållna befattningen såsom överdirektör och souschef vid statens järnvägar, vilja de sakkunniga framhålla, att en jämförelsevis hög löneställning måste förenas med här ifrågavarande befattning, om den skall kunna besättas med en person, som uppfyller de nödvändiga höga kraven på kvalifikationer i såväl tekniskt som ekonomiskt hänseende. De sakkunniga vilja för sin del föreslå, att befattningen såsom överdirektör och souschef vid statens vattenfallsverk placeras i lönegrad C 14 i det av 1938 års riksdag beslutade nya avlöningsreglementet, vilken lönegrad innefattar en årslön av 24 000 kronor.

De sakkunniga vilja erinra, att denna löneställning innebär en avsevärd reduktion mot vad som under flera år utgått och för närvarande utgår till den nuvarande överdirektören. Framhållas må ock, att avlöningen till en överdirektör och souschef ingalunda innebär en ren merutgift utöver kostnaderna för en organisation utan en sådan befattningshavare, enär för senare fallet annan kvalificerad arbetskraft måste anlitas för de viktiga uppgifter, som skulle läggas på överdirektören och souschefen.

Såsom chefer för vattenbyggnads- och elektrobyggnadsbyråerna avses i betänkandet befattningshavare med överingenjörs tjänsteställning (lönegraden C 10, 18 000 kronor).

Vattenbyggnadsbyrån skall omfatta utrednings- och konstruktionsavdelningar för vatten- och byggnadstekniska anläggningar, en avdelning för turbin- och övriga maskintekniska anläggningar, en avdelning för betongteknik samt en avdelning för specialstatistik och tekniska berättelser. Under överingenjörens befäl skall därjämte stå arbetsledningarna vid de särskilda arbetsföretagen och den dem underställda personalen.

Elektrobyggnadsbyrån skall organiseras på sex kontor, nämligen utrednings- och upphandlingskontoret under ledning av förste byråingenjör (27 lönegraden), stationskonstruktionskontoren I och II, det ena likaledes under ledning av en förste byråingenjör och det andra under ledning av en icke-ordinarie förste byråingenjör, stationsmontagekontoret under ledning av en icke-ordinarie avdelningsingenjör (26 lönegraden), husbyggnadskontoret under ledning av en förste byråingenjör samt linjekontoret under ledning av en byrådirektör (28 lönegraden). Under byrån skall, liksom hittills under kraftverksbyråns anläggningsavdelning, sortera verkets impregneringsanstalt och provningsanstalt, och slutligen skall analogt med vad som gäller vid vattenbyggnadsbyrån under överingenjören lyda de lokala arbetsledningarna för anläggningsarbetena med den dem tillhörande tjänstemanna- och arbetarpersonalen.

Enligt betänkandet skall den nuvarande kraftverksbyråns driftavdelning utbrytas till en särskild byrå, driftbyrå, under ledning av en driftdirektör. I övrigt avses att vidtaga väsentligen den förändringen, att militärassistenten, vilken för närvarande är inordnad i driftavdelningens kansli, skall erhålla ett särskilt kontor, försvarskontoret, och viss förstärkning av arbetskrafterna. Driftbyrån skall sålunda omfatta en allmän avdelning under ledning av en byråingenjör (26 lönegraden), ett driftledningskontor under ledning av en förste driftsingenjör (27 lönegraden), ett kraftbalanskontor under ledning av en förste byråingenjör (27 lönegraden), försvarskontoret under ledning av militärassistenten samt undervisningsanstalten, vars föreståndare skulle vara byråingenjör.

I spetsen för driftbyrån skall stå en driftdirektör. Rörande dennes löneställning anföres i betänkandet följande.

Enligt vattenfallsstyrelsens förslag skulle denna befattning vara en förordnande-tjänst, förenad med ett arvode av 19 000 kronor. Detta arvodesförslag är, liksom andra av styrelsens löneförslag, grundat på de av 1928 års lönekommitté förordade löneplanerna. De sakkunniga ha, såsom förut framhållits, icke ansett sig böra pröva löneställningsfrågor på annat sätt än i vad avser befattningarnas inplacering i den av 1936 års lönekommitté ännu icke överarbetade tjänsteförteckningen, sådan densamma finnes fogad vid Kungl. Maj:ts proposition nr 263 till 1938 års riksdag. I nämnda förteckning är den nuvarande driftdirektörsbefattningen införd i lönegraden C 6. Enligt de sakkunnigas mening bör den nye driftdirektörstjänsten, sedd i förhållande till övriga byråföreståndartjänster, lämpligen hänföras till lönegraden C 7 (15 000 kronor).

I betänkandet förordas, att förrådsväsendet med vissa undantag ställes under befäl av en till styrelsen knuten förrådschef samt att förrådsorganisationen i övrigt gestaltas på i huvudsak följande sätt.

Kraftverksbyråns förrådskontor bildar ett särskilt kontor under förrådschefens ledning. Såsom förrådschefens närmaste man böra, på sätt vattenfallsstyrelsen tänkt sig, finnas en ordinarie byråingenjör i 26 lönegraden, en ordinarie sekreterare i 24 lönegraden och en ordinarie kontrollör i 21 lönegraden. Upphandlingsärendenas beredning torde i regel tillkomma sekreteraren men lär kunna i viss mån fördelas mellan byråingenjören och sekreteraren, då så befinnes lämpligt. På byråingenjören skulle främst ankomma handläggningen av ärenden rörande materialbestämmelser samt viss leveranskontroll, särskilt beträffande järn och andra metaller. Kontrollören skulle närmast handhava förrådskontrollen och inspektionen av förråden, sekreteraren förrådsbokföringen.

Under förrådschefens direkta befäl och ledning ställas de skilda huvudförråden, vilka därvid under honom skola, liksom för närvarande förestås av förrådsförvaltare eller bokhållare.

Efter samråd med vattenfallsstyrelsens chef förorda de sakkunniga därjämte, att även byggnadscentralförrådet, vilket för närvarande tillhör byggnadstekniska byrån, inordnas under förrådschefen. Detta förråd står under förvaltning av en icke-ordinarie byrådirektör, vilken därjämte tidigare i viss utsträckning anlitats såsom ledare av vissa vattenbyggnadstekniska arbeten och som vid den här förordade anordningen kan ersättas med en väsentligt billigare teknisk kraft. En överflyttning av byggnadscentralförrådet till förrådschefen lärer kunna medföra en i och för sig önskvärd ytterligare centralisation av verkets förrådsväsende.

Vad beträffar förrådschefens ställning i lönehänseende framhålles i betänkandet, att förrådsväsendet vid statens vattenfallsverk är av jämförelsevis begränsad omfattning men att handhavandet av detsamma kvalitativt sett ställer stora krav på dess föreståndare. Det synes lämpligast, att förrådschefen tillsättes genom förordnande för viss tid, förslagsvis sex år. På grund härav och med utgående från en jämförelse med de nuvarande löneställningarna för andra ledande befattningar inom verket föreslås, att förrådschefen placeras i lönegraden C 5 (13 000 kronor).

Beträffande omorganisationen av kanal- och fastighetsförvaltningen innebär det i betänkandet framlagda förslaget, att den nuvarande kanal- och fastighetsbyrån skall indragas. Förvaltningen av Trollhätte kanal och fastigheterna i Göta älvs dalgång skall självständigt omhändervas av kanaldirektören i Trollhättan med föredragningsskyldighet i styrelsen i förekommande fall och då med samma befogenhet som byråchef. Förvaltningen av Södertälje kanal anses lämpligen böra överföras till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som i utlåtande i ärendet den 5 februari 1938 uttalat, att något hinder enligt styrelsens mening icke föreligger för övertagande av förvaltningen av Södertälje kanal.

I betänkandet erinras, att vattenfallsstyrelsen föreslagit, att för kanaldirektören i Trollhättan, vilken skulle erhålla ökade arbetsuppgifter i samband med indragningen av kanal- och fastighetsbyrån och som för närvarande är placerad i 29 lönegraden, skulle inrättas en förordnandetjänst (arvode 15 000 kronor). Enligt betänkandet bör ett genomförande av den förordade omorganisationen åtföljas av en något förbättrad löneställning för kanaldirek-

tören, varvid en ställning såsom förordnad tjänsteman i lönegraden C 5 (13 000 kronor) förordas.

I ett vid omorganisationsförslaget fogat *särskilt yttrande av generaldirektören Granholm* avstyrkes inrättandet av en befattning såsom överdirektör och souschef. I anslutning därtill anför generaldirektören Granholm följande.

I betraktande av den kommersiella verksamhetens numera väl ganska dominerande betydelse inom statens kraftverksförvaltning vill jag gärna förutsätta att detta styrelsens byråorgan framför något av de andra skall komma att stå oförmedlat under verkschefen till hans förfogande och användande i hans dagliga gärning. Det synes mig desto mera naturligt att förutsätta detta, som till byråorganet i fråga skall höra förutom handläggningen av de kommersiellt så viktiga kraftförsäljningsärendena uti styrelsens instans även handläggningen av mängden viktiga ärenden avseende verkets samlade ekonomi, dess överblickande och ledning.

Statens vattenfallsverk intager en ledande ställning inom landets elektriska kraftindustri och den därtill hörande allmänna kraftmarknaden. Jag anser därför att höga krav måste ställas på verkschefens främsta hjälpkraft inom denna gren av hans ekonomiska förvaltningsverksamhet och att trygghet måste finnas för dess ständiga funktionsduglighet. Jag anser alltså, att som kommersiella byråns chef bör avses en befattningshavare anställd på förordnande, ej konstitutorial, och att han som sådan lämpligen bör vara placerad i det gemensamma avlöningsreglementet för statens affärsverk, så som den hos domänstyrelsen befintliga försäljningschefen. Denna placering avser lönegraden C 10 och byråchefen i fråga bör därvid lämpligen kunna benämnas överdirektör.

Med en sådan tjänste- och löneställning för kommersiella byråns chef bör man kunna förutsätta att han skall äga kvalifikationer också för uppgiften att — i nödig kännning med verkschefen och med arbetskrafterna på byråns kraftförsäljningsavdelning till sitt förfogande — föra sådana förhandlingar med större kraftkonsumenter, som enligt vattenfallsstyrelsens intentioner skulle ankomma på en bland annat därför i organisationen insatt överdirektör och souschef och vid vilka förhandlingar verkschefen i allmänhet skulle behöva träda fram direkt först i det avgörande skedet.

Över omorganisationsförslaget har *vattenfallsstyrelsen* avgivit utlåtande den 28 oktober 1938. Styrelsen har därvid, samtidigt som styrelsen understrukit den provisoriska karaktären av förslaget i fråga om löneställningarna för chefstjänstemännen, funnit anledning till erinran beträffande de ifrågasatta lönegradsplaceringarna av driftdirektören, förrådschefen och kanal-direktören, då de icke vore tillfredsställande ens såsom provisorier. Styrelsen anför följande.

När befattningen såsom *driftdirektör* inrättades år 1932 såsom förordnandetjänst, fastställdes för densamma ett arvode, som med 1 060 kronor översteg slutlönen för konstituerad byråchef. Om driftdirektören placeras i lönegraden C 7, skulle hans lön komma att med 1 500 kronor överstiga slutlönen för byråchef enligt det nya avlöningsreglementet. Den relativa löneförbättringen för driftdirektören, i förhållande till byråchef, skulle sålunda utgöra endast 440 kronor. Detta måste anses vara ett alltför obetydligt belopp, om man tager i betraktande dels den avsevärda utveckling, som kraftverksbyråns driftavdelning (den blivande driftbyrån) sedan år 1932 undergått med avseende å arbetsuppgifter, betydelse och storlek dels den mera självständiga och ansvarsfulla ställning, som driftdirektören skulle erhålla genom omorganisationen. Enligt styrelsens mening bör därför driftdirektörstjänsten,

sedd i förhållande till övriga byråföreståndartjänster, hänföras till lönegraden C 8 (16 000 kronor).

Den föreslagna förordnandetjänsten såsom *förrådschef* är avsedd att ersätta den nuvarande byrådirektörstjänsten vid kraftverksbyråns förrådskontor. Om förrådschefen placeras i lönegraden C 5, skulle hans lön komma att överstiga slutlönen för byrådirektör med endast 505 kronor. Detta belopp är tydligen alldeles otillräckligt enbart såsom kompensation för befatningens förändring från konstituerad till förordnandetjänst och lämnar således ej någon ersättning för den genom omorganisationen föranledda ökningen i det arbete och det ansvar, som äro förenade med ifrågavarande befatning. Även om man utgår från att förrådschefstjänsten vore jämförlig med byrådirektörstjänst, vilken värdering av den förstnämnda tjänsten styrelsen anser vara i lägsta laget, bör på grund av det ovan anförda förrådschefstjänsten hänföras till lönegraden C 6 (14 000 kronor).

Vidare bör enligt styrelsens mening förrådschefen lämpligen kallas förrådsdirektör i analogi med exempelvis driftdirektör och kanaldirektör. Benämningen förrådschef för snarast tanken på en föreståndare för ett lokalt förråd.

Beträffande befatningen såsom *kanaldirektör*, vilken befatning föreslagits skola förändras från konstituerad till förordnandetjänst, har i betänkanDET uttalats, att ett genomförande av den förordade omorganisationen (med indragning av kanal- och fastighetsbyrån) torde böra åtföljas av en något förbättrad löneställning för kanaldirektören. Den föreslagna placeringen av kanaldirektören i lönegraden C 5 innebär, att hans lön såsom förordnad tjänsteman skulle komma att överstiga slutlönen för konstituerad kanaldirektör (å D-ort) med 1,135 kronor. Detta belopp är icke mera än vad som möjligen kan anses utgöra skälig kompensation för befatningens förändring till förordnandetjänst. För att kanaldirektören realiter skall komma i åtnjutande av en förbättrad löneställning, bör ifrågavarande befatning därför hänföras till lönegraden C 6 (14 000 kronor).

Det i förenämnda särskilda yttrande framförda förslaget har av vattenfallsstyrelsen bestämt avstyrkts.

I förenämnda promemoria den 29 december 1938 har *generaldirektören och chefen för vattenfallsverket* bestämt hävdadt, att överingenjör bör placeras lägst i lönegraden C 11 (19 000 kronor).

Vad angår lönesättningen för överdirektören synes visserligen en placering av nämnda befatningshavare i lönegraden C 14 (24 000 kronor) icke i och för sig med hänsyn till dennes arbetsuppgifter och ansvar böra giva anledning till erinran. För de sakkunniga har det emellertid också i detta fall gällt att komma fram till ett löneläge, som även i relation till vad de sakkunniga i övrigt kunnat föreslå inom C-planen får anses riktigt avvägt. Därvid har det för de sakkunniga icke varit möjligt att förorda högre placering än den som befatningshavarens hänförande till lönegraden C 13 (22 000 kronor) innebär.

Beträffande byråchefernas löneställning hänvisas till vad därom anförts under avdelningen för gemensamma frågor.

De i omorganisationsbetänkanDET i övrigt ifrågasatta löneförmånerna för här berörda befatningshavare synas lämpligt avvägda även i förhållande till vad de sakkunniga kunna föreslå beträffande andra befatningar å C-planen. Mot de föreslagna tjänstebenämningarna ha de sakkunniga icke något att invända.

De sakkunniga.

Sammanfattning. Vid bifall till de sakkunnigas under förevarande avdelning framförda förslag skulle, fränsett byråchefs- och förste byrådirektörstjänsterna, följande ändringar vidtagas i tjänsteförteckningen, nämligen i

lönegraden A 6: införande av trafikbiträde,

lönegraden A 7: utbyte av kanslibiträde mot förste kontorsbiträde och införande av bilförare,

lönegraden A 8: uteslutning av montör och införande av reparatör,

lönegraden A 10: angivande att muddermästare uppförts å övergångsstat,

lönegraden A 11: utbyte av kansliskrivare och kopist mot kontorsskrivare,

lönegraden A 12: utbyte av förste kansliskrivare och kassör mot kontorsskrivare samt införande av förste maskinist och linjemästare,

lönegraden A 14: utbyte av reparations- och verkstadsmästare mot verk-mästare samt införande av linjemästare,

lönegraden A 16: införande av stationsmästare,

lönegraden A 17: införande av ingenjör,

lönegraden A 18: införande av driftverkmästare och förste bokhållare,

lönegraden A 21: uteslutning av kanalinspektör av klass 1 och utbyte av förste kassör mot kassör,

lönegraden A 22: införande av kanalinspektör av klass 1,

lönegraden A 24: införande av förste revisor och ingenjör,

lönegraden A 27: införande av jägmästare,

lönegraden A 28: uteslutning av driftchef,

lönegraden A 29: uteslutning av kanaldirektör,

lönegraden C 5: införande av förrådschef och kanaldirektör,

lönegraden C 6: uteslutning av driftdirektör och införande av driftchef,

lönegraden C 7: införande av driftdirektör,

lönegraden C 9: införande av kraftverksdirektör,

lönegraden C 11: införande av kraftverksdirektör,

lönegraden C 13: införande av överdirektör och souschef.

Beträffande byråchefs- och förste byrådirektörstjänsternas löneplacering hänvisa de sakkunniga till de principförslag, som framlagts i det föregående under avdelningen för gemensamma frågor.

Domänverket.

Förste kontorsbiträde. I enlighet med vad under avdelningen för gemensamma frågor anförts beträffande tjänstebestämmelser få de sakkunniga hemställa, att tjänstetiteln kanslibitråde i 7 lönegraden utbytes mot förste kontorsbiträde.

Kontorist. I skrivelse till de sakkunniga den 22 oktober 1938 har domänstyrelsen hemställt om införande i 9 lönegraden av en kanslibitrådesbefattning, avsedd för vissa inom styrelsen för närvarande tjänstgörande extra ordinarie kanslibiträden i nämnda lönegrad.

Vad sålunda föreslagits föranleder icke annan erinran från de sakkunnigas sida, än att den nya befattningen i enlighet med vad i nyss åberopade sammanhang anförts beträffande tjänstebestämmelser bör upptagas under titeln kontorist.

Kontorsskrivare. De sakkunniga ha till bedömande förehåft förslag om införande vid domänverket av kassörsbefattningar i 12 och 14 lönegraderna. Befattningarna i fråga äro i första hand avsedda för revirförvaltningarna, men förslaget upptager även en kassörsbefattning för domänstyrelsen.

Vad angår revirförvaltningarna må framhållas, att det expeditjonsarbete, som medföljer revirskötseln, intill tiden omkring år 1910 i allmänhet icke var av större omfattning, än att jägmästaren, ensam eller med hjälp av å reviret anställd personal, själv kunde utföra detsamma. Den följande tiden utmärktes av en fortskridande ökning av skogsvårdande arbeten av skilda slag, samtidigt som virkesförädlings- och försäljningsverksamheten å reviren starkt utvecklades bland annat därigenom, att revirförvaltningarna i allt större omfattning själva började bedriva avverkningar samt att den för kronans virkesförsäljningar förut mera allmänt tillämpade auktionsförsäljningen allt mera fick vika för friare försäljningsmetoder, såsom försäljning efter infordrande av anbud och försäljning under hand. Dessa omständigheter jämte införandet av nya bestämmelser rörande bokföring och redovisning ha medfört en väsentlig ökning av expeditjonsarbetet, var till även bidragit, att domänverket åren 1918 och 1925 övertog vissa arbetsuppgifter från länsstyrelserna, så att all uppbörd och utbetalning av avlöningar för statens skogsförvaltning, vilka tidigare i viss omfattning handhafs av länsstyrelserna, från den 1 juli 1925 omhändertagits av domänverket.

Kostnaderna för skrivhjälp, som till en början bestritts av jägmästarna själva, övertogs som en följd av nyss angivna utveckling av domänverket. Till en början anvisades av domänstyrelsen vissa, efter de särskilda revirens behov avvägda belopp, vilka av jägmästarna disponerades på lämpligt sätt. Så småningom uppstod å allt flera revir ständigt behov av skrivbiträde, varför fasta biträden antogs. Frågan var emellertid därmed blott provisoriskt ordnad. De olika revirexpeditionerna ställde nämligen högst skiftande krav på biträdenas kvalifikationer och domänstyrelsen upptog därför ärendet till behandling i sitt betänkande den 5 juli 1933 angående domänverkets organisation.

I nämnda betänkande har domänstyrelsen sammanfattat de arbetsuppgifter, som åligga den å revirexpeditionerna anställda arbetskraften, samt de kvalifikationer, som fordras av nämnda personal, sålunda.

Expeditionsbiträdet har i allmänhet att handha diarieföring av inkommande och utgående skrivelser, förande av expeditionens liggare och förteckningar samt utgifts- och inkomstjournal, uppsättande och renskrivning av rapporter, renskrivning av jägmästarens beslut, förslag och yttranden samt övriga skrivelser ävensom kontrakt och avtal rörande upplåtelse eller försäljning, syneinstrument m. m., granskning av kronojägarnas rapporter och redovisningar samt utskrift av uppbördssedlar och kvittenser.

Åt högre kvalificerade expeditionsbiträden kan jägmästaren på sitt ansvar i viss omfattning uppdraga att verkställa utbetalningar och uppbära medel. Biträdet anlitas därjämte stundom för skötseln av revirets förråd av inventarier, redskap och materialier och ombesörjer distribution inom reviret av materialier och förbrukningsartiklar.

I främsta rummet fordras av den, som skall utföra ovanstående arbeten, färdighet i maskinskrivning och förmåga att föra en enklare redovisning samt i allmänhet fallenhet för kontorsarbete. Biträdet bör jämväl kunna efter muntlig anvisning uppsätta enklare skrivelser. Därutöver kräves å många revir, att biträdet även äger förutsättningar för ett mera självständigt arbete, såsom handhavande av all kassa- och virkesbokföring och den särskilda sågverksbokföring, som åligger revir med industriell förädlingsverksamhet. Kunskap och färdighet i skogs- och virkestekniska ämnen är givetvis av stort värde och underlättar arbetet väsentligt. Överhuvud taget är biträdesanställningen av den art, att särskilda kvalifikationer hos biträdet oftast kunna av en omdömesgill revirförvaltare på lämpligt sätt utnyttjas för lättnader i hans expeditionsarbete.

Omorganisationsförslaget utmynnade i förevarande hänseende i en hemställan om inrättandet å de revir, som för expeditionsarbetet krävde mera fast anställd, särskilt kvalificerad arbetskraft — ungefärligen motsvarande reviren av klass 1 — av ordinarie befattningar såsom kassör i 11 lönegraden. Styrelsens förslag bifölls av 1934 års riksdag.

I instruktionen för domänverket angivas kompetensfordringarna för ifrågavarande kassörsbefattning till avlagd realexamen, avgångsexamen från handelsgymnasium, avgångsexamen medförande normalskolekompetens från högre läroanstalt för flickor eller eljest förvärvade därmed jämförliga kvalifikationer. Enligt instruktionen åligger det kassör att omhänderha revirets kontanta kassa samt att på jägmästares uppdrag verkställa uppbörd och utbetalningar, därvid han är ansvarig för i tjänsten omhänderhavda

medel. Det åligger vidare kassören att handha revirets bokföring samt i övrigt biträda vid alla å revirexpeditionen förekommande göromål.

Å revirexpeditionerna finnas 1 extra ordinarie kassör i 14 lönegraden, 5 ordinarie kassörer i 11 lönegraden och 3 extra ordinarie kassörer i sistnämnda lönegrad.

I sin förutnämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *domänstyrelsen* påpekat, att arbetsbördan för kassörerna är mycket olika. Beträffande kassörsbefattningen i 14 lönegraden har styrelsen sålunda framhållit, att denna är förenad med uppdrag att verkställa den lokala försäljningen av sågverksprodukter, vilka försäljningar äro av icke obetydlig omfattning. För att ernå en rättvis avvägning av lönerna är det därför enligt styrelsen nödvändigt att uppföra kassörsbefattningar i olika lönegrader. Med hänsyn till kassörernas åligganden anser styrelsen, att dylika befattningar böra finnas i 11, 12 och 14 lönegraderna.

Den förut omförmälda kassörsbefattningen vid *domänstyrelsen* är placerad i 11 lönegraden, men innehavaren av befattningen har förordnats till extra ordinarie kassör i 14 lönegraden. Beträffande kompetensfordringarna för ifrågavarande kassör gälla samma bestämmelser, som nyss återgivits i fråga om revirkassör.

Enligt arbetsordningen för *domänstyrelsen* åligger det styrelsens kassör, som förestår kassakontoret, bland annat att mottaga till *domänstyrelsen* inkommande penningmedel, att utbetala avlönings- och pensionsmedel till den personal, som genom styrelsen uppbär avlöning eller pension, att verkställa de utbetalningar i övrigt, som av *domänstyrelsen* bestämmas, att låta föra inkomst- och utgiftsjournaler samt inkomst- och utgiftsböcker, att senast en vecka efter varje månads utgång avlämna kassarapport för föregående månad, att kontrollera rekvirerade kassaförstärkningar mot beviljade anslag, att redovisa införselmedel, som innehållas hos *domänstyrelsen*, att redovisa belopp, som innehållas för statens intressekontors räkning, att föra förteckning över lån för inköp av motorfordon samt i god tid före varje förfallodag meddela låntagaren om belopp, som förfaller till betalning, att före den 15 februari varje år till vederbörande taxeringsmyndigheter insända uppgifter till ledning vid anställningshavares taxering till inkomst samt att förvara den kontanta kassan i särskilt kassaskåp, försett med dubbla lås, vartill *domänkamreraren* och kassören skola inneha respektive nycklar.

I sin skrivelse den 22 oktober 1938 har *domänstyrelsen* föreslagit uppflyttning till 14 lönegraden av ifrågavarande befattning samt i samband därmed borttagande av nu utgående felräkningspenningar å 400 kronor för år.

De sakkunniga äro ense med *domänstyrelsen* därom, att befattningar böra inrymmas i tjänsteförteckningen för den personal, som vid *domänverket* utför de göromål, varom här är fråga. Den av styrelsen föreslagna placeringen, enligt vilken dylika befattningar skola finnas i 11, 12 och 14 lönegraderna, föranleder ej heller någon erinran från de sakkunnigas sida.

De sakkunniga.

Allenast beträffande befattningarnas benämning vilja de sakkunniga förorda viss jämkning.

I det föregående ha de sakkunniga föreslagit en enhetlig titelserie för kontorsbefattningar. Denna enhetliga serie förutsätter bland annat, att någon kassörstitel icke skall förekomma under 14 lönegraden. Den nuvarande kassörstiteln i 11 lönegraden bör alltså utbytas mot benämningen kontorskrivare. Samma benämning bör jämväl avses för de av styrelsen i 12 lönegraden föreslagna kassörsbefattningarna. I 14 lönegraden åter bör i enlighet med vad styrelsen föreslagit upptagas en kassörsbefattning.

Slutligen må i detta sammanhang påpekas, att under titeln kontorsskrivare bör inrymmas den nu i 11 lönegraden befintliga kansliskrivarebefattningen.

Kronojägare. Kronoskogarna äro uppdelade på förvaltningsenheter, revir, vilka grupperats i ett antal distrikt. Förvaltaren av reviret, jägmästaren, som är det verkställande lokala organet, har under sig ett antal kronojägare, vilka förestå var sin bevakningstrakt. Namnet bevakningstrakt är egentligen en kvarleva från den tid, då arbetet i huvudsak omfattade tillsyn på skogarna för beivrande av först olaga jakt och sedermera även virkesstöld. Numera inlägges i begreppet bevakning, såsom nedan närmare angives, alla åtgärder, som avse att tillvarataga kronans intressen inom respektive områden.

Enligt instruktionen för domänverket skall kronojägare ha genomgått lärokurs vid statens skogsskola eller eljest visat sig för sådan befattning lämplig. Sedan en längre tid tillbaka har dock den dispensmöjlighet, de sista orden angiva, icke kommit till användning. För inträde vid skogsskola fordras läkarbetyg, innefattande ungefär samma fordringar som för fast anställning vid armén, tjänste- eller arbetsbetyg, omfattande minst två års praktik enligt fastställd plan, samt betyg från genomgången två månaders kolarskola. Inträdet föregås dessutom av tre dagars teoretiska och praktiska prov. Skogsskola är ettårig och eleverna få, fränsett ett var och en av dem tilldelat mindre stipendium, själva bekosta utbildningen.

Efter genomgången skogsskola förflyter i regel ett eller flera år i praktisk verksamhet före anställningen såsom extra kronojägare.

Kronojägarer åligganden finnas angivna dels i instruktionen för domänverket, dels ock i de av domänstyrelsen utfärdade reglementariska föreskrifterna. Av instruktionen inhämtas bland annat, att kronojägare inom bevakningstrakten skall handha den närmaste uppsikten över till densamma hörande egendom samt enligt jägmästarens bestämmande utöva ledningen av förekommande arbeten. Kronojägare ansvarar för den inom bevakningstrakten förekommande utlämningen av skogsprodukter m. m. samt för i tjänsten omhändertagna medel, därest han av jägmästaren ålägges att verkställa utbetalningar och mottaga uppbörd. Därjämte stadgas skyldighet att i vissa fall tjänstgöra utom bevakningstrakten.

Av dessa föreskrifter framgår, att kronojägaren i första rummet är förman för skogsarbeten, men att han därjämte tillagts uppgifter, som ligga utanför

en vanlig arbetsledares befogenheter. Den väsentliga orsaken härtill är arbetsplatsernas stora geografiska spridning, som försvårar en stark central ledning av arbetena. Bland de uppgifter, som, utöver vad som gemenligen åligger en arbetsledare, tillagts en kronojägare, har domänstyrelsen särskilt framhållit följande.

Där skogen har fasta arbetare (arrendatorer, torpare, skogsarbetare, som hyra bostad av revirförvaltningen), blir frågan om anställning av arbetare i regel revirförvaltningens sak. Kronojägaren anskaffar däremot ofta lösarbetare (körare, hug-gare). Under alla förhållanden bör disposition av tillgängliga arbetare för de arbeten, revirförvaltningen beordrat, i allmänhet ankomma på kronojägaren. Förhållandena kunna ställa sig något annorlunda om kollektivavtal är upprättat.

Beträffande utlämning av virke (även grus, sten och annat, som avyttras från fastighet) till köpare eller för husbehov arbetar kronojägaren ganska självständigt och måste själv bära ansvaret för vad som sker. Uppgiften för honom i direkt kontakt med tjänstemän och förmän i andra företag, arrendatorer m. fl., gentemot vilka han ofta har att personligen tillvarata förvaltningens intressen. Stora krav på skogsteknisk kunnsighet, omutlighet, rättvisa och omdöme ställas därför på kronojägaren.

Inom de flesta revirförvaltningar betros kronojägarna att försälja virke, oftast i mindre kvantiteter och till fastställda priser.

Av det ovan nämnda framgår att kronojägarna måste i större utsträckning än en arbetsledare i gemen handha penningmedel, vanligen i form av en ganska omfattande förskottsredovisning för revirförvaltaren.

Det äldsta av kronojägarnas göromål, bevakningen, är närmast att betrakta som en tjänstemannauppgift. Denna del av arbetet har, såvitt därmed avses beivrande av olagligheter och intrång m. m., numera undanträngts av större uppgifter. Men bevakningen kan också fattas i en vidare betydelse. Den innebär enligt en modernare syn iakttagelse av sådant som kan vara av betydelse för förvaltningen, nämligen de skilda beståndens huggningsbehov, diknings- och utdrivningsförhållanden, behov av nya vägar, erfarenhet av prissättning och kostnader, tillfällen till försäljning av produkter, som kronojägaren genom sin personliga närvaro på en plats kan snappa upp, byggnadsfrågor m. m. Kronojägaren kan genom sitt dagliga arbete på den ej alltför vidsträckt bevakningstrakten förskaffa sig en ingående kännedom om skogarna med deras bofasta arbetare och även om skogarnas grannskap. Han skall delgiva sin förvaltning alla sådana lokala nyheter från trakten, som böra föranleda åtgärder av ledningen eller sätter denna i stånd att bedöma förvaltningsfrågorna.

Har en kronojägare genom sin tjänstutövning tillvunnit sig sin förmäns förtroende, anlitas han många gånger för att representera reviret vid förrättningar av olika slag, såsom vid laga syn, lantmåteriförrättning, vägförrättning, hägnadsdelning m. m.

Kronojägarna äro placerade i 9 lönegraden. Den första anställningen i verket sker såsom extra kronojägare i 5 lönegraden. Efter omkring 4 års effektiv tjänstgöringstid — i vissa fall omfattande rätt avsevärt mycket längre anställningstid, enär kontinuerliga förordnanden icke alltid kunna erhållas — antages kronojägaren till extra ordinarie tjänsteman i 7 lönegraden. Ordinarie tjänst, som samtidigt är sluttjänst, vinnes vid omkring 41 års ålder.

I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *domänstyrelsen* be-träffande kronojägarnas löneställning framhållit följande.

Vid förhandlingar, som ägt rum mellan styrelsen och Sveriges kronojägarförbund, hade förbundet yrkat, att samtliga kronojägartjänster skulle uppflyttas till 12 lönegraden samt dessutom att de kronojägare, som tillhörde revir av klass 1 och 2, måtte erhålla särskilda lönetillägg.

Styrelsen hade strävat efter att få bevakningstrakterna så avpassade, att de skulle bli likvärdiga i fråga om arbetsuppgifternas omfattning. Givet vore emellertid att särskilda omständigheter kunde nödvändiggöra avsteg från nämnda principer. I sådant avseende kunde nämnas de olika geografiska betingelserna inom skilda bevakningstrakter, t. ex. skogarnas mer eller mindre spridda belägenhet, liksom också det förhållandet, att virket inom vissa bevakningstrakter nästan uteslutande för-sålades under det att å andra bevakningstrakter virket i stor utsträckning upphögges och förädlades genom domänverkets försorg. Med hänvisning till kronojägarförbundets förslag om särskilda lönetillägg ville styrelsen framhålla, att det icke förhölle sig så, att de mest arbetskrävande bevakningstrakterna alltid tillhörde de revir (av klass 1 och 2), som vore förenade med särskilda lönetillägg åt revirförvaltarna. Till belysande härav vore det tillräckligt framhålla, att orsaken till att ett revir hänförts till högsta klassen kunde vara, att inom reviret funnes en såganläggning, som gjorde att särskilda kvalifikationer ställdes å revirförvaltaren, under det att arbetet för kronojägarna å reviret icke påverkades av sågverksrörelsen.

Styrelsen hade emellertid också kommit till den uppfattningen att det vore skäligt och rättvist att de kronojägare, som tjänstgjorde i mera krävande bevakningstrakter, bereddes en bättre löneställning än övriga kronojägare. Styrelsen hölle dock före att detta icke borde ske genom särskilda lönetillägg såsom för vissa jägmästare utan genom att kronojägarbefattningarna med utgångspunkt från bevakningstrakternas arbetskrävande beskaffenhet placerades i olika lönegrader. Beträffande bevakningstrakterna borde nämligen bemärkas, att mer eller mindre tillfälliga förhållanden icke påverkade arbetsintensiteten på samma sätt som för reviren i deras helhet, där t. ex. nedläggning av sågverksrörelse kunde medföra att särskilt lönetillägg icke vidare borde utgå till revirförvaltaren, under det att kronojägarnas arbetsuppgifter kunde kvarstå oberoende av detta förhållande.

Därjämte ville styrelsen framhålla den stora betydelse av införandet av kronojägartjänster i flera grader, som låge däri, att möjlighet för kronojägarkåren bereddes till vinnande av befordran.

Styrelsen vore icke beredd att i detta sammanhang ange hur många kronojägartjänster, som borde uppföras i den högre lönegraden. Detta vore heller knappast erforderligt med hänsyn till direktiven för utredningen.

Styrelsen kunde givetvis icke i samma utsträckning som de sakkunniga äga en ingående uppfattning om lönegradsplaceringen för jämförbara befattningar inom olika affärsverk. Vid en jämförelse hade det emellertid synts styrelsen framgå, att kronojägarbefattningen vore lägre placerad än vissa befattningar, med vilka den vad arbetsuppgifterna och utbildning beträffade finge anses fullt likvärdig.

Under återopande av det anförda hemställer styrelsen, att kronojägartjänsterna alltefter bevakningstrakternas arbetskrävande beskaffenhet måtte hänföras till 9, 10 eller 12 lönegraderna.

Vidare har *Sveriges kronojägarförbund* i skrivelse den 22 november 1938 till de sakkunniga, under framhållande av att kronojägarnas lönegradsplacering blivit för låg redan vid 1920 års löne reglering, anført följande.

Sedan dess hade kronojägarna tillagts ökad befogenhet i flera avseende samt en vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet även utanför de egna tjänstgöringsområdena. Den nyligen genomförda omorganisationen av domänverket hade också medfört större intensitet i driften, ökad virkesförädling i verkets egen regi med större arbetsstyrkor, mera omfattande förskottsredovisningar och en mycket betydande utsväll-

ning av kronojägarnas skyldighet att verkställa och redovisa uppbörd. Jägmästarna lämnade också numera kronojägarna mera kvalificerade uppdrag än förut, varjämte omläggningen av skogsbokföringen och införandet av kollektivavtal med verkets arbetare ökat kronojägarnas arbete såväl kvantitativt som kvalitativt, vilket i sin tur framtvingat kvälls- och söndagsarbete i stor utsträckning.

Genom den lägre skogsundervisningens omorganisation hade även kompetensfordringarna skärpts för kronojägarpersonalen, vartill komme att all utbildning måste bekostas av eleverna själva. Befodringsåldern för vinnande av ordinarie tjänst, som tillika vore sluttjänst, vore också, liksom kårens medelålder, synnerligen hög.

Den ändrade löneställningen för statens skogsarbetare, som liksom verkets chaufförer i vissa fall vore tillförsäkrade en högre avlöning än extra kronojägare, borde också vara ett starkt motiv att ej längre undanhålla kronojägarna den löneplacering, vartill tjänsten berättigade. För denna stegring av arbetslönerna hade statsmakterna visat förståelse. Även vid senare löne regleringar hade hänsyn tagits till lönenivåns förskjutning. En manlig småskollärare vore sålunda nu placerad i en löneställning, som låge cirka tre löneklasser högre än ordinarie kronojägares, trots att läraren erhöle den ordinarie tjänsten i regel före uppnådda 25 år. En jämförelse med likvärdiga tjänstemän vid statens andra affärsverk gäve vid handen att kronojägarna närmast vore att jämföra med förste banmästare vid statens järnvägar och med linjeförmän vid telegrafverket, ehuru kronojägarna, som själva finge bekosta sin utbildning, med hänsyn därtill borde ha en bättre löneställning. Därutöver borde kronojägarna i de revir, där jägmästarna hade särskilda lönetillägg, beredas motsvarande tillägg å sin avlöning.

Gentemot vad domänstyrelsen i sin förutnämnda skrivelse till de sakkunniga framhållit ville förbundet anföra, att styrelsens förslag syntes förutsätta ett kvarblivande i 9 lönegraden av det stora flertalet kronojägare, trots domänstyrelsens bekräftelse, att denna placering vore för låg jämfört med andra ifråga om arbetsuppgifter och utbildning likvärdiga befattningar. Den befodringsmöjlighet, domänstyrelsens förslag avsåge att skapa, vore också av ringa betydelse på grund av den höga befodringsåldern till första ordinarie tjänst.

Förbundet hemställer alltså, att kronojägarbefattningarna måtte inplaceras i 12 lönegraden med särskilda lönetillägg därutöver för kronojägare i svårskötta bevakningstrakter.

Vad i förevarande hänseende förekommit giver enligt de sakkunnigas mening vid handen, att lönesättningen för kronojägarna icke är i allt tillfredsställande. Att helt lösgöra denna grupp från 9 lönegraden, där den nu är inplacerad, anse sig visserligen de sakkunniga icke kunna tillstyrka, men finna däremot desto större fog föreligga för en gradering av tjänsterna efter svårighetsgrad. En dylik differentiering har också föreslagits såväl av domänstyrelsen som personalorganisationen. Därvid har styrelsen ifrågasatt en inplacering i olika lönegrader, under det att från personalhåll påyrkats — förutom generell höjning i lönegrad — tilldelande av särskilda lönetillägg.

De sakkunniga, som ej funnit anledning till erinran mot vad domänstyrelsen anfört och föreslagit, anse alltså, att kronojägarbefattningar böra i tjänsteförteckningen upptagas, förutom i 9 lönegraden, jämväl i 10 och 12 lönegraderna.

Biträdande jägmästare. Genom beslut vid 1918 års riksdag inrättades för första gången en ordinarie assistentbefattning vid domänverket, näm-

De sakkunniga.

ligen den intill verkets senaste omorganisation förefintliga tjänsten som överjägmästarassistent. Övriga grupper av assistenter, bland annat den största, nämligen revirassistentgruppen, fingo däremot kvarstå såsom icke-ordinarie.

Allteftersom tiden gick och svårigheterna stego att kunna bereda den stora massan av assistenter ordinarie anställning vid rimlig ålder samtidigt som domänstyrelsens tvivelsmål ökades i fråga om lämpligheten av att samtliga assistenter, såsom förut ansetts tämligen självklart, i sinom tid befordrades till revirförvaltare, framstod kravet på inrättandet av en ordinarie assistentbefattning, omfattande alla assistentgrupperna, såsom alltmera oavvisligt. I samband med domänverkets omorganisation år 1934 föreslog domänstyrelsen därför åtgärder i antydd riktning. Ur styrelsens motivering för förslaget må följande anföras.

Enligt den nuvarande organisationen för domänverket kan ordinarie anställning vid skogsstaten tillkomma jägmästarpersonalen först vid befordran till överjägmästarassistent, skogstaxator, skogsskoleföreståndare eller jägmästare. På grund av det förhållande, som råder mellan antalet av de för jägmästarpersonalen avsedda ordinarie befattningarna och det totala antalet tjänstemän, som tillhöra ifrågakommande personalgrupp, ävensom den onormala åldersfördelningen bland nämnda personal, sker sedan en del år befordran till ordinarie tjänst i fråga om samma personal först vid jämförelsevis hög ålder. Styrelsen har vid utarbetandet av förevarande organisationsförslag för domänverket sökt åstadkomma en förbättring härvidlag genom att eftersträva en sådan avvägning av proportionen mellan enmans- och tvåmansrevir, att antalet revirassistenter icke skall bli större, än att befordran till revirförvaltare vid normal åldersfördelning i allmänhet skall kunna vinnas vid en ålder av omkring 40 år. Då organisationen av reviren emellertid i huvudsak måste bestämmas av andra omständigheter än en lämplig ålder för befordran till ordinarie anställning, har icke heller denna sänkning av befordringsåldern, som enligt styrelsens mening i och för sig icke är tillräcklig, kunnat åstadkommas.

Styrelsen anser på grund härav erforderligt, att en ordinarie anställningsform inrättas för assistenter, vilka tjänstgöra som revirassistenter, underlärare eller assistenter hos tjänstemän.

Emedan någon ordinarie anställningsform för revirassistenter hittills icke funnits, har i regel varje assistent så småningom vunnit befordran till revirförvaltartjänst. Då det emellertid kan inträffa, att även en samvetsgrann och i övrigt duglig assistent kan vara mindre lämpad för självständig förvaltning, måste det anses ur verkets synpunkt fördelaktigt, att assistenternas anställningsform är sådan, att tjänstemännens och deras familjers framtida försörjning icke är beroende av befordran till de mera krävande och ekonomiskt ansvarsfulla jägmästartjänsterna.

De krav, som numera ställas på en revirförvaltare, äro så stora, att det icke torde utan vidare kunna förutsättas, att alla i assistentställning tjänstgörande jägmästare i verket äro skickade att handha dylika sysslor. Sannolikt skola en del assistenter visa sig ha mindre fallenhet för den självständiga och fria verksamhet, som tillkommer en revirförvaltare. Sådana tjänstemän böra givetvis icke erhålla vidare befordran utan kvarstanna såsom assistenter.

De tjänstemän, som kunna ifrågakomma till befattningarna, ha samtliga avlagt en högre fackexamen, jägmästarexamen. Dylika befattningshavare vid övriga verk torde i intet fall ha placerats lägre än i 20 lönegraden och åtnjuta i regel lön enligt väsentligt högre lönegrader. Å andra sidan äro de extra ordinarie assistenterna vid domänverket i lönehänseende för närvarande placerade på sådant sätt, att de motsvara en tänkt ordinarie befattning i 19 lönegraden. Det torde emellertid överensstämma med lönetekniska regler, att vid befattningens förändring till ordinarie tjänst placera den i något högre lönegrad.

Domänstyrelsens förslag godkändes av 1934 års riksdag. Antalet assistentbefattningar uppgår till 85.

Enligt instruktionen för domänverket åligger det assistent å distrikt att å överjägmästarexpedition och i övrigt biträda överjägmästaren inom distriktet. Assistent å revir skall biträda jägmästare. I den mån en enhetlig ekonomisk revirförvaltning därigenom icke äventyras, kan assistent av domänstyrelsen tilldelas viss självverksamhet. I sin egenskap av biträde — det enda med högre skoglig utbildning, som står överjägmästaren eller jägmästaren till buds — har assistenten att på eget ansvar handlägga förrättningar å marken av mera kvalificerat slag, berörande en skogsförvaltnings alla verksamhetsgrenar. Å respektive expeditioner skall han utnyttjas för de mera krävande uppdrag, vilka vederbörande förman icke av en eller annan anledning finner lämpligt själv taga befattning med. Den självverksamhet, varom instruktionen talar, har flerstädes tagit sig uttryck på sådant sätt att till assistenten överlämnats att å en eller flera av ett revirs skogar självständigt planlägga och svara för skogsvården m. fl. åtgärder.

I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *domänstyrelsen* framlagt en tablå, utvisande åldersfördelningen hos de nuvarande assistenterna. Av tablån framgår att medelåldern är drygt 44 år och att 35 assistenter eller cirka 43 procent uppnått en ålder av 45 år eller mera. Med hänsyn till att dessa assistenter genomgått skogshögskola och därefter under långvarig tjänstgöring i domänverket i regel vunnit förutsättningar för erhållande av befordran till revirförvaltare, anser styrelsen skäligt, att de beredes särskild löneförmån, därest de icke vunnit befordran till högre tjänst vid viss ålder. I sådant hänseende föreslår styrelsen, att assistent, som vid 45 års ålder ej befordrats till högre grad, placeras såsom assistent i 21 lönegraden.

I skrivelse den 30 oktober 1938 till de sakkunniga har *statsjägmästarnas förening* framfört sina synpunkter på nu förevarande fråga. Föreningen framhåller bland annat att fordran på högskoleutbildning för en befattning, samtidigt som tjänsten i vissa fall utgör sluttjänst, borde berättiga till placering lägst i 21 lönegraden. Gentemot kommunikationsverkens lönenämnds på sin tid gjorda jämförelse mellan assistentbefattningen i domänverket å ena sidan samt befattningarna som ingenjörsassistent vid telegrafverket och underingenjör vid statens järnvägar å andra sidan har föreningen invänt, att för de senare befattningarna endast uppställts fordran på teknisk elementarutbildning, varför jämförelsen måste anses missvisande. Domänstyrelsens förslag om uppflyttning till 21 lönegraden av assistenter, som uppnått 45 års ålder, anser sig föreningen icke böra motsätta sig, ehuru anordningen förefaller föreningen lönetekniskt egendomlig.

Vidare framhåller föreningen såsom önskvärt, att assistenttjänsten erhåller en benämning, som på ett bättre sätt än den nuvarande ger uttryck för den instruktionsmässigt fastslagna fordran på avgångsexamen från skogshögskolans jägmästarkurs. Föreningen föreslår därför, att befattningen benämnes biträdande jägmästare och under denna ändrade benämning placeras lägst i 21 lönegraden eller den lönegrad, vari jämförliga befattningshavare kunna komma att placeras.

I förnyad skrivelse den 21 november 1938 till de sakkunniga har *domänstyrelsen* tillstyrkt den av statsjägmästarnas förening föreslagna ändrade benämningen å assistentbefattningen.

De sakkunniga.

Vid den prövning, de sakkunniga ägnat spörsmålet om assistenternas vid domänverket löneställning, ha de sakkunniga icke kunnat undgå att finna, att ifrågavarande befattningshavare erhållit en i förhållande till statliga tjänstemän med motsvarande utbildning och arbetsuppgifter relativt låg placering. Visserligen äro de sakkunniga icke beredda att tillstyrka en uppflyttning av assistentgruppen i dess helhet men anse emellertid sådana olikheter ifråga om tjänsteuppgifternas art och omfattning förefinnas även i detta fall liksom beträffande kronojägarna och överjägmästarna, att på grund därav möjlighet bör beredas att åt vissa assistenter giva en bättre löneställning än den nuvarande. Däremot kunna de sakkunniga icke tillstyrka en dylik differentierings vidtagande enbart ur synpunkten av levnads- och tjänstålder. Med här angiven utgångspunkt för en differentiering och vid jämförelse med likvärdiga tjänsters placering inom övriga affärsverk synes det motiverat att låta den alternativa placeringen avse 22 lönegraden.

Mot det av statsjägmästarnas förening framförda, av domänstyrelsen biträdda förslaget om utbyte av assistenttiteln mot titeln biträdande jägmästare ha de sakkunniga icke något att erinra.

Dikningsledare. Före domänverkets senaste omorganisation år 1934 funnos för dikningsverksamheten anställda, bland andra, 5 icke-ordinarie s. k. dikningsassistenter. Planläggningen av verksamheten skedde då dels av dessa assistenter, dels ock i icke obetydlig utsträckning direkt av revirförvaltningarna.

På grund av forskningens framsteg, varigenom avslöjats att åtskilliga knappast räntabla dikningsföretag under gångna tider planlagts och kommit till utförande, ansåg *domänstyrelsen* det nödvändigt att skärpa kontrollen, så mycket mer som icke obetydliga belopp — halvannan million kronor årligen — nedlades för ifrågavarande verksamhet. Styrelsen föreslog i sådant syfte i omorganisationsförslaget, att såsom ledare för dikningsverksamheten skulle inom styrelsen anställas en byrådirektör i 26 lönegraden, varjämte de dåvarande dikningsassistenterna skulle ersättas med två ordinarie, styrelsen direkt underställda dikningsledare i 24 lönegraden samt en icke-ordinarie assistent. Byrådirektören skulle ha jägmästarutbildning eller vetenskaplig utbildning, förenad med praktisk erfarenhet i dikningsfrågor, de övriga jägmästarutbildning och enahanda praktiska erfarenhet.

I proposition, nr 148, till 1934 års riksdag angående domänverkets organisation framhöll *föredragande departementschefen* i huvudsak följande.

Den av domänstyrelsen förordade organisationen av dikningsverksamheten syntes icke i allo lyckligt utformad. Man avsåge här icke att tillskapa ett organ för prövning av dikningsverksamhetens omfattning, vare sig i stort eller i de enskilda fallen. Dessa uppgifter borde alltjämt förbehållas skogsförvaltningen, såväl inom styrelsen som i orterna. De arbetsuppgifter, som skulle ankomma på den särskilda

dikningspersonalen, vore av utpräglat teknisk natur. I första hand gällde det att tillse, att dikningarna i den utsträckning så vore möjligt, utfördes under medverkan av teknisk sakkunskap, i andra hand borde övervakandet och kontrollen av verksamheten ägnas uppmärksamhet. När icke blott planläggningen av dikningarna utan jämväl kontrollen av desamma vore praktiska arbeten, som i huvudsak företagas genom lokala undersökningar och besiktningar på marken, bleve det egentliga byråarbetet alltid av mindre betydelse. Under sådana förhållanden syntes icke skäl föreligga att inrätta en särskild befattning i domänstyrelsen endast för handläggning av dikningsfrågor. Ledningen av ifrågavarande dikningsverksamhet borde anförtros åt dikningsledare inom skogsstaten, vilka stode under domänstyrelsens överinseende. Dikningsledarnas skyldigheter borde innefatta utarbetande enligt domänstyrelsens direktiv av riktlinjer för dikningsverksamhetens bedrivande samt upprättande, med tillhjälp av underlydande personal, av dikningsförslag för större företag ävensom, i den utsträckning förhållandena medgäve, granskning av de utav revirförvaltningarna planerade företagen samt kontroll av utförda arbeten. Departementschefen förutsatte, att verksamheten bedrevs i samråd med förvaltningsorganen, i första rummet jägmästarna, när dikningarna i stor omfattning nära sammanhänge med avverkningar och andra skogsvårdsåtgärder.

Av nämnda skäl tillstyrkte departementschefen domänstyrelsens förslag om inrättande av två befattningar som dikningsledare ävensom styrelsens förslag i fråga om befattningshavarnas löneställning. Däremot fann departementschefen icke anledning föreligga att uppföra ifrågavarande befattningar å ordinarie stat, varigenom de skulle få karaktär av sluttjänst.

Vad sålunda föreslagits vann Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall.

I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *domänstyrelsen* vidhållit sitt förslag om dikningsledarbefattningarnas uppförande å ordinarie stat.

De erfarenheter, som vunnits under den tid, som gått sedan dikningsledarbefattningens inrättande, synas de sakkunniga ha bestyrkt behovet även för framtiden av den planläggande och kontrollerande instans, denna befattning representerar. De sakkunniga anse sig därför böra förorda, att befattningen upptages i tjänsteförteckningen i 24 lönegraden.

De sakkunniga.

Förste revisor. Före domänverkets omorganisation år 1934 funnos inom domänstyrelsen två revisorsbefattningar, båda med placering i 21 lönegraden.

I sitt förslag rörande domänverkets organisation framhöll *domänstyrelsen* vikten av en viss ändring i lönegradsplaceringen med hänsyn till den utveckling verksamheten inom styrelsens revisionsavdelning undergått. Styrelsen anförde följande.

Inom ett företag, som bedriver en så vittomfattande affärsverksamhet som domänverket, är redovisningsrevisionen av stor betydelse. De lokala redogörarnas årsomslut uppgår ofta till ett par hundra tusen kronor, varför stora krav måste ställas på effektiviteten av verkets revision. Om man därjämte tager i betraktande, att skogsbokföringen och virkesredovisningen ur kontrollsynpunkt i allmänhet erbjuder stora svårigheter, finner man, att revisionen inom domänverket utgör ett uppdrag, som kräver såväl högre skoglig utbildning som speciella kvalifikationer för det redovisningstekniska arbetet. Erfarenheter från senare år ha givit vid handen, att arbetet till väsentlig del lämpligen bedrivs genom revision och inventering i orterna,

ett arbete, som förutsätter en så fri och självständig verksamhet som möjligt för revisionsförrättaren och föranleder skärpning av fordringarna på dennes kvalifikationer. Den nuvarande löneplaceringen är på grund härav avgjort för låg. Styrelsen får erinra om att vid marinförvaltningen och statens järnvägar finnas förste revisorer, placerade i 26 lönegraden. Inom arméförvaltningen är revisionskommisarie inordnad i samma lönegrad. Då jägmästarbefattningarna enligt föreliggande förslag i regel skola hänföras till 26 lönegraden, är det av vikt för förvärvande av kompetent person, att förste revisorn icke placeras lägre.

Styrelsen ansåg, att å styrelsens revisionsavdelning borde i stället för en av de befintliga revisorsbefattningarna i 21 lönegraden, inrättas en befattning som förste revisor i 26 lönegraden.

Under åberopande av domänstyrelsens här ovan återgivna uttalande angående revisionsverksamheten inom domänverket hemställde dåvarande *revisorerna hos styrelsen* i skrivelse den 25 september 1933 till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet om den återstående revisorstjänstens uppflyttning till 24 lönegraden.

Revisorerna erinrade därvid inledningsvis om ett uttalande av den s. k. skogsbokföringskommittén, vari framhållits, att det, även om skogsmannautbildning vore oundgänglig för en revisor i domänverket, icke finge förbises, att affärsutbildning ej vore mindre viktig. Personer, som ägde båggedera, borde givetvis vid revisorstill-sättning äga företräde. Dugligheten av de krafter, med vilka revisorstjänsterna kunde rekryteras, vore naturligtvis beroende på de avlöningsförmåner, som därmed vore förenade. De sakkunniga ville därför som sin mening uttala, att revisorerna borde stå på samma nivå som revirförvaltarna i avlöningshänseende, för att kompetenta sökande skulle kunna erhållas.

Vad domänstyrelsen anfört, syntes revisorerna väl överensstämna med skogsbokföringskommitténs uttalande. Detta finge anses innebära, att fordringarna på en revisor hos domänstyrelsen vore större än för befattningar i 21 lönegraden inom och sannolikt även utom domänverket, för vilka enbart jägmästarutbildning, juridisk examen, examen från handelshögskola eller annan därmed jämförlig utbildning torde vara grundkompetensfordran. De speciella kvalifikationer för det redovisningstekniska arbetet, som jämte jägmästarutbildning fordrades för revisorsbefattning, skulle således, om befattningen placerades i 21 lönegraden, icke medföra bättre ställning i avlöningshänseende än som kunde ernås utan sådana kvalifikationer. I detta sammanhang borde även beaktas de senare årens utveckling beträffande domänverkets industriella verksamhet och den skogliga förvaltningens intensifiering, vilken utveckling skärpt kompetensfordringarna på revisorerna.

Då förste revisorn under avsevärd del av året bleve upptagen av resor för revision och inventering i orterna, komme granskningen av till domänstyrelsen inkommande redovisningshandlingar samt framställandet och fullföljandet av anmärkningar ävensom ledningen av revisionsavdelningens arbete att i relativt större utsträckning åvila den stationäre revisorn. Jämväl med avseende å dessa skyldigheter och befogenheter samt det ansvar, som därmed följde, syntes den föreslagna löneplaceringen för revisorn vara för låg.

Till detta komme, att den föreslagna lönegradsplaceringen icke kunde anses befordra en avsedd god rekrytering. Ordinarie och extra ordinarie assistenter, som närmast borde ifrågakomma för befattningen, kunde nämligen knappast förutsättas sträva att förvärva sig de förut omtalade speciella kvalifikationerna, då skillnaden i avlöning mellan befattningarna icke vore större än vad förslaget innebure.

En placering av ifrågavarande revisorsbefattning i 24 lönegraden skulle, enligt revisorernas förmenande, väl överensstämna med domänstyrelsens för-

slag till lönegradsplacering för skogstaxatorer och dikningsledare, vilka befattningar, förutom jägmästarutbildning, krävde viss specialisering.

I skrivelse den 12 oktober 1933 till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet vitsordade *domänstyrelsen*, att de av revisorerna anförda, ovan återgivna skälen för revisorsbefattningens uppflyttning till 24 lönegraden vore bärande. Styrelsen underströk, att det för framtiden torde bliva ofrånkomligt, att såsom villkor för anställning som revisor hos styrelsen föreskrivas icke endast speciella kvalifikationer för det redovisningstekniska arbetet utan även högre skoglig utbildning. Med hänsyn till revisionsarbetets kontinuerliga bedrivande måste lönen avvägas på sådant sätt, att revisorerna önskade kvarstanna i sina befattningar i stället för att söka högre avlönad linjetjänst. Styrelsen hade också för sin del övervägt en sådan placering som den föreslagna men icke funnit sig för det dåvarande böra framföra ett dylikt förslag. Därest Kungl. Maj:t emellertid skulle finna de anförda skälen vara av sådan art, att den av revisorerna föreslagna löneplaceringen redan vid denna tidpunkt vore att förorda, hade styrelsen intet att erinra däremot.

I proposition, nr 148, till 1934 års riksdag angående domänverkets organisation omnämndes icke revisorernas eller domänstyrelsens här ovan refererade framställningar.

I sin förenämnda skrivelse den 30 oktober 1938 har *statsjägmästarnas förening* under hänvisning till vad ovan anförts föreslagit uppflyttning av ifrågavarande revisorstjänst från 21 till 24 lönegraden.

Mot vad sålunda föreslagits har *domänstyrelsen* i sin förut omförmälda skrivelse den 21 november 1938 icke haft något att erinra.

Vid domänstyrelsen finnas för närvarande två ordinarie revisorsbefattningar, placerade den ena under benämningen revisor i 21 lönegraden och den andra under benämningen förste revisor i 26 lönegraden. Å styrelsens revisionsavdelning tjänstgöra dessutom ordinarie och extra ordinarie assistenter samt annan personal till varierande antal.

Till stöd för det föreliggande förslaget om uppflyttning av revisorsbefattningen i 21 lönegraden till förste revisorsbefattning i 24 lönegraden har åberopats de särskilda fordringar, som måste ställas på innehavaren av befattningen. Då de sakkunniga finna denna inställning naturlig, är det icke på grund av den omständigheten, att befattningshavaren skall besitta såväl skogliga som revisionstekniska kunskaper, då ju saklig kännedom på området och behärskande av revisionsteknik alltid måste förutsättas för revisionsarbetets rationella bedrivande. Fastmer ha de sakkunniga ansett den synpunkten bärande att — såsom styrelsen också framhållit — skogsbokföring och virkesredovisning ur kontrollsynpunkt erbjuda stora svårigheter, till följd varav särskilda anspråk ställas på den granskande befattningshavaren. Härtill kommer den omständigheten, att innehavaren av förste revisorsbefattningen i 26 lönegraden för vinnande av ökad kontroll sysselsättes i betydande utsträckning med revision och inventering i orterna, medan därunder de med nämnda befattning förenade uppgifterna i övrigt mot åtnjutande av

De sakkunniga.

vikariatsersättning fullgöras av innehavaren av den lägre befattningen. Revisorn kommer härigenom att under en stor del av året fungera såsom förståndare för revisionen. Med hänsyn till dessa omständigheter anse sig de sakkunniga böra i förslaget till ändring av tjänsteförteckningen upptaga en förste revisorstjänst i 24 lönegraden för ifrågavarande befattningshavare. Vid bifall härtill synes emellertid under den högre befattningshavarens tjänsteförrättningar icke böra utgå vikariatsersättning för bestridande av på honom eljest ankommande göromål.

Från domänstyrelsens sida har uttalats, att även vid detta förslags genomförande den i 21 lönegraden befintliga revisorstjänsten borde bibehållas i tjänsteförteckningen, enär den ökade omfattningen av revisionsarbetet skapat fortsatt behov av en ordinarie befattning i denna lönegrad. Med hänsyn till denna utveckling samt till betydelsen av en effektiv revision ha de sakkunniga icke funnit anledning motsätta sig styrelsens förslag härutinnan.

Innebörden av de arbetsuppgifter, som enligt det anförda kommit att bli de väsentliga åliggandena för den i 26 lönegraden placerade förste revisorsbefattningen, föranleder de sakkunniga att föreslå utbyte av den nuvarande benämningen mot titeln överkontrollör. Härigenom ernås även bättre överensstämmelse med inom vissa andra affärsverk använda benämningar.

Domänstatistiker. Denna befattning vid domänstyrelsen har alltsedan sin tillkomst år 1919 varit uppförd å extra stat i 26 lönegraden. Så sent som i 1933 års organisationsförslag ansåg sig domänstyrelsen härom böra uttala, att det rådde ovisshet beträffande de arbetsuppgifter, som i fortsättningen komme att åvila statistikkontoret, bland annat med hänsyn till den omläggning av domänverkets statistik, som vore avsedd att genomföras under de närmaste åren. Befattningen som domänstatistiker borde på grund härav tills vidare kvarstå å extra stat.

Arbetsuppgifterna för domänstatistikern, vilken enligt instruktionen för domänverket skall hava avlagt jägmästarexamen eller examen från handels-högskola eller viss närmare angiven akademisk examen, finnas återgivna i arbetsordningen för domänstyrelsen. Det åligger domänstatistikern, som förestår statistikkontoret, bland annat att upprätta domänstyrelsens förvaltningsberättelse ävensom utarbета därför erforderliga beräkningar och sammanställningar, att verkställa erforderliga specialutredningar, att upprätta de sammanställningar beträffande domänverkets förvaltning, som skola ingå i statistisk årsbok, att i samarbete med skogstekniska byrån beräkna de belopp, som enligt för varje år gällande bestämmelser skola avsättas till förnyelsefonden, att handlägga ärenden angående arbetarpension, att övervaka och ansvara för förandet av domänstyrelsens fastighetsliggare samt att före- draga domänstyrelsens förvaltningsberättelse.

I skrivelse den 4 november 1936 till Kungl. Maj:t anförde *domänstyrelsen*, att riktlinjerna för statistikkontorets verksamhet dåmera fastslagits. Den avsedda omläggningen av statistiken hade sålunda efter överläggningar med statistiska centralbyrån vidtagits. De ekonomiska utredningar och kalky-

ler rörande bärigheten av revir eller andra delar av förvaltningen, vilka enligt styrelsens organisationsförslag skulle åvila sekreteraren hos generaldirektören, vore i huvudsak nytillkomna uppgifter och medförde icke någon avlastning av arbete från statistikkontoret. Styrelsen framhöll därjämte, att behandlingen av arbetarpensionsfrågorna, en för domänverkets vidkommande arbetskrävande uppgift av stadigvarande natur, överlämnats till handläggning av statistikkontoret. Domänstatistikerbefattningen borde därför uppföras på ordinarie stat i 26 lönegraden.

Över framställningen avgavs utlåtande av *kommunikationsverkens lönenämnd*, som erinrade, att chefen för järnvägsstyrelsens statistiska kontor, vilken vore placerad i 26 lönegraden, hade sig underställd en personal omfattande 43 ordinarie befattningshavare, därav 2 i 21 lönegraden, 4 i 18 och 3 i 17 lönegraden, samt att den i 24 lönegraden placerade föreståndaren för telegrafstyrelsens statistiska avdelning hade sig underställd en personal av 5 ordinarie befattningshavare, därav 1 i 21 lönegraden. I betraktande härav måste lönenämnden ställa sig tveksam till domänstyrelsens förslag, att domänstatistikern vid överförande till ordinarie stat hänfördes till så hög lönegrad som den 26. Det syntes lönenämnden, att definitiv ställning till frågan om domänstatistikerns lönegradsplacering icke borde tagas, förrän närmare erfarenhet vunnits om den inverkan, som på senare tid vidtagna inskränkningar i domänverkets verksamhetsområde kunde komma att utöva på domänstatistikerns arbetsuppgifter.

Jämväl *statskontoret* ansåg sig i likhet med lönenämnden icke för det dåvarande böra förorda, att befattningen som domänstatistiker uppfördes å ordinarie stat i 26 lönegraden.

I skrivelse den 28 januari 1937 till Kungl. Maj:t anförde *domänstyrelsen* följande.

Såsom domänstyrelsen förut framhållit har förevarande befattning alltsedan dess tillkomst år 1921 varit placerad i 26 lönegraden, ehuru å extra stat. Varken tidigare, såvitt styrelsen har sig bekant, eller i samband med domänverkets under år 1934 genomförda omorganisation har någon erinran mot tjänstens lönegradsplacering framställts från i saken hörda myndigheter, bland dem såväl lönenämnden som statskontoret. Endast i fråga om tjänstens överförande på ordinarie stat har tvekan rått. Det skäl, som lönenämnden härvidlag nu åberopat för en avvaktande hållning, är emellertid, enligt styrelsens mening, icke bärande. Inskränkningen i domänverkets verksamhetsområde, vilken numera helt kan överblickas, har nämligen icke haft någon egentlig inverkan på domänstatistikerns arbetsuppgifter.

Då lönenämnden vidare såsom jämförelse anför det antal befattningshavare, vilka inom ett par av kommunikationsverken äro underställda cheferna för vederbörande statistiska avdelningar, får styrelsen framhålla att en dylik kvantitativ synpunkt väl kan vara ägnad att läggas till grund för tjänsternas bedömande inom sådana grenar av statsförvaltningen, där tjänstgöringen både kan och bör in i detalj regleras. För domänverket (liksom för större delen av de centrala ämbetsverken) är motivet i varje fall icke tillämpligt, då arbetsuppgifternas art därvidlag i stället måste fälla utslaget. Ett godkännande av lönenämndens synpunkt skulle för domänverket innebära en fullständig omvärdering av ett stort antal tjänster.

I detta sammanhang må ytterligare framhållas, att styrelsen anser, att av domänstatistikern hör fordras, förutom goda insikter i statistiskt arbete, avlagd högre skogligen examen.

I proposition, nr 214, till 1937 års riksdag, vilken proposition av riksdagen bifölls, uttalade *föredragande departementschefen*, att han med hänsyn till de betänkligheter, som framförts av lönenämnden och statskontoret, icke vore beredd att för det dåvarande förordade domänstyrelsens förslag om domänstatistikerns uppförande på ordinarie stat.

I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *domänstyrelsen*, under hänvisning till den tidigare framställningen i ärendet, vidhållit sitt yrkande om tjänstens uppförande på ordinarie stat i 26 lönegraden.

De sakkunniga.

De arbetsuppgifter, som åvila ifrågavarande befattningshavare, ha numera efter vidtagen omläggning av domänstatistiken fastställts. Då arten och omfattningen av dessa arbetsuppgifter få anses giva vid handen, att ett fortsatt bibehållande av befattningen i 26 lönegraden innebär en riktig placering, få de sakkunniga hemställa, att domänstatistikerbefattningen upptages i tjänsteförteckningen i enlighet med domänstyrelsens förslag.

Intendent. I skrivelse den 4 november 1936 till Kungl. Maj:t anförde *domänstyrelsen* följande beträffande intendentsbefattningen.

Ifrågavarande befattning har alltsedan dess tillkomst den 1 januari 1925 varit placerad å ordinarie stat i 24 lönegraden, ehuru den till utgången av år 1934 uppehållits endast på förordnande. Då tjänsten icke särskilt omnämndes vare sig i styrelsens organisationsförslag den 5 juli 1933 eller i Kungl. Maj:ts proposition nr 148 till 1934 års riksdag, har dess lönegradsplacering icke varit föremål för diskussion i samband med verkets nyligen genomförda omorganisation. Anledningen till att domänstyrelsen i organisationsförslaget icke närmare behandlat nu förevarande tjänst sammanhänger med den tvekan, som kunde råda beträffande inköpsavdelningens inom styrelsen såväl kvantitativa som kvalitativa uppgifter. Numera kunna emellertid riktlinjerna härför bättre skönjas.

Arbetsuppgifterna för inköpsavdelningen med intendenten som chef och föredragande innefattar bland annat upphandling av maskiner och redskap för avverkning och virkesbehandling, flottning och annan virkestransport, skogskultur och dikning, lantbruksredskap, arbetsmaskiner för sågverk och andra industrianläggningar, byggnadsmaterial, vägmaskiner, sten- och stubbrytningsredskap, stenkrossar, sprängämnen, kontorsmöbler, kontorsmaskiner m. m., förbandsmaterial och dylikt.

Därjämte tillkomma en del speciella uppgifter, såsom omflyttning mellan olika redogörare av maskiner och redskap m. m., försäljning av försliten material, bytesleverans med verkets naturaprodukter vid upphandlingar, befraktning av båtar vid större upphandlingar, ordnandet av brandskydd för verkets industrianläggningar, virkesupplag och fastigheter samt handhavande av och redovisning över verkets förråd av skogsredskap, instrument, kontorsmaterial och blanketter m. m.

Ovannämnda arbetsuppgifter, som bland annat omsluta inköp av många olika varuslag, ha till sin kvantitativa omfattning stegrats avsevärt under de senaste åren. I den mån omslutningen kan sägas vara ett uttryck härför, torde några siffror vara belysande. År 1930 uppgingo inköpen genom intendenten till en summa av cirka 627 000 kronor, år 1933 till cirka 720 000 kronor och år 1935 till cirka 1,358 000 kronor. Antalet av intendenten föredragna ärenden utgjorde samtidigt respektive 914, 879 och 1 215. Minskningen för år 1933 och den relativt ringa ökningen för år 1935 jämförd med siffran för år 1930 sammanhänger därvid med ärendenas sammanförande i allt större grupper. Av intendenten utan föredragning direkt avgjorda ärenden uppgick för ifrågavarande år till respektive 385, 950 och 1 457. Samman-

lagda antalet upphandlingsärenden har härigenom ökat med 106 procent från 1930 till 1935.

Beträffande denna starka stegring, som alltjämt fortsätter, må vissa bidragande faktorer närmare beröras.

I fråga om *skogsbruket* har den centrala upphandlingsverksamheten successivt kommit att omsluta allt flera varuslag för att nu praktiskt taget omfatta allt, som lämpligen kan och ur affärssynpunkt bör upphandlas centralt.

Beträffande *jordbruket* har bland annat den nya arrendeförordningens bestämmelser om kronans övertagande av yttre underhåll å skogsjordbruken föranlett en avsevärd ökning av upphandlingen av byggnadsmaterial av alla slag. Denna stegring kommer även att fortsätta, alltefter det kontrakten enligt äldre ordning upphöra. Då antalet bebyggda jordbruksdomäner är cirka 1,500, skogsjordbruk cirka 3,600, torp och andra lägenheter cirka 2,200 samt tjänstebostäder cirka 225 framgår med full tydlighet storleksordningen av de uppgifter, som härvidlag ankomma på styrelsens inköpsavdelning.

I fråga om *sågverks- och förädlingsindustrin* ha förhållandena på trävarumarknaden och den rådande konkurrensen framtingat en successivt skeende utbyggnad och modernisering av samtliga domänverkets såganläggningar, vilka för närvarande utgöras av icke mindre än 25 sågverk med sammanlagt 34 ramar och en sammanlagd årstillverkning av 55 000 standards sågat virke. Genom beslut vid årets riksdag har domänstyrelsen därjämte anbefallts att övertaga driften vid ytterligare ett större exportsågverk, varmed är förenad sulfatindustri och annan förädlingsindustri.

Beträffande *byggnader* har den snabba utvecklingen å det byggnadstekniska området och den allmänna höjningen av lantbefolkningens bostadsstandard medfört en ökad byggnadsverksamhet.

För ledandet av en inköpsverksamhet av den art, som av det förestående framgår, äro stora kvalifikationer hos tjänst innehavaren erforderliga. Förutom högre skoglig utbildning fordras en ingående materialkännedom på många områden, en praktisk blick, ett utpräglat ekonomiskt sinne samt förhandlingsvana.

Styrelsen anser därför en placering av befattningen i 26 lönegraden fullt motiverad.

I yttrande över framställningen har *kommunikationsverkens lönenämnd* ansett, att de arbetsuppgifter, som ankomma på intendenten, icke motivera en höjning av befattningen från 24 till 26 lönegraden och i detta sammanhang omnämnt, att nämnden nyligen tillstyrkt förslag om sänkning från 27 till 24 lönegraden av två förrådsintendentstjänster vid statens järnvägar, vilkas innehavare utöva förmansskap för betydligt större personal och ansvara för mera omfattande och värdefulla förråd än vad förhållandet är beträffande intendenten hos domänstyrelsen.

Jämväl *statskontoret* har, av samma skäl som lönenämnden, funnit det tveksamt, huruvida befattningen såsom intendent hos domänstyrelsen borde uppflyttas från 24 till 26 lönegraden, men tillfogat att ämbetsverket med hänsyn till sagda tjänstemans självständiga handhavande av honom tillkommande arbetsuppgifter samt den på senare tid väsentligt vidgade omfattningen av hans verksamhetsområde icke ville motsätta sig en dylik uppflyttning.

I förnyad skrivelse den 28 januari 1937 till Kungl. Maj:t har *domänstyrelsen* anfört följande.

I fråga om lönenämndens uttalande rörande intendentens arbetsuppgifter förefaller det styrelsen, som om nämnden även i detta fall anlagt övervägande kvantitativa synpunkter, i det att nämnden riktat uppmärksamheten på storleken av den vederbörande tjänstemän underställda personalen samt omfattningen och värdet av de förvaltade förråden.

Då lönenämnden vidare åberopat den av nämnden tillstyrkta sänkningen från 27 till 24 lönegraden av två förrådsintendentstjänster vid statens järnvägar, torde det icke sakna sin betydelse att något skärskåda de motiv, som legat till grund för ifrågavarande förslag. Av handlingarna framgår, att sänkningen föreslagits till följd av den numera genomförda centraliseringen av förrådsverksamheten till Stockholm och Örebro; varigenom arbetsuppgifterna för de två förrådsintendentstjänsterna i Östersund och Luleå »redan så förminskats, att (järnvägs-) styrelsen icke längre kan hävda dem vara jämförliga i tjänsteansvar och tjänsteställning med exempelvis föreståndare för de större sektionerna med vilka de dock nu äro jämställda».

Samma orsaker, som i det relaterade fallet bidragit till att minska arbetsuppgifterna för de båda lokalt placerade intentionerna vid statens järnvägar, ha emellertid för intendenten hos domänstyrelsen i stället föranlett en ökning i samma uppgifter. Ehuru inom domänverket inga motsvarande tjänster finnas inom lokalförvaltningarna, har nämligen revirförvaltarna förut i stor utsträckning verkställt upphandlingen för det egna förvaltningsområdet. Denna upphandling har genomgående centraliserats till styrelsen och dess intendent. Av denna anledning synes det av lönenämnden sist anförda motivet sakna bärighet.

Domänstyrelsens förslag upptogs i Kungl. Maj:ts proposition, nr 214, till 1937 års riksdag, varvid *föredragande departementschefen* för det dåvarande förklarade sig icke beredd att förorda styrelsens hemställan i denna del med hänsyn till de betänkligheter, som framförts av kommunikationsverkens lönenämnd och statskontoret.

I skrivelse den 11 december 1937 till Kungl. Maj:t, vilken skrivelse överlämnats till de sakkunniga, har *domänstyrelsen* ånyo upptagit frågan om intendentsbefattningens lönegradsplacering till behandling. Efter en redogörelse för ärendets tidigare handläggning anför styrelsen, att intet inträffat, som kunnat föranleda styrelsen att frångå sin förut uttalade uppfattning. Fastmera hade verksamheten inom styrelsens inköpsavdelning ytterligare ökat, detta senare bland annat på grund av att nya industriella anläggningar tillförts domänverket.

I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *domänstyrelsen*, under åberopande av vad tidigare i ärendet förevarit, förnyat sin hemställan om tjänstens uppflyttning till 26 lönegraden.

De sakkunniga.

I annat sammanhang ha de sakkunniga funnit sig kunna biträda framställt förslag om placering av förrådsintendentsbefattningarna vid statens järnvägars nordligaste distrikt i 26 lönegraden. Med erinran härom och i betraktande av här ifrågavarande befattningshavares självständiga handhavande av arbetsuppgifterna samt den numera ytterligare ökade omfattningen av honom åvilande göromål — omslutningssiffran för år 1938 överstiger 3 miljoner kronor — finna de sakkunniga en uppflyttning till 26 lönegraden motiverad.

Överjägästare. Såsom chef för domänverkets distrikt, vardera omfattande 8—13 revir, fungerar överjägästaren.

De nuvarande överjägästarebefattningarna inrättades efter beslut av 1889 års riksdag i stället för skogsinspektörsbefattningarna, vilka från 1860-talet intill dess utgjort inspekterande organ inom domänverket. Förändringen innebar, att de sistnämnda befattningarna, som endast uppehållits på förordnande av revirförvaltare, ombildades till fasta tjänster, vilkas innehavare icke blott hade att utöva inspektionsverksamheten inom var sitt distrikt utan därjämte blevo inordnade som en länk i den egentliga förvaltningen därigenom, att de erhöilo vissa administrativa befogenheter och tillades chefsskap över skogspersonalen inom sina distrikt.

Utvecklingen fram till 1934 års omorganisation av domänverket har efter hand lett till en förstärkning av den förvaltningsmässiga delen av institutionens arbetsuppgifter. Domänverkets omorganisation har icke heller ineburit något direkt avbrott häri. Omorganisationen har visserligen medfört en decentralisation, som ökat framför allt revirförvaltarens befogenheter att självständigt avgöra en hel del ärenden, vilka förut avgjorts av domänstyrelsen eller överjägästarna, men samtidigt ha överjägästarnas befogenheter i icke oväsentlig grad ökats genom överflyttning från styrelsen av beslutanderätten i vissa frågor.

Enligt instruktionen för domänverket åligger det överjägästaren att övervaka, att domänverkets intressen i angelägenheter, som röra skogsförvaltningen inom distriktet, tillvaratagas. Han är chef för förvaltningspersonalen inom distriktet. För statens skogsskola, därest sådan finnes inom distriktet, är överjägästare tillika inspektör. Överjägästaren skall företaga inspektionsresor för att genom undersökning på stället inhämta kännedom om huru den honom underlydande förvaltningspersonalen fullgör sina åligganden. Han har att öva tillsyn över att förvaltningsåtgärderna planläggas och utföras på ett ändamålsenligt sätt samt att därvid lämna underlydande råd och anvisningar i uppkommande skogliga och ekonomiska frågor. Det åligger överjägästaren att särskilt övervaka, att skogsskötseln bedrivs enligt av domänstyrelsen utfärdade allmänna bestämmelser samt att föreskrivna åtgärder komma till utförande. Där åsidosättande i berörda hänseenden förekommer, äger överjägästare att beordra omedelbar rättelse. Överjägästare äger ock att till styrelsen avgiva förslag beträffande sådana förvaltningsåtgärder, som han anser vara eftersatta. Vidare beslutar överjägästaren om utsynings förläggning och tager befattning med försäljningar inom distriktet, allt i den omfattning domänstyrelsen bestämmer. Därjämte skall överjägästaren i fråga om olika slag av upplåtelser å mark under skogsförvaltningen övervaka, att domänverkets intressen tillvaratagas.

Överjägästarebefattningen är placerad i 29 lönegraden.

I organisationsförslaget den 5 juli 1933 anförde *domänstyrelsen* bland annat följande.

Till följd av den föreslagna decentralisationen av domänverkets förvaltning måste för framtiden större anspråk ställas på effektiviteten hos de inspekterande organen,

överjägmästarna, som i egenskap av distriktschefer och inspektörer — var och en för en betydande del av statens skogar — bära ansvar för att förvaltningen efter givna riktlinjer bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Överjägmästarna måste betraktas som domänstyrelsens förtroendemän. Personvalet blir då av sådan vikt, att den mindre fasta anställningsformen medelst förordnande för visst antal år bör tillämpas. Härigenom vinnes även den fördelen, att, därest en överjägästare efter förordnandets upphörande önskar eller eljest är villig att återgå till förvaltartjänst, sådan återgång kan ske. Styrelsen får med anledning härav föreslå, att överjägästarebefattningarna tillsättas å förordnande för en tid av högst sex år.

Samtidigt måste de praktiska möjligheterna att förvärva lämpliga personer för överjägästarebefattningarna beaktas. Överjägästarna äro för närvarande placerade i 14 lönegraden enligt för domänverket gällande avlöningsreglemente, vilket motsvarar 29 lönegraden enligt kommunikationsverkens avlöningsreglemente. Lönebeloppet utgör i medelgruppen (E) och näst högsta löneklassen (31) 10 500 kronor. Styrelsen anser med hänsyn bland annat till storleken av löneförmånerna för jägästare av skilda klasser, att förordnande som överjägästare bör förenas med ett arvode av 13 000 kronor.

I utlåtande över domänstyrelsens förslag uttalade *riksräkensskapsverket*, att verket hyste viss tvekan om lämpligheten av att vidtaga den föreslagna förändringen i fråga om anställningsformen för överjägästarejänsterna, innan frågan om en liknande anordning beträffande byråchefstjänsterna vid samtliga affärsdrivande verk hunnit omprövas.

Vidare anförde *kommunikationsverkens lönenämnd*, att de stora krav, som måste ställas på överjägästarna i deras egenskap av distriktschefer och närmaste övervakare över revirförvaltningarna, onekligen talade till förmån för att beträffande dem en anställningsform tillämpades, som medgäve större frihet i fråga om personval, än som vore möjligt vid tjänstetillsättning medelst konstitutorial. Dessutom vore givetvis den föreslagna löneförhöjningen ägnad att skapa ökade förutsättningar för befattningarnas besättande med de till buds stående dugligaste arbetskrafterna. Å andra sidan borde enligt nämndens mening icke bortses från det förhållandet, att förordnandesystemet icke i någon större omfattning kommit till användning inom lokalförvaltningen vid de övriga affärsdrivande verken, ehuru samma motiv för anställning medelst förordnande torde kunna återopas för ett flertal andra befattningar vid nämnda verk. Ett bifall till domänstyrelsens förslag i fråga om överjägästarnas anställningsform och löneförmåner torde fördenskull knappast kunna undgå att föra med sig konsekvenser på andra håll inom statsförvaltningen. Skulle en förändring i överjägästarnas anställnings- och löneförhållanden anses böra komma till stånd, syntes därför densamma icke böra vidtagas förr än i samband med en blivande mera allmän översyn över löneförhållandena inom statsförvaltningen, enkannerligen inom kommunikationsverken.

Mot lönenämndens yttrande anfördes avvikande meningar av ordföranden, generaldirektören Stridsberg, som ansåg övervägande skäl tala för att överjägästarejänsterna tillsattes medelst förordnande på viss tid, därvid arvodet icke borde bestämmas till högre belopp än 12 000 kronor, samt av ledamoten riksdagsmannen N. A. Nilsson, som ansåg opåkallat att höja överjägästarebefattningarna i lönehänseende.

I proposition, nr 148, till 1934 års riksdag uttalade *departementschefen* beträffande överjägmästarnas löneställning, att han ansåge förordnandeformen sakna berättigande i fråga om anställning av tjänstemän med de uppgifter, som enligt hans mening borde tillkomma överjägmästarna.

Kungl. Maj:t och riksdagen beslöto i enlighet därmed.

I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1938 har *domänstyrelsen*, under hänvisning till en styrelsens skrivelse bifogad framställning från överjägmästarna i de fem norra distrikten, ånyo till behandling upptagit frågan om anställningsform och löneställning för överjägmästarna. Styrelsen har därvid ansett, att, därest såväl byråchefstjänsterna i styrelsen som överjägmästartjänsterna omändrades till förordnandetjänster, överjägmästartjänsterna borde upptagas i lönegraden C 6.

I den av styrelsen åberopade framställningen ha förenämnda överjägmästare hemställt, att överjägmästare i de fem norra distrikten bereddes förbättrade avlöningsförmåner genom anställning på förordnande för viss tid med enahanda årsarvode, som utginge till distriktschef vid statens järnvägar (16 000 kronor).

Från domänstyrelsens sida har hävdats, att överjägmästarbefattningarna böra tillsättas medelst förordnande å viss tid, vilken anställningsform styrelsen på angivna skäl anser i detta fall bäst tillgodose statens intresse och ur vissa synpunkter även befattningshavarnas. Även de sakkunniga anse denna anställningsform här lämpligen kunna komma till användning.

De sakkunniga.

Såsom framgår av vad förut under avdelningen för gemensamma frågor anförts kunna emellertid de sakkunniga för överjägmästarbefattningarna, som för närvarande äro placerade i 29 lönegraden, icke föreslå högre löneställning å C-planen än den placering i lönegraden C 5 (13 000 kronor) innebär. Då emellertid ifrågavarande befattningar, såsom den lämnade redogörelsen utvisar, sinsemellan äro ganska olikvärdiga, har det synts de sakkunniga böra övervägas, huruvida icke en gradering av befattningarna borde ske. Av domänstyrelsen ha de sakkunniga inhämtat, att en dylik anordning vore önskvärd, enär en fördelning av överjägmästarbefattningarna efter svårighetsgrad i förslagsvis två grupper skulle vara ägnad att bidra till en rättvis löneplacering och ur styrelsens synpunkt ändamålsenlig. Vid nu angivna förhållanden anse sig de sakkunniga böra förorda en uppdelning i enlighet härmed.

Beträffande revirförvaltarna tillämpas för närvarande ett graderingssystem, enligt vilket särskilda lönetillägg utgå till förvaltarna i de mera svårskötta reviren. Det synes de sakkunniga med visst fog kunna göras gällande, att samma princip bör tillämpas beträffande överjägmästarna, därvid det särskilda lönetillägget torde böra bestämmas till 1 000 kronor.

Under åberopande av det anförda få de sakkunniga alltså hemställa, att överjägmästarna hänföras till lönegraden C 5 samt att till överjägmästarna i de mera svårskötta distrikten må, enligt de närmare bestämmelser, som Kungl. Maj:t på förslag av domänstyrelsen meddelar, utgå särskilt lönetillägg med 1 000 kronor.

Överdirektör och souschef. Ifrågavarande befattningshavares löneställning motsvarar placering i lönegraden C 10 (18 000 kronor) enligt det nya avlöningsreglementet. Med hänsyn till den löneställning, som utmätts för den vid statens järnvägar befintliga ehuru icke tillsatta överdirektörs- och souschefsbefattningen samt de sakkunnigas förslag rörande placering av motsvarande befattningshavare vid statens vattenfallsverk, anse sig de sakkunniga böra förorda en uppflyttning av överdirektören och souschefen vid domänverket till lönegraden C 11 (19 000 kronor).

Sammanfattning. Vid bifall till de sakkunnigas under förevarande avdelning framförda förslag skulle, fränsett byråchefstjänsterna, följande ändringar vidtagas i tjänsteförteckningen, nämligen i

- lönegraden A 7:* utbyte av kanslibitråde mot förste kontorsbiträde,
- lönegraden A 9:* införande av kontorist,
- lönegraden A 10:* införande av kronojägare,
- lönegraden A 11:* utbyte av kansliskrivare och kassör mot kontorsskrivare,
- lönegraden A 12:* införande av kontorsskrivare och kronojägare,
- lönegraden A 14:* införande av kassör,
- lönegraden A 20:* utbyte av assistent mot biträdande jägmästare,
- lönegraden A 22:* införande av biträdande jägmästare,
- lönegraden A 24:* uteslutning av intendent samt införande av dikningsledare och förste revisor,
- lönegraden A 26:* utbyte av förste revisor mot överkontrollör samt införande av domänstatistiker och intendent,
- lönegraden A 29:* uteslutning av överjägmästare,
- lönegraden C 5:* införande av överjägmästare,
- lönegraden C 10:* uteslutning av överdirektör och souschef,
- lönegraden C 11:* införande av överdirektör och souschef.

Beträffande byråchefstjänsternas löneplacering hänvisa de sakkunniga till de principförslag, som framlagts i det föregående under avdelningen för gemensamma frågor.

Kostnader.

Att verkställa en exakt beräkning av den ökning i affärsverkens avlöningskostnader, som genomförandet av de sakkunnigas förslag till ändring av tjänsteförteckningen medför, har icke varit de sakkunniga möjligt. En sådan beräkning förutsätter främst, att verksstyrelserna fattat definitiv ståndpunkt beträffande den omfattning, i vilken ändring av befattningshavares löneplacering på grund av tjänsteförteckningens sålunda ändrade lydelse bör ske. Av naturliga skäl ha styrelserna icke kunnat göra detta utan att dessförinnan ingående överväganden ägt rum. Dylka överväganden kräva emellertid längre tid än som för ändamålet stått till buds. De sakkunniga ha därför måst inskränka sig till att med ledning av de upplysningar, som stått att inhämta, åstadkomma en approximativ beräkning av kostnadsökningen i fråga. Beräkningen har därvid skett på grundval av skillnaden mellan respektive högsta lönelägen.

Resultatet av nämnda beräkning utvisar, att ökningen av avlöningskostnaderna icke kommer att överstiga 600,000 kronor. I detta belopp ingår även örörligt tillägg, beräknat efter 6 procent.

Särskilda yttranden av personalrepresentanter.

Personalrepresentanternas yttranden återgivas här nedan i den ordning, i vilken representanterna uppräknats vid redogörelsen för överläggningarna den 10 och 13 december 1938 (sid. 7).

Herr Gabrielsson:

Vid överläggningarna inför de sakkunniga den 22 och 23 november 1938 har jag såsom representant för svenska postmannaförbundet uttalat den mening, att *brevbärargruppen* borde inplaceras i 6 lönegraden. Såsom förbundet i en den 29 november 1938 till de sakkunniga inlämnad skrivelse närmare utvecklat, föreligga tungt vägande och sakligt starka skäl för en sådan uppflyttning. Sedan den nuvarande löneplanen fastställdes år 1920, ha nämligen fordringarna på rekryteringspersonalen skärpts i betydande grad. Före 1920 ställdes i stort sett inga andra krav på den, som aspirerade på en brev-bärarbefattning, än att han skulle kunna förete godkänt läkarbetyg samt godkända betyg från folkskola. Personalen i brev-bärargraden utgör numera rekryteringspersonal till befattningar i 6, 7, 8, 10 samt i vissa fall även i 11, 12 och 16 lönegraderna. Av denna orsak ställas fordringarna högt redan vid uttagningen till brev-bäraraspiranter. Under aspiranttiden, som varar ett år, måste vederbörande elev dels undergå en ganska omfattande teoretisk utbildning och dels genom övningstjänstgöring förskaffa sig praktiska kvalifikationer för arbetet inom olika grenar av poströrelsen. Aspirantutbildningen avslutas med muntlig slutprövning i olika författningar och i postgeografi. Därest vederbörande elev icke lyckas avlägga dessa mycket krävande prov, blir han skild från tjänsten. Urvalet bland rekryteringspersonalen är sålunda ganska strängt.

På grund av de direktiv, som ligga till grund för utredningsarbetet, ha emellertid de sakkunniga förklarat sig vara förhindrade att förorda en uppflyttning av gruppen i fråga. Jag beklagar, att direktiven varit så snäva, att de omöjliggjort en omprövning av detta välgrundade krav

I enlighet med förslag från generalpoststyrelsen ha de sakkunniga upptagit befattningen *bilförare* i 7 lönegraden. Att döma av de sakkunnigas uttalande på denna punkt synas emellertid de sakkunniga vara tveksamma, huruvida samtliga bilförare böra inplaceras i denna lönegrad. Jag anser mig emellertid bestämt böra vidhålla det av postmannaförbundet i förenämnda skrivelse den 29 november 1938 framförda kravet om inplacering i berörda lönegrad av alla bilförare. För närvarande tillhöra endast en del av postverkets bilförare i Stockholm och Göteborg 7 lönegraden, under det att de

övriga äro placerade i 6 lönegraden. Det föreligger inga sakliga skäl för en dylik tudelning, utan alla böra inplaceras i 7 lönegraden. Såsom jag närmare utvecklat vid överläggningarna med de sakkunniga, måste man vid bedömandet av postchaufförernas arbetsuppgifter även taga hänsyn till andra faktorer än själva bilkörningen. Postverkets chaufförer måste jämväl äga viss kunnighet i sorteringsarbetet, ty under en och samma körtur medföra de ofta post till flera, i olika riktningar utgående postkupéer. Dessutom måste de alltid ha sin uppmärksamhet riktad på nödvändigheten av att hålla de knappt tillmätta körtiderna. En försenad ankomst till vederbörande tåg- eller båtlägenhet kan försena postens vidarebefordran med flera timmar och i ogynnsamma fall med ännu längre tid. Vidare tillåter jag mig framhålla, att bilförarna bära ansvaret för de betydande värdeposter, de ha att transportera från och till de olika postlägenheterna och postanstalterna.

De sakkunniga ha tillstyrkt det från postmannaförbundet och andra personalorganisationer framförda förslaget om införandet av en ny befattning såsom *stationsmästare* i 14 lönegraden. Med anledning av att de sakkunniga synas förutskicka, att till denna nya klass skulle komma att föras anstalter från såväl nuvarande 5 som nuvarande 6 klassen, anser jag mig böra framhålla, att postmannaförbundet icke räknat med en nedflyttning av några 5 klassens anstalter utan endast med en höjning av de största anstalterna av klass 6.

Herr Jönsson:

Av de sakkunnigas relation av departementschefens direktiv och uttalanden (betänkandet sid. 9) framgår, att man ansett dessa uttalanden innebära bland annat, att någon ändring i löneställning för befattningshavare i rekryteringsgrader i allmänhet icke kunnat förordas och vidare, att det också varit uteslutet att förorda förslag att inom ett verk uppflytta samtliga befattningshavare, tillhörande en och samma lönegrad. Utan att ingå på frågan huruvida departementschefens mening och sakkunnigas uppfattning av hans uttalanden äro fullt samstämmiga, kan jag ej underlåta att nu liksom vid sammanträdet den 22 och 23 november 1938 framhålla följande angående dessa direktiv och uttalanden.

Att löneläget fastställts förut genom riksdagens beslut om nytt lönereglemente kan icke i och för sig ha den inverkan vid en revision av tjänsteförteckningen, att icke en grupp kan, oavsett vilken lönegrad den står i, flyttas, om skäl till flyttning föreligga med hänsyn till den gruppens arbetsuppgifter i förhållande till andra grupper arbetsuppgifter. Detta måste ju tvärtom vara tjänsteförteckningsrevisionens uppgift, oavsett om den företages i samband med eller fristående från lönereglering. Motsatsen måste innebära en själv motsägelse. Av detta följer logiskt, att en grupp måste kunna flyttas, även om den står i en rekryteringsgrad, om gruppens arbetsuppgifter i förhållande till andra grupper i samma lönegrad arbetsuppgifter giva anledning därtill. Man må för övrigt betänka, dels att för

olika serier av grupper rekryteringsgraderna kunna vara olika, och dels att det finnes grupper, som rätteligen icke kunna anses ingå i någon gruppserie och således heller icke kunna anses utgöra rekryteringsgrupp, även om de stå i en lönegrad, som betraktas vara rekryteringsgrad för annan eller andra gruppserier.

Jag tillåter mig anse de i 5 lönegraden placerade *stationsbiträdena* utgöra en sådan grupp. Det finnes icke stationsbiträden vid något annat verk. Några av dem ha möjligheten att avancera till första stationsbiträden i 6 lönegraden, men de kunna därför icke anses utgöra en rekryteringsgrupp. Det har förekommit, att telegrafstyrelsen, i brist på andra möjligheter, för att på något sätt kunna bättra på den orättvist låga löneställning, stationsbiträdena ha, använt andra tjänstetitlar för uppflyttning av en eller annan av dem, då arbetsuppgiften legat allt för många grader över deras löneställning som stationsbiträden, men de kunna därför icke sägas rekrytera de tjänster, som de i brist på andra möjligheter dem tilldelade tjänstetitelnarna egentligen avse. Det bör därför enligt min uppfattning icke ligga något hinder i vägen för, utan tvärtom med hänsyn till deras arbetsuppgifter vara mer än skäligt, att enligt telegrafstyrelsens och telegraf- och telefonmannaförbundets samstämmiga förslag flytta stationsbiträdes- och förste stationsbiträdesgrupperna till 6 respektive 7 lönegraden.

Jämfört med övriga befattningshavare i 2 respektive 4 lönegraden borde *lokaltelefonist* flyttas till 3 lönegraden och *landstelefonist* till 5 lönegraden, Det finnes också fullt fog för att enligt telegrafstyrelsens av förbundet understödda förslag flytta *expeditionsvakt* till 6 lönegraden.

Gruppen *reparatör* i 7 lönegraden har av telegrafstyrelsen och förbundet samstämmigt föreslagits till uppflyttning i 8 lönegraden, medan de sakkunniga delat gruppen och infört tjänstetiteln *reparatör* även i 8 lönegraden. Med kännedom om den begränsning, de sakkunniga ansett sig nödsakade göra i anledning av departementschefens direktiv, skall jag här icke rikta mig mot detta förslag, ehuru väl det här gäller en grupp, som också enligt de sakkunnigas mening om direktiven icke kan anses utgöra rekryteringsgrupp samt heller icke vid uppflyttning medföra uppflyttning av annan grupp och ännu mindre serie av grupper. Men de sakkunniga ha (betänkandet sid. 54) sagt sig »förutsätta, att endast de reparatörer, vilkas arbetsuppgifter mera markerat skilja sig från övriga reparatörers, må ifrågakomma till placering i den högre lönegraden».

Ehuru väl det givetvis icke varit de sakkunnigas mening att därmed lägga hinder i vägen för utnämning av reparatör till förste reparatör i 10 lönegraden, kan dock ett sådant uttalande av de sakkunniga sedermera leda till svårigheter i detta avseende. Skulle så bliva förhållandet, har denna högt kvalificerade grupp fått en kännbar försämring i stället för den så utomordentligt välmotiverade förbättring, som föreslagits av telegrafstyrelsen och förbundet och som de sakkunniga trots de snäva direktiven ansett sig böra i, enligt deras mening, för dem möjlig mån tillmötesgå. Jag hemställer därför, att uppdelningen av gruppen reparatörer får ske efter samma grunder och på

samma sätt som vid befordringar i övrigt utan sådana särskilda förutsättningar med dess möjligheter till oriktiga tolkningar.

Med titeln *montör* i 7 lönegraden har avsetts att bereda tjänstemannaställning åt vissa kvalificerade arbetare, som på grund av specialisering icke lämpligen kunna utnämnas till reparatörer. Förbundet hade av goda skäl föreslagit deras placering i 8 lönegraden. Då emellertid de sakkunniga icke ansett sig kunna föreslå bättre placering än i 7 lönegraden och endast en del av reparatörgruppen föreslagits till placering i 8 lönegraden, torde det icke finnas möjligheter att nu få dem bättre placerade. Bland dessa montörer finnes det emellertid också sådana, vars kvalifikationer och arbetsuppgifter motivera en särställning. Det gäller sådana montörer, som helt på egen hand utföra komplicerade växelbords- linjeväljare- och andra liknande anläggningar, omändra sådana anläggningar och detta ofta under tiden dessa anläggningar äro i bruk. De böra liksom vissa reparatörer vid vattenfallsverket inplaceras i 9 lönegraden. Det finnes också sådana montörer, som helt självständigt med hjälp av en eller flera andra arbetare utföra anläggningar av automatstationer på landsbygden, i samhällen etc., samt därvid ha hela ansvaret för arbetet och som arbetsledare för stationen. De måste behärska arbetet i alla dess detaljer vare sig det gäller den egentliga telefonapparaturen, ritningar och schema därför, mätningar och provningar av olika slag, eller det gäller starkströmsapparaturen för driften med dess motorer, ackumulatörer etc. De förena hos sig en förmans åliggande och ansvar med den tekniskt skicklige och kunnige arbetarens samt böra beredas tjänsteställning som förste montör i 12 lönegraden i likhet med motsvarande förste montörers tjänsteställning vid vattenfallsverket.

På anförda grunder får jag sålunda föreslå, att befattningen montör upp-
tages jämväl i 9 lönegraden och befattningen förste montör i 12 lönegraden.

Beträffande *förrådsförmän* i 7 lönegraden och *stationsförmän* i 8 lönegraden anser jag telegrafstyrelsens förslag bort förordas, så att förrådsförmän placerats i 8 lönegraden och stationsförmän i 9 lönegraden.

Herr Löfgren:

Efter tagen del av de sakkunnigas förslag till ändring av lönegradsplacering för befattningshavare vid statens affärsdrivande verk, får undertecknad i enlighet med chefens för finansdepartementet den 6 december 1938 lämnat medgivande härmed avgiva det uttalande, vartill jag anser det föreliggande förslaget giver anledning.

Med beklagande måste jag konstatera, att det av svenska järnvägsmannaförbundet avgivna förslaget om bättre lönegradsplacering för *befattningshavare i 5 lönegraden* icke kunnat vinna beaktande, ehuru väl mycket starka skäl tala härför. Av de i nämnda lönegrad placerade befattningshavarna utföra det stora flertalet ett sådant arbete, att jag med visshet vågar påstå, att de med hänsyn till kvalifikationsfordringarna borde vara placerade i en högre lönegrad. För erhållande av anställning även i den lägst förekommande lönegraden har såsom villkor uppställts godkännande i psykologiska

prov och reaktionsprov samt stränga fordringar med avseende å syn- och hörsselförmåga ävensom god hälsa och kropps-konstitution.

Utöver vad i förbundets skrivelse till de sakkunniga den 30 november 1938 anförts i fråga om dessa befattningshavare, anser jag mig böra framhålla att så länge det systemet är rådande vid statens järnvägar, att stationskarlar åläggas arbetsuppgifter såsom tågklarare å mindre och medelstora stationer, gods- och biljettexpeditörer å större och medelstora expeditioner, ställföreträdare åt stationsmästare av klass 6, krävande växlingstjänst och i övrigt tjänst, som står i direkt beröring med säkerhetstjänsten, måste kravet på bättre lönegradsplacering för dessa befattningshavare anses vara mycket väl befogat. Samma motiv kan i fråga om säkerhetstjänsten anföras beträffande banvakterna. Det är nämligen att bemärka hurusom berörda lönegrads befattningshavare även ha ett stort ansvar för människoliv, dyrbar materiel, penningmedel m. m. De sakkunniga ha, av anledning som icke framgår av det föreliggande förslaget, helt bortsett från järnvägsmannaförbundets förslag om bättre lönegradsplacering för maskinbiträde, vagnskötare i stationär tjänst, trafikbiträde, rorgångare, timmerman och maskinvakt. I fråga om de tre förstnämnda grupperna av befattningshavare, förefinnes för dessa vissa befordringsutsikter, vilket däremot icke kan sägas om de tre sistnämnda. Då dessa därjämte äro yrkesutbildade inom respektive fack och få utföra arbete, som måste anses vara av kvalificerad art, kvarstår från min sida alltjämt kravet på de sistnämndas uppflyttning i 7 lönegraden.

I det föreliggande förslaget ha de sakkunniga icke velat motsätta sig införandet av tjänstetiteln *bilförare* i 7 lönegraden, ehuruvel det dock synes ha skett med viss tvekan. Av förslaget synes framgå, att denna tjänstetitel skulle komma att införas vid samtliga verk med undantag av statens järnvägar. Då det vid statens järnvägar finnes ett antal dylika befattningshavare, huvudsakligen sysselsatta vid statens järnvägars omnibuslinjer, får jag påyrka, att titeln jämväl införas vid statens järnvägar och att till denna kategori jämväl hänföres de bilförare, som i Stockholm och eventuellt andra platser äro sysselsatta med godstransporter.

Reparatörerna, som i nuvarande tjänsteförteckning äro placerade i 7 lönegraden, föreslå de sakkunniga skola placeras i såväl 7 som 8 lönegraderna. Om jag beträffande uppdelningen icke har någon erinran att göra på grund av statsrådets direktiv, kan jag icke dela de sakkunnigas uttalande, huru denna uppdelning bör företagas, utan förmenar att detta bör ankomma på vederbörande verksstyrelse och personalorganisation att överenskomma med hänsyn till föreliggande arbetsuppgifter.

Järnvägsmannaförbundet har i sitt förslag hemställt, att *rälsbussförare* borde placeras i 8 lönegraden, vilket emellertid icke kunnat tillstyrkas av järnvägsstyrelsen, vilken ansett deras placering i 7 lönegraden vara tillfyllest. Jag kan icke ansluta mig till den motivering, som av de sakkunniga anförts i denna del, där de sakkunniga vill jämföra denna kategori av befattningshavare med »kvalificerade bilförare». Jag tillåter mig hänvisa till den motivering, som i övrigt intagits i förslaget, och måste med bestämdhet hävda

det fullt berättigade uti, att denna grupp av tjänstemän placeras i 8 lönegraden.

I järnvägsmannaförbundets förenämnda skrivelse den 30 november 1938 har föreslagits, att *ställtverksvakt* borde placeras i 7 lönegraden, vilket emellertid icke kunnat tillstyrkas av järnvägsstyrelsen. Med beaktande av den utförliga behandling, detta förslag varit föremål för av de sakkunniga, måste jag beklaga, att järnvägsstyrelsen, som först givit erkännande åt det ansvar, som åvilar dessa befattningshavare och det goda omdöme, dessa måste besitta vid utövande av sin tjänst, likväl icke anser sig kunna tillstyrka förbundets förslag. Såsom motiv härför har anförts, att trafikbiträden, vilka tjänstgöra såsom växelledare, med fog kunna framställa krav om likaberättigande i förenämnda avseende. Denna järnvägsstyrelsens mening anser jag mig av flera skäl icke kunna biträda och måste jag såsom min mening framhålla, att farhågorna från järnvägsstyrelsens sida äro betydligt överdrivna. Med hänvisning till vad som framhållits i föreliggande fråga, anser jag mig böra vidhålla förslaget om dessa befattningshavares placering i 7 lönegraden.

Av det föreliggande förslaget framgår, att titeln trädgårdsförman föreslås förändrad till trädgårdsmästare med placering i 8 lönegraden. Mot denna placering är från min sida intet att erinra, men tillåter jag mig ännu en gång framhålla det fullt berättigade uti, att *banförman* likaledes bör placeras i samma lönegrad. Vid jämförelse mellan de arbetsuppgifter, som åvila dessa befattningshavare, vill jag bestämt hävda den meningen, att banförman icke bör placeras lägre än i 8 lönegraden. Denna min mening delas säkert av det stora flertalet av statens järnvägars baningenjörer, under vilket befäl båda kategorierna av nämnda befattningshavare lyda. Innehavare av banförmans-tjänst, på vilken det numera ställes mycket stora fordringar, har bland annat till uppgift att vara förste banmästares närmaste man och ställföreträdare. Banförmannen får därigenom tidvis helt övertaga förste banmästares arbetsuppgifter och ansvar samt därigenom utöva befäl över såväl banvakter som ett större antal banarbetare.

Beträffande *kontorsbefattningarna* har frågan om dessas slutliga ordnande efter mera enhetliga grunder än vad hittills varit rådande till synes vållat de sakkunniga ett synnerligen stort arbete. Ostridigt är, att befattningshavare i tjänstegraderna kontorist, förste kontorist och kansliskrivare i mycket stor utsträckning utföra precis enahanda arbetsuppgifter, som nuvarande kontors- och stationsskrivare och i vissa fall till och med högre sådana. Att under dylika förhållanden företaga en ytterligare uppdelning i lönegradshänseende av dessa befattningshavare skulle enligt min uppfattning icke vara lyckligt, utan borde, för att någorlunda rättvisa skulle vederfaras kontoristkåren, dessa befattningshavare utgå ur 8 lönegraden och samtliga placeras i 9 lönegraden. Såsom järnvägsmannaförbundet i sin förutnämnda skrivelse den 30 november 1938 anför, intog kontoristkåren enligt Kungl. Maj:ts förnyade nådiga avlöningsreglemente för tjänstemän vid statens järnvägar den 30 juni 1916 en löneställning, vars slutlön var

lika med stations- och kontorsskrivares begynnelselön. Denna löneställning ändrades genom tillägg till nämnda reglemente den 28 juni 1918, så att skillnaden i förutnämnda hänseende kom att utgöra 150 kronor per år.

Enligt det nya avlöningsreglementet kommer skillnaden i grundlön mellan nämnda tjänstemän på A-ort att uppgå till 612 kronor och på I-ort till 756 kronor per år, en löneskillnad som på grund av vad tidigare anförts icke kan anses vara motiverad. Under dylika förhållanden anser jag det vara fullt försvarbart, att hela kontoristkåren vid statens järnvägar uppföres i 9 lönegraden, vilken åtgärd i jämförelse med statens övriga affärsdrivande verk måste anses vara väl motiverad med hänsyn till de arbetsuppgifter och det ansvar, som åvila dessa tjänstemän. De sakkunnigas förslag innebär vid jämförelse med de övriga verken en deklassering av dessa befattningshavare, vilket jag under inga förhållanden kan godkänna. Åtgärden är ur sakliga synpunkter fullständigt omotiverad.

I järnvägsmannaförbundets framställning har föreslagits inrättandet av en ny befattning, benämnd *linjeförman* med placering i 12 lönegraden. Innehavarna av denna befattning skulle i främsta rummet vara avsedda såsom föreståndare för transformatorstationerna på riksgrensbanan och såsom föreståndare för linjesträckorna vid de elektrifierade linjerna och för handhavande av tillsynen för större elektriska ställverksanläggningar ävensom för signalanläggningarna utefter linjerna. Sedan förenämnda skrivelse ingivits, har vid sammanträde mellan samtliga baningenjörer denna fråga varit föremål för närmare behandling, varvid beslutats föreslå järnvägsstyrelsen företaga närmare utredning i ärendet. Befattningen har dock föreslagits benämnd signalmästare med placering i 12 lönegraden. Mot detta förslag har jag intet att erinra och får jag med anledning av vad i detta avseende anförts hemställa, att nämnda tjänstetitel införes i tjänsteförteckningen i 12 lönegraden.

Slutligen har i 14 lönegraden införts en ny stationsmästarebefattning, benämnd *stationsmästare av klass 2*. Häremot har jag ingen erinran att göra, så mycket mindre som järnvägsmannaförbundet i anledning av 1936 års klassificeringskommittés förslag i skrivelse till Kungl. Maj:t som ock till de sakkunniga påyrkat en dylik befattnings inrättande. Då emellertid de sakkunniga förutsatt att till den nya anstaltsklassen skall komma att hänföras anstalter från såväl nuvarande femte som nuvarande sjätte klassen, kan jag icke finna att något uttalande härom bör i detta sammanhang göras, utan synes det mig som om klassificeringen av de olika stationerna bör ankomma på de organ, som hittills utfört detta arbete. Järnvägsmannaförbundet har i vart fall icke med sitt yrkande om införande av en ny stationsmästareklass avsett en nedflyttning av nuvarande 5 klass stationsmästare i en lägre lönegrad böra äga rum.

Herr Borgstedt:

I skriftlig framställning till de sakkunniga har Sveriges lokomotivmannaförbund med åberopande av den för lokeldare av 1925 års riksdag godkända

anordningen, att nämnda befattningshavare efter att fylla vissa villkor, må erhålla 12 löneklassen, d. v. s. högsta lönen i 8 lönegraden, anhållit att lokeldare skulle helt uppflyttas i 8 lönegraden.

Vid överläggningar med de sakkunniga, i vilka undertecknad deltagit, har jag understrukt förenämnda anhållan och även förebragt fullgiltiga skäl för det sakligt berättigade i densamma. Visserligen har mot en uppflyttning från de sakkunnigas sida anförts, att inga nyckelpositioner finge rubbas och att uppflyttning av hel grupp ej heller kunde ifrågakomma. I förevarande avseende är ju dock ett säreget förhållande för handen, vilket veterligen icke gäller för någon annan grupp, som framställt begäran om uppflyttning. De allra flesta lokeldarna inneha ju nämligen redan den löneställning, som skulle bli en följd av uppflyttningen och i rent sakligt avseende är uppflyttningen sålunda i väsentlig utsträckning redan ett faktum, vilket tillika betyder, att kostnaderna för ett tillmötesgående bleve mycket ringa.

Med stöd av detta har jag framhållit, att ett undantag från direktiven mot hel grupps uppflyttning i detta fall vore fullt motiverat och att den i stor utsträckning blott formella uppflyttningen av lokeldaregruppen till 8 lönegraden ej rimligen kunde ha något med nyckelpositionerna att skaffa. Då dessa synpunkter icke hos tjänsteförteckningssakkunniga vunnit beaktande ens för ett omnämnande i sakkunnigbetänkandet, tillåter jag mig till de sakkunnigas förslag anteckna min avvikande mening.

Herr Hagström:

Beträffande befattningen *trafikbiträde* vill jag framhålla, att titeln manöverman, med hänsyn till den ganska självständiga ställning, som exempelvis slussvakter intaga, torde bättre överensstämma med vederbörandes arbetsuppgift. Vattenfallsstyrelsens uttalande angående brovakters »enkla arbete» ger säkerligen icke uttryck åt verkligheten, särskilt där broar förefinnas i eller i omedelbar närhet av städer och större samhällen. För dessa befattningshavare bör även möjlighet till uppflyttning komma ifråga. Statens vattenfallsverks tjänstemannaförbunds uttalande om placering minst två lönegrader högre torde även ha fog för sig.

Vattenfallsstyrelsens framställning om uppförande på övergångsstat av nuvarande innehavaren av tjänsten såsom *muddermästare* och densammans borttagande ur tjänsteförteckningen synes omotiverad, då styrelsen med all sannolikhet under all framtid måste utföra muddrings- och upprensningsarbeten för farleders upprätthållande, framför allt i Göta älv.

I vattenfallsstyrelsens motivering för införande av en befattning såsom *förste maskinist* i 12 lönegraden har bland annat anförts, att personalen vid Malfors kraftstation, på grund av arbetsuppgifterna därstädes, borde hänföras till högre tjänst än nuvarande 10 lönegraden. Till detta vill jag erinra om att samma förhållande synes råda beträffande kraftstationerna vid Vargön och Motala, där tjänstgörande maskinisten ensam får utföra allt det rätt omfattande och ansvarsfulla arbete, som åligger dem. Vidare har vattenfallsstyrelsen uttalat, att maskinisterna i Älvkarleby kraftverks maskinsal borde

placeras i 12 lönegraden, i stället för nuvarande 14 lönegraden. Härtill måste påpekas, att med de reduceringar i personalens antal, som undan för undan gjorts på denna plats, en ytterligare sänkning av tjänsterna framstår som synnerligen obefogad. De sakkunnigas uttalande att den nya tjänsten bör utnyttjas jämväl för nedflyttning av vissa tjänster, torde endast få tillämpas efter omsorgsfull prövning.

Herr Bragé:

Med stöd av finansministerns anförande till statsrådsprotokollet den 24 april 1936 ha statstjänstemännen haft grundad anledning tro, att en verklig omprövning av lönesättningen, såväl mot bakgrunden av de löner, som tillämpas utanför statsförvaltningen, som ock med hänsyn till avvägningen mellan olika befattningshavargrupper inbördes, av de sakkunniga skolat verkställas. De i nämnda statsrådsprotokoll givna direktiven ha emellertid sedermera avlösts eller kompletterats med andra direktiv av den innebörd, att en fullständig omprövning icke varit för de sakkunniga möjlig. I en under utredningens gång anförd jämförelse har påvisats, att kronojägaretjänsten rimligen icke borde placeras i lägre lönegrad än linjeförmän vid telegrafverket och förste banmästare vid statens järnvägar, d. v. s. i 12 lönegraden. Dessutom har yrkats, att kronojägare skulle liksom jägmästare medgivas särskilda lönetillägg i svårskötta bevakningstrakter. Den anförda jämförelsen har icke tillbakavisats eller vederlagts. De sakkunnigas direktiv har dock uteslutit möjligheten att helt kunna flytta kronojägaretjänsten från 9 lönegraden. De sakkunnigas förslag om tjänstens gradering på 9, 10 och 12 lönegraderna utgör följaktligen icke en slutlig lösning av frågan om en rättvis lönegradsplacering för kronojägarna. Förslaget innebär därtill ett fortsättande av systemet med olika löneformer för skilda tjänstemannagrupper vid domänverkets skogsförvaltningar.

Vid överläggningarna med de sakkunniga har jag vidhållit, att frågan om kronojägarnas lönegradsplacering nu bort slutligt lösas på det sätt, att samtliga kronojägaretjänster uppflyttas till 12 lönegraden och att kronojägarna, liksom jägmästarna, medgivits särskilda lönetillägg i svårskötta bevakningstrakter. Då de sakkunniga nu föreslå dylikt lönesystem även för överjägmästare, hade dess genomförande jämväl för kronojägare skapat enhetlighet i löneformen för samtliga tre huvudgrupper av ordinarie tjänstemän vid domänverkets skogsförvaltning.

Herrar Owe, Björnsson och Johansson:

Det utredningsuppdrag, som 1936 års lönekommitté erhöi, skulle enligt de meddelade direktiven omfatta en allsidig prövning ur sakliga synpunkter av tjänstemännens löneställning. En sådan prövning måste enligt sakens natur avse icke blott lönenivån för de statsanställda, sådan den kommer till uttryck i själva löneplanen, utan därjämte en granskning av löneställningens avvägning mellan olika befattningshavargrupper inbördes, d. v. s. en revision av de vid avlöningsreglementena fogade tjänsteförteckningarna.

Den sistnämnda delen av lönespörsmålet var härvid ingalunda den minst viktiga. Detta torde inses redan därav, att frågan gäller inplacering under ett gemensamt avlöningsreglemente av tjänstemän från olika delar av statsförvaltningen, vilka erhållit lönereglering vid skilda tidpunkter, samt att utvecklingen inom ifrågavarande statliga verksamhetsområden under tiden efter dessa löneregleringar ingalunda varit ensartad. Det lär icke heller kunna förnekas, att exempelvis inom kommunikationsverken sådana organisatoriska förändringar inträtt och verksamheten i övrigt utvecklats på ett sådant sätt, att stora befattningshavargrupper, med hänsyn till vikten av och ansvaret för dem åvilande arbetsuppgifter, kommit att intaga en helt annan ställning än tidigare. Den i allmänhet för omkring 20 år sedan gjorda avvägningen kan numera ingalunda anses riktig, och en rättvis lönereglering måste därför förutsätta, att en verklig omprövning av lönegradsplaceringen nu vidtages. Uteblivandet av en sådan leder med nödvändighet till det resultatet, att antagandet av ett gemensamt avlöningsreglemente konserverar befintliga ojämnheter och orättvisor i lönegradsplaceringen.

Då personalrepresentanterna inom 1936 års lönekommitté godtogo en sådan plan för arbetets bedrivande, att avlöningsreglementets avfattning jämte löneplanen först upptogs till avgörande medan tjänsteförteckningsrevisionen uppsköts för att behandlas senare, innebar detta icke något uppgivande av kravet på en allmän omprövning av lönegradsplaceringen för statens tjänstemän. Fastmera framhölls uttryckligen, att en tjänsteförteckningsrevision utgjorde en integrerande del av själva löneregleringen. Det förhållandet, att genom antagandet av ett nytt avlöningsreglemente vid 1938 års riksdag någon nämnvärd förbättring icke inträdde i löneställningen för statens befattningshavare, framhäver ytterligare behovet av att fullfölja löneregleringsarbetet.

Då särskilda sakkunniga tillkallades för utarbetandet av förslag rörande inplacering i lönegrader av olika befattningshavare, ansågo personalorganisationerna sig av ovan angivna skäl ha rätt att förvänta, att så skulle ske. Ett stöd för denna uppfattning funno de även däri, att chefen för finansdepartementet vid tillsättandet av dessa sakkunniga framhöll vikten av att »frågan om den inbördes avvägningen av olika gruppers löneställning i huvudsak bringas till en lösning inom en snar framtid». Enligt vad de sakkunniga uppgivit har emellertid finansministern utöver de skriftliga direktiven lämnat muntliga sådana, vilka inneburit avsevärda begränsningar i de sakkunnigas uppdrag och tydligen förhindrat en verklig och förutsättningslös omprövning av tjänstegradsplaceringen för kommunikationsverkens tjänstemän.

De sakkunnigas uttalande (betänkandet sid. 7) att personalrepresentanterna skulle hava vitsordat, »att, med utgående från de för utredningen gällande direktiven, vad i förslaget upptagits innefattade åtgärder, mot vilkas genomförande representanterna icke hade något att erinra», gäller för vårt vidkommande endast den vid berörda tillfälle framställda förfrågan, huruvida någon av de oss förelagda, av de sakkunniga ifrågasatta ändringarna borde ut-

gå ur förslaget och har sålunda icke den innebörden, att vi i övrigt godkänt eller förklarat oss nöjda med detsamma.

De organisationer, som undertecknade företräda, nämligen posttjänstemännens förening, svenska telegraftjänstemännens förening och statens järnvägars befälsförbund hava i särskilda till de sakkunniga avlämnade promemorior redogjort för de olika kommunikationsverkens utveckling och de avsevärt ändrade förhållanden, som under årens lopp inträtt i fråga om tjänstemännens ansvar och befogenhet. Av de lämnade framställningarna framgår med all önskvärd tydlighet, hurusom särskilt mellangradstjänstemännen efter hand fått sig ålagda arbetsuppgifter, som tidigare utförts av tjänstemän i högre löneställning och i en omfattning, som måste sägas markerat avvika från vad som anses normalt. Kommunikationsverkens starka utveckling sedan nu gällande tjänsteförteckning antogs, sammanställd med en fortgående relativ minskning av antalet tjänstemän i befälsställning, borde hava givit de sakkunniga anledning föreslå höjningar även i fråga om de befattningshavargrupper, som vi representera.

Organisationerna hava icke varit i tillfälle att följa de sakkunnigas arbete på samma sätt som inom 1936 års lönekommitté, och de hava icke heller beretts tillfälle att förhandla med de sakkunniga på sätt förordningen om förhandlingsrätt medgiver. De överläggningar, som ägt rum vid två tillfällena, hava för organisationernas representanter inskränkts till att dessa fått framföra sina önskemål, men de sakkunniga ha därvid icke ingått på någon verklig diskussion av de sakskäl, varpå våra framställningar grundats. Av föreliggande betänkande framgår icke heller huruvida eller i vad mån de sakkunniga överhuvud taget upptagit organisationernas önskemål till omprövning. Att så icke skett synes framgå av det förhållandet, att icke ens frågan om lönegradsplaceringen av vissa 15-gradstjänstemän omnämmts. Vi avse härvid placeringen i lönegrad av postassistenter, telegrafassistenter, kontors- och stationsskrivare, ett spörsmål som alltsedan löneregleringen 1920 vid olika tillfällen varit föremål för statsmakternas behandling och som vid varje tillfälle förklarats skola komma under omprövning i samband med kommande revision av tjänsteförteckningen. Orättvisan i dessa befattningshavares lönegradsplacering framträder tydligt vid jämförelse med lönegradsplaceringen för motsvarande rekryteringsbefattningar vid andra verk och är även vitsordad vid olika tillfällen. Här må endast erinras om ett uttalande, som på sin tid gjordes av 1915 års kommission för gemensamma avlöningsbestämmelser för kommunikationsverken m. fl. verk, då denna kommission hävdade den åsikten, att de lägsta grupperna bland tjänstemän med högre kompetens, såsom vid statens järnvägar kontors- och stationsskrivare, vid postverket postexpeditörer (nu postassistenter), vid telegrafverket assistenter och vid tullverket kammarskrivare, borde i avlöningshänseende ställas på ett i det stora hela likartat plan.

Såsom framgår av det ovan anförda finna vi de sakkunnigas förslag helt otillfredsställande, och vi anse, att detsamma icke rimligen kan läggas till grund för beslut i ämnet. Vi anse oss därför icke kunna nu ingå på en detalj-

granskning av förslaget. Innan frågan upptages till slutligt avgörande, måste nämligen den tidigare i utsikt ställda realprövningen av de olika befattningshavarnas lönegradsplacering verkställas. Vid denna prövning, som lämpligen synes kunna ske i samband med behandlingen av tjänsteförteckningspörs-målet för hela statsförvaltningen, böra de personalgrupper vi företräda givas representation i det utredningsorgan, som tillsättes för ändamålet.

Herr Hörsta:

I sin till de sakkunniga överlämnade promemoria den 21 november 1938 ansåg sig personalföreningen vid statens vattenfallsverk böra betona, att personalföreningen vid framläggande av sina önskemål med avseende på den nya tjänsteförteckningen haft klart för sig, att någon generell höjning av lönegradsnivån för de affärsdrivande verkens tjänstemän icke i samband med tjänsteförteckningsrevisionen stode att vinna, samt att personalföreningens ändrings- och tilläggförslag utformats under hänsynstagande härtill. Personalföreningen ansåg sig vid sådant förhållande kunna hysa de största förhoppningar om att dess önskemål skulle vinna beaktande av de sakkunniga.

En granskning av betänkandet giver emellertid vid handen, att personalföreningens förhoppningar långt ifrån infriats. Sålunda har personalföreningens förslag — om man bortser från vissa extra befattningars överförande på ordinarie stat — av de sakkunniga helt biträts blott i tre fall, nämligen ifråga om införande av förste bokhållare- och förste revisorsbefattningar i 19 respektive 24 lönegraderna samt höjning av förste kanalinspektorstjänsten från 21 till 22 lönegraden. Härjämte kan beträffande ett fåtal andra lönegradsplaceringar konstateras, att desamma, ehuru de icke enligt personalföreningens mening äro tillfredsställande, i alla fall innebära förbättringar i förhållande till nu gällande tjänsteförteckning. I samtliga övriga fall har personalföreningens önskemål lämnats helt utan avseende.

Det är under sådana förhållanden med största besvikelse personalföreningen tagit del av det utarbetade betänkandet. Personalföreningen anser sig dock hava såväl skriftligen som muntligen inför de sakkunniga framfört synnerligen välgående skäl för alla sina önskemål. På vilka grunder dessa likväl icke kunnat i vidare mån än som skett tillgodoses, lämnar betänkandet tyvärr föga upplysning om, beroende på att de sakkunniga där icke närmare uppehållit sig vid andra frågor än sådana, som ur de sakkunnigas egna synpunkter böra föranleda ändringar eller tillägg i den gällande tjänsteförteckningen. Då de sakkunniga således icke i betänkandet tagit ställning till de från personalföreningens sida framlagda skälen, saknar personalföreningen möjlighet att ingå i närmare bemötande av de sakkunnigas förslag. Att här återupprepa vad personalföreningen tidigare i saken anfört, torde icke vara erforderligt. Personalföreningen förutsätter nämligen, att de av vederbörande verkstyrelser och personalsammanslutningar tidigare avgivna yttrandena komma att jämte betänkandet överlämnas till Kungl. Maj:t.

Att personalföreningen hos de sakkunniga vunnit så ringa gehör för sina, enligt personalföreningens egen mening så välmotiverade önskemål, torde

möjligen kunna bero på de direktiv, som de sakkunniga enligt betänkandet erhållit från vederbörande departementschef. Personalföreningens uppfattning är dock, att önskemålen, dessa direktiv till trots, väl kunnat tillgodoses inom ramen av den revision, som det otvivelaktigt tillkommit de sakkunniga att företaga. De höjningar i lönegradsplacering, som personalföreningen begärt, avse dock allenast åstadkommande av en med hänsyn till olika befattningshavares arbetsuppgifter anpassad gradering tjänster emellan. Därest krav av sådan art icke bliva tillgodosedda, kommer den blivande tjänsteförteckningen icke att uppfylla de fordringar på rättvisa för alla, som man måste kunna ställa på densamma.

Herr Boberg:

Statsjägmästarnas förening och dess representanter hava såväl skriftligen som vid muntliga, protokollförda överläggningar inför de sakkunniga framfört föreningens önskemål jämte utförlig motivering. Därvid har föreningen såsom skäl för en förbättrad löneställning bland annat påvisat, beträffande *jägmästargruppen* dels den avsevärt högre reallön, som motsvarande yrkesutövare åtnjuta såväl i annan allmän som i enskild tjänst, dels gruppens utomordentligt självständiga arbetsuppgifter — sannolikt utan motsvarighet inom 26 lönegraden i statsförvaltningen i övrigt — samt beträffande *assistentgruppen* dels att dennas nuvarande lönegradsplacering tillkommit utan någon realprövning och endast med hänsynstagande till lönetekniska regler, dels att veterligen ingen annan befattning i allmän tjänst med fordran på högskoleutbildning och tillika avsedd att i vissa fall utgöra sluttjänst inplacerats i så låg lönegrad.

De sakkunniga hava emellertid, bundna av sina direktiv, icke föreslagit någon som helst förbättring för jägmästargruppen och för assistentgruppen en förbättring allenast för viss, icke närmare bestämd del.

Då jag torde få förutsätta, att vid ärendets fortsatta behandling samtliga handlingar komma att överlämnas till statsmakternas representanter, vilka obundna av direktiv äro oförhindrade att underkasta våra önskemål en allsidig realprövning, inskränker jag mig här till att framhålla, att med hänsyn till nu ifrågakvarande tjänstemannagrupperns säregna arbetsuppgifter torde ett bifall till de av oss framförda önskemålen knappast behöva medföra några återverkningar inom andra delar av statsförvaltningen.

Herr Malmgren:

Kommunikationsverkens ingenjörsförbund har tidigare i skrivelser till de sakkunniga påvisat, hurusom de senare årens ofantliga tekniska utveckling förändrat ingenjörernas ställning i sådan grad, att en allmän höjning av deras befattningar är synnerligen berättigad. Därigenom skulle de statliga verken även bättre än nu är fallet kunna konkurrera med de privata och kommunala företagen om ingenjörskrafterna. Under de sammanträden, som de sakkunniga haft med representanter för personalorganisationerna, har det emellertid framgått, att de åt de sakkunniga givna direktiven ej medgiva en

dylik generell lönegradsförbättring. De för oss ingenjörer mest trängande behoven, vilkas tillgodoseende ej synas strida mot nämnda direktiv, ha dock av de sakkunniga ej beaktats. Jag inskränker mig här till att behandla endast dessa fall.

Under »gemensamma frågor» diskutera de sakkunniga bland annat byråchefernas lönegradsplacering. Vad som där säges bör enligt de sakkunniga i tillämpliga delar kunna gälla även för telegrafverkets linjedirektörer. Då något definitivt förslag angående de senares placering ej avgivits, vill jag här endast understryka vikten av att dessa tjänster, vilkas underbetalning är uppenbar, placeras i högre lönegrad.

Övriga ingenjörstjänster diskuteras här nedan separat för telegrafverket och statens järnvägar.

Telegrafverkets genomgripande tekniska nydaning är allmänt känd. Att detta måste sätta spår i tjänsteförteckningen med avseende på de tekniska tjänsterna måste därför anses självklart. Enligt de sakkunnigas förslag skulle detta i stort sett ske på följande sätt.

Beträffande tekniska tjänster, för vilka ej fordras ingenjörutbildning, föreslå de sakkunniga, att i 7 lönegraden införes två nya tjänster, nämligen montör och bilförare, att i 8 lönegraden införes reparatör, vilken befattning dessutom bibehålles i 7 lönegraden, att i 14 lönegraden införes stationsmästare samt att i 17 lönegraden införes linjemästare, som även bibehålles i 16 lönegraden.

Beträffande tekniska tjänster, som fordra ingenjörutbildning vid tekniska gymnasier och därmed jämförliga läroanstalter, föreslå de sakkunniga, att i 17 lönegraden införes en ny ingenjörstjänst som mellansteg mellan ritare i 15 lönegraden och ingenjör i 20 lönegraden. (I detta sammanhang bör påpekas, att den i de sakkunnigas preliminära förslag till tjänsteförteckning upptagna ingenjörstjänsten i 24 lönegraden uteslutits i betänkandet.)

Beträffande tekniska tjänster, som fordra teknisk högskoleutbildning, föreslå de sakkunniga ingen förbättring. (Uppdelningen av den nuvarande verkstadsingenjörstjänsten i 27 lönegraden i verkstadsingenjör i 26 lönegraden och förste verkstadsingenjör i 27 lönegraden är i princip en namnändring och innebär snarare en försämring än en förbättring.)

De ovannämnda förslagen till förbättringar, vilka för övrigt måste anses både välförtjänta och nödvändiga, motiveras med ökad teknisk svårighetsgrad för nämnda tjänster. Denna motivering bör då i än högre grad gälla för de ingenjörer, som närmast äro ansvariga för vissa gebit och för dem underställd personals kunnighet. Jag avser här de för närvarande i 27 lönegraden placerade försteingenjörerna och de i 28 lönegraden placerade byrådirektörerna, vilka oundgängligen böra placeras i högre lönegrader.

Kommunikationsverkens ingenjörsförbund gjorde i underdånig skrivelse redan den 31 oktober 1935 framställning om placering av försteingenjörerna vid kommunikationsverken i 28 lönegraden, där vägingenjörerna enligt beslut av 1934 års riksdag placerats. Att försteingenjörerna vid telegrafverket

äro likaväl meriterade för denna placering framgår omedelbart vid en specialgranskning av deras göromål. Jag inskränker mig emellertid här till att påpeka, att när den nuvarande tjänsteförteckningen uppgjordes fanns praktiskt sett varken radio eller automat- och långdistanstelefontelefoni i modern mening. Man måste här fråga sig: Var finnes överhuvudtaget en motsvarighet till den förändring såväl tekniskt som administrativt, som telegrafverkets ledande ingenjörstjänster genomgått under de senaste tjugu åren? En uppflyttning av försteingenjörstjänsterna en lönegrad — det må handla om sektions- eller specialisttjänster — förefaller därvidlag som en obetydlig kompenstation. Detsamma gäller även byrådirektörstjänsten, vilken av telegrafstyrelsen såväl som ingenjörsförbundet tidigare föreslagits uppflyttad till 30 lönegraden.

Då vid överläggningarna med de sakkunniga framgått, att en generell uppflyttning av nämnda tjänster är utesluten, får jag härmed å förbundets vägnar yrka på att tjänsterna förste byråingenjör, förste linjeingenjör och förste verkstadsingenjör i 27 lönegraden även införas i 28 lönegraden samt att tjänsten byrådirektör i 28 lönegraden även införas i 29 lönegraden.

Vidare får jag hemställa, att den ovan nämnda ingenjörstjänsten i 24 lönegraden införas i tjänsteförteckningen, att användas om telegrafstyrelsen framdeles finner behov av densamma föreligga. Det finnes så mycket större anledning att göra detta, som en dylik tjänst föreslagits såväl för statens järnvägar som för statens vattenfallsverk.

De av de sakkunniga föreslagna ändringarna i tjänsteförteckningen för statens järnvägar föranleda till följande erinringar.

I 17 lönegraden har för telegrafverket och vattenfallsverket införts en ingenjörsbefattning, som saknas för statens järnvägar. Jag vill hemställa, att även statens järnvägar erhålla denna befattning. För denna hemställan kunna anföras samma motiv, som återfinnas i betänkandet om motsvarande befattning för telegrafverket. Även om järnvägsstyrelsen icke begärt denna befattning eller eventuellt förklarat sig icke hava behov av densamma, synes den dock för likformighetens skull böra införas i tjänsteförteckningen för att kunna användas, om järnvägsstyrelsen framdeles finner, att behov av densamma uppkommer.

Det är med besvikelse jag konstaterar, att intet åtgjorts för att bereda sektionsföreståndarna en länge påyrkad och vid upprepade tillfällen väl motiverad bättre löneställning, vilken även framförts av järnvägsstyrelsen. En ytterligare spärr för en sådan förbättring synes vara överinspektörernas placering i 28 lönegraden, när det anförts, att dessa borde hava bättre löneställning än sektionsföreståndarna, som de skola inspektera. Jag vill därför föreslå, att överinspektörerna sättas i 29 lönegraden och att, i likhet med vad ovan föreslagits för telegrafverket, förste ingenjörsbefattningar inrättas i 28 lönegraden, med bibehållande av dylika befattningar även i 27 lönegraden.

Icke heller har önskemålet om återinförande av byrådirektörsgraden vid

statens järnvägar vunnit beaktande. Det är dock ett faktum, att det torde bliva svårt för järnvägsstyrelsen att kunna för all framtid påräkna framstående experter som föreståndare för specialavdelningar vid de tekniska byråerna med bibehållande av nuvarande låga löneställning. Dessutom synes enkel rättvisa fordra, att statens järnvägars tjänstemän icke bliva sämre lottade än telegrafverkets, där dylika avdelningsföreståndare hava byrådirektörs grad, för att icke tala om det med dylika och högre tjänster i rikt mått utrustade vattenfallsverket. I likhet med vad här ovan föreslagits för telegrafverket böra därför även vid statens järnvägar byrådirektörstjänster inrättas och därvid placeras i såväl 28 som 29 lönegraderna.

Fröken Waller:

De sakkunniga delgiva i inledningen av sitt betänkande, att av personalorganisationer framställda önskemål i mycket stor omfattning icke kunnat upptagas i de sakkunnigas förslag. Att så förhåller sig i vad rör önskemål framställda av personalorganisationer, anslutna till de kvinnliga kårsammanslutningarnas centralråd, är ett faktum. Bland de i förslaget icke upptagna önskemålen från dessa personalorganisationer har jag under överläggningarna särskilt anfört framställningen om att vid översynen av den nu gällande inbördes avvägningen av olika befattningshavares löneställning skulle åstadkommas en riktigare placering i tjänsteförteckningen av nuvarande tjänster i 2 och 4 lönegraderna. Till grund för detta önskemål ligger det nuvarande förhållandet, att begynnelsegrad för kvinnlig befattningshavare är 2 eller 4 lönegraderna, under det att begynnelsegrad för manlig befattningshavare är 5 lönegraden. Kvalifikationskraven för 5 lönegraden äro icke större än för 2 och 4 graderna. Ett omvänt förhållande angående kvalifikationer förekommer däremot ofta, i det att genomgången folkskola är tillfyllest för 5 lönegraden, medan för 2 och 4 graderna fordras betydligt mer teoretisk utbildning. Olikheten i löneställningen för å ena sidan befattningshavare i 5 lönegraden och å andra sidan befattningshavare i 2 och 4 graderna måste alltså ha annan orsak än kvalifikationskrav och synes mig icke kunna förklaras på annat sätt, än i den ringa uppskattning, som kommer arbetet i 2 och 4 lönegraden till del, därför att det uteslutande utföres av kvinnor.

Vid den inbördes avvägningen av olika befattningshavares löneställning böra givetvis samma principer vara utslagsgivande vid införande i lönegrad av samtliga befattningar. På grund av vad jag ovan anfört, kan jag ej anse, att så skett med nuvarande befattningar i 2 och 4 lönegraderna, som kommit att utgöra begynnelsegrader för uteslutande kvinnliga befattningshavare. Jag vidhåller för den skull det inför de sakkunniga uttalade önskemålet, att nuvarande befattningar i 2 och 4 lönegraderna intagas i 5 lönegraden.

Förslag till tjänsteförteckning, i vad avser statens affärsdrivande verk.

Befattningar vid					Löne- grad
Postverket	Telegrafverket	Statens järnvägar	Statens vattenfallsverk	Domänverket	
---	---	Effektvårdare Tågstäderska Vagnstäderska	---	---	A 1
Skrivbiträde	Lokaltelefonist Skrivbiträde	Skrivbiträde	Skrivbiträde	---	A 2
---	---	---	---	---	A 3
Kontorsbiträde	Kontorsbiträde Landstelefonist	Kontorsbiträde	Kontorsbiträde	Kontorsbiträde	A 4
Brevbärare Expeditionsvakt	Expeditionsvakt Stationsbiträde	Banvakt Eldare å tågfarja Expeditionsvakt Förrådsvakt Matros Stationskarl	Expeditionsvakt Vakt	Expeditionsvakt	A 5
Postiljon av klass 2 Stationsmästare av klass 5	Förste stations- biträde Rikstelefonist	Banbiträde Maskinbiträde Maskinvakt å tågfarja Portvakt Rorgångare Timmerman å tågfarja Trafikbiträde Vagnskötare	Trafikbiträde	---	A 6
Bilförare Brevbärrförman Förrådsförman Förste expedi- tionsvakt Förste kontors- biträde Postiljon av klass 1 Reparatör Värdebrevbärare	Bilförare Förrådsförman Förste expedi- tionsvakt Förste kontors- biträde Inkasserare ¹ Montör Reparatör	Banförman Förrådsförman Förste expedi- tionsvakt Förste kontors- biträde Lokeldare Reparatör Rälsbusförare	Bilförare Förrådsförman Förste expedi- tionsvakt Förste kontors- biträde Kanalförman Reparatör Skogvaktare	Förste expedi- tionsvakt Förste kontors- biträde	A 7
Förste postiljon Kontorist Stationsmästare av klass 4	Kontorist Reparatör Stationsförman Utlandstelefonist	Förste portvakt Konduktör Kontorist Maskinskötare å tågfarja Motorvagnsförare Reparatör Stallförman Stationsförman Stationsmästare av klass 7 ¹ Trädgårdsmästare Vagnförman	Kontorist Maskinist Reparatör	---	A 8

¹ Å övergångsstat.

B e f a t t n i n g a r v i d					Löne- grad
Postverket	Telegrafverket	Statens järnvägar	Statens vattenfallsverk	Domänverket	
Förste postiljon Kontorist	Kontorist	---	Montör	Kontorist Kronojägare Tillsyningsman	A 9
Bokbinderiför- man Förste kontorist Tryckeriförman Överpostiljon	Förste kontorist Förste reparatör	Bangårdsmästare Banmästare Förste kontorist Förste reparatör Tågmästare	Fyrmästare Förste kontorist Förste reparatör Maskinist Muddermästare ¹ Slussmästare	Kronojägare	A 10
Kontorsskrivare Kupémästare Postexpeditör Transportförman	Kontorsskrivare Telegrafexpeditör Vaktföreståndare	Kontorsskrivare	Kontorsskrivare	Kontorsskrivare Registrator	A 11
Förrådsmästare Förste kupémä- stare Förste postexpe- ditör Kontorsskrivare Stationsmästare av klass 3 Transportmästa- re	Förrådsmästare Förste telegraf- expeditör Förste vaktföre- ståndare Kontorsskrivare Linjeförman Verkstadsförman Radiotelegrafist	Förrådsmästare Förste banmästa- re Förste trädgårds- mästare Kontorsskrivare Lokförare Maskinist Stationsmästare av klass 3 Tredje maskinist å tågfarja Tredje styrman Vagnmästare Verkstadsförman	Befälhavare å bogserbåt Förrådsmästare Förste maskinist Förste montör Kontorsskrivare Linjemästare Trädgårdsmästa- re	Kontorsskrivare Kronojägare Skogsrättare ¹	A 12
---	---	---	---	Övningslärare	A 13
Faktor Stationsmästare av klass 2	Förste radiotele- grafist Stationsmästare	Stationsmästare av klass 2	Byggmästare Förste maskinist Linjemästare Verkmästare	Kassör	A 14
Garagemästare Materialförvalta- re Postassistent Överpostexpe- ditör	Kontorsskrivare Materialförvalta- re Radiokommissa- rie Ritäre Telegrafassistent Telegrafkommissa- rie av klass 6 Verkmästare	Kontorsskrivare Ledningsmästare Ritäre Stationsskrivare Vagnmästare Verkmästare	Kontorsskrivare Maskinmästare Mätaretekniker Ritäre Stationsmästare Övermontör	---	A 15
Stationsmästare av klass 1	Linjemästare Verkmästare	Andre maskinist å tågfarja Andre styrman Lokmästare Stationsmästare av klass 1 Överbanmästare	Instrumentma- kare Stationsmästare	---	A 16

¹ Å övergångsstat.

B e f a t t n i n g a r v i d					Löne- grad
Postverket	Telegrafverket	Statens järnvägar	Statens vattenfallsverk	Domänverket	
Förste postassistent	Bokhållare Förste telegrafassistent Ingenjör Linjemästare Telegrafkommisarie av klass 5 Verkmästare	Bokhållare Förste stations-skrivare Lokmästare Överbanmästare	Bokhållare Driftverkmästare Ingenjör	—	A 17
Postmästare av klass 4	Förste bokhållare Telegrafkommisarie av klass 4	Förste bokhållare Stationsinspektor av klass 4 Övermaskinist av klass 2	Driftverkmästare Förste bokhållare Kanalinspektor av klass 2	—	A 18
—	—	—	—	—	A 19
Kontrollör Postmästare av klass 3	Ingenjör Kontrollör Telegrafkommisarie av klass 3	Byråassistent Förste styrman av klass 2 Ingenjör Stationsinspektor av klass 3 Underinspektor Övermaskinist av klass 1	Ingenjör Kontrollör	Biträdande jägmästare	A 20
Aktuarie Notarie Revisor Revisor och bokhållare	Aktuarie Förrådsförvaltare Kassör Notarie Revisor	Aktuarie Byråassistent Expeditionsföreståndare Förste styrman av klass 1 Kassör Kontrollör Notarie Revisor	Förrådsförvaltare Kassör Kontrollör Notarie Revisor	Domänbokhållare Notarie Registrator ¹ Revisor	A 21
Förste kontrollör Postmästare av klass 2	Förste kontrollör Ingenjör Radiokommisarie Telegrafkommisarie av klass 2	Distriktskamrer ¹ Ingenjör Stationsinspektor av klass 2 Verkstadskamrer	Förste kontrollör Ingenjör Kanalinspektor av klass 1	Biträdande jägmästare	A 22
—	—	—	—	—	A 23
Förste revisor Intendent Postmästare av klass 1 B Sekreterare Överkontrollör	Förrådskamrer Förste revisor Kontorschef Sekreterare Telegrafkommisarie av klass 1 B Överkontrollör	Befälhavare av klass 2 å tåg-färja Expeditionsföreståndare Förrådskontrollör Förste kontrollör Ingenjör Sekreterare Stationsinspektor av klass 1 B	Förste revisor Ingenjör Kamrer Sekreterare	Byråjägmästare ¹ Dikningsledare Förste revisor Sekreterare Skogsingenjör Skogstaxator	A 24

¹ Å övergångsstat.

B e f a t t n i n g a r v i d

B e f a t t n i n g a r v i d					Löne- grad
Postverket	Telegrafverket	Statens järnvägar	Statens vattenfallsverk	Domänverket	
Postmästare av klass 1 A	—	Stationsinspektör av klass 1 A	—	Skogsskoleföre- ståndare ¹	A 25
Förste aktuarie Intendent Kamrer Sekreterare Överpostmästare	Byråingenjör Kameralinten- dent Linjeingenjör Sekreterare Telegrafkommis- sarie av klass 1 A Trafikinspektör Verkstadsingen- jör	Baningenjör Befälhavare av klass 1 å tåg- färja Byråingenjör Elektroingenjör Förrådsintendent Förste aktuarie Förste aktuarie och chef för statistiska kon- toret Förste revisor Intendent Kamrer Maskiningenjör Sekreterare Signalingenjör Trafikinspektör Verkstadsingen- jör Överinspektör	Byråingenjör Direktörsassi- stent vid kanal- verk Driftsingenjör Sekreterare	Andre domän- fiskal Domänkam- rerare Domänstatistiker Intendent Jägmästare Sekreterare Skogsskoleföre- ståndare Överkontrollör	A 26
Förste byråingen- jör Förste intendent Kontorschef	Förste byråingen- jör Förste linjeingen- jör Förste sekreterare Förste trafikin- spektör Förste verkstads- ingenjör	Distriktssekrete- rare Förrådsintendent Förste baningen- jör Förste byråingen- jör Förste maskin- ingenjör Förste sekreterare Förste trafikin- spektör Förste verkstads- ingenjör Lantmätare	Direktörsassistent vid kraftverk Distriktsingenjör Förste byråingen- jör Förste driftsin- genjör Förste sekreterare Jägmästare	—	A 27
Byrådirektör Byrådirektör och ombudsman	Byrådirektör	Arkitekt Ombudsman Överinspektör Överkontrollör	Byrådirektör	Byrådirektör Förste domän- fiskal	A 28
Postdirektör	Trafikdirektör	—	—	—	A 29
Beträffande nu i lönegraden A 30 upptagna befattningar hänvisas till princip- förslag å sid. 15—18.					A 30
—	—	—	—	—	C 1
—	—	—	—	—	C 2
—	—	—	—	—	C 3

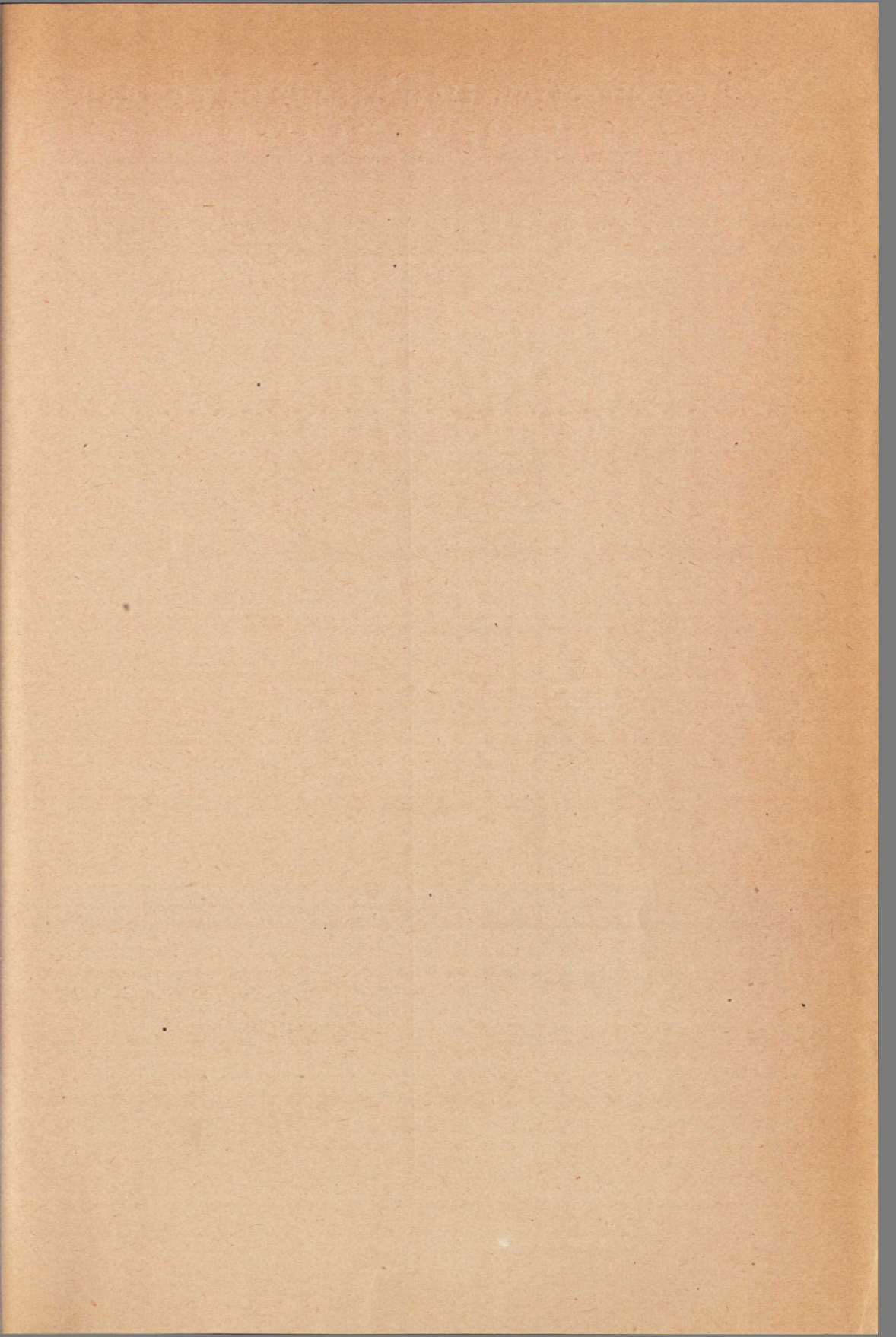
¹ Å övergångsstat.

B e f a t t n i n g a r v i d					Löne- grad
Postverket	Telegrafverket	Statens järnvägar	Statens vattenfallsverk	Domänverket	
---	---	---	---	---	C 4
---	---	---	Förrådschef Kanaldirektör	Överjägmästare	C 5
---	---	Verkstadsöver- ingenjör	Driftchef	---	C 6
---	---	---	Driftdirektör	---	C 7
Postsparbanks- chef	Telefondirektör i Stockholm Verkstadsdirek- tör	Verkstadsdirek- tör Förrådsdirektör	---	---	C 8
---	---	Distriktschef	Kraftverksdirek- tör	---	C 9
---	---	---	Överingenjör	Försäljningschef	C 10
---	---	Överdirektör och souschef	Kraftverksdirek- tör	Överdirektör och souschef	C 11
---	---	---	---	---	C 12
Generaldirektör	---	---	Överdirektör och souschef	---	C 13
---	---	---	---	---	C 14
---	Generaldirektör	---	---	---	C 15
---	---	---	Generaldirektör	Generaldirektör	C 16
---	---	Generaldirektör	---	---	C 17

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Skrivelse till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet	3
Inledning	5
Gemensamma frågor	12
Förordnandetjänster s. 12. Byråchefstjänster s. 15. Tjänstebenämningar s. 18.	
Postverket	21
Stationsmästare av klass 4 och 5 s. 21. Bilförare s. 23. Förste kontorsbiträde s. 26. Förrådsförman s. 26. Postiljon av klass 1 s. 27. Kontorist och förste kontorist s. 27. Kontorsskrivare s. 30. Kupémästare m. fl. befattningar s. 30. Stationsmästare av klass 2 s. 33. Överpostexpeditör s. 35. Förste revisor s. 44. Postmästare av klass 1 A m. fl. befattningar s. 44. Förste byråingenjör s. 47. Postdirektör s. 49. Postsparbankschef s. 49. Sammanfattning s. 50.	
Telegrafverket	51
Bilförare s. 51. Förste kontorsbiträde s. 51. Inkasserare s. 51. Montör s. 51. Reparator s. 52. Utlandstelefonist s. 54. Kontorist, förste kontorist och kontorsskrivare s. 55. Verkstadsförman s. 55. Förste radiotelegrafist s. 56. Stationsmästare s. 58. Radiokommissarie s. 59. Ingenjör s. 59. Linjemästare s. 62. Verkmästare s. 63. Kassör s. 64. Förste revisor s. 64. Verkstadsingenjör s. 65. Förste trafikinspektör s. 66. Telefondirektör i Stockholm s. 67. Sammanfattning s. 67.	
Statens järnvägar	69
Effektvårdare, tågstäderska och vagnstäderska s. 69. Ledningsvakt och ledningsförman s. 69. Banbiträde s. 69. Förste kontorsbiträde s. 70. Rålsbussförare s. 70. Ställverksvakt s. 71. Förste portvakt s. 72. Motorvagnsförare s. 74. Reparator s. 75. Stationsmästare av klass 7 s. 75. Trädgårdsmästare och förste trädgårdsmästare s. 75. Kontorist s. 76. Kontorsskrivare s. 76. Vagnmästare s. 77. Verkstadsförman s. 77. Stationsmästare av klass 2 s. 78. Lokmästare s. 78. Stationsinspektör av klass 4 s. 79. Överbanmästare s. 79. Byråassistent s. 80. Kassör s. 84. Ingenjör s. 84. Förrådsintendent s. 85. Överinspektör s. 87. Sammanfattning s. 88.	
Statens vattenfallsverk	90
Trafikbiträde s. 90. Bilförare s. 90. Förste kontorsbiträde s. 91. Reparator s. 91. Muddermästare s. 91. Kontorsskrivare s. 91. Förste maskinist s. 91. Linjemästare s. 93. Verkmästare s. 94. Stationsmästare s. 94. Ingenjör s. 96. Förste bokhållare s. 100. Driftverkmästare s. 101. Kassör s. 102. Kanalinspektör av klass 1 s. 102. Förste revisor s. 104. Jägmästare s. 105. Driftchef s. 106. Kraftverksdirektör s. 109. Överdirektör och souschef, överingenjör, driftdirektör, förrådschef och kanaldirektör s. 112. Samanfattning s. 118.	
Domänverket	119
Förste kontorsbiträde s. 119. Kontorist s. 119. Kontorsskrivare s. 119. Kronojägare s. 122. Biträdande jägmästare s. 125. Dikningsledare s. 128. Förste revisor s. 129. Domänstatistiker s. 132. Intendent s. 134. Överjägmästare s. 137. Överdirektör och souschef s. 140. Sammanfattning s. 140.	
Kostnader	141
Särskilda yttranden av personalrepresentanter	142
Förslag till tjänsteförteckning, i vad avser statens affärsdrivande verk	158

Statens offentliga utredningar 1939

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Betänkande ang. revision av tjänsteförteckningen i vad avser statens affärsdrivande verk. [5]

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Betänkande ang. grunder för intagning av enskild väg till allmänt underhåll ävensom ang. statsbidrag till enskilda vägar. [1]
Betänkande med förslag till taxa för befordring av gods m. m. å statens järnvägar. [3]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Svensk namnbok till vägledning vid val av nya släktnamn. [4]

Försvarsväsen.

Utredning och förslag rörande plats i Stockholms skärgård för förläggning av Stockholms örlogsbas. [2]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.